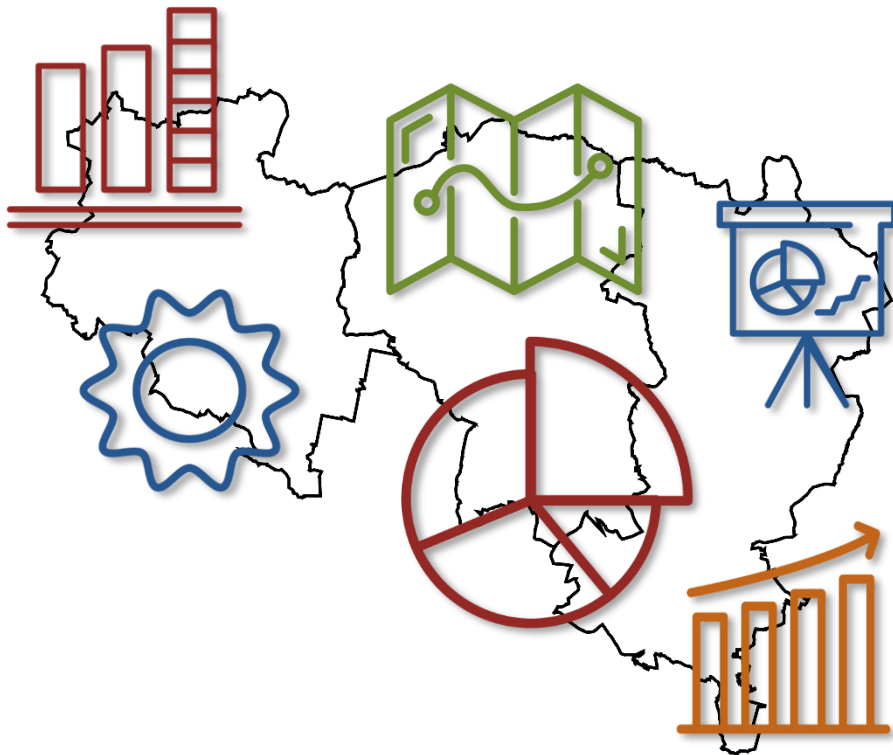

**STRATEGIA ROZWOJU SUBREGIONU
PÓŁNOCNEGO OPOLSZCZYZNY
NA LATA 2021 – 2030**

DIAGNOZA

(z elementami mobilności miejskiej)

KLUCZBORK – NAMYSŁÓW – OLESNO

2024

Współfinansowane
przez Samorząd
Województwa
Opolskiego

Zadanie „*Opracowanie dokumentacji strategicznej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny*” jest współfinansowane z budżetu Województwa Opolskiego w ramach zadania publicznego w zakresie działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32a tej ustawy pn. „DOKUMENTY STRATEGICZNE NGO”, skierowany do organizacji pozarządowych i innych uprawnionych podmiotów wskazanych w art. 3 ust. 3 ww. ustawy.

Spis treści

1. Powiązania funkcjonalno-przestrzenne Subregionu Północnego Opolszczyzny	5
1.1. Granice i podział administracyjny Subregionu Północnego Opolszczyzny	5
2. Dostępność transportowa	7
2.1 Infrastruktura drogowa	7
2.2 Infrastruktura i transport kolejowy	15
2.3. Drogi rowerowe	19
2.4 Komunikacja publiczna	21
3. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa.....	27
3.1. Infrastruktura gazowa	27
3.2. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	31
3.3. Infrastruktura energetyczna	35
3.4. Gospodarka odpadami	37
3.5. Gospodarka mieszkaniowa	40
4. Uwarunkowania demograficzne i społeczne	42
4.1. Ludność obszaru funkcjonalnego.....	42
4.2 Pomoc społeczna	45
4.3. Opieka zdrowotna.....	51
4.4. Edukacja.....	53
4.5. Kultura, sport i rekreacja	57
4.6. Aktywność społeczna	60
4.7. Bezpieczeństwo publiczne.....	62
5. Uwarunkowania gospodarcze.....	66
5.1 Przedsiębiorczość	66
5.2 Innowacyjność i potencjał inwestycyjny	70
5.3 Specjalne strefy ekonomiczne	77
5.4. Rynek pracy, zawody deficytowe	78
5.5. Rolnictwo	86
5.6 Walory turystyczno-kulturowe	87
6. Zasoby środowiskowe	91
6.1 Warunki środowiskowe	91
6.1.1. Klimat.....	91
6.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	92
6.1.3. Gleby	94
6.1.4. Surowce naturalne	96

6.1.5. Lasy	96
6.1.6. Walory przyrodnicze i ochrona przyrody	97
6.2. Stan środowiska	100
6.2.1. Jakość powietrza	100
6.2.2. Jakość wód	103
6.2.3. Stan gleb	103
6.2.4. Odnawialne źródła energii	104
7. Zrównoważona mobilność miejska	107
7.1 Wprowadzenie	107
7.2 Proces uspołecznienia	109
7.3 Diagnoza mobilności w Subregionie	110
7.3.1. Zachowania transportowe	110
7.3.2 Układ drogowy i natężenie ruchu drogowego	119
7.3.3 Transport kolejowy	124
7.3.4. Transport publiczny	127
7.3.5. Dostępność do transportu publicznego	131
7.3.6. Mobilność aktywna (ruch pieszy i rowerowy)	133
7.3.7. Mobilność sektora edukacji	139
7.3.8. Bezpieczeństwo ruchu drogowego	142
7.3.9. Emisje z sektora transportu	147
7.4 Analiza SWOT odnosząca się do planowania zrównoważonej mobilności miejskiej – podsumowanie części diagnostycznej	151

1. Powiązania funkcjonalno-przestrzenne Subregionu Północnego Opolszczyzny

1.1. Granice i podział administracyjny Subregionu Północnego Opolszczyzny

Subregion Północny Opolszczyzny położony jest w północnej części województwa opolskiego. Tworzą go trzy powiaty: kluczborski, namysłowski i oleski oraz 16 gmin.

Ryc. 1 Położenie Subregionu Północnego Opolszczyzny na tle województwa opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.odnowawsi.eu>

Analizowany obszar graniczy z województwami: dolnośląskim, wielkopolskim, łódzkim oraz śląskim. Strukturę Subregionu tworzą gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie:

1) powiat kluczborski:

- gmina Kluczbork (miejsko-wiejska);
- gmina Byczyna (miejsko-wiejska);
- gmina Wołczyn (miejsko-wiejska);
- gmina Lasowice Wielkie (wiejska);

2) powiat namysłowski:

- gmina Namysłów (miejsko-wiejska);
- gmina Domaszowice (wiejska);
- gmina Pokój (wiejska);
- gmina Świerczów (wiejska);
- gmina Wilków (wiejska);

3) powiat oleski:

- gmina Olesno (miejsko-wiejska);
- gmina Dobrodzień (miejsko-wiejska);
- gmina Gorzów Śląski (miejsko-wiejska);
- gmina Praszka (miejsko-wiejska);
- gmina Radłów (wiejska);
- gmina Rudniki (wiejska);
- gmina Zębowice (wiejska).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Opolskiego (uchwała nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r.) na obszarze Subregionu zlokalizowany jest obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym. Tworzy go miasto Kluczbork wraz ze delimitowaną strefą zewnętrzną. Część południowa Subregionu stanowi w dużej mierze przyrodniczy obszar funkcjonalny oraz wiejski obszar funkcjonalny.

2. Dostępność transportowa

2.1 Infrastruktura drogowa

W kontekście integracji i powiązań funkcjonalnych obszaru ponadlokalnego obecność infrastruktury drogowej odgrywa istotną rolę. To właśnie ona kreuje zasadnicze kierunki codziennego przepływu osób i towarów, wpływa na lokalizację i system logistyczny podmiotów gospodarczych,

a także stwarza możliwość obsługi komunikacyjnej mieszkańców danego obszaru, na którym występuje. Analizowany obszar subregionu północnej części regionu opolskiego cechuje bardzo dobre skomunikowanie drogowe zarówno w zakresie jego spójności wewnętrznej, jak i dostępności zewnętrznej do ważnych ośrodków krajowych oraz do najważniejszych ciągów drogowych w kraju, w klasie dróg szybkiego ruchu. Rolę dróg istotnych w zakresie relacji wewnątrz subregionu, pełnią przede wszystkim drogi powiatowe i wojewódzkie, ale także część odcinków dróg krajowych. Sieć dróg na tym obszarze przyjmuje wyraźnie układ koncentryczny w kierunku największych jego ośrodków – Namysłowa, Kluczborka i Olesna. Zasadniczym zwornikiem tego obszaru są DK42 (Namysłów – Kluczbork) i DK11 (Kluczbork – Olesno), które pełnią rolę najważniejszego korytarza transportowego pomiędzy głównymi ośrodkami trzech powiatów. Wśród kluczowych dróg zapewniających z kolei dostępność zewnętrzną obszaru ponadlokalnego znajdują się:

- DK11 – połączenie z Aglomeracją Górnośląską oraz w kierunku północnym połączenie z S8 na węźle Kępno i dalej połączenie z Ostrowem Wielkopolskim, a docelowo z Poznaniem;
- DK39 – połączenie z Brzegiem i dalej na południe wpięcie się do A4 na węźle Brzeg oraz w kierunku północnym połączenie z DK11 i dalej S8 na węźle Kępno;
- DK42 – połączenie z Radomskiem i A1 na węźle Radomsko (w trakcie realizacji);
- DK43 – połączenie z Częstochową i A1 na węźle Częstochowa Jasna Góra oraz w kierunku północnym połączenie z DK45 na wysokości Wielunia;
- DK45 – połączenie ze stolicą regionu - Opolem oraz od strony północnej połączenie z Wieluniem i dalej wpięcie się do S8 na węźle Złoczew;
- DK46 – połączenie z Opolem i A4 na węźle Opole Zachód oraz z Częstochową i A1 na węźle Częstochowa Blachownia;
- DW451 – połączenie z Oleśnicą i S8 na węźle Oleśnica Zachód (przez krótki łącznik DW340);
- DW454 – połączenie z Opolem;
- DW494 – połączenie z Częstochową;
- DW901 – połączenie z Aglomeracją Górnośląską.

W odniesieniu do DK11, obecnie w planach przewidziana jest bardzo ważna dla tego obszaru inwestycja, polegająca na budowie w jej ciągu drogi ekspresowej S11, która ponadto włączona jest do sieci kompleksowej TEN-T (Transeuropejska sieć transportowa), posiadając status drogi istotnej z punktu widzenia zapewnienia większej dostępności i łączności na poziomie regionów Unii Europejskiej. Realizacja drogi przyczyni się przede wszystkim do podniesienia komfortu jazdy, wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza tereny obszarów zabudowanych i skrócenia czasu podróży w kierunku Poznania i Aglomeracji Górnośląskiej – co wzmocni

jeszcze bardziej i tak obecnie bardzo dobrze rozwiniętą sieć powiązań transportowych. Na chwilę obecną najbardziej zaawansowany etap budowy przyszłej S11 dotyczy odcinka tzw. obwodnicy Olesna, który jest w trakcie realizacji. Planowany termin ukończenia realizacji tego odcinka drogi to koniec 2022 roku. Zdecydowana większość odcinków przyszłej S11 jest póki co w fazie przygotowawczej, niemniej jednak ujęta jest w Programie Budowy Dróg Krajowych i Autostrad poza limitem finansowym (w ramach limitu finansowego programu, poza odcinkiem obwodnicy Olesna, ujęty jest tylko odcinek od Szczecinka do połączenia z drogą S6).

Stan rozwoju dróg lokalnych na obszarze subregionu gwarantuje dobrą obsługę zdecydowanej większości miejscowości. Pod kątem gęstości sieci dróg gminnych i powiatowych (których celem jest właśnie zapewnienie skomunikowania na poziomie lokalnym), najwyższy poziom koncentracji występuje w powiecie oleskim, w którym na 100 km² powierzchni przypada aż 103 km dróg wspomnianych kategorii – co w skali powiatu należy uznać już za wynik bardzo dobry.

W powiatach namysłowskim i kluczborskim wskaźnik gęstości jest niższy – odpowiednio 92% i 66%, niemniej jednak wciąż świadczy o dobrym i zadowalającym poziomie dostępności. Dzięki obecności dróg wyższych klas, jaką spełniają drogi krajowe, wszystkie trzy powiaty posiadają również dobry lub bardzo dobry poziom dostępności w skali ponadlokalnej, przy czym wyraźnie lepszą sytuację posiada powiat kluczborski (ponad 10 km/100km² powierzchni). W ujęciu gmin położonych w obszarze Subregionu Północnej Opolszczyzny, stan rozwoju sieci drogowej jest mocno zróżnicowany. W najlepiej wyposażonych jednostkach długość dróg gminnych wynosi ok. 150-160 km (co przekłada się również na bardzo dużą ich gęstość), natomiast jest także kilka gmin, które posiadają kilkukrotnie mniejszą ich łączną długość, na poziomie 25-40 km. Ogólnie rzecz biorąc w większości gmin subregionu poziom dostępności do lokalnej sieci drogowej jest przynajmniej zadowalający.

Tab. 1 Charakterystyka długości i gęstości dróg w podziale na kategorie

Powiat	drogi gminne		drogi powiatowe		drogi wojewódzkie		drogi krajowe	
	Długość [km]	Gęstość [km ² /100 km]	Długość [km]	Gęstość [km ² /100 km]	Długość [km]	Gęstość [km ² /100 km]	Długość [km]	Gęstość [km ² /100 km]
kluczborski	162,00	19,00	393,68	46,2	18,81	2,2	86,48	10,2
namysłowski	249,04	33,3	311,97	41,7	50,13	6,7	35,58	4,8
oleski	647,22	66,5	356,92	36,7	82,01	8,4	85,10	8,7

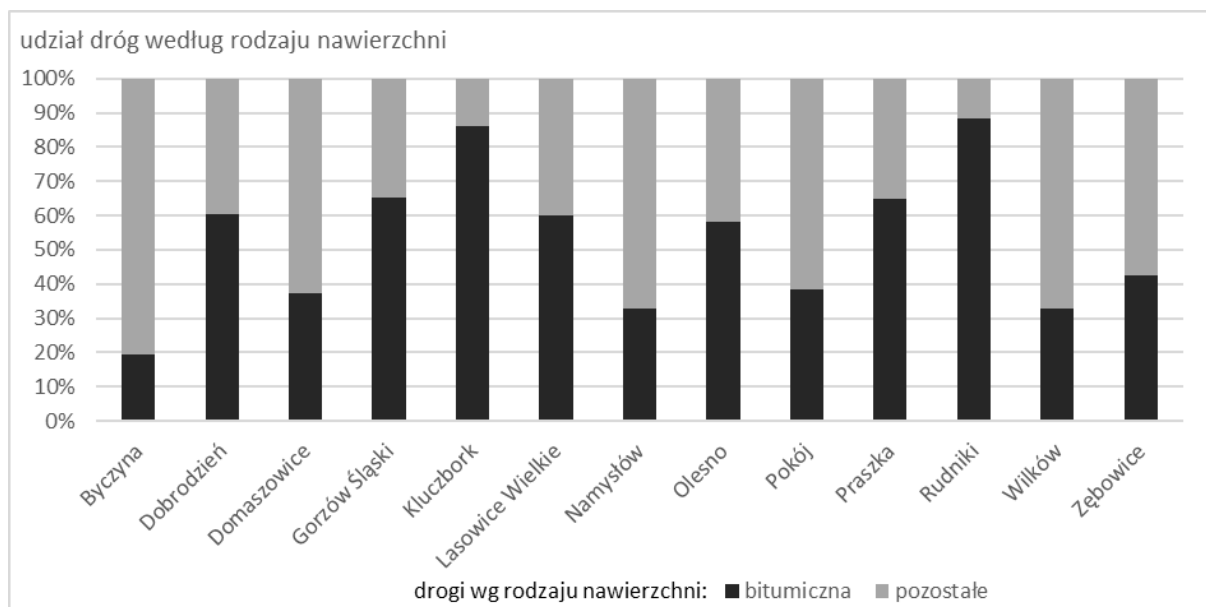
Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny” oraz danych GUS

Z uwagi na rodzaj nawierzchni publicznych dróg gminnych, w większości spośród analizowanych gmin¹ przeważają te o nawierzchni bitumicznej (które można uznać za najbardziej komfortowe pod względem użytkowania), niemniej jednak udział dróg pokrytych innym rodzajem nawierzchni jest także wysoki – dotyczy to zwłaszcza dróg gruntowych. Aż w połowie spośród analizowanych gmin, drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią mniej, niż

¹ Gminy, z których pozyskano informacje na temat dróg gminnych.

50%. Z drugiej strony tylko cztery gminy posiadają wysoki udział dróg bitumicznych (zakładając obiektywnie, że ich udział wynosi co najmniej $\frac{2}{3}$ w ogólnej długości dróg). Już na podstawie tego typu danych można dostrzec, iż potrzeby unowocześnienia infrastruktury drogowej są bardzo duże.

Ryc. 2 Charakterystyka publicznych dróg gminnych w zakresie rodzaju nawierzchni

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet dotyczących dróg gminnych otrzymanych z gmin z obszaru SPO²

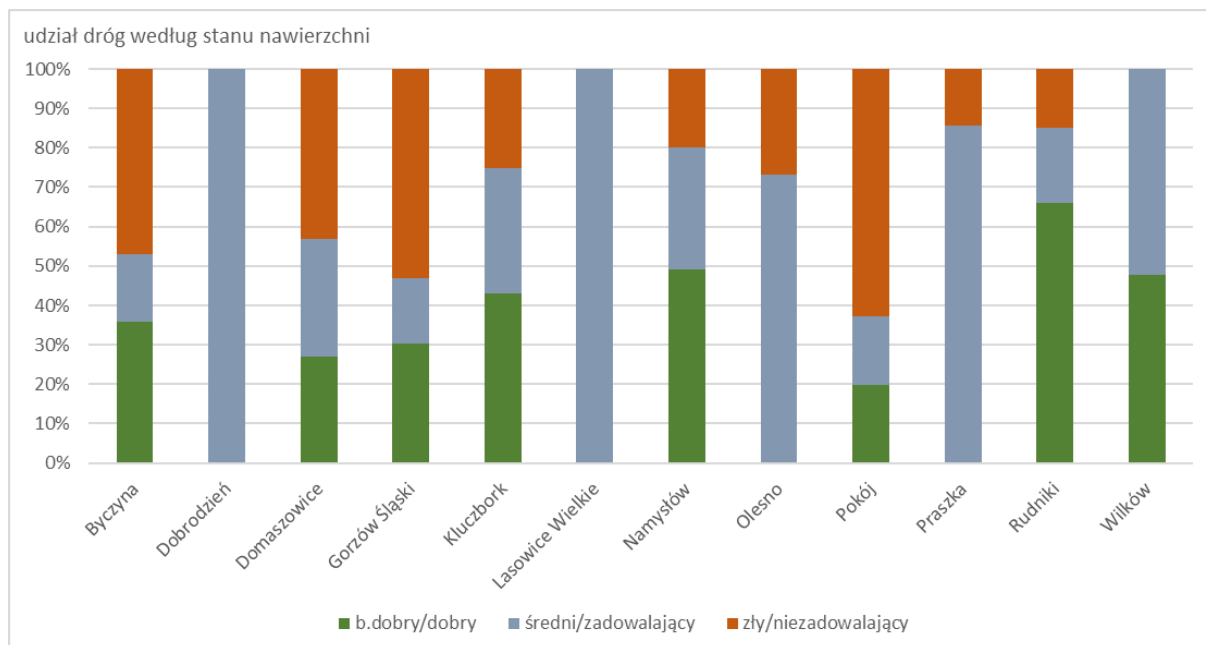
Dodając do tego uwarunkowania związane ze stanem dróg lokalnych w gminach z obszaru SPO, tworzy się bardziej wyraźny obraz potrzeb w zakresie ich remontu oraz modernizacji. Biorąc pod uwagę udzielone przez ankietowane JST odpowiedzi, wówczas jedynie w jednej gminie (Rudniki) więcej, niż połowa spośród ogólnej długości publicznych dróg gminnych charakteryzuje się stanem co najmniej dobrym. Co ciekawie, występuje w tym przypadku korelacja pomiędzy rodzajem nawierzchni dróg gminnych, a ich stanem technicznym (wysoki udział dróg o nawierzchni bitumicznej jest utrzymywany w dobrym stanie). Ponadto są gminy, które oceniają w sposób obiektywny stan zarządzanych przez siebie dróg wyłącznie jako zadowalający – co oznacza, iż póki co, nie potrzebują one podejmowania pilnych działań w zakresie ich poprawy, niemniej jednak muszą być przygotowane (organizacyjnie i finansowo) na pojawienie się takich potrzeb prawdopodobnie w perspektywie kilku najbliższych lat.

² Do analiz wzięto wyłącznie drogi gminne publiczne (bez wewnętrznych). Nie analizowano dróg, dla których wykazano „brak danych” w zakresie długości i rodzaju nawierzchni (co uniemożliwiło dokonanie kwalifikacji). W sytuacji, gdy dla jednej drogi jako rodzaj nawierzchni wskazano nawierzchnię bitumiczną/asfalt oraz inny rodzaj (bez wskazania udziału poszczególnych komponentów) – wówczas całkowita długość tej drogi została podzielona po równo wg poszczególnych rodzajów nawierzchni. Przedstawiono dane dla gmin, które udzieliły odpowiedzi.

* Wobec powyższego, przedstawione na wykresie informacje należy traktować jako pewien ogólny obraz dotyczący jakości publicznych dróg gminnych na obszarze SPO.

Generalnie więcej jest gmin, które posiadają wyższy udział dróg gminnych w złym/niezadawalającym stanie technicznym, aniżeli w dobrym/bardzo dobrym. Dwie gminy charakteryzuje niezwykle trudna sytuacja w tym zakresie, bowiem zły stan dróg odnosi się do ponad 50% ich ogólnej długości.

Ryc. 3. Charakterystyka publicznych dróg gminnych według stanu technicznego nawierzchni.

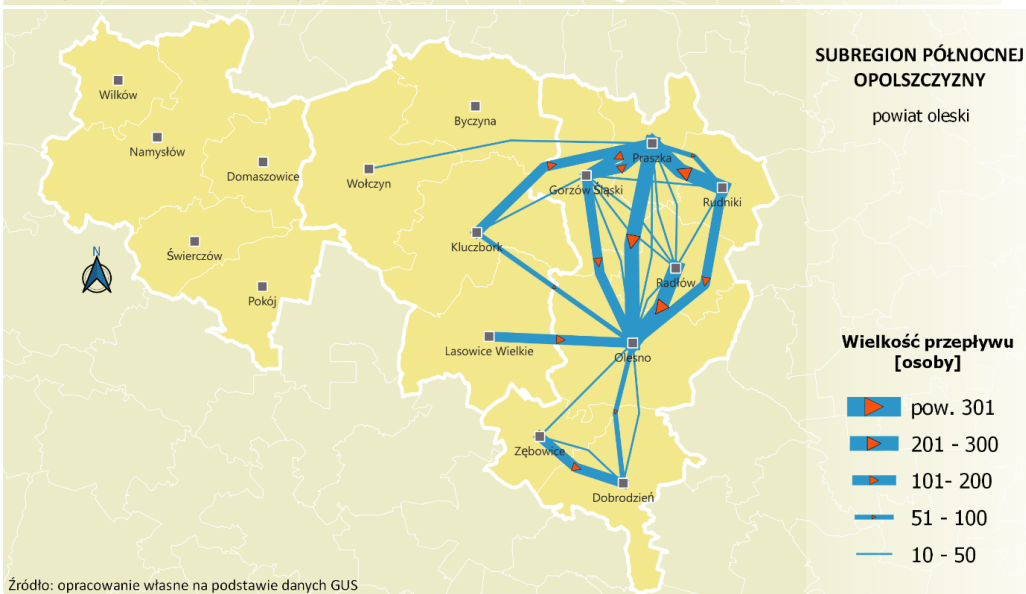
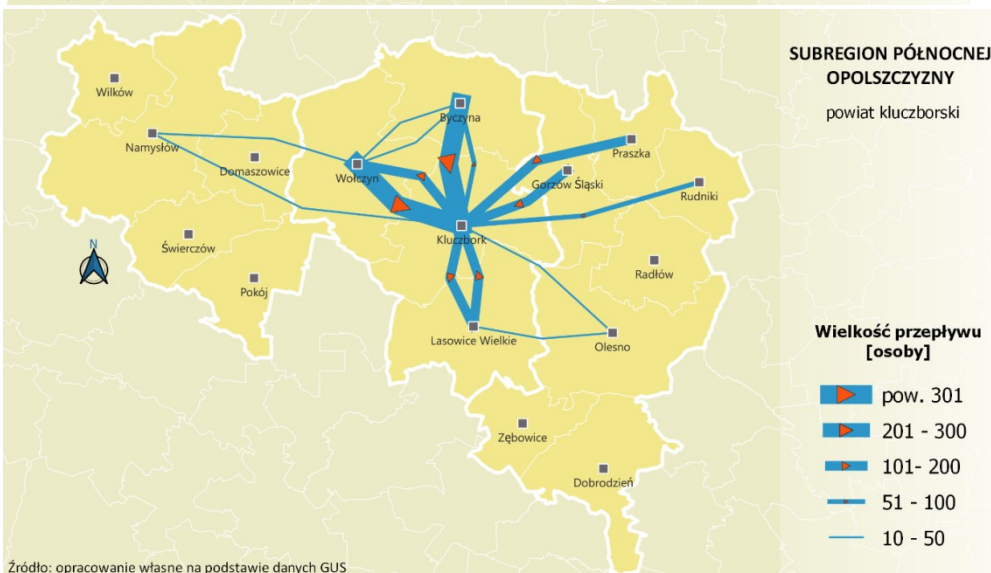
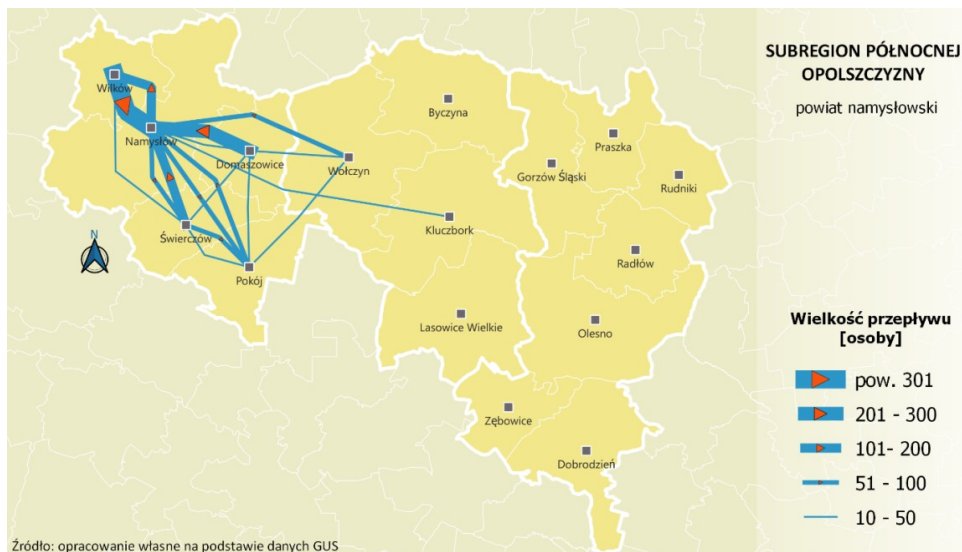

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet dotyczących dróg gminnych otrzymanych z gmin z obszaru SPO

Kwestia dotycząca ruchu mieszkańców gmin położonych w obszarze subregionu, związanego z ich przepływami w celu podejmowania pracy na terenie sąsiednich gmin³ (dane za rok 2016) – potwierdza znaczącą rolę przede wszystkim ośrodków powiatowych w zakresie mobilności i dostępu do rynku pracy, ale również zwraca uwagę na potrzeby i rolę drogowej infrastruktury transportowej. Przedstawione poniżej załączniki graficzne pokazują tylko niewielki wycinek całkowitego przepływu między gminami (co ważne – biorąc pod uwagę wszelkie środki transportu), niemniej na ich podstawie można już wywnioskować duże znaczenie infrastruktury transportowej jako czynnika integrującego powiązania międzygminne w obszarze subregionu.

³ Przetawione na załącznikach kierunki przepływu przedstawiają jedynie przemieszczenia w obrębie gmin Subregionu Północnej Opolszczyzny – pominięto relacje z gminami położonymi poza tym obszarem.

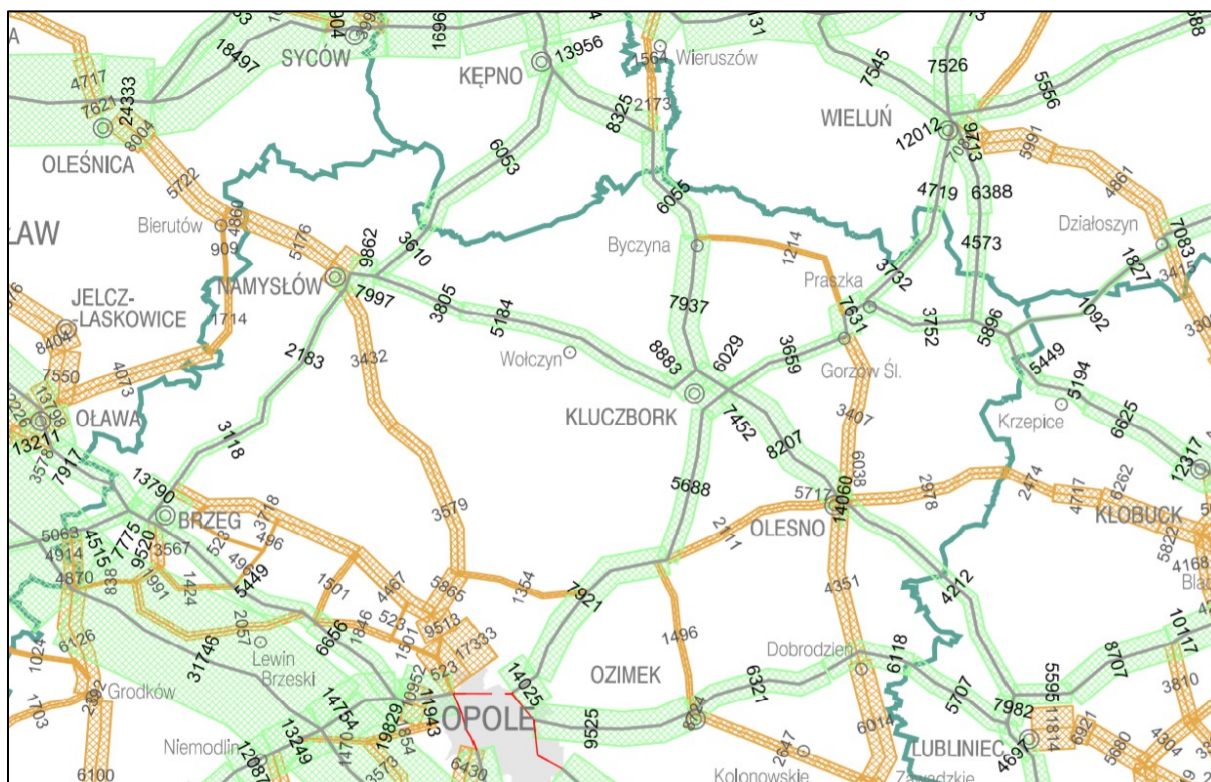
Ryc. 4 Przepływy osób związane z dojazdami do pracy w roku 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nakładając na to przemieszczenia związane z dojazdami uczniów do szkół (zwłaszcza ponadpodstawowych), potrzebami skorzystania przez mieszkańców z wszelkich usług publicznych i komercyjnych dostępnych w innych miejscowościach, przewozami produktów i towarów, przejazdami tranzytowymi – wówczas wielkości przepływu osiągają wartości liczone w tysiącach lub dziesiątkach tysięcy pojazdów i osób w ciągu doby. Biorąc pod uwagę dane pomiarowe dotyczące średniego dobowego ruchu rocznego pojazdów⁴ na drogach nadzorowanych i zarządzanych przez GDDKiA oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu – ich obciążenie na odcinkach przebiegających przez obszar subregionu jest generalnie średnie, a miejscami duże (w kontekście ogólnego poziomu ruchu na drogach tego typu w kraju). Względnie nieduży ruch (rzędu średnio 1200 pojazdów/doba) występuje tylko na jednym odcinku – DW487 (pomiędzy Praszką, a Byczyną). Wśród najczęściej uczęszczanych dróg znajdują się: DK11 (na odcinkach Kluczbork-Olesno, Byczyna-Kluczbork oraz w Oleśnie, gdzie tak duży ruch wynika ze współwystępowania ruchu tranzytowego i typowo miejskiego – wzdłuż ul. Wielkie Przedmieście, gdzie zbiega się kilka głównych dróg wojewódzkich), DK42 (odcinek Gorzów Śląski-Praszka i odcinek w granicach miasta Kluczborka), DK39 (dwa odcinki na wysokości miasta Namysłów – wzdłuż ul. Jana Pawła II i ul. 1 Maja).

Ryc. 5 Fragment mapy Średniego Dobowego Ruchu Rocznych pojazdów silnikowych na drogach krajowych i wojewódzkich w roku 2015

Źródło: materiały GDDKiA

⁴ Na podstawie badania Generalnego Pomiaru Ruchu z roku 2015 (obecnie prowadzone są badania w ramach GPR 2020 – niemniej jednak z uwagi na harmonogram prac oraz przesunięcia części terminów pomiarów na rok 2021 – publikacja pierwszych danych spodziewana jest na koniec roku 2021, a części szczegółowej na II kwartał 2022).

Pomiary wielkości średniego dobowego ruchu w ciągu roku na drogach krajowych i wojewódzkich z lat 2010 i 2015 pokazują, że obciążenie sieci drogowej na większości odcinków w subregionie, co prawda w umiarkowanym stopniu, ale jednak wzrasta. Przekłada się to na wzrost uciążliwości w miejscowościach, przez które przebiegają omawiane drogi, w zakresie poziomu hałasu, kongestii na drogach, a także większej emisji zanieczyszczeń powietrza, co wynika z dominującego charakteru ruchu przez samochody osobowe i mikrobusy (tylko na jednym odcinku – Kluczbork obwodnica w roku 2015 – udział samochodów osobowych i mikrobusów był niższy niż 50% wszystkich pojazdów), z których przeciętnie według szacunków korzysta tylko 1,4-1,5 osoby/1 pojazd.

Tab. 2 Wartość Średniego Dobowego Ruchu Roczno na drogach krajowych wg GPR 2010 i 2015

Nr drogi	Nazwa odcinka	ŚDRR				
		GRP 2010	w tym udział sam. osob. i mikrobusów	GPR 2015	w tym udział sam. osob. i mikrobusów	Zmiana wskaźnika względem roku 2010 [%]
DK11	OPATÓW-BYCZYNA	7197	4215	6055	3172	84
DK11	BYCZYNA-KLUCZBORK	7863	4797	7937	4889	101
DK11	KLUCZBORK (OBWODNICA)	8083	4578	6029	2939	75
DK11	KLUCZBORK-OLESNO	7860	5178	8207	5189	104
DK11	OLESNO (PRZEJŚCIE)	14649	11435	14060	10735	96
DK11	OLESNO-LUBLINIEC	3624	2161	4212	2156	116
DK39	ROGALICE-NAMYSŁÓW	2417	1430	2183	1255	90
DK39	NAMYSŁÓW (PRZEJŚCIE)	7514	5621	7997	6283	106
DK39	NAMYSŁÓW-KAMIENNA	9485	7533	9862	7739	104
DK39	KAMIENNA-RYCHTAL	3756	2622	3610	2640	96
DK42	KAMIENNA-DOMASZOWICE	3450	2755	3805	3020	110
DK42	DOMASZOWICE-KLUCZBORK ⁵	8680	6913	5184	4101	–
DK42	KLUCZBORK (PRZEJŚCIE)	9254	7947	8883	7401	96

⁵ GPR 2015 Domaszowice-Kluczbork (pikietaż 9 350–32 491)/GPR 2010 Domaszowice-Wołczyn (pikietaż 9,4–12,8) i Wołczyn-Kluczbork (pikietaż 22,1–32,5)

DK42	KLUCZBORK- GORZÓW ŚLĄSKI	3288	2404	3659	2415	111
DK42	GORZÓW ŚLĄSKI-RASZKA	7467	5596	7631	5685	102
DK42	PRASZKA- RUDNIKI	3469	2777	3752	2855	108
DK42	RUDNIKI- JAWORZNO	5221	3339	5896	3687	113
DK43	DZIETRZNIKI- JAWORZNO ⁶	3664	2187	4573	2792	125
DK43	JAWORZNO- KRZEPICE ⁷	4663	2915	5449	3485	117
DK45	BIERDZANY- KLUCZBORK	5310	3727	5688	4020	107
DK45	KLUCZBORK (PRZEJŚCIE)	7631	5751	7452	5872	98
DK45	PRASZKA-GR. WOJ.	3902	2693	3732	2418	96
DK46	OZIMEK- DOBRODZIEN (OBWODNICA)	7533	4821	6321	4311	84
DK46	DOBRODZIEN (OBWODNICA)- GR. WOJ.	7214	4133	6118	3968	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

W zakresie stanu technicznego dróg na obszarze SPO, został on określony przez poszczególnych zarządców, zgodnie z ich klasyfikacją. Według stanu na rok 2016, określonym w Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny, w zakresie dróg wojewódzkich, które przebiegają przez ten obszar (DW396, DW451, DW454, DW487, DW494, DW901; po wybudowaniu obwodnicy Olesna wzdłuż S 11 dojdzie jeszcze odcinek DK11, który prawdopodobnie stanie się drogą wojewódzką). Na większości odcinków ich stan techniczny został określony jako dostateczny lub niezadowolający, co wskazuje na istniejące potrzeby w zakresie przeprowadzenia prac remontowo-modernizacyjnych. Spośród ww. dróg, zdecydowanie najlepszym stanem wyróżnia się DW901, która w blisko 60% charakteryzuje się stanem co najmniej zadowolającym (przy czym w ¼ długości jej stan określono na bardzo dobry). Z drugiej strony najpilniejszej interwencji wymaga DW394, której stan w ok. połowie długości oceniono na niezadowolający, a niewiele lepszy stan występuje na DW451, która według wskazań tylko w 15% posiada stan co najmniej zadowolający, natomiast w przeszło ¾ długości charakteryzuje się poziomem jedynie dostatecznym oraz na DW487, która w ok. 18% posiada stan przynajmniej zadowolający, natomiast w ponad ½ długości charakteryzuje się stanem niezadowolającym.

⁶ GPR 2015 Dzierżniki-Jaworzno (pik. 9 988–20 819)/GPR 2010 Dzierżniki-Rudniki (pik. 10,0–20,8)

⁷ GPR 2015 Jaworzno-Krzepice (pik. 20,819–26 670)/GPR 2010 Jaworzno-Gr. woj (pik. 20,8–23,3)

W zakresie stanu technicznego dróg krajowych, według oceny Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, nieco ponad połowa wszystkich odcinków dróg tej kategorii w rejonie SPO posiada stan pożądany (52%). Niemniej jednak w ich przypadku także dostrzega się konieczność przeprowadzenia prac naprawczych, z uwagi iż w 27% stan techniczny tych dróg oceniono na krytyczny, a w 21% na ostrzegawczy (co tylko świadczy o przyszłych potrzebach inwestycyjnych, których należy się spodziewać w nadchodzących latach). Zdecydowanie najbezpieczniejsza sytuacja występuje na DK46, która według oceny zarządcy w ok. 93% posiada stan pożądany, natomiast w ok. 7% sygnalizuje się przyszłe potrzeby remontowe w jej zakresie. Ponadto bardzo dobrą sytuację określono także na DK42, która w 80% posiada stan pożądany, a tylko w niedużej części wymaga pilnego remontu w związku ze stanem krytycznym. Zupełnie inna sytuacja dotyczy stanu pozostałych dróg krajowych (DK11, DK39, DK43, i DK45), spośród których najniebezpieczniejsza sytuacja występuje na DK39, której stan techniczny w 82% uznano za krytyczny, a w drugiej kolejności znajduje się DK43, która w 45% także wymaga podjęcia prac naprawczych.

W odniesieniu do dróg powiatowych, utrzymywanych przez Zarządy Dróg Powiatowych w Kluczborku i Oleśnie oraz Starostwo Powiatowe w Namysłowie – w ujęciu ogólnym większość dróg tej kategorii **wymaga prac inwestycyjnych w zakresie remontu**, aczkolwiek różnice w stanie technicznym w poszczególnych powiatach są widoczne. Największe potrzeby zostały zgłoszone przez Zarząd Dróg Powiatowych w Oleśnie, który tylko w przypadku 25% swoich dróg ocenił ich stan jako dobry lub zadowalający, w przypadku 60% jako niezadowalający, natomiast w 15% jako bardzo zły (co jest tożsame ze wskazaniem tych odcinków do pilnych prac remontowych). Na terenie powiatu kluczborskiego 57% długości dróg powiatowych oceniono przynajmniej na stan zadowalający, 25% na stan zły, zaś w 18% wskazano na bardzo zły stan techniczny. Podobny poziom wskazań określony został przez Starostwo Powiatowe w Namysłowie w odniesieniu do dróg powiatowych na swoim terenie. W przypadku 62% dróg ich stan oceniono na co najmniej zadowalający, niemniej prawie 30% dróg jest w stanie złym, a 8% w stanie bardzo złym.

2.2 Infrastruktura i transport kolejowy

W zakresie infrastruktury kolejowej przebiegającej przez obszar SPO, wśród czynnych linii kolejowych, na których prowadzony jest ruch pasażerski znajduje się 5 szlaków:

- LK61 (relacji Kielce – Fosowskie)
- LK143 (relacji Kalety – Wrocław Mikołajów)
- LK181 (relacji Herby Nowe – Oleśnica)
- LK272 (relacji Kluczbork – Poznań Główny)
- LK293 (relacji Jełowa – Kluczbork)

Biorąc pod uwagę długość powyższych linii kolejowych pozostających w granicach obszaru SPO, to łącznie mierzą one ok. 135 km, przy czym zdecydowanie najdłuższy odcinek dotyczy LK143 (niespełna 80 km), najkrótszy odcinek stanowi zaś LK61 (niespełna 3 km). Pozostałe linie kolejowe mają długość między kilkanaście, a dwadzieścia kilka kilometrów.

Ryc. 6 Czynne linie kolejowe przebiegające przez obszar SPO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Open Street Map

Linia kolejowa nr 61 jest ponadto włączona do Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) w ramach sieci kompleksowej. Na wszystkich wspomnianych liniach poza ruchem osobowym możliwe jest także prowadzenie ruchu towarowego. Poza LK293 pozostałe linie mają nadaną przez zarządcę kategorię pierwszorzędą (a więc drugą najwyższą, po liniach magistralnych), co oznacza, że charakteryzują się one dobrymi lub bardzo dobrymi warunkami technicznymi w kontekście prowadzenia przewozów. Na liniach pierwszorzędnych obciążenie przewozami w ciągu roku może wynosić maksymalnie 25 Tg, natomiast prędkości maksymalne osiągnięte przez składy mogą wynosić 80-120 km/h (w tym 60-80 km/h przy przewozach towarowych). Bardzo ważna w kontekście możliwości prowadzenia ruchu jest także elektryfikacja linii, która daje możliwość obsługi transportowej za pośrednictwem składów elektrycznych (mniej emisyjnych), ale także możliwe jest poruszanie się na nich pojazdami spalinowymi. Ponadto aż trzy linie są znaczenia państwowego, których utrzymanie i eksploatacja uzasadniona jest ważnymi względami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi lub obronnymi. Część linii kolejowych posiada jednak pewne ograniczenia pod kątem różnych aspektów stanu technicznego, co uniemożliwia ich optymalne wykorzystywanie (problemy te zostały wyróżnione w części dotyczącej wniosków z rozdziału).

Tab. 3 Charakterystyka linii kolejowych

Numer linii	Linia znaczenia państwowego	Kategoria linii	Liczba torów	Elektryfikacja
61	tak	pierwszorzędna	jednotorowa	tak
143	tak	pierwszorzędna	dwutorowa	tak
181	nie	pierwszorzędna	jednotorowa	tak
272	tak	pierwszorzędna	dwutorowa	tak
293	nie	drugorzędna	jednotorowa	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP PLK S.A

W obszarze subregionu można wyróżnić jeszcze dwie linie: nr 175 (Strzelce Opolskie – Kluczbork) i nr 301 (Opole – Namysłów) – niemniej jednak są one obecnie w większości nieczynne lub nieprzejezdne (na większości odcinków obydwu linii zarządca linii ustalił prędkość 0 km/h, co w praktyce oznacza brak możliwości prowadzenia ruchu). W przypadku LK301, jest ona użytkowana na odcinku od Jełowej do Opola – przejmując m. in. ruch z LK293 od strony Kluczborka. Największe dopuszczalne prędkości ustalone zostały dla LK272 (praktycznie na całej długości w granicach SPO) i dla LK143 (od granicy województwa tylko do Kluczborka) – co umożliwi obsługę w ramach dalekobieżnych połączeń pospiesznych (m. in. kategorii TLK/IC, które są dostępne na obydwu liniach). Prędkość maksymalna rzędu 120 km/h została ustalona również dla odcinka LK61, który przebiega w rejonie Pluder – jednak stacja kolejowa w tej miejscowości nie jest obsługiwana przez przewoźnika PKP IC, a jedynie przez Polregio.

Tab. 4 Prędkości dopuszczalne na liniach kolejowych (dla torów nieparzystych i parzystych)

Numer linii	Kilometraż	Prędkość dopuszczalna [km/h]	
		tor N	tor P
61	166,600 – 175,110 (odcinek w rejonie Pluder)	120	-
143	37,400 – 70,600 (od granicy woj. do Kluczborka)	100-120	100-120
143	70,600 – 117,780 (od Kluczborka do granicy woj.)	50	40-70
181	0 – 68,000 (w tym cały odcinek w obszarze SPO)	90	-
272	0 – 1,400 (tor N)/ 0 – 1,300 (tor P)	60	60
272	1,400 – 25,680/ 1,300 – 25,680 (od Kluczborka do granicy woj.)	120	90-120
293	0 – 23,300 (do okolic Kluczborka)	60	-
293	23,300 – 25,333 (okolice Kluczborka do końca linii)	30-50	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP PLK S.A.

W zakresie obsługi pasażerskiej w ramach poszczególnych stacji kolejowych zlokalizowanych na liniach kolejowych na obszarze SPO, większość z nich (blisko 2/3) prowadzi niedużą wymianę pasażerów (do 50). Większa wymiana pasażerska występuje jedynie na dworcach w Kluczborku (1.300) i Namysławie (1.000) – co może wynikać z względnie szybkich, bezprzesiadkowych połączeń do Wrocławia (Namysłów) i Opola (Kluczbork), a w przypadku Kluczborka również z pełnienia roli przystanku węzłowego. Poza tym wyróżnić można jeszcze dwie stacje (Wołczyn i Olesno Śląskie, na LK143), przy czym prowadzony na nich ruch pasażerski jest wyraźnie mniejszy, niż na dwóch powyższych stacjach. Taki obraz wymiany pasażerskiej wskazuje, iż większość stacji kolejowych na obszarze SPO nie prowadzi dużego ruchu – niemniej jednak uwzględniając całą sieć stacji i przystanków kolejowych, wówczas w ciągu doby obsługują one 3-3,5 tys. pasażerów.

Tab. 5 Wielkość wymiany pasażerskiej na stacjach kolejowych w roku 2018

Numer linii	Nazwa stacji	Wymiana pasażerska ⁸
61	Pludry	0-9
143	Sowczyce	50-99
143	Olesno Śląskie	200-299
143	Stare Olesno	10-19
143	Bąków	20-49
143, 272, 293	Kluczbork	1 300
143	Smardy	20-49
143	Wołczyn	300-499
143	Wierzbica Górna	50-99
143	Domaszowice	100-149
143	Gręboszów	20-49
143	Namysłów	1 000
143	Wilków Namysłowski	100-149
181	Janinów	0-9
181	Jaworzno k/ Wielunia	20-49
272	Krzywizna	10-19
272	Biskupice k/Kluczborka	0-9
272	Byczyna Kluczborska	20-49
272	Kostów	20-49
293	Laskowice Oleskie	0-9
293	Tuły	0-9
293	Borkowice	0-9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Transportu Kolejowego (Wymiana pasażerska na stacjach w Polsce w 2018 r.)

Bardzo duże znaczenie dla Subregionu ma na lata 2021-2023 planowane rozpoczęcie remontu i modernizacji linii kolejowej nr 143 na odcinku Kluczbork - Wrocław Mikołajów. Po zakończeniu prac prędkość pociągów na tym odcinku ma być zwiększona do 120 km/h, co może przyczynić się do wystąpienia samorządów Subregionu o uruchomienie na trasie Wrocław – Namysłów – Kluczbork – Olesno – Lubliniec- Częstochowa Stradom lub Częstochowa pociągów Intercity relacji Wrocław – Warszawa – Wrocław lub Wrocław – Lublin – Wrocław. Takie kursy istniały w przeszłości. Za skierowaniem kilku pociągów na tę trasę przemawia fakt, że na trasie kolejowej z Częstochowy do Wrocławia na odcinku ok. 55 km Lubliniec – Opole istnieje tylko jeden tor. Czas przejazdu przez Kluczbork będzie co prawda dłuższy niż przez Opole, ale przyczyni się do zaniechania wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców tego regionu oraz pozwoli mieszkańcom Olesna bezpośrednio dojechać do Wrocławia.

Infrastruktura kolejowa stanowi także zaplecze dla przewozów towarowych. Bardzo ważną rolę w tym zakresie pełnią ogólnodostępne tory przeznaczone do czynności ładunkowych wraz z obiektami ramp lub placów, będące w zarządaniu przez spółkę PKP PLK S.A. Infrastruktura tego typu znajduje się także w obszarze SPO, co umożliwi obsługę przewozów cargo. Jest

⁸ Dotyczy liczby wsiadających i wysiadających pasażerów w ciągu doby na danej stacji kolejowej. Dla większości mniejszych stacji podawany jest rząd wielkości obsługi pasażerskiej, w przedziałach liczby osób.

to ważny element przede wszystkim dla dużych zakładów przemysłowych i produkcyjnych, które z jednej strony mając możliwość dostępu do tego typu infrastruktury, mogą otrzymywać dostawy wszelkich materiałów potrzebnych do produkcji, a z drugiej strony posiadają możliwość dywersyfikacji transportowej eksportowanych towarów i produktów – uwzględniając w swoim łańcuchu logistycznym kolej, jako jedno z kilku ogniw przewozowych.

Tab. 6 Wielkość ogólnodostępnych torów do czynności ładunkowych wraz z placami na obszarze SPO

Nazwa stacji	Długość użyteczna toru [m]	Powierzchnia placu [m ²]	Oświetlenie
Kluczbork	525	500	tak
Kluczbork	215	500	tak
Namysłów	163	1700	tak
Olesno Śląskie	54	4582	tak
Olesno Śląskie	276	4582	tak
Olesno Śląskie	288	4582	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP PLK S.A.

2.3. Drogi rowerowe

W zakresie ogólnej długości dróg dla rowerów (DDR), w całym województwie opolskim stanowią one dystans 511 km. W granicach SPO, zdecydowanie najbardziej rozwinięta infrastruktura tego typu występuje na obszarze powiatu oleskiego, który z całkowitą długością na poziomie 56,6 km, zajmuje 4. pozycję w województwie (na 12 wszystkich powiatów). Powiat namysłowski posiada na swoim terenie 32 km dróg dla rowerów (8. pozycja), natomiast powiat kluczborski 21,2 km (10. pozycja). Co ważne, w powiatach tych od kilku lat następuje najszybszy w całym województwie rozwój nowych dróg omawianego przeznaczenia. Podjęto bowiem realizację licznych działań związanych z rozwojem dróg rowerowych, zawartych m. in. w Strategii niskoemisyjnych na obszarze SPO. Działania te mają szansę przyczynić się do poprawy stanu środowiska, poprawy bezpieczeństwa przemieszczania się mieszkańców (do kolizji na drogach rowerowych dochodzi zdecydowanie rzadziej, niż na jezdniach po których poruszają się samochody, a ponadto z uwagi na niedużą prędkość z jaką poruszają się pojazdy rowerowe, w przypadku ewentualnej kolizji powstałe obrażenia są zwyczajnie dużo mniejsze, niż w przypadku wypadków samochodowych), a także popularyzacji aktywności fizycznej wśród mieszkańców SPO (co jest naturalną konsekwencją rozwoju infrastruktury). Oczywiście nie spowoduje to natychmiastowej i znaczącej zmiany charakteru podróży w ruchu lokalnym (nie jest to bowiem celem samym w sobie, aby zamienić większość ruchu samochodowego na rowerowy) – ale zachęci niektórych mieszkańców do korzystania z tej formy podróży, przy okazji potrzeby przemieszczenia się na względnie niedalekie odległości, wzmacniając przy tym ich aktywność fizyczną i popularyzując tę formę rekreacji. Biorąc pod uwagę okres 2015-2019, wówczas najwięcej DDR przybyło w powiecie namysłowskim (aż o 26,4 km = 470%). Na drugim miejscu znajduje się powiat kluczborski (przyrost o 307%), natomiast na trzeciej pozycji – powiat oleski (o ponad 240%). Rozpatrując potencjał całego obszaru SPO, koncentruje on na swoim terenie 21,5% ogólnej długości DDR w województwie

(stanowiąc 27,3% ogólnej powierzchni) – natomiast w przeliczeniu na 100 km² powierzchni, posiada 4,3 km DDR (przy 5,4km/100 dla całego województwa opolskiego). Niemniej jednak w zakresie tego wskaźnika pomiędzy powiatami z obszaru SPO występują różnice, bowiem najwyższą wartość tego wskaźnika notuje powiat oleski – 5,81 km/100 (5. pozycja), nieco niższą powiat namysłowski 4,28 km/100 (9. pozycja), natomiast najniżej pod tym względem wypada powiat kluczborski, z wartością 2,49 km/100 (10. pozycja). W przeliczeniu na liczbę mieszkańców także najkorzystniej wypada powiat oleski, który z wartością blisko 9 km/10 tys. mieszkańców zajmuje 1. pozycję w województwie opolskim, bezpośrednio za nim, ze wskaźnikiem na poziomie 7,5 km/10 tys. mieszkańców, znajduje się powiat namysłowski, natomiast w powiecie kluczborskim wskaźnik jest sporo niższy – 3,2 km/10 tys. mieszkańców (10. pozycja).

W zakresie struktury zarządzania drogami dla rowerów, w powiecie kluczborskim zdecydowana większość pozostaje w gestii zarządzania przez gminy (79%), natomiast w przypadku powiatów oleskiego i namysłowskiego struktura zarządzania jest bardziej podzielona – bowiem w przypadku pierwszego z nich, za 43,5% DDR odpowiada samorząd gminy, za 36% DDR samorząd powiatu, a za 20,5% DDR samorząd województwa, natomiast w przypadku drugiego powiatu, za 48,5% DDR odpowiada samorząd powiatu, za 43,5% samorząd gminy, a za 8% samorząd województwa. Partycypacja w kosztach budowy i utrzymania infrastruktury dla rowerów pomiędzy różnymi szczeblami administracji samorządowej stanowi dobry przykład działań infrastrukturalnych integrujących cały obszar i wzmacniających jego powiązania.

Wśród inwestycji zrealizowanych w ciągu ostatnich kilku lat, a ukierunkowanych na rozwój DDR (niezależnie, czy stanowią element ścieżki pieszo-rowerowej, czy osobą drogę rowerową), znajdują się m.in.:

Przebieg ścieżki rowerowej	Długość (km)
Namysłów, ul. Oławska (wzdłuż Drogi powiatowej 1101)	2
Namysłów – Józefków (wzdłuż DP 1102)	2,4
Józefków – Objazda (wzdłuż DP 1102)	0,9
Namysłów – Smarchowice Małe (wzdłuż DP 1103)	1
Kamienna – Rychnów (wzdłuż DP 1114)	1
Kamienna – Łączany (wzdłuż DP 1116)	1,6
Namysłów – Łączany (wzdłuż DP 1117)	2
Dębnik – Wilków (wzdłuż DP 1124)	0,7
Dębnik – Namysłów (wzdłuż DP 1125)	2,6
Lubska – Dębnik (wzdłuż DP 1125)	0,7
Objazda	0,7
Namysłów (ul. Sworowskiego)	0,4
Kamienna	0,2
Józefków	1,5
Michalice – Bukowa Śląska	4,2
Kochłowice	ok. 1
Kluczbork wzdłuż ul. Jana Pawła II	ok. 1
Wołczyn – Gierałcice – Wąsice	2,9
Kluczbork (od ul. Dworcowej do ul. Kościuszki)	ok. 0,5
Kluczbork (wzdłuż Al. Wodnej do ul. Mickiewicza)	brak danych
Ligota Dolna (wzdłuż DK42)	bd.
Krasków – Kluczbork (do ul. Sikorskiego)	2,1
Kluczbork (ul. Piłsudskiego – Rynek – ul. Skłodowskiej)	bd.
Kluczbork – Ligota Górna	bd.

Warłów - Szemrowice	bd.
Olesno – Gorzów Śląski – Praszka (wzdłuż DW487)	20
Praszka – Aleksandrów (wzdłuż dawnej linii kolejki wąskotorowej)	5
Kościeliska (wzdłuż DP1919)	2,7
Grodzisko – Łomnica (wzdłuż DK11)	bd.
Praszka – Rozterk (wzdłuż DP1911)	2,6
Praszka – Pilawy (wzdłuż DP1916)	bd.
Olesno – Boroszów (wzdłuż DW487)	6,5
Olesno – Nowe Wachowo (wzdłuż DW901)	2,5
Wołczyn – Gierłacice	2,9
Bzionków – Dobrodzień	1,13
Zębowice – Kadłub Wolny (wzdłuż DP1737)	bd.

Wśród większych inwestycji, zrealizowanych w ciągu ostatnich kilku lat, w efekcie których Ponadto przeprowadzono również budowę oraz prace modernizacyjne licznych odcinków DDR (w tym na terenie trzech głównych miast subregionu). Biorąc pod uwagę rodzaj nawierzchni, w zdecydowanej większości przeważają drogi asfaltowe, natomiast sporadycznie występują drogi o nawierzchni brukowej lub miejscami naturalnej (powołując się na serwis siewcowerowa.pl w zakresie informacji dotyczących jakości DDR). Stwarza to bardzo komfortowe warunki jazdy dla rowerzystów, gdyż stosowanie nawierzchni asfaltowej jest najbardziej odporne na zniszczenia, a poza tym tłumi wszelkie wstrząsy i niedogodności z tym związane podczas jazdy.

2.4 Komunikacja publiczna

Podstawową formą komunikacji na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny jest transport autobusowy. Jako druga forma transportu publicznego istotną rolę odgrywa transport kolejowy, który jednak większe znaczenie ma jako sposób przemieszczania się do większych ośrodków, jak Wrocław czy Opole.

W każdym z trzech miast powiatowych w obrębie Subregionu występują dworce autobusowe. W Kluczborku zdecydowano się zburzyć obiekt istniejący od połowy lat 60. XX w. i w 2014 r. od podstaw zbudowano nowy budynek dworca, służący również jako inkubator przedsiębiorczości. Dzięki tej inwestycji obecnie funkcjonujący dworzec jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Podróżni mogą korzystać z hali, a także zadaszanej przestrzeni przed budynkiem. Po 2010 r. realizowano z kolei prace związane ze stworzeniem węzła przesiadkowego PKP-PKS w Namysłowie. Gmina w 2008 r. przejęła od PKP Gospodarowanie Nieruchomościami budynek dworca kolejowego, który wyremontowała. Następnie dzięki dofinansowaniu ze środków UE stworzyła węzeł przesiadkowy, realizując remont generalny dworca PKP, tworząc plac dworca autobusowego oraz parking typu park&ride. Dzięki temu podróżni mogą korzystać z kas i poczekalni. W Oleśnie dworzec funkcjonował do 2019 r., kiedy to właściciel nieruchomości sprzedał teren oraz budynek. W czerwcu 2020 r. Gmina Olesno zakończyła budowę i otworzyła Centrum Przesiadkowe złożone z parkingów typu „park&ride” oraz „kiss&ride”, wypożyczalni rowerów i parkingu dla nich, placu i zatoki dla autobusów, zadashzonego przystanku, infokiosku oraz skweru.

Wśród pozostałych gmin centrum przesiadkowe posiada od 2019 r. gmina Rudniki. Obiekt posiada wiatę przystankową oraz pawilon wielofunkcyjny z infoboxem i toaletami. Wyposażony jest w 24 miejsca postojowe dla samochodów, a także stojaki na rowery. W ramach projektu „Realizacja strategii niskoemisyjnych na obszarze Subregionu Północnego Województwa

Opolskiego” węzły przesiadkowe lub parkingi (w tym „park&ride” oraz „bike&ride”) powstały także w gminach: Byczyna, Dobrodzień, Lasowice Wielkie, Pokój, Praszka, Wołczyn i Zębowice.

Poza mniejszymi przewoźnikami istotną rolę pełniły Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej, jednak sytuacja tych firm jest trudna. PKS w Kluczborku Sp. z o.o. funkcjonuje bez większych problemów. Dysponuje 58 pojazdami autobusowymi, organizuje kursy nauki jazdy, wynajmuje autobusy oraz prowadzi warsztat w zakresie napraw samochodów ciężarowych i autobusów. PKS w Namysłowie Sp. z o.o. w 2018 r. ogłosił upadłość, a swoje usługi był w stanie świadczyć tylko dzięki wsparciu finansowemu gmin tworzących powiat namysłowski. Do 2018 r. w obrębie subregionu działał również PKS w Lublińcu Sp. z o.o. Jego rolę przejął częściowo PKS Wieluń Sp. z o.o., obsługujący m.in. powiat oleski. Poza usługami przewozowymi, świadczy on usługi motoryzacyjne, diagnostyczne i turystyczne.

Poniżej przedstawiono zestawienie samorządów z poszczególnych powiatów wraz z informacjami o przewoźnikach, którzy w 2020 r. uzyskali zezwolenie na wykonywanie regularnych przewozów osób w transporcie krajowym oraz ogólnymi informacjami o rozkładach jazdy.

1) powiat kluczborski:

- A. Powiat Kluczborski - brak danych.
- B. Gmina Byczyna - komunikację obsługuje Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kluczborku Sp. z o.o. na trasach: Byczyna - Jakubowice przez Polanowice, Byczyna - Byczyna przez Dobiercice, Byczyna - Byczyna przez Ciecierzyn, Byczyna - Roszkowice, Byczyna - Jakubowice przez Polanowice, Borek - Byczyna, Byczyna - Janówka przez Ciecierzyn, Byczyna - Miechowa przez Kostów, Byczyna - Jakubowice przez Ciecierzyn, Byczyna - Pszczonki przez Nasale, Byczyna - Dobiercice przez Sarnów.
- C. Gmina Kluczbork - obsługiwane są następujące trasy: Gotartów - Ligota Dolna przez Kluczbork, Gotartów Ogrodnictwo - Ligota Dolna przez Kluczbork oraz z Kluczborka do: Łowkowic (przez Kujakowice Górne), Bażan (przez Krasków), Bogacicy (przez Krasków), Kujakowic Dolnych (przez Gotartów oraz przez Biadacz), Krzywizny (przez Gotartów), Unieszowa (przez Smardy), Bogdańczowic (przez Ligotę Zamecką), Przybkowic (przez Bąków), Nowej Bogacicy (przez Krasków).
- D. Gmina Lasowice Wielkie - zezwolenia na realizację przewozów otrzymało Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kluczborku Sp. z o.o. na linii specjalnej Lasowice Wielkie - Tuły oraz na liniach regularnych: Gronowice - Jasienie, Szumirad - Lasowice Wielkie, Lasowice Wielkie - Szumirad, Lasowice Wielkie - Trzebiszyn, Lasowice Wielkie - Laskowice.
- E. Gmina Wołczyn - przejazdy realizuje PKS w Kluczborku Sp. z o.o. na trasach: Wołczyn - Szum przez Wąsice, Wołczyn - Komorzno oraz Wołczyn - Duczów Mały, Wołczyn - Duczów Mały, Wołczyn - Szymonków przez Wierzbicę Górną oraz Wołczyn Gimnazjum - Szymonków - Wesoła przez Ligotę Małą, Wołczyn - Rożnów.

2) powiat namysłowski

- A. Powiat Namysłowski - brak danych.
- B. Gmina Domaszowice - połączenia obsługuje Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kluczborku Sp. z o.o. na trasach: Zofijówka - Domaszowice przez Wielołąkę, Siemysłów - Domaszowice przez Wygodę, Sułoszow - Domaszowice przez Zalesie, Strzelce - Domaszowice, Woskowice Górne - Domaszowice przez Włochy.

- C. Gmina Namysłów - kursy realizowane są na trasach: Namysłów - Brzezinka - Namysłów, Namysłów - Woskowice Małe - Namysłów, Wilków - Dziadowa Kłoda - Namysłów, Brzozowiec - Namysłów - Brzozowiec, Namysłów - Wilków, Wilków - Namysłów. Liczba kursów zmniejsza się w dni wolne od nauki szkolnej dla kursu Namysłów - Brzezinka - Namysłów, bez zmian pozostaje częstotliwość kursowania na trasie Brzozowiec - Namysłów oraz Namysłów - Woskowice Małe - Namysłów, natomiast pozostałe kursy nie są realizowane.
- D. Gmina Pokój - brak danych.
- E. Gmina Świerczów - usługi przewozowe realizuje Biuro Podróży NALEPA TRAVEL w dni robocze na trasie Grodziec - Świerczów (przez Bielice - Bąkowie - Gołę).
- F. Gmina Wilków - usługi świadczyło Opolskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. na trasie Wilków Gimnazjum - Wilków (przez: Wojciechów - Bukowie - Pszeniczna - Pągów - Idzikowice - Jakubowice - Krzyków - Smarchowice Małe - Namysłów i z powrotem) w dni nauki szkolnej.

3) powiat oleski

A. Powiat Oleski - wydał zezwolenia dla kilku przewoźników, na obsługę różnych linii: PKS Wieluń Sp. z o.o. na trasach Krzyżanowice - Praszka przez Kowale, Przedmość, Praszka - Praszka przez Krzyżanowice i Zdziechowice, Praszka - Lachowskie przez Rozterk i Ganę, Praszka - Praszka przez Ganę, Praszka - Praszka przez Kowale, Praszka - Gorzów Śląski przez Nową Wieś; Usługi Transportowe „IWONA” Edward Roźniatowski na trasach Rudniki - Olesno - Rudniki przez Pawłowice, Kozłowice, Uszyce - Olesno - Uszyce przez Praszkę, Kozłowice; Grzegorz Banaś „EUROCAR” na trasie Praszka - Olesno przez Skrońsko; PKS Kluczbork Sp. z o.o. na trasach Gorzów Śląski - Kobyla Góra przez Jastrzygowice, Pawłowice, Kosice - Dobrodzień przez Zębówice, Poczółków, Biskupice - Gorzów Śląski przez Kościeliska, Jastrzygowice; Marek Szewczyk „PARASOL” na trasie Pludry - Olesno przez Dobrodzień, Zębówice; Usługi Transportowe Beata Aleksandra Jeziorowska na trasie Żytniów - Olesno przez Sternalice, Psurów, Kościeliska, Drogi Biskupskie; ABX2bus Milena Bem na trasie Julianpol - Gorzów Śląski przez Dalachów; Gmina Dobrodzień na trasie Dobrodzień - Olesno przez Klekotną; Marcin Gawenda MARTIN BUS - PRZEWÓZ OSÓB na trasie Dobrodzień - Olesno przez Warłów⁹.

B. Gmina Dobrodzień - jako jedyna sama organizowała transport zbiorowy (w 2019 r. korzystała ze środków z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, stanowiących jednak tylko ok. 9% całkowitych wydatków), operatorem był Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Dobrodzieniu. Funkcjonowały 4 połączenia: Dobrodzień - Bzinica - Pludry - Liszczok - Dobrodzień, Dobrodzień - Gosławice - Głowczyce - Zwóz - Gosławice - Dobrodzień, Dobrodzień - Ligota - Myśliń - Turza - Dąbrowica - Grodziec - Dąbrowica - Turza - Myśliń - Błachów - Dobrodzień, Dobrodzień - Bzionków - Rzędowice - Klekotna - Malichów - Kocury - Warłów - Szemrowice - Warłów - Dobrodzień¹⁰.

C. Gmina Gorzów Śląski - brak danych.

⁹Rozkłady jazdy stanowiące załączniki do zezwoleń wydanych przez Starostę Oleskiego, <http://bip.powiatoleski.pl/1955/rozklady-jazdy-stanowiace-zalaczniki-do-zezwolen-wydanych-przez-staroste-oleskiego.html> [dostęp: 15.12.2020 r.].

¹⁰Raport o stanie Gminy Dobrodzień za 2019 r. (raport drugi), s. 22.

- D. Gmina Olesno - nie dokonała wyboru operatora transportu zbiorowego, prowadzi jedynie dowóz dzieci do placówek edukacyjnych, zaś mieszkańcy mogą korzystać z przewozów świadczonych przez przewoźników komercyjnych.
- E. Gmina Praszka - brak danych.
- F. Gmina Radłów - brak danych.
- G. Gmina Rudniki - W 2021 r. Gmina Rudniki utworzyła 5 linii komunikacyjnych w ramach publicznego transportu zbiorowego z dofinansowaniem ze środków Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej.
- a) Linia Nr 1: Borek - Bobrowa - Ciecuiów - Jaworzno - Julianpol – Mirowszczyzna,
- b) Linia Nr 2: Jelonki - Żytniów - Chwiły - Faustianka - Porąbki - Kuźnica – Łazy – Młyny – Rudniki,
- c) Linia Nr 3: Rudniki - Janinów - Odcinek – Dalachów,
- d) Linia Nr 4: Bobrowa - Ciecuiów - Żytniów – Rudniki,
- e) Linia Nr 5: Mirowszczyzna - Młyny – Rudniki,

Zgodnie z umową z operatorem publicznego transportu zbiorowego ww. linie komunikacyjne będą funkcjonowały do 31.12.2021 r.

- B. Gmina Zębowice - obsługiwana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kluczborku Sp. z o.o. na trasach: Zębowice - Radawie-Kosice - Łąka - Knieja - Zębowice, Zębowice - Łąka - Knieja - Zębowice oraz Zębowice - Prusków - Siedlisko - Osiecko - Kadłub Wolny - Zębowice.

Przez obszar Subregionu Północnego Opolszczyzny biegną linie kolejowe nr: 143, 175, 272, 293 i 301. Linia 143 łączy miejscowość Kalety z Wrocławiem Mikołajów, z kilkoma przystankami na terenie Subregionu: Sowczyce, Olesno, Stare Olesno, Bąków, Kluczbork, Smardy, Wołczyn, Wierzbica Górna, Domaszowice, Gręboszów, Namysłów, Wilków Namysłowski. Duża część tej linii kolejowej została zbudowana jeszcze na koniec XIX w. i na całej długości pozostaje czynna. Linia nr 175 z Kłodnicy do Kluczborka przebiega przez Zębowice, Szumirad, Lasowice Małe Oleskie, Kuniów i Kluczbork. Jest jednak nieczynna - dla ruchu pasażerskiego została zamknięta w 2004 r., a dla towarowego - w 2016 r. Linia nr 272, łącząca Kluczbork z Poznaniem Głównym, biegnąca na terenie Subregionu przez Krzywiznę, Biskupice koło Kluczborka, Byczynę i Kostów. Linia nr 293 Jełowa-Kluczbork, biegnąca przez Laskowice Oleskie, Tuły, Bukowo i Borkowice, łączy się z linią 301 i w ten sposób zapewnia połączenie Kluczborka z Opolem. Wcześniej linia 301 prowadziła z Opola do Namysłowa, jednak odcinek między Jełową a Namysłowem od 1992 r. pozostawał nieczynny lub nieprzejezdny¹¹.

Na dworcu w Kluczborku istnieją 4 perony, a w Namysławie i Oleśnie - po 2. Kluczbork stanowi właściwie największy węzeł kolejowy w całym Subregionie. Z miasta odjeżdżają następujące pociągi:

- Regio: do stacji Wrocław Główny (godz. 3:47, 4:41, 6:50, 7:56, 11:04, 14:52, 17:00, 19:00), stacji Opole Główny (godz. 5:35, 7:59, 16:58), do Ostrowa Wielkopolskiego (godz. 5:57, 10:57, 14:35, 16:53), Nysy (godz. 11:21, 14:32, 19:43), Namysłowa (godz. 21:47),
- Koleje Śląskie: do Katowic (godz. 5:57, 7:52, 10:27, 16:53, 18:23), Oświęcimia (godz. 14:34),
- Intercity OSTERWA do Krakowa Głównego (godz. 11:03) oraz do Szczecina Głównego (godz. 16:40),

¹¹ www.bazakolejowa.pl [dostęp: 15.12.2020 r.].

- Intercity ZEFIR do Kołobrzegu (godz. 14:23) i Krakowa Głównego (godz.14.58),
- Intercity SPODEK do Poznania Głównego (godz. 8:41) i Katowic (godz. 19:00) – kursuje w okresie od 26.06.2021 r. do 11.12.2021 r.,
- Intercity WYBICKI do Krakowa Głównego (godz. 7:57) i Poznania Głównego (godz. 20:08) – kursuje w okresie od 06.10.2021 r. do 05.12.2021 r.,
- Intercity PUŁASKI do Poznania Głównego (godz. 8.:15) i Krakowa Głównego (godz. 19:56) – kursuje w okresie od 06.10.2021 r. do 05.12.2021 r.,
- Intercity PODHALANIN do Zakopanego i Szczecina Głównego – kursuje sezonowo w godzinach nocnych,
- Intercity PIRAT do Kołobrzegu i Bielska- Białej/Bohumina – kursuje sezonowo w godzinach nocnych.

Najwięcej kursów dostępnych jest do Wrocławia. Ich układ w ciągu dnia (szczególne „zagęszczenie” w godzinach przedpołudniowych i popołudniowych) wskazuje na powiązanie ich z dostępem do edukacji i miejsc pracy. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku Katowic - połączeń ze stolicą województwa śląskiego jest nawet więcej niż z bliższym Opolem.

Pod względem liczby realizowanych kursów kolejną, drugi jest węzeł w Namysłowie. W tym wypadku oferta obejmuje tylko połączenia pociągami Regio do: Wrocławia Głównego (godz. 4:43, 5:31, 6:40, 7:41, 8:46, 11:52, 13:50, 15:43, 17:50, 19:48) oraz Kluczborka (godz. 4:46, 6:57, 7:47, 10:08, 13:44, 15:54, 18:00, 20:00, 22:59). Kluczbork może stanowić węzeł przesiadkowy, ale również wydaje się być lokalizacją ważną ze względu na działającą tam strefę przemysłową. Stąd też pociągi kursują z największą częstotliwością do godz. 10, ale również później dostępnych jest kilka kursów w mniej więcej równych odstępach czasu. Również w przypadku Namysłowa dostrzec można takie ułożenie połączeń z Wrocławiem, które pozwala na dotarcie do pracy i placówek edukacyjnych.

O ile w przypadku Kluczborka i Namysłowa dominują połączenia kolejowe obsługiwane przez pociągi Regio, to dla Olesna podstawę stanowią Koleje Śląskie, pozwalające na skomunikowanie Olesna przede wszystkim z Katowicami i Kluczborkiem. Generalnie sieć połączeń obejmuje:

- Koleje Śląskie: do Katowic (godz. 6:16, 8:10, 10:43, 17:11, 18:42), Kluczborka (godz. 7:13, 9:29, 13:11, 15:49, 17:51, 21:24), Oświęcimia (godz. 14:50)
- Intercity OSTERWA do Krakowa Głównego (godz. 11:17) i Szczecina Głównego (godz. 16:26)¹²,
- Intercity ZEFIR do Kołobrzegu (godz.14:09) i Krakowa Głównego (godz. 15:12)
- Intercity SPODEK do Poznania Głównego (godz. 8:27) i Katowic (godz.19:14) – kursuje w okresie od 26.06.2021 do 11.12.2021 r.
- Intercity WYBICKI do Krakowa Głównego (godz. 8:14) i Poznania Głównego (godz. 19:51) – kursuje w okresie od 06.10.2021 r. do 05.12.2021 r.
- Intercity PUŁASKI do Poznania Głównego (godz. 8:01) i Krakowa Głównego (godz. 20:10) – kursuje w okresie od 06.10.2021 r. do 05.12.2021 r.

W każdym z tych trzech miast węzłowych funkcjonuje dworzec kolejowy. Obiekt w Kluczborku został wyremontowany w 2013 r. i mogą z niego korzystać podróżni. W 2019 r. dworzec obsłużył 0,5 mln podróżnych i jego udział w wymianie pasażerskiej w województwie opolskim wynosi 4%.

W latach 2010-2012 prowadzono gruntowny remont dworca w Namysłowie, tworząc jednocześnie przystanki autobusowe. Remont dworca w Oleśnie został z kolei wpisany do

¹² www.rozklad-pkp.pl [dostęp: 15.12.2020 r.].

Programu Inwestycji Dworcowych na lata 2016-2023 i prace mają zakończyć się w 2021/2022 r. (obecnie trwa etap wyboru wykonawcy). Obiekt ma być dostępny dla podróżnych, ale będzie również wykorzystywany przez samorząd gminy. Warto nadmienić, że jest to jedyny dworzec kolejowy

z terenu województwa opolskiego, który wpisano do programu.

Według klasyfikacji PKP, tylko dworzec w Kluczborku ma kategorię dworca regionalnego, pozostałe - lokalnych. Jest to jedyna stacja kolejowa, na której dobową wymiana pasażerów przekroczyła 1000 osób:

- 0 - 9 pasażerów: Biskupice koło Kluczborka, Borkowice, Bukowo, Janinów, Laskowice Oleskie, Pludry, Tuły,
- 10 - 19 pasażerów: Krzywizna, Stare Olesno,
- 20 - 49 pasażerów: Bąków, Buczyna Kluczborska, Gręboszów, Jaworzno koło Wielunia, Kostów, Smardy,
- 50 - 99 pasażerów: Sowczyce, Wierzbica Górna,
- 100 - 149 pasażerów: Domaszowice, Wilków Namysłowski,
- 200 - 299 pasażerów: Olesno Śląskie,
- 300 - 499 pasażerów: Wołczyn,
- powyżej 1000 pasażerów: Kluczbork (1300).

Ponadto istnieją nieczynne stacje w Kuniowie, Lasowicach Małych Oleskich, Szumiradzie i Zębolicach¹³.

¹³Wymiana pasażerska na stacjach w Polsce w 2018 r., <https://www.utk.gov.pl/pl/raporty-i-analizy/analizy-i-monitoring/analizy-i-opracowania/15580,Wymiana-pasazerska-na-stacjach-w-Polsce-w-2018-r.html> [dostęp: 16.12.2020 r.].

3. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa

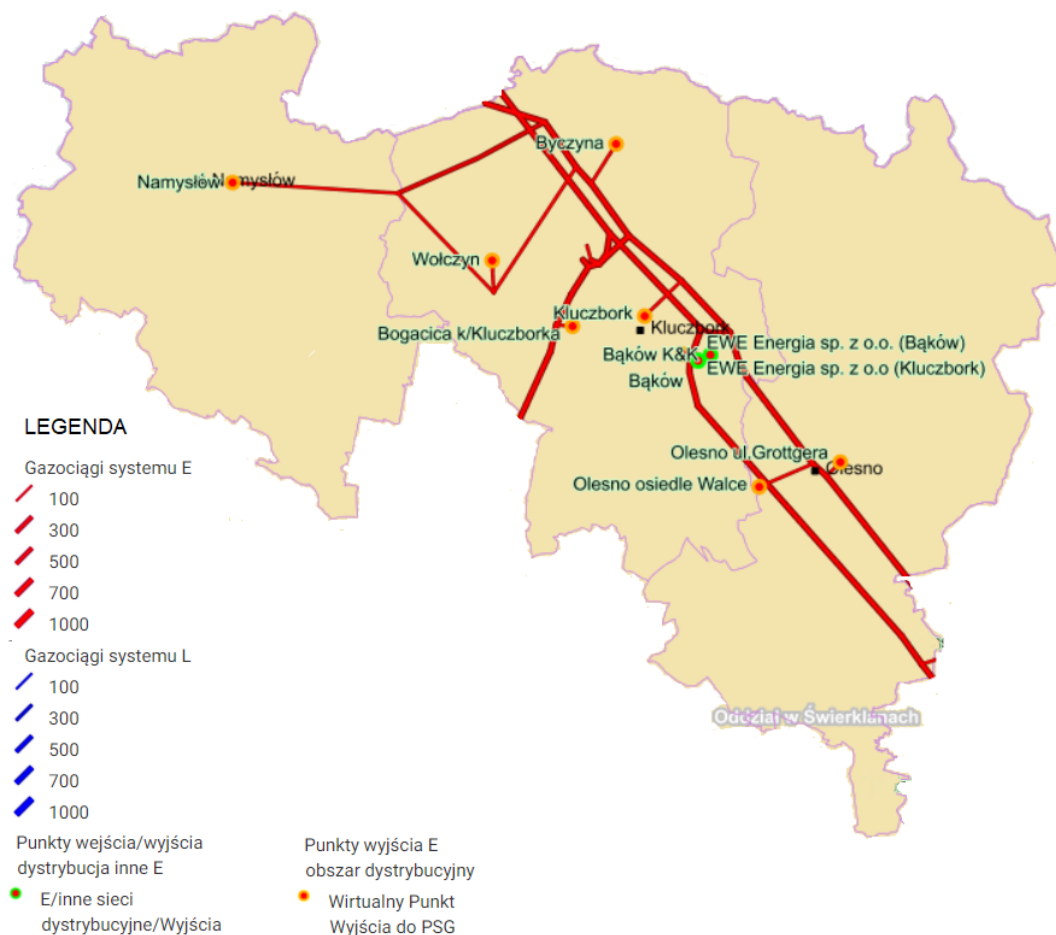
3.1. Infrastruktura gazowa

Województwo opolskie zaopatrywane jest w gaz ziemny wysokometanowy podgrupy GZ-50 poprzez system gazociągów wysokiego ciśnienia od strony województwa śląskiego oraz dolnośląskiego. Sieć dystrybucyjna niskiego i średniego ciśnienia oraz stacje gazowe podlegają Zakładowi Gazowniczemu w Opolu. Przez teren województwa biegnie 13 gazociągów wysokiego ciśnienia, które zasilają około 70 stacji redukcyjno-pomiarowych I. stopnia.

Na terenie Subregionu najgęstsza sieć dystrybucji gazu występuje w powiecie kluczborskim, przez który biegnie gazociąg wysokiego ciśnienia 2x DN 500 PN, 6,3 MPa, relacji Tworóg – Komorzno z licznymi odgałęzieniami. Na „linii” tego gazociągu znajduje się również Olesno. Do Namysłowa z kolei dociera gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100/80 PN, 6,3 MPa, odgałęzienie do S 1° Wołczyn/Namysłów. Wyraźnie widać to na poniższej mapie oraz w tabeli dotyczącej długości sieci gazowej - tylko w powiecie kluczborskim każda gmina ma dostęp do sieci gazowej, natomiast w przypadku powiatu namysłowskiego są to gminy: Domaszowice i Namysłów, zaś w powiecie oleskim - Gorzów Śląski, Oleszno i Praszka. Największa długość sieci występuje w miastach, będących stolicami powiatów. Generalnie widoczna jest tendencja rozwijania sieci gazowej (tylko w gminie Praszka dane statystyczne wskazują na nieznaczny spadek długości sieci¹⁴) - dla całego Subregionu wzrost ten wynosi 7,9%. Długość sieci nie zmieniła się z kolei w gminach Lasowice Wielkie i Domaszowice. W Subregionie wzrost ten jest nieco niższy niż w województwie opolskim, dla którego wynosi 10,7%. Sieć biegnąca przez obszar Subregionu stanowi ok. 17% ogólnej długości sieci gazowej na terenie województwa opolskiego.

¹⁴ Poziom tego spadku może jednak sugerować, że wynika z błędu lub zmiany sposobu pozyskiwania/przeliczania danych przez GUS.

Ryc. 7 System przesyłowy obsługiwany przez GAZ-SYSTEM S.A. w obrębie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gaz-system.pl/strefa-klienta/system-przesylowy/mapa-systemu-przesylowego/>.

Tab. 7 Długość czynnej sieci gazowej na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019 [m].

	długość czynnej sieci [m]					ZMIANA 2019:2015
	2015	2016	2017	2018	2019	
województwo opolskie	2 548 449	2 606 931	2 673 858	2 732 402	2 820 788	↑ 10,7%
powiat kluczborski	226 777	229 469	242 079	245 679	247 627	↑ 9,2%
gmina Byczyna	25 235	25 234	26 321	26 922	27 377	↑ 8,5%
gmina Kluczbork	122 529	124 707	133 854	136 642	137 865	↑ 12,5%
gmina Lasowice Wielkie	12 843	12 843	12 843	12 843	12 843	bz.
gmina Wolczyn	66 170	66 685	69 061	69 272	69 542	↑ 5,1%
powiat namysłowski	73 258	74 151	77 896	79 330	82 898	↑ 13,2%
gmina Domaszowice	9 041	9 041	9 041	9 041	9 041	bz.
gmina Namysłów	64 217	65 110	68 855	70 289	73 857	↑ 15,0%

gmina Pokój	0	0	0	0	0	0	bz.
gmina Świerczów	0	0	0	0	0	0	bz.
gmina Wilków	0	0	0	0	0	0	bz.
powiat oleski	153 824	154 556	154 543	156 238	159 000		↑ 3,4%
gmina Dobrodzień	0	0	0	0	0	0	bz.
gmina Gorzów Śląski	37 464	37 467	37 560	37 560	40 015		↑ 6,8%
gmina Olesno	80 625	81 354	81 248	82 952	83 253		↑ 3,3%
gmina Praszka	35 735	35 735	35 735	35 726	35 732		↓ 0,0008%
gmina Radłów	0	0	0	0	0	0	bz.
gmina Rudniki	0	0	0	0	0	0	bz.
gmina Zębowice	0	0	0	0	0	0	bz.
Subregion Północny Opolszczyzny	453 859	458 176	474 518	481 247	489 526		↑ 7,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Średnio w województwie opolskim z gazu sieciowego korzysta około 42% mieszkańców i między 2015 a 2019 r. choć wystąpiła pod tym względem poprawa, to nieznaczna (0,53 pp.). W Subregionie wzrost liczby mieszkańców, których gospodarstwa domowe posiadają podłączenie do sieci gazowej był nieco wyższy (o 1,3 pp.).

Tab. 8 Udział mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny korzystających z gazu sieciowego w latach 2015 i 2019 w ogóle mieszkańców [%]

	2015	2019	ZMIANA 2019:2015
województwo opolskie	41,87	42,40	↑ 1,3%
powiat kluczborski	43,01	43,80	↑ 1,8%
gmina Byczyna	7,02	9,64	↑ 37,3%
gmina Kluczbork	62,05	62,25	↑ 0,3%
gmina Lasowice Wielkie	0,00	0,00	bz.
gmina Wolczyn	39,10	40,19	↑ 2,8%
powiat namysłowski	33,14	35,27	↑ 6,4%
gmina Domaszowice	0,16	0,17	↑ 6,3%
gmina Namysłów	54,83	57,41	↑ 4,7%
gmina Pokój	0,00	0,06	↑
gmina Świerczów	0,00	0,09	↑
gmina Wilków	0,00	0,00	bz.
powiat oleski	11,94	13,00	↑ 8,9%
gmina Dobrodzień	0,00	0,00	bz.
gmina Gorzów Śląski	2,16	3,77	↑ 74,5%
gmina Olesno	40,66	42,48	↑ 10,3%
gmina Praszka	2,49	4,00	↑ 60,6%
gmina Radłów	0,00	0,16	↑
gmina Rudniki	0,00	0,00	bz.
gmina Zębowice	0,00	0,00	bz.
Subregion Północny Opolszczyzny	28,91	30,21	↑ 4,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Subregionie, podobnie jak w całym województwie opolskim, dominują przyłącza sieci gazowej do budynków mieszkalnych (94,2%). Wskaźnik ten jest wyższy w powiecie namysłowskim (97,6%), zaś znacznie niższy w powiecie oleskim (88,6%). Oznacza to, że z sieci gazowej korzystają przede wszystkim gospodarstwa domowe lub niewielkie podmioty gospodarcze, prowadzące działalność w lokalach usługowych w budynkach mieszkalnych. Dominują również odbiorcy zlokalizowani w miastach. W tym wypadku wskaźnik dla Subregionu jest wyższy niż dla województwa - odpowiednio 97% wobec 96,2%. Ponadto duża część gospodarstw domowych korzystających z gazu sieciowego wykorzystuje go w celu ogrzewania mieszkań - średnia dla Subregionu wynosi w tym przypadku 97%, przy czym wyróżnia się w tym przypadku gmina Gorzów Śląski w powiecie oleskim, dla której wartość wskaźnika to tylko 79,3%. Wynika to z faktu powszechnego stosowania paliw stałych do produkcji energii cieplnej (np. jest to jedyny sposób ogrzewania stosowany w mieszkaniach komunalnych)¹⁵.

Tab. 9 Wybrane wskaźniki dotyczące sieci gazowej w Subregionie Północnym Opolszczyzny w 2019 r. [%]¹⁶

	stosunek czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych do przyłączy do ogółu budynków	odbiorcy gazu w miastach	odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem
województwo opolskie	94,2	96,2	96,2
powiat kluczborski	94,9	95,6	95,6
gmina Byczyna	94,8	98,1	98,1
gmina Kluczbork	95,2	94,9	94,9
gmina Wołczyn	94,0	98,5	98,5
powiat namysłowski	97,6	98,8	98,8
gmina Namysłów	97,6	98,8	98,8
powiat oleski	88,6	98,5	98,5
gmina Gorzów Śląski	78,1	79,3	79,3
gmina Olesno	91,3	99,7	99,7
gmina Praszka	81,1	92,1	92,1
Subregion Północny Opolszczyzny	94,2	97,0	97,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

¹⁵ Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Gorzów Śląski, s. 13.

¹⁶ Z tabeli usunięto gminy, w której nie występuje w ogóle sieć gazowa, a także gminę Domaszowice. Na terenie całej gminy istnieje mniej niż 10 km sieci gazowej, z której korzystają 2 gospodarstwa domowe. Zużycie gazu jest na tyle niewielkie, że uwzględnianie jej w analizowanych w tabeli wskaźnikach staje się bezzasadne.

3.2. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Generalnie dostępność do sieci wodociągowej jest dość duża i ciągle się poprawia. W całym województwie opolskim jej długość między 2015 a 2019 r. wzrosła o 5%, w powiecie oleskim o 5,2%, zaś najniższe wzrosty miały miejsce w powiecie oleskim i kluczborskim (odpowiednio o 3,5% i 1,5%). Zwracają uwagę gminy z Subregionu, w których w ostatnich latach nie nastąpiła rozbudowa sieci (Lasowice Wielkie, Wołczyn, Domaszowice, Rudniki), mimo że dostępność ludności do wodociągu nie została jeszcze całkowicie zagwarantowana. W przypadku gmin Lasowice Wielkie i Wołczyn widać zresztą, że zwiększyła się liczba mieszkańców korzystających z sieci mimo braku jej rozbudowy. Najbardziej pozytywnie wyróżnia się gmina Olesno, gdzie w 2019 r. 99,9% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej, natomiast najniższa dostępność do sieci występowała w gminie Pokój (84,9%). W całym Subregionie natomiast dostęp ten posiada procentowo mniej ludzi niż w województwie opolskim (średnio 95,2% wobec 97%).

Tab. 10 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci wodociągowej w ogóle mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019

	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]					udział ludności z dostępem do sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
województwo opolskie	7188,4	7316,5	7470,0	7514,9	7546,4	96,7	96,8	96,9	96,9	97,0
powiat kluczborski	539,8	540,0	540,5	542,4	547,8	95,0	95,0	94,3	94,4	94,4
gmina Byczyna	114,7	114,7	114,7	115,5	116,8	94,1	94,1	92,7	92,7	92,7
gmina Kluczbork	221,3	221,5	222,0	223,1	227,2	95,2	95,2	94,3	94,4	94,4
gmina Lasowice Wielkie	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	93,0	93,1	93,2	93,2	93,2
gmina Wołczyn	118,1	118,1	118,1	118,1	118,1	95,9	95,9	96,0	96,0	96,1
powiat namysłowski	458,2	468,3	469,8	471,4	474,4	96,3	96,3	96,3	96,4	96,5
gmina Domaszowice	61,8	61,8	61,8	61,8	61,8	99,5	99,5	99,5	99,5	99,5
gmina Namysłów	196,4	206,5	207,5	207,8	209,4	97,3	97,4	97,3	97,4	97,5
gmina Pokój	75,7	75,7	75,7	76,4	76,8	85,0	85,0	84,7	84,7	84,9
gmina Świerczów	63,4	63,4	63,4	63,8	63,8	98,3	98,3	98,4	98,9	98,9
gmina Wilków	60,9	60,9	61,4	61,6	62,6	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
powiat oleski	812,0	848,7	850,2	852,0	854,0	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8
gmina	128,7	129,1	129,1	129,4	129,4	88,6	88,7	88,7	88,8	88,8

Dobrodzień										
gmina Gorzów Śląski	113,6	113,9	114,5	114,6	114,6	87,0	87,1	87,0	86,4	86,5
gmina Olesno	212,4	212,6	213,0	213,9	215,5	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
gmina Praszka	105,8	109,0	109,5	109,7	109,7	98,5	98,5	98,5	98,5	98,5
gmina Radłów	66,6	66,6	66,6	66,9	67,3	91,6	91,7	91,7	91,8	91,9
gmina Rudniki	120,9	120,9	120,9	120,9	120,9	92,0	92,1	92,1	92,0	92,1
gmina Zębowice	64,0	96,6	96,6	96,6	96,6	98,5	98,5	98,5	98,5	98,5
Subregion Północny Opolszczyzny	1810	1857	1860, 5	1865, 8	1876, 2	95,4	95,4	95,1	95,2	95,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Stan sieci wodociągowej - mierzony liczbą awarii na 10 km długości sieci - ulega poprawie. W województwie opolskim ich liczba zmniejszyła się o prawie 38%, a w Subregionie aż o ok. 49%. Wśród powiatów Subregionu najlepsza sytuacja ma miejsce w powiecie kluczborskim (spadek o 50%) i namysłowski (52,1%), natomiast najgorsza w oleskim (25%). Dodatkowo w tym ostatnim występują dwie jedyne gminy Subregionu, gdzie liczba awarii wzrosła - są to gminy Praszka i Radłów. Najbardziej pozytywne zjawisko ma miejsce w gminie Gorzów Śląski, gdzie spadek liczby awarii wynosi prawie 90%.

Tab. 11 Liczba awarii sieci wodociągowej na 10 km tej sieci w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019	ZMIANA 2019:2015
województwo opolskie	3,7	2,5	3,0	2,9	2,3	↓ 37,8%
powiat kluczborski	2,4	2,0	2,0	2,5	1,2	↓ 50%
gmina Byczyna	2,2	1,7	2,6	3,4	1,0	↓ 54,5%
gmina Kluczbork	2,2	2,0	1,8	2,4	0,5	↓ 77,3%
gmina Lasowice Wielkie	1,9	1,9	1,2	1,3	0,7	↓ 63,2%
gmina Wolczyn	3,3	2,3	2,5	2,7	3,0	↓ 9,1%
powiat namysłowski	16,7	11,3	10,8	9,7	8,0	↓ 52,1%
gmina Domaszowice	14,6	7,3	8,7	9,1	7,6	↓ 47,9%
gmina Namysłów	18,6	14,3	13,7	12,4	10,0	↓ 46,2%
gmina Pokój	19,3	10,8	10,4	9,2	8,3	↓ 57,0%
gmina Świerczów	8,7	6,9	6,3	5,3	4,1	↓ 52,9%
gmina Wilków	17,6	10,2	8,1	6,3	5,4	↓ 69,3%
powiat oleski	1,6	1,2	1,6	1,2	1,2	↓ 25%
gmina Dobrodzień	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	↓ 60%
gmina Gorzów Śląski	1,9	0,0	0,4	0,2	0,2	↓ 89,5%
gmina Olesno	1,1	0,7	2,0	0,9	0,6	↓ 45,5%

gmina Praszka	6,2	6,5	6,6	6,1	7,1	↑ 14,5%
gmina Radłów	0,9	0,8	0,6	0,9	1,2	↑ 33,3%
gmina Rudniki	0,8	0,7	0,5	0,7	0,2	↓ 75%
gmina Zębowice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	bz.
Subregion Północny Opolszczyzny	5,7	4,0	4,0	3,7	2,9	49,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rozwój sieci kanalizacyjnej był w ostatnich latach większy w Subregionie Północnym Opolszczyzny niż województwie opolskim (wyniósł odpowiednio 21,8% i 10,1%). Na tle Subregionu z kolei wyróżnia się szczególnie pozytywnie powiat kluczborski, gdzie długość sieci wzrosła o 83,6% oraz powiat namysłowski (wzrost o 45,8%). W powiecie oleskim z kolei wzrost ten wyniósł zaledwie 2,4%. Rozbudowy sieci nie prowadzono w ostatnich 5 latach w gminach Byczyna i Radłów. W związku ze zwiększaniem się długości czynne sieci kanalizacyjnej generalnie rośnie także liczba mieszkańców posiadających do niej dostęp - w województwie opolskim o 2,8%, a w Subregionie o 5,3%. Są jednak gminy, w których udział ludności z dostępem do kanalizacji zmniejsza się: gmina Byczyna, Kluczbork, Gorzów Śląski. W pierwszej z gmin nie zwiększyła się długość sieci w ostatnich latach, a w pozostałych dwóch można dostrzec korelację ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców. Wśród wszystkich gmin Subregionu tylko gmina Zębowice nie posiada w ogóle sieci kanalizacyjnej.

Tab. 12 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci kanalizacyjnej w ogóle mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019

	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]					udział ludności z dostępem do sieci kanalizacyjnej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
województwo opolskie	4749,4	4890,1	4995,6	5147,3	5229,4	71,6	72,3	72,7	73,0	73,6
powiat kluczborski	197,1	206,6	215,1	237,5	243,7	62,7	63,4	62,2	63,5	64,0
gmina Byczyna	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	44,3	44,5	44,2	44,1	43,9
gmina Kluczbork	112,1	112,3	112,3	112,7	115,7	74,3	74,3	72,2	72,3	72,5
gmina Lasowice Wielkie	26,2	35,5	35,5	50,7	53,9	46,1	52,0	50,8	57,5	57,5
gmina Wołczyn	40,8	40,8	49,3	56,1	56,1	53,3	53,5	54,0	56,5	58,3
powiat namysłowski	142,8	190,6	201,6	200,5	208,2	53,3	59,3	59,6	61,0	60,5
gmina Domaszowice	6,0	21,7	21,7	21,7	21,7	7,0	24,3	24,3	24,0	24,3
gmina Namysłów	99,1	104,4	105,7	106,0	113,6	71,4	71,8	72,1	72,5	73,4
gmina Pokój	4,3	19,1	19,1	4,3	4,3	27,8	41,6	41,6	41,7	31,0

gmina Świerczów	19,3	19,3	19,3	19,3	19,3	29,7	29,7	29,6	29,7	30,3
gmina Wilków	14,1	26,1	35,8	49,2	49,3	35,5	58,9	59,4	69,8	70,4
powiat oleski	195,7	196,6	196,9	197,9	200,4	46,8	46,8	46,8	46,9	47,1
gmina Dobrodzień	9,2	9,4	9,4	9,6	9,6	37,1	37,1	37,2	37,2	37,2
gmina Gorzów Śląski	43,5	43,5	43,6	43,7	43,7	46,2	46,1	45,7	45,5	45,6
gmina Olesno	40,4	40,6	40,8	41,4	43,7	48,4	48,5	48,5	48,7	49,1
gmina Praszka	61,2	61,7	61,7	61,7	61,7	73,0	72,8	73,0	73,3	73,3
gmina Radłów	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	11,9	11,9	11,9	11,9	11,9
gmina Rudniki	39,8	39,8	39,8	39,9	40,1	51,3	51,5	51,7	51,9	51,9
gmina Zębowice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Subregion Północny Opolszczyzny	535,6	593,8	613,6	635,9	652,3	54,3	56,5	56,2	57,1	57,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Ocena awaryjności sieci kanalizacyjnej wskazuje na bardziej korzystną sytuację w Subregionie niż w województwie opolskim. O ile w Subregionie zmniejszyła się liczba awarii (o 18.1%), to w województwie wzrosła o 40%. Jedną z przyczyn tego stanu może być oczywiście różnica w długości sieci. Wyciąganie jednoznacznych wniosków odnośnie stopnia awaryjności jest w przypadku sieci kanalizacyjnej trudniejsze niż dla sieci wodociągowej, ponieważ tu tendencje nie są tak oczywiste, w ciągu analizowanych 5 lat zdarza się np. wzrost liczby awarii, a potem ich spadek (jak w gminie Byczyna).

Tab. 13 Liczba awarii sieci kanalizacyjnej¹⁷ na 10 km tej sieci w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019	ZMIANA 2019:2015
województwo opolskie	3,5	2,9	4,5	5,5	4,9	↑ 40%
powiat kluczborski	7,5	9,3	14,8	15,7	9,9	↑ 32%
gmina Byczyna	2,8	6,7	10,6	10,0	6,7	↑ 139,3%
gmina Kluczbork	8,7	10,1	20,0	21,0	14,5	↑ 66,7%
gmina Lasowice Wielkie	0,0	8,5	9,6	14,0	2,2	↑ 220%
gmina Wolczyn	10,8	9,1	8,1	8,4	8,9	↓ 17,6%
powiat namysłowski	27,6	14,1	13,2	14,7	13,9	↓ 49,6%

¹⁷ W zestawieniu nie uwzględniono gminy Zębowice w związku z brakiem sieci kanalizacyjnej na jej terenie.

gmina Domaszowice	113,3	8,3	8,8	7,4	10,1	↓ 91,1%
gmina Namysłów	18,6	17,4	17,5	19,0	16,0	↓ 14%
gmina Pokój	162,8	8,9	7,9	39,5	53,5	↓ 67,1%
gmina Świerczów	12,8	15,0	13,0	16,1	14,0	↑ 9,4%
gmina Wilków	36,9	8,8	6,1	6,1	7,1	↓ 80,8%
powiat oleski	6,9	5,8	7,0	6,7	7,5	↑ 8,7%
gmina Dobrodzień	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	bz.
gmina Gorzów Śląski	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	↓ 100%
gmina Olesno	25,1	22,8	26,6	24,5	27,0	↑ 7,6%
gmina Praszka	2,0	2,0	1,7	1,7	2,5	↑ 25%
gmina Radłów	0,0	0,0	0,0	1,0	0,8	-
gmina Rudniki	112,5	43,8	93,8	75,0	100,0	↓ 11,1%
Subregion Północny Opolszczyzny	12,7	9,7	11,8	12,6	10,4	↓ 18,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

3.3. Infrastruktura energetyczna

Dostęp do sieci energetycznej zapewniają na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny spółki z grupy Tauron. Przez obszar Subregionu biegną dwie zasadnicze linie energetyczne: 400 kV relacji Dobrzeń – Trębaczew w zarządzie Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. (PSE S.A.) oraz linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Wołczyn – Namysłów w zarządzie TAURON –DYSTRYBUCJA S.A.

Ryc. 8 Linie energetyczne na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: Plan rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w województwie opolskim, s. 12

Liczba odbiorców energii elektrycznej systematycznie rośnie. Poniższa tabela prezentuje wskaźnik liczby odbiorców w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Średni wzrost dla województwa wyniósł w latach 2015-2019 4,8%, niewiele niższy był dla Subregionu - 4,2%.

Wyróżnia się powiat namysłowski ze wzrostem na poziomie 5,7% i oleski, gdzie wzrost był najniższy (3,7%). Inaczej wygląda sytuacja związana ze zużyciem energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca: w województwie i średnio Subregionie poziom jest podobny (odpowiednio 7% i 8%). Wśród powiatów jest ono z kolei najwyższe w powiecie namysłowskim (12,2%) i oleskim (8%), zaś najniższe w kluczborskim (3,9%).

Tab. 14 Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w Subregionie Północnym Opolszczyzny w latach 2015-2019.

	odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców [os.]					zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca [kWh]				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
województwo opolskie	393	397	407	410	412	782,2	796,3	834,1	835,4	836,7
powiat kluczborski	386	389	397	400	402	731,6	739,4	767,7	769,3	759,8
powiat namysłowski	402	406	417	421	425	727,9	770,1	793,2	801,6	816,5
powiat oleski	354	356	364	366	367	725,6	731,3	764,1	777,8	783,6
Subregion Północny Opolszczyzny	378	381	390	393	394	728,4	746,9	775,0	782,9	786,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie gmin wiejskich oraz na terenach wiejskich gmin miejsko-wiejskich nie występują scentralizowane systemy ciepłownicze. Potrzeby ciepłe zaspokajane są przez lokalne kotłownie i indywidualne źródła ciepła. W powiecie kluczborskim miejski system ciepłowniczy funkcjonuje w mieście Kluczborku i jest obsługiwany przez Energetykę Ciepłą Opolszczyzny S.A. W gminie Byczyna działa jedna kotłownia, zasilająca przede wszystkim budynki komunalne oraz zarządzane przez Byczyńską Spółdzielnię Mieszkaniową, spółdzielnie mieszkaniowe „Rolnik” i „Przyszłość”. Również Energetyka Ciepła Opolszczyzny S.A. obsługuje system ciepłowniczy na terenie Wolczyna. W jego skład wchodzi lokalne kotłownie oraz sieci ciepłe wysokotemperaturowe. W gminie Lasowice Wielkie jedyny większy system ciepłowniczy należy do Spółdzielni Mieszkaniowej „OSIEDLE” w Lasowicach Wielkich¹⁸. W przypadku miasta Namysłowa taki system (opierający się na 6 kotłowniach) zorganizował Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Namysłowie. W mieście Olesno Energetyka Ciepła Opolszczyzny S.A. eksploatuje kotłownię miejską w Oleśnie oraz inne kotłownie na terenie miasta, pokrywając w ten sposób całkowicie zapotrzebowanie na ciepło. W gminie Praszka działa miejska sieć ciepłownicza firmy Energia Praszka Sp. z o.o., wykorzystująca gaz ziemny. Ponadto część produkowanej energii elektrycznej i ciepłej pochodzi z odnawialnych źródeł energii. W powiecie są one wykorzystywane m.in.:

- w obiektach Powiatu Kluczborskiego zlokalizowanych w Kluczborku - 189 kolektorów do c.w.u. (Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Zawodowego, internat

¹⁸Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kluczborskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024, s. 56-57.

SOSW, warsztaty ZSP nr 1, DPS), 2 kotły na biomasę w WODiDZ, 2 pompy ciepła w DPS Kluczbork;

- gmina Kluczbork: 2 elektrownie wiatrowe we wsi Kuniów;
- gmina Byczyna: 5 nieruchomości wyposażonych w instalacje solarne, 1 nieruchomość z instalacją fotowoltaiczną, 2 nieruchomości z pompami ciepła, 1 nieruchomość wyposażona w biogazownię;
- gmina Wołczyn: kocioł parowy na biomasę w Lesaffre Polska S.A., wydane decyzje środowiskowe dla lokalizacji turbin wiatrowych;
- gmina Lasowice Wielkie: OZE wykorzystywane przez osoby fizyczne¹⁹ i zlokalizowane w budynku Urzędu Gminy (pompa ciepła i panele fotowoltaiczne)

W powiecie namysłowskim istnieją następujące OZE:

- gmina Namysłów: elektrownia wodna na zbiorniku wodnym Michalice, instalacja fotowoltaiczna w Wszeradowie, kolektory do pogrzenia wody i inne źródła zlokalizowane w Namysłowie²⁰,
- gmina Domaszowice - biogazownia rolnicza w Zalesiu
- gmina Pokój: 10 gospodarstw domowych z kolektorami ciepła, 3 pompy ciepła, 4 gospodarstwa z instalacjami fotowoltaicznymi²¹,
- gmina Wilków: 2 farmy wiatrowy²².

Wśród gmin powiatu oleskiego OZE występują w postaci:

- gmina Olesno: biomasy z drewna stosowanej przez zakłady stolarskie, indywidualnie stosowanych pomp ciepła²³,
- gmina Rudniki: kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych w gospodarstwach domowych, wytwarzających ok. 1,2% ciepła, pomp ciepłych, paneli fotowoltaicznych zainstalowanych na budynku strażnicy OSP w Bobrowie²⁴,
- gmina Zębowice: paneli fotowoltaicznych zamontowanych w gospodarstwach domowych oraz obiektach użyteczności publicznej, pomp ciepła²⁵.

3.4. Gospodarka odpadami

Subregion Północny Opolszczyzny należy do północnego regionu gospodarki odpadami. Obsługująca go instalacja komunalna (wcześniej RIPOK) zlokalizowana jest w Gotartowie koło Kluczborka. Zgodnie z uchwałą sejmiku województwa opolskiego w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, na terenie zakładu zarządzanego przez Spółkę

¹⁹*Ibidem*, s. 59.

²⁰*Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Namysłów*, s. 30.

²¹*Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Pokój 2015-2020*, s. 30-31.

²²*Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Wilków*, s. 26.

²³*Program Ochrony Środowiska dla gminy Olesno na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 roku*, s. 28-30.

²⁴*Program Ochrony Środowiska dla gminy Rudniki na lata 2018-2022 z perspektywą do 2025 roku*, s. 12-13 oraz informacje przekazane przez Urząd Gminy w Rudnikach.

²⁵*Program Ochrony Środowiska dla gminy Zębowice na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025*, s. 20-21.

"EKO-REGION" instalacja funkcjonuje w zakresie: mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz składowania odpadów.

Liczba produkowanych odpadów komunalnych systematycznie rośnie - w ciągu 5 lat w województwie opolskim wzrost ten wyniósł 6,2%, zaś w Subregionie - 8,8%. Największa część odpadów produkowana była w powiecie oleskim i również w tym przypadku najszybszy był wzrost ilości produkowanych odpadów - o 14,2% wobec 5,3% w powiecie kluczborskim i 6,3% w namysłowskim. Generalnie zdecydowaną większość odpadów stanowią te wytwarzane przez gospodarstwa domowe. W gminach Subregionu w 2019 r. wskaźnik ten przekraczał średnią dla województwa opolskiego (91% wobec 88%). Niższy niż średnia dla województwa udział odpadów z gospodarstw domowych występował tylko w gminach Olesno, Praszka i Zębowice, a więc z terenu powiatu oleskiego. Udział ten zmniejszył się również tylko w kilku gminach: Byczyna, Domaszowice i Olesno.

Tab. 15 Odpady produkowane w gminach Subregionu Północnego Opolszczyzny z uwzględnieniem odpadów produkowanych przez gospodarstwa domowe w latach 2017-2019

	odpady ogółem [t]			udział odpadów z gospodarstw domowych [%]		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
województwo opolskie	313915,19	322620,95	333325,37	84,6	85,4	88,0
powiat kluczborski	17 979,84	18 149,24	18 932,51	88,7	90,1	91,9
gmina Byczyna	2 340,52	2 275,21	3 074,73	96,6	96,4	94,6
gmina Kluczbork	11 097,88	11 492,21	11 251,65	88,7	88,5	90,9
gmina Lasowice Wielkie	1 189,83	1 177,77	1 297,11	80,6	81,3	88,8
gmina Wołczyn	3 351,61	3 204,05	3 309,02	85,9	94,5	93,9
powiat namysłowski	11 125,79	11 123,05	11 832,12	82,6	85,4	94,5
gmina Domaszowice	491,50	505,72	549,82	95,5	93,0	92,9
gmina Namysłów	7 993,10	8 008,98	8 175,94	80,4	85,1	94,2
gmina Pokój	1 381,64	1 228,98	1 597,46	80,7	81,8	93,7
gmina Świerczów	559,97	649,82	680,80	93,0	85,7	98,7
gmina Wilków	699,58	729,55	828,10	93,6	89,5	97,0
powiat oleski	16 771,10	17 683,47	19 148,46	84,5	85,3	87,9
gmina Dobrodzień	2 648,14	3 409,05	3 395,68	89,3	90,8	94,1
gmina Gorzów Śląski	1 602,63	1 603,30	1 722,96	83,7	82,6	91,3
gmina Olesno	5 222,19	5 269,70	5 423,99	83,3	83,3	80,5
gmina Praszka	3 966,86	4 144,99	4 992,64	85,1	86,1	87,8
gmina Radłów	791,12	758,26	851,68	82,8	83,7	95,9
gmina Rudniki	1 840,32	1 849,87	1 972,71	82,7	83,4	93,3
gmina Zębowice	699,84	648,30	788,80	80,8	81,0	82,7
Subregion Północny Opolszczyzny	45 876,73	46 955,76	49 913,09	85,7	87,2	91,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Udział odpadów segregowanych powoli wzrasta i również w tym przypadku występuje w przypadku gospodarstw domowych. Ogółem w województwie opolskim w 2019 r. sortowano nieco ponad 1/3 wszystkich odpadów i w stosunku do 2015 r. poziom ten poprawił się tylko o 3,5 punktu procentowego. W Subregionie udział ten był w 2019 r. niższy, lecz wzrost wyniósł aż 6,6 pp%. W obrębie Subregionu najbardziej pozytywnie wyróżnia się powiat kluczborski, gdzie wzrost udziału odpadów sortowanych wyniósł 12,8 pp., zaś najbardziej negatywnie powiat namysłowski, gdzie udział ten spadł o 2,3 pp. Wśród gmin najwyższy wskaźnik, przekraczający 40% udziału, mają gmina Wołczyn, Gorzów Śląski oraz Praszka, zaś najniższy, poniżej 20%, gminy Namysłów i Wilków.

Tab. 1 Udział odpadów sortowanych w ogóle produkowanych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny odpadów w latach 2017-2019

	udział odpadów sortowanych [%]		
	2017	2018	2019
województwo opolskie	31,8	32,9	35,3
powiat kluczborski	21,9	27,5	34,7
gmina Byczyna	20,7	36,4	34,7
gmina Kluczbork	19,6	22,2	32,8
gmina Lasowice Wielkie	22,4	25,3	25,6
gmina Wołczyn	29,9	40,9	44,7
powiat namysłowski	20,9	19,3	18,6
gmina Domaszowice	30,3	26,6	26,0
gmina Namysłów	18,6	17,0	14,6
gmina Pokój	23,7	27,0	35,6
gmina Świerczów	29,7	24,8	21,1
gmina Wilków	27,9	21,3	18,2
powiat oleski	30,7	33,1	36,3
gmina Dobrodzień	19,6	25,8	26,7
gmina Gorzów Śląski	39,0	42,8	41,3
gmina Olesno	33,4	33,2	33,7
gmina Praszka	32,6	36,3	46,3
gmina Radłów	31,1	34,8	35,4
gmina Rudniki	30,7	33,4	34,5
gmina Zębowice	23,1	23,9	27,8
Subregion Północny Opolszczyzny	24,9	27,7	31,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zbiórka odpadów dokonywana jest w prawie wszystkich gminach w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. PSZOK-a nie posiada gmina Radłów, jednak jej mieszkańcy, którzy złożyli tzw. deklaracje śmieciowe, mogą korzystać z Punktu właściwego dla gminy Gorzów Śląski. Z kolei w gminie Zębowice funkcjonuje „mobilny PSZOK”.

Przedsiębiorcy z obszaru Subregionu odpowiadają m.in. za produkcję odpadów niebezpiecznych. Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Środowiska w Opolu udział

tych odpadów przypadający na powiaty Subregionu jest niezbyt wysoki i wynosił w 2017 r. 5% dla powiatu kluczborskiego, 2% dla namysłowskiego oraz 4% dla oleskiego²⁶.

3.5. Gospodarka mieszkaniowa

Do analizy gospodarki mieszkaniowej w Subregionie Północnym Opolszczyzny przyjęto zestaw 4 wskaźników: przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania, liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, przeciętnej liczby izb oraz osób w mieszkaniu. Dane wyodrębniono dla 2015 i 2019 r., pomijając okres między tymi skrajnymi datami ze względu na powolnie zachodzące zmiany w tym zakresie. Ogółem w każdym z tych wskaźników zauważalna jest tendencja wzrostowa (tj. wzrost przeciętnej powierzchni mieszkania itd.), jednak najwyraźniejsza występuje dla liczby mieszkań przypadającej na 1000 mieszkańców.

Generalnie średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Subregionu była w 2019 r. nieco wyższa niż w województwie (83,1 m² wobec 81,2 m²). Wśród powiatów wyróżniał się powiat oleski, gdzie mieszkania były większe o ok. 12 m² niż w powiecie namysłowskim i o ponad 13 m² większe niż w kluczborskim. W przypadku powiatu kluczborskiego i namysłowskiego można zauważyć wyraźną przewagę pod względem powierzchni mieszkań w gminach wiejskich, co wynika z dominacji budownictwa jednorodzinnego. Jednak w przypadku powiatu namysłowskiego w żadnej z gmin powierzchnia mieszkania nie przekroczyła 100 m², a jedynie w gminie Pokój przekroczyła 90 m². Liczba izb w mieszkaniu rośnie właściwie wraz ze wzrostem powierzchni mieszkania. Swoisty wyjątek stanowi gmina Rudniki, w której mimo średniej powierzchni przekraczającej 100 m² liczba izb nie jest większa niż 5.

Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców sukcesywnie rośnie, przy czym w Subregionie wzrost ten wyprzedza wzrost w województwie opolskim (4,3% wobec 3,7%). W obrębie Subregionu z kolei najszybszy przyrost liczby mieszkań wystąpił w powiecie namysłowskim, gdzie wyniósł 5,9%. Spada jednak liczba osób zamieszkujących przeciętnie jedno mieszkanie. Najmniejsza ich liczba przypada na mieszkanie w gminie Namysłów (2,5 osoby), natomiast najwyższa w gminie Lasowice Wielkie (3,6 osoby), gdzie jednak ich powierzchnia należy do największych w obrębie Subregionu.

Tab. 2 Dane dotyczące mieszkalnictwa w Subregionie Północnym Opolszczyzny w latach 2015 i 2019

	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]		mieszkania na 1000 mieszkańców [szt.]		przeciętna liczba izb w mieszkaniu [szt.]		przeciętna liczba osób w mieszkaniu [os.]	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
województwo opolskie	80,5	81,2	353,2	366,3	4,2	4,2	2,8	2,7
powiat kluczborski	77,4	78,2	341,4	353,8	4,1	4,1	2,9	2,8
gmina Byczyna	77,2	78,3	334,1	349,2	4,0	4,0	3,0	2,9
gmina Kluczbork	75,5	76,4	361,8	373,7	4,0	4,0	2,8	2,7
gmina Lasowice Wielkie	102,7	103,6	271,3	279,9	5,0	5,0	3,7	3,6

²⁶Gospodarka odpadami w województwie opolskim w 2017 roku, s. 40.

gmina Wolczyn	72,3	72,8	328,0	341,3	3,9	3,9	3,1	2,9
powiat namysłowski	79,3	79,5	351,1	371,8	4,1	4,0	2,9	2,7
gmina Domaszowice	88,6	89,4	317,2	330,1	4,3	4,3	3,2	3,0
gmina Namysłów	73,3	73,6	371,0	395,5	3,9	3,9	2,7	2,5
gmina Pokój	96,2	96,8	330,4	341,3	4,7	4,7	3,0	2,9
gmina Świerczów	88,2	88,9	323,1	337,2	4,3	4,3	3,1	3,0
gmina Wilków	84,0	85,4	310,0	327,3	4,2	4,2	3,2	3,1
powiat oleski	91,0	91,7	319,2	329,5	4,6	4,6	3,1	3,0
gmina Dobrodzień	91,7	92,5	315,3	323,9	4,8	4,8	3,2	3,1
gmina Gorzów Śląski	90,2	90,8	296,8	304,0	4,6	4,7	3,4	3,3
gmina Olesno	89,5	89,9	322,4	333,2	4,6	4,6	3,1	3,0
gmina Praszka	79,1	80,2	359,4	372,3	4,2	4,2	2,8	2,7
gmina Radłów	109,5	109,9	264,0	271,9	5,3	5,3	3,8	3,7
gmina Rudniki	101,2	102,2	311,9	324,3	4,8	4,8	3,2	3,1
gmina Zębowice	108,0	108,2	290,0	298,3	5,6	5,6	3,5	3,3
Subregion Północny Opolszczyzny	82,6	83,1	337,2	351,7	4,3	4,3	3,0	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

4. Uwarunkowania demograficzne i społeczne

4.1. Ludność obszaru funkcjonalnego

Liczba mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny (SPO) na koniec 2019 roku, zgodnie z danymi GUS, wynosiła 172 397 osób, co stanowi 17,5% ludności województwa opolskiego. Powiaty kluczborski oraz oleski charakteryzują się podobnym potencjałem społecznym – liczba mieszkańców wynosi po około 65 tys. osób. Rozmieszczenie ludności w Subregionie jest nierównomierne. Najwięcej mieszkańców żyje w pasie gmin od Namysłowa do Olesna (z wyłączeniem gminy Domaszowice).

Dynamika zmian liczby ludności w latach 2015-2019 wskazuje na podobieństwo Subregionu względem trendów obserwowanych w województwie. Poziom spadek liczby mieszkańców nie przekracza 1,5%. Analiza zróżnicowania wewnętrznego pozwoliła wyodrębnić jednostkę odbiegającą od powyższego kierunku zmian. Spośród wszystkich jednostek wyłącznie gmina Namysłów cechuje się wzrostem liczby mieszkańców.

Tab.18 Liczba ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019

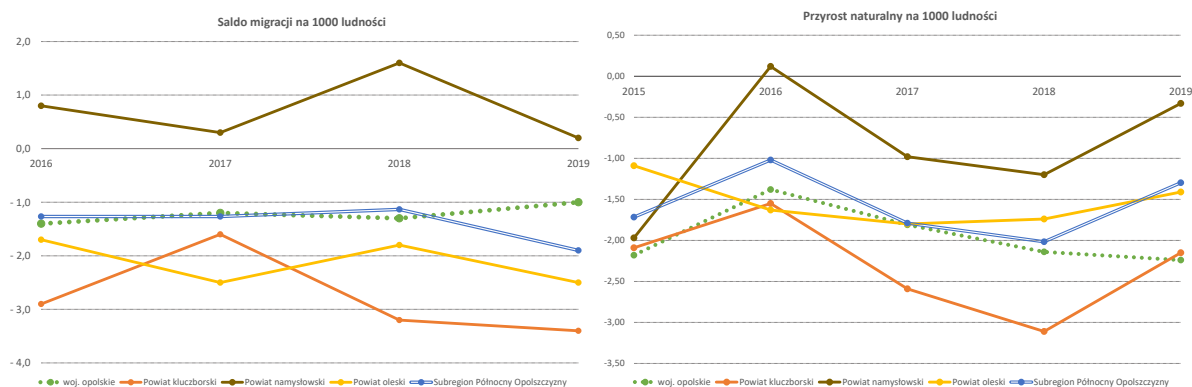
	2015	2016	2017	2018	2019
woj. opolskie	996 011	993 036	990 069	986 506	982 626
Powiat kluczborski	66 707	66 446	66 189	65 837	65 470
gmina Byczyna	9 513	9 463	9 424	9 352	9 221
gmina Kluczbork	36 406	36 262	36 116	35 980	35 938
gmina Lasowice Wielkie	6 949	6 936	6 901	6 862	6 827
gmina Wolczyn	13 839	13 785	13 748	13 643	13 484
Powiat namysłowski	42 615	42 707	42 677	42 688	42 634
gmina Domaszowice	3 647	3 633	3 635	3 609	3 569
gmina Namysłów	25 749	25 888	25 936	26 071	26 172
gmina Pokój	5 284	5 293	5 272	5 233	5 178
gmina Świerczów	3 429	3 418	3 378	3 351	3 330
gmina Wilków	4 506	4 475	4 456	4 424	4 385
Powiat oleski	65 306	65 101	64 848	64 602	64 293
gmina Dobrodzień	10 003	10 030	9 983	9 912	9 838
gmina Gorzów Śląski	7 217	7 185	7 162	7 147	7 131
gmina Olesno	17 941	17 841	17 778	17 754	17 763
gmina Praszka	13 721	13 694	13 630	13 575	13 472
gmina Radłów	4 390	4 377	4 360	4 337	4 299
gmina Rudniki	8 313	8 291	8 242	8 201	8 159
gmina Zębowice	3 721	3 683	3 693	3 676	3 631
Subregion Północny Opolszczyzny	174 628	174 254	173 714	173 127	172 397

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rozmieszczenie mieszkańców Subregionu wskazuje na większą atrakcyjność obszarów wiejskich, które za miejsce życia wybrało w 2019 roku 58,26 % populacji. Najmniejszy udział mieszkańców miast charakteryzuje powiaty: oleski i namysłowski (odpowiednio 36% oraz 39%), natomiast w powiecie kluczborskim połowa mieszkańców żyje w miastach. Na uwagę zwraca fakt, że w przypadku subregionu rozmieszczenie mieszkańców jest względnie stabilne.

O ile w latach 2015-2019 w województwie opolskim przyrost liczby obywateli miejskich wyniósł 2,5 punktu procentowego, to w Subregionie Północnym Opolszczyzny tylko 0,5 pp. Potencjał demograficzny Subregionu Północnego Opolszczyzny wynika m.in. z ruchu migracyjnego oraz przyrostu naturalnego. Analiza danych dla migracji wskazuje na odpływ mieszkańców Subregionu w każdym roku analizy. Poziom i kierunek zmian nie odbiegają od sytuacji w całym województwie opolskim. Pozytywnie wyróżnia się powiat namysłowski, gdzie niezmiennie od kilku lat odnotowuje się przyrost migracyjny mieszkańców. Analiza zróżnicowania wewnętrznego w powiatach zwraca uwagę, że powyższe wynika głównie z napływu ludności do gminy Namysłów. W pozostałych jednostkach powiatu notuje się bowiem średnią roczną wartość salda w przedziale -1,4 do -6,8 osób na 1000 mieszkańców.

Ryc. 9 Główne procesy demograficzne na terenie Subregionu w latach 2015-2019

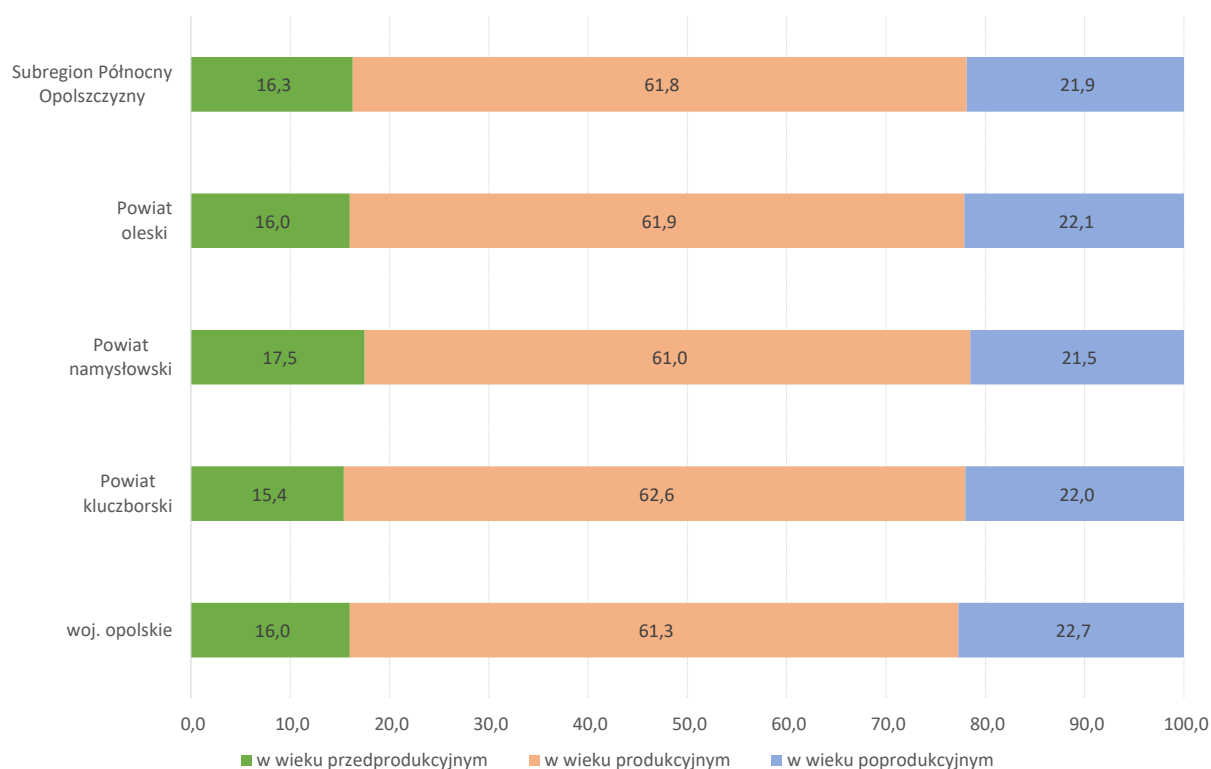
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

W przypadku danych GUS dla salda migracji w roku 2015 wartość dla wszystkich porównywanych jednostek terytorialnych wynosiła „0”, co wynikało z braku informacji wiarygodnych lub porównywalnych

Procesy demograficzne związane z przyrostem naturalnym w Subregionie są porównywalne do procesów obserwowanych w województwie. W każdym z powiatów wartość wskaźnika przyjmowała ujemne wartości. Ostatni rok analizy wskazuje na odwrócenie tego negatywnego trendu. Ocena wewnętrznego zróżnicowania powiatów wskazuje, ale w latach 2015-2019 jedynymi gminami o dodatnim przyroście naturalnym (w oparciu o średnią dla wszystkich lat analizy) są Gmina Pokój w powiecie namysłowskim oraz gmina Praszka w powiecie oleskim. Średni roczny przyrost naturalny w analizowanym przedziale czasowym jest jednak niewielki i nie przekracza 0,15‰. Wśród gmin o niezmiennie wysokim ujemnym przyroście naturalnym wymienić należy: Lasowice Wielkie oraz Wołczyn w powiecie kluczborskim, Świerczów w powiecie namysłowskim, Rudniki w powiecie oleskim.

Z punktu widzenia rozwoju usług społecznych szczególnie istotny jest wiek ludności. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w obszarze funkcjonalnym nie odbiega od danych dla województwa.

Ryc. 10 Struktura wiekowa mieszkańców w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Analiza danych historycznych wskazuje, że zarówno w Subregionie, jak i całym regionie odnotowuje się wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. W obydwu przypadkach przyrost w latach 2015-2019 wyniósł nieco ponad 12% i obecnie wynosi 22%. W tym zakresie nie odnotowuje się istotnych różnic między powiatami. Takie dostrzega się natomiast w przypadku analizy wskaźnika udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. W Subregionie w 2019 roku średnio 16,3% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym (porównywalnie do województwa opolskiego), przy czym najmłodszym powiatem (17,5%) jest powiat namysłowski. Na te różnice wpływają wysokie wartości wskaźnika w gminach Domaszowice, Namysłów oraz Wilków.

Kluczowymi wskaźnikami w kontekście planowania działań społecznych w Subregionie są wskaźniki obciążenia demograficznego. Ich wartości dla obszaru funkcjonalnego przyjmują korzystniejsze wartości zarówno w przypadku relacji osób w wieku nieprodukcyjnym do pracujących (na 100 os.) – w 2019 r. osiągnął poziom 61,8 i był niższy niż w regionie (z czego w powiecie kluczborskim przyjął najniższą wartość 59,9). Relacja seniorów do pracujących również prezentuje pozytywne wyniki. W 2019 r. przypadało ich 35,4 osoby na 100 os. pracujących. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że w latach 2015-2019 obserwuje się stałe pogorszenie w kontekście obciążenia ekonomicznego grupy będącej w wieku produkcyjnym.

Tab. 19 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015 – 2019

Nazwa	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
woj. opolskie	56,7	58,2	59,7	61,2	63,1	31,6	33,0	34,2	35,6	37,0
Powiat kluczborski	55,1	55,9	57,1	58,2	59,9	30,4	31,4	32,4	33,6	35,2
gmina Byczyna	55,0	54,7	55,1	55,5	56,6	27,1	27,7	28,5	29,4	31,0
gmina Kluczbork	56,6	57,7	59,4	61,0	63,3	32,5	33,6	35,0	36,4	38,2
gmina Lasowice Wielkie	48,7	49,3	48,7	49,7	50,3	27,2	27,7	27,4	28,3	29,0
gmina Wolczyn	54,5	55,7	56,9	57,4	58,4	29,0	30,3	31,2	32,0	33,4
Powiat namysłowski	57,4	58,9	60,6	62,2	64,0	29,6	31,0	32,4	33,8	35,3
gmina Domaszowice	59,3	62,0	63,7	65,8	66,8	29,2	31,6	33,1	35,3	36,9
gmina Namysłów	59,4	61,2	63,3	65,0	67,5	31,8	33,2	34,8	36,0	37,8
gmina Pokój	51,5	53,9	55,5	56,7	57,3	25,6	27,4	28,4	30,2	30,8
gmina Świerczów	55,5	54,8	55,0	56,2	56,8	29,2	29,3	31,0	32,3	33,6
gmina Wilków	53,3	53,4	53,8	55,0	55,6	22,8	23,7	24,4	25,8	27,1
Powiat oleski	56,3	57,5	58,6	59,9	61,4	31,1	32,2	33,1	34,2	35,6
gmina Dobrodzień	54,8	54,9	55,8	55,7	56,5	30,0	30,5	30,9	31,4	32,3
gmina Gorzów Śląski	54,4	55,4	55,5	56,2	57,4	29,4	30,4	30,6	31,5	32,7
gmina Olesno	55,5	56,5	56,6	58,0	59,5	31,4	32,4	32,6	33,4	34,6
gmina Praszka	59,0	62,8	65,6	68,8	71,7	33,3	36,2	38,8	41,4	43,8
gmina Radłów	53,1	52,9	53,5	53,4	54,6	26,0	26,2	26,3	27,1	28,2
gmina Rudniki	63,9	64,6	66,6	68,2	69,6	35,2	35,7	37,2	38,7	40,2
gmina Zębowice	46,2	46,6	47,6	47,9	49,2	25,1	25,6	26,1	26,4	27,5
Subregion Północny Opolszczyzny	56,3	57,4	58,8	60,1	61,8	30,4	31,5	32,6	33,9	35,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

4.2 Pomoc społeczna

W 2019 r. w ośrodkach pomocy społecznej całego województwa opolskiego wsparciem objęto 26 957 świadczeniobiorców i 39 841 osób w rodzinach. W 2015 r. w ramach pomocy środowiskowej ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 37 319 osobom i rodzinom. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz wydatków na pomoc społeczną - dla województwa spadki wyniosły odpowiednio 29,1% oraz 36,8%. Dla Subregionu Północnego Opolszczyzny były nawet wyższe: 34,3% 36,8%. Pod względem liczby beneficjentów na 10 tys. mieszkańców sytuacja uległa największej poprawie w powiecie namysłowskim (spadek o 41%), zaś spośród gmin pozytywnie wyróżnia się Radłów (spadek o 52,2%). Największa liczba osób korzystająca z pomocy społecznej występowała w 2019 r. w gminie Domaszewice i tendencja ta miała miejsce również w 2015 r. Najbardziej pozytywna sytuacja miała miejsce w gminie Praszka (191 osób na 10 tys. mieszkańców) - i tu również w 2015 r. gmina była w najkorzystniejszej sytuacji pod tym względem. W przypadku wydatków na pomoc społeczną można zauważyć, że znacznie wyższe niż średnia dla województwa są one w gminach Byczyna i Domaszowice (o prawie 2 mln zł na 10 tys. mieszkańców). Natomiast największy spadek osiągnęły one w gminie Rudniki (o 62,7%). Należy jednak pamiętać, że zarówno liczba beneficjentów, jak i wydatki przeznaczane na

pomoc społeczną nie oddają w pełni sytuacji społecznej w jednostce. Nie są one bowiem uzależnione jedynie od potrzeby uzyskania pomocy, ale także aktualnie obowiązujących kryteriów dochodowych, określonych „odgórnie” przepisami prawa.

Tab. 20 Wskaźniki dotyczące świadczeń pomocy społecznej w 2015 i 2019 r. w Subregionie Północnym Opolszczyzny na tle województwa opolskiego.

	beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców [os.]			wydatki na pomoc społeczną (dział 852) na 10 tys. mieszkańców [zł]		
	2015	2019	2019:2015	2015	2019	2019:2015
województwo opolskie	561	398	↓ 29,1%	4 757 315,11	3 007 005,56	↓ 36,8%
powiat kluczborski	594	444	↓ 25,3%	5 232 742,63	3 330,80	↓ 42,2%
gmina Byczyna	818	656	↓ 19,8%	6 701 054,21	5 359,39	↓ 23,9%
gmina Kluczbork	536	395	↓ 26,3%	5 119 370,54	2 397,13	↓ 41,6%
gmina Lasowice Wielkie	337	220	↓ 34,7%	2 812 210,65	1 940,08	↓ 45,6%
gmina Wolczyn	721	541	↓ 25,0%	5 737 089,26	2 142,75	↓ 57,3%
powiat namysłowski	725	428	↓ 41,0%	4 766 549,73	2 869,59	↓ 50,8%
gmina Domaszowice	1 420	897	↓ 36,8%	6 156 213,46	3 877,44	↓ 48,2%
gmina Namysłów	490	302	↓ 38,4%	3 968 929,26	1 380,66	↓ 51,3%
gmina Pokój	818	507	↓ 38,0%	5 288 813,23	2 318,95	↓ 48,3%
gmina Świerczów	1 164	651	↓ 44,1%	6 607 852,20	3 370,54	↓ 47,6%
gmina Wilków	1 050	535	↓ 49,0%	6 186 070,24	2 141,73	↓ 54,9%
powiat oleski	511	331	↓ 35,2%	3 873 612,19	1 838,54	↓ 48,8%
gmina Dobrodzień	517	282	↓ 45,5%	4 094 668,03	1 249,99	↓ 52,9%
gmina Gorzów Śląski	744	544	↓ 26,9%	4 344 262,42	2 213,32	↓ 49,9%
gmina Olesno	484	337	↓ 30,4%	3 242 075,36	1 573,93	↓ 51,2%
gmina Praszka	315	191	↓ 39,4%	4 268 596,39	2 822,06	↓ 33,0%
gmina Radłów	529	253	↓ 52,2%	3 605 313,85	1 125,15	↓ 55,1%

gmina Rudniki	573	402	↓ 29,8%	3 723 249,48	1 390 510,81	↓ 62,7%
gmina Zębowice	732	476	↓ 35,0%	4 607 478,07	2 212 789,12	↓ 52,0%
Subregion Północny Opolszczyzny	610	401	↓34,3%	4 610 699,30	2 467 015,13	↓ 36,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wskaźnik deprivacji lokalnej, czyli liczby osób, w rodzinach świadczeniobiorców na 1000 mieszkańców województwa wyniósł w 2015 r. 56,7, przy czym najniższy był w Opolu (24,4), a najwyższy w gminie Kamiennik (243,2). Z kolei w 2019 r. wskaźnik deprivacji lokalnej dla województwa wyniósł 40,5 i znów najniższy był w Opolu (18,9), zaś najwyższy okazał się być w powiecie nyskim (64,7). Sytuacja związana z koniecznością korzystania ze wsparcia przez mieszkańców uległa poprawie. Warto zauważyć, że zmniejszyła się również różnica między najniższą a najwyższą wartością wskaźnika deprivacji lokalnej. Wśród powiatów tworzących Subregion Północny Opolszczyzny sytuacja między 2015 a 2019 r. uległa poprawie. W 2015 r. najwyższy wskaźnik deprivacji osiągnął powiat namysłowski (99,5), następnie powiat kluczborski (61,9), zaś najniższy, na poziomie 56,1 - powiat oleski. Choć w 2019 r. wartości wskaźnika znacznie zmalały, to ciągle najkorzystniejszy jest on w powiecie oleskim, a najmniej korzystny w powiecie namysłowskim²⁷. Średnia dla całego Subregionu spadła o 42,8% - z poziomu 72,5 osób na 1000 mieszkańców do 41,5.

Ryc. 11 Wskaźnik deprivacji lokalnej dla powiatów województwa opolskiego w 2019 r.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r., s. 65

²⁷ Na podstawie: Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2015 r. oraz Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r.

Wśród najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej dla Subregionu znajdują się ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba. W obu przypadkach liczba osób korzystających z pomocy społecznej przekracza 9 na 1000 mieszkańców. Najlepsza sytuacja w każdym roku występowała w powiecie oleskim - tylko w przypadku pomocy społecznej z powodu alkoholizmu wskaźnik nie był tu najniższy w 2019 r. Generalnie jednak należy zauważyć poprawę sytuacji społecznej mierzoną tym wskaźnikiem niezależnie od powodu przyznania pomocy, z wyjątkiem długotrwałej lub ciężkiej choroby. Dla tego kryterium tylko w przypadku powiatu namysłowskiego odnotowano zmniejszenie liczby osób potrzebujących wsparcia.

Tab. 321 Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną na 1000 mieszkańców (wg powodu przyznania) w powiatach Subregionu Północnego Opolszczyzny w 2015 i 2019 r. na tle województwa opolskiego²⁸

Powody przyznania pomocy	Rok	województwo opolskie	powiat kluczborski	powiat namysłowski	powiat oleski	Subregion Północny Opolszczyzny
ubóstwo	2015	15,18	15,98	17,76	9,52	14,00
	2019	9,88	12,16	11,16	6,05	9,63
potrzeba ochrony macierzyństwa	2015	2,35	3,72	3,33	3,52	3,55
	2019	1,39	2,70	2,25	1,87	2,28
bezrobocie	2015	14,65	15,14	14,86	9,03	13,52
	2019	8,06	9,79	8,94	4,74	7,07
niepełnosprawność	2015	8,26	8,81	9,83	8,02	8,77
	2019	7,60	7,41	8,58	7,37	7,69
długotrwała lub ciężka choroba	2015	9,59	8,66	11,36	7,17	8,76
	2019	9,81	9,96	9,99	8,29	9,34
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	2015	4,66	4,72	9,99	8,29	9,34
	2019	3,09	4,03	4,44	3,43	4,17
alkoholizm	2015	2,07	1,83	1,62	1,55	1,67
	2019	1,36	1,74	1,22	1,45	1,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

²⁸ W tabeli nie uwzględniono powodów przyznania pomocy społecznych, dla których wskaźnik nie przekraczał 1 osoby na 1000 mieszkańców.

Na terenie województwa opolskiego rozwinął się system placówek wsparcia dziennego, służący przede wszystkim rodzinom, w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze. W 2015 r. łącznie było takich placówek 26, korzystało z nich 466 dzieci (na 672 miejsca). Na terenie Subregionu znajdowała się tylko jedna taka placówka, oferująca 30 miejsc - w gminie Kluczbork. Z kolei w 2019 r. liczba wszystkich takich placówek zwiększyła się do 39 z 805 miejscami (korzystało 759 dzieci). Na terenie Subregionu placówki zlokalizowano w gminach: Kluczbork (2 podmioty łącznie ze 105 miejscami) oraz Pokój w powiecie namysłowskim (7 placówek ze 105 miejscami).

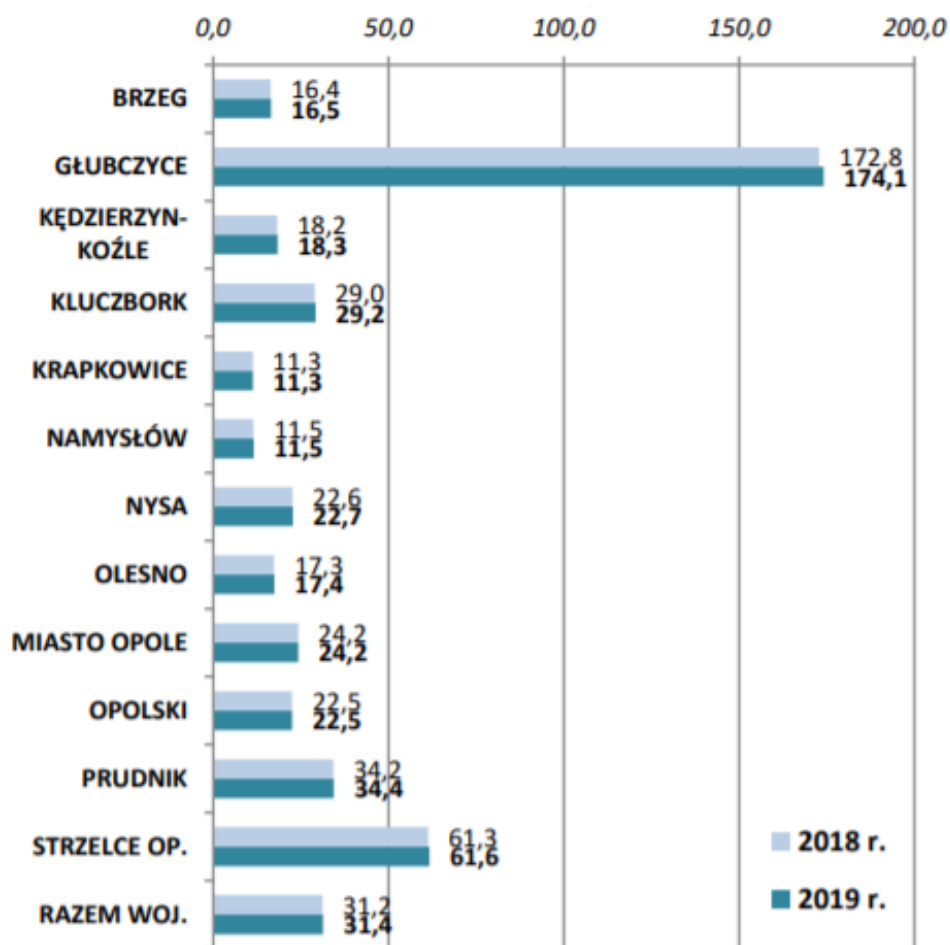
Województwo opolskie od lat utrzymuje pierwszą pozycję w Polsce pod względem liczby miejsc w stacjonarnych zakładach pomocy społecznej (przede wszystkim w domach pomocy społecznej) w relacji do liczby mieszkańców. W 2019 r. na 10 tys. mieszkańców przypadło 31 miejsc w domach pomocy społecznej, ponadto nastąpiła nieznaczna poprawa w stosunku do 2015 r. (wskaźnik - 30,3). Dla porównania wskaźnik ten dla całego kraju wynosił w 2019 r. 21,08. W przypadku Subregionu Północnego Opolszczyzny sytuacja odbiega od tej dla całego województwa i to w sensie negatywnym: zaobserwować można spadek liczby miejsc ogółem w domach pomocy społecznej, w tym największy wśród placówek dla osób w podeszłym wieku (przy jednoczesnym wzroście liczby miejsc w placówkach dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych. Co więcej, w odniesieniu do 2015 r. liczba placówek na 10 tys. mieszkańców spadła. Spośród powiatów najkorzystniej wypada oleski, w którym wystąpił nieznaczny wzrost liczby miejsc, natomiast najslabiej powiat kluczborski ze spadkiem o ponad 3 miejsca. Jednocześnie porównanie do średniej wojewódzkiej znacząco odbiegający od średniej wskaźnik dla powiatu głubczyckiego na poziomie 174,1. Najwyższa liczba oczekujących na przyjęcie do DPS-u występuje w powiecie kluczborskim (15,2 na jedno miejsce statutowe), niższa jest w powiecie namysłowskim - 8,2, natomiast w powiecie oleskim wynosiła 0.

Tab. 22 4 Liczba domów pomocy społecznej prowadzonych przez samorządy w Subregionie Północnym Opolszczyzny na 10 tys. mieszkańców w 2015 i 2019 r.

	powiat kluczborski	powiat namysłowski	powiat oleski	Subregion Północny Opolszczyzny
2015	31,5	11,5	17,2	21,2
2019	29,2	11,5	17,4	20,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2015 r., s. 59 oraz Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r., s. 85

Ryc. 12 Wskaźnik liczby miejsc w domach pomocy społecznej (na 10 tys. ludności) wg powiatów woj. opolskiego w latach 2018-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r., s. 86

W 2019 r. Powiat Kluczborski był organem prowadzącym dla dwóch domów pomocy społecznej - w Kluczborku (121 miejsc) i Gierałcicach (70 miejsc). Średni koszt utrzymania jednego mieszkańca domu wynosił odpowiednio 3 065 zł i 3 064 zł. DPS prowadzony przez Powiat Namysłowski zlokalizowany jest w miejscowości Kamienna i oferuje 49 miejsc. Koszt utrzymania jednego pensjonariusza wynosił 3 511 zł. Z kolei Powiat Oleski prowadzi DPSy w Radawiu (70 miejsc) i Borkach Wielkich (42 miejsca). W pierwszym utrzymanie jednej osoby to koszt 3 763 zł (w 2020 r. przekroczył 4 tys. zł), zaś w drugim - 2 900 zł.

Ze względu na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa, konieczny staje się rozwój infrastruktury skierowanej dla osób starszych. Na terenie województwa opolskiego oraz Subregionu można zauważyć jej rozwój. W 2015 r. zezwolenie Wojewody Opolskiego na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku miało 11 placówek, oferujących 395 miejsc. W obrębie Subregionu Północnego Opolszczyzny były to podmioty zlokalizowane w 3 gminach: Radłów (Dom spokojnej Starości Konfederak Marzena dysponujący 24 miejscami), Pokój (Rezydencja Seniora EDESSA w Ładzach dla 52 osób) oraz Olesno (Rezydencja dla Seniorów „Złote Borki - 74 miejsca). Oznacza to, że tylko w powiatach Subregionu znajdowało się 38% wszystkich miejsc w województwie opolskim o takim charakterze. W 2019 r. zauważalna jest poprawa: w województwie istniały już 22 podmioty z

793 miejscami, w tym zlokalizowane w gminach: Kluczbork (Stabrowskie Centrum Seniora – Opieka Sp. Komandytowa w Kluczborku - 90 miejsc), Namysłów (Angela Adamczyk „Senior pod Gołębem” w Smarchowicach Wielkich - 15 miejsc), Pokój (Rezydencja Seniora EDESSA w Ładzach - 53 miejsca), Radłów (Dom spokojnej Starości Konfederak Marzena - 24 miejsca), Olesno (Rezydencja dla Seniorów „Złote Borki - 94 miejsca), Gorzów Śląski (Dom Seniora Paulinka w Pawłowicach - 30 miejsc). Udział miejsc zlokalizowanych w powiatach Subregionu nieznacznie wzrósł - do 38,6%.

Ponadto istotną infrastrukturę ukierunkowaną tylko na osoby starsze stanowią dzienne domy pomocy oraz kluby seniora. Dane dla obu rodzajów podmiotów dostępne są tylko za 2019 r., stąd poniższa analiza będzie się odnosiła tylko do tego roku. Największa liczba miejsc w tego rodzaju placówkach występuje w powiecie oleskim i tam wskaźnik liczby miejsc na 1 tysiąc mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, jest najwyższy, choć odbiega od średniej dla województwa opolskiego. Miejsca dla osób starszych w całym Subregionie stanowią niewiele ponad 10% tych przygotowanych w całym województwie, choć liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Subregionie stanowi prawie 17% ogółu mieszkańców województwa w tym wieku.

Tab. 23 Dane dotyczące dziennych domów pomocy i klubów seniora w 2019 r. w Subregionie Północnym Opolszczyzny na tle województwa opolskiego

	Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba miejsc na 1 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym
województwo opolskie	89	4 024	18,0
powiat kluczborski	3	120	8,3
powiat namysłowski	3	75	8,2
powiat oleski	5	211	14,9
Subregion Północny Opolszczyzny	11	406	10,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej województwa opolskiego w 2019 r., s. 92 oraz Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza elementów infrastruktury społecznej w Subregionie Północnym Opolszczyzny wskazuje na bardzo niską liczbę mieszkań chronionych, które w kończącym się już programowaniu unijnym na lata 2014-2020 stanowiły bardzo ważny aspekt. Należy podkreślić, że w powiecie namysłowskim i oleskim w ogóle nie ma tego rodzaju infrastruktury, zaś w powiecie kluczborskim liczba miejsc w tych mieszkaniach na 10 tys. mieszkańców wynosiła w 2019 r. zaledwie 0,9 (dla województwa opolskiego - 1,7).

4.3. Opieka zdrowotna

Na terenie subregionu Północnego Opolszczyzny funkcjonują trzy szpitale:

- Powiatowe Centrum Zdrowia SA w Kluczborku,
- Namysłowskie Centrum Zdrowia,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Oleśnie.

Obsługa mieszkańców w tym zakresie zagwarantowana jest w każdym powiecie. W 2019 roku zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba łóżek w szpitalach ogólnych wynosiła 496 sztuk, o 103 mniej względem 2017 roku. Tym samym poziom dostępności

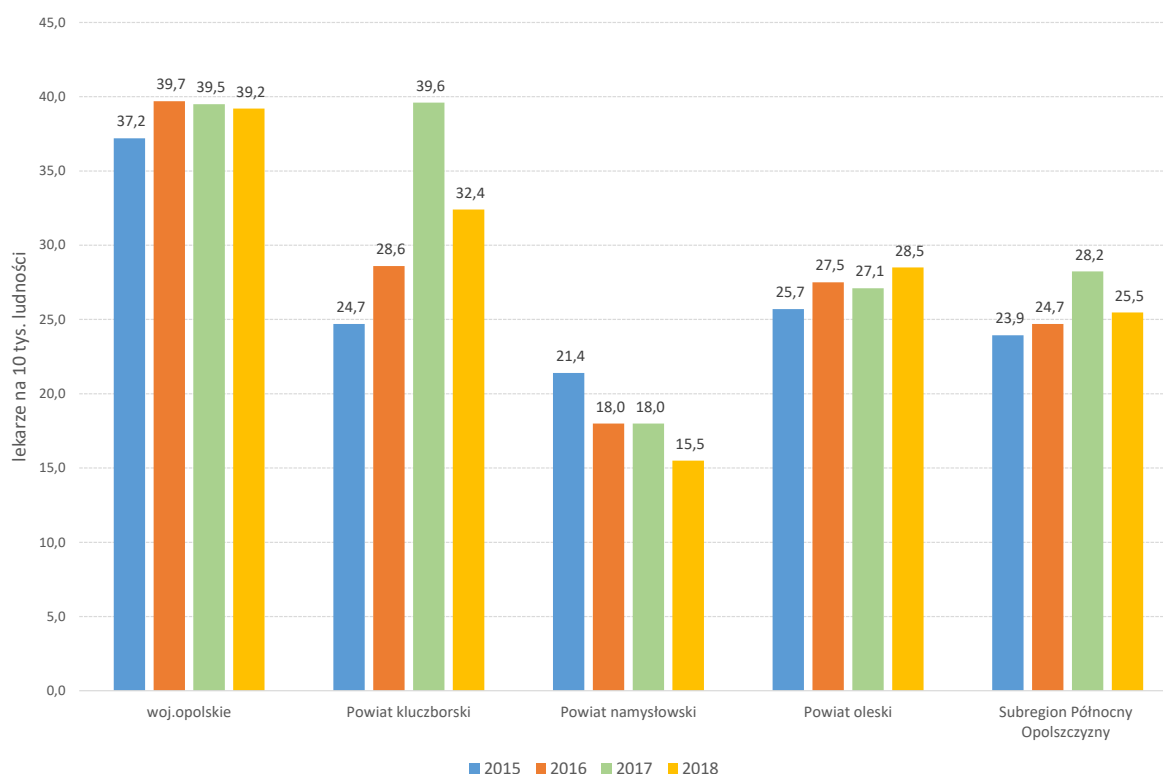
mieszkańców do opieki szpitalnej w subregionie jest nieco słabszy niż w województwie. Na 1000 mieszkańców przypadało bowiem 2,8 łóżka, podczas gdy w regionie 3,9 łóżka.

W 2019 roku na terenie całego subregionu funkcjonowało 85 przychodni ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, o 3 więcej względem 2015 roku. Większość z nich (45%) zlokalizowana była w powiecie kluczborskim. Ponadto mieszkańcy mogą korzystać z prywatnych praktyk lekarskich działających w gminach subregionu.

Dane statystyczne dotyczące liczby lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskazują, że Subregion Północny Opolszczyzny (25,5) od kilku lat ma ich mniej niż wynosi średnia dla całego województwa opolskiego (39,2). W najgorszej sytuacji znajduje się powiat namysłowski, w której na 10 tys. mieszkańców przypada zaledwie 15,5 lekarza, natomiast w najlepszej – powiat kluczborski (32,4 lekarza).

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku na w palcówkach ochrony zdrowia działających na terenie subregionu udzielono w sumie prawie 950 tys. porad lekarskich. Od 2015 roku ich liczba spadła o prawie 5%, w odróżnieniu do sytuacji w całym województwie, gdzie odnotowano w tym samym czasie przyrost na poziomie prawie 2%. W powiatach kluczborskim i namysłowskim liczba porad była na podobnym poziomie (około 300 tys.).

Ryc. 13 Lekarze na 10 tys. ludności w latach 2015-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Jednym z mierników poziomu rozwoju usług z zakresu ochrony zdrowia jest dostępność do aptek. W 2019 roku mieszkańcy subregionu mogli korzystać z 56 aptek ogólnodostępnych i 7 punktów aptecznych. Uwagę zwraca fakt, że w każdej gminie zlokalizowana były przynajmniej jedna placówka. Interesująco przedstawia się natomiast obserwowany spadek ich liczby. W analizowanych latach wyniósł on 14%. Pomimo wspomnianego spadku w subregionie poziom dostępności do aptek jest lepszy niż w regionie. W 2019 roku na 10 tys. mieszkańców

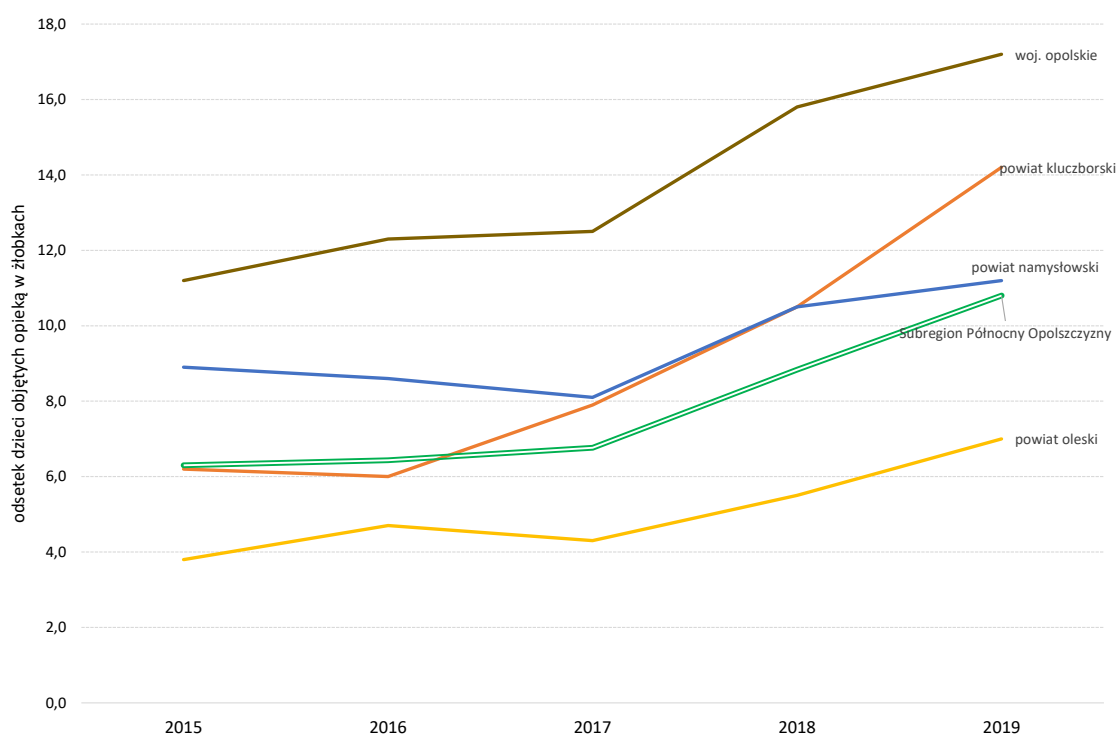
przypadało w Subregionie 3,25 apteki, gdy w województwie opolskim 3,09 apteki. Analiza wewnętrznego zróżnicowania wskazuje, że najslabiej ten obszar usług rozwinięty jest w powiecie oleskim (2,3 apteki/10 tys. mieszkańców).

4.4. Edukacja

Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny funkcjonuje pełna sieć placówek oświatowych na każdym szczeblu nauczania. „Pomimo dużego rozproszenia miejscowości na terenie poszczególnych powiatów (...) istniejąca sieć przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych w połączeniu z dobrze zorganizowanym dowozem dzieci i młodzieży stwarza dogodne warunki do edukacji i wychowania najmłodszych mieszkańców Obszaru. Szkolnictwo ponadpodstawowe posiada bogatą i zróżnicowaną ofertę wszystkich typów i rodzajów szkół umożliwiającą zdobywanie różnorodnego wykształcenia. Szkoły zapewniają wysoki poziom kształcenia możliwy dzięki bardzo dobrym kwalifikacjom kadry nauczycielskiej oraz bogatej bazie technicznej i dydaktycznej”²⁹.

Opieka nad najmłodszymi zapewniana jest w ramach 11 żłobków oraz jednego oddziału żłobkowego. Zapotrzebowanie na opiekę nad dziećmi do lat 3 rośnie, co potwierdza ponad dwukrotny wzrost w latach 2015-2019 liczby placówek działających w subregionie. Najbardziej dynamiczne zmiany w dostępie do infrastruktury żłobkowej odnotowano w powiecie kluczborskim – w ciągu 4 lat powstały 4 nowe placówki. W 2019 roku w subregionie opieką objętych było 488 dzieci do lat 3, tj. dwa razy więcej niż w 2015 roku. Na uwagę zwraca fakt, że nie w każdej gminie mieszkańcy mają bezpośredni dostęp do żłobków.

Ryc. 14 Dzieci objęte opieką w żłobkach w latach 2015-2019

²⁹Strategia rozwoju obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno 2015-2020. Diagnoza. Materiał przekazany przez Zleceniodawcę; s. 44-45

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na konieczność podejmowania dalszych działań intensyfikujących rozwój infrastruktury żłobkowej. Udział dzieci objętych opieką w subregionie wynosił w 2019 roku 10,8% i był o 7 punktów procentowych niższy niż średnia w województwie. Analiza zróżnicowania wewnętrznego wskazuje na lepszą sytuację w dostępie do opieki w miastach powiatowych. Mieszkańcy obszarów wiejskich mają zdecydowanie ograniczony dostęp do opieki najmłodszych.

Opieka nad starszymi dziećmi zapewniona jest w 63 przedszkolach, w tym 2 specjalnych oraz 24 oddziałach przedszkolnych funkcjonujących w szkołach podstawowych. Największa liczba placówek (27 przedszkoli) zlokalizowana jest w powiecie oleskim. Liczba przedszkoli w latach 2015-2019 wzrosła o 4 placówki, natomiast z 23 do 24 wzrosła liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach. Zwiększyła się ogólna liczba miejsc opieki z 4794 do 4801. W Subregionie liczba miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat wzrasta i w 2018 roku³⁰ wynosiła prawie 872. Była jednak niższa o 61 miejsc od wartości średniej dla województwa opolskiego. Nie wpływa to niekorzystnie na poziom opieki nad dziećmi. W 2019 roku na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 0,85 dziecka w wieku 3-5 lat. O ile nie dostrzega się istotnych różnic w tym zakresie pomiędzy powiatami, to już analiza danych dla gmin pozwala wskazać jednostki o szczególnie wysokich wartościach wskaźnika. Należy tu wspomnieć przede wszystkim o gminach: Rudniki (powiat oleski), gdzie na jedno miejsce przypada aż 2,89 dziecka, Wołczyn (powiat kluczborski) – 1,56 dziecka oraz Pokój (powiat namysłowski) – 1,05 dziecka. Powyższe nie przekłada się jednak na konieczność intensyfikacji działań na rzecz zwiększenia liczby miejsc, ponieważ w gminach tych odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym nie przekracza 86%.

Tab. 24 Opieka przedszkolna w latach 2015-2018

	dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego				miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
woj. opolskie	0,93	0,85	0,81	0,79	778,5	856,9	901,5	933,2
Powiat kluczborski	1,02	0,99	0,97	0,96	678,4	712,2	740,5	757,8
gmina Byczyna	0,91	1,20	1,02	0,98	726,3	611,9	725,3	759,4
gmina Kluczbork	0,93	0,87	0,87	0,86	765,7	834,3	850,8	868,5
gmina Lasowice Wielkie	0,94	0,84	0,86	0,77	826,7	859,0	882,4	933,0
gmina Wołczyn	1,66	1,51	1,51	1,56	340,2	372,7	371,0	371,0
Powiat namysłowski	0,98	0,78	0,74	0,71	728,6	920,8	978,6	1024,1
gmina Domaszowice	1,08	1,05	0,89	0,95	653,6	724,6	746,3	813,0
gmina Namysłów	0,83	0,66	0,66	0,62	836,4	108,2	128,0	152,0
gmina Pokój	1,51	1,18	1,00	1,05	500,0	540,5	653,6	771,6

³⁰ Dane dla opisywanych wskaźników przedstawiono dla 2018 r. ze względu na brak danych za 2019 r.

gmina Świerczów	1,00	0,89	0,74	0,73	791,7	778,7	913,5	1 020,4
gmina Wilków	1,85	1,26	1,12	0,98	409,5	579,7	663,0	710,1
Powiat oleski	0,96	0,92	0,91	0,89	777,7	810,8	832,0	833,7
gmina Dobrodzień	1,05	0,95	1,05	0,91	708,1	769,0	757,1	812,0
gmina Gorzów Śląski	0,66	0,66	0,67	0,72	173,9	134,5	145,8	1 053,6
gmina Olesno	0,88	0,83	0,84	0,83	870,3	905,2	901,1	904,4
gmina Praszka	0,95	0,93	0,85	0,84	747,7	815,0	864,4	879,3
gmina Radłów	0,72	0,67	0,66	0,66	044,0	104,7	065,1	1 111,1
gmina Rudniki	3,13	3,11	3,03	2,89	238,9	238,9	256,0	248,3
gmina Zębowice	0,82	0,91	0,80	0,82	885,0	862,1	1 000,0	954,2
Subregion Północny Opolszczyzny	0,99	0,90	0,87	0,85	728,2	814,6	850,4	871,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Dane GUS wskazują, że w całym Subregionie udział dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił w 2019 roku 91,3% i był porównywalny do regionu (92,8%). Analiza danych nie wskazuje na istotne różnice między powiatami czy gminami. Dostrzega się jednak większe zapotrzebowanie na miejsca opieki przedszkolne w miastach. W miastach subregionu średnia wartość wskaźnika wynosiła 121%, co oznacza, że do przedszkoli w miastach uczęszczało więcej dzieci w danej grupie wiekowej niż faktycznie mieszkających w miastach. Tym samym uznać można, że infrastruktura przedszkolna na obszarach wiejskich nie jest w pełni wykorzystana.

Obowiązek szkolny wpływa na poziom aktywności edukacyjnej na poziomie podstawowym. W związku z tym wartości współczynników skolaryzacji netto oraz brutto w każdym roku analizy osiągają poziom ponad 90% i nie odbiegają od wartości dla województwa. Na terenie Subregionu dostępna jest pełna infrastruktura w ramach szkolnictwa podstawowego³¹. Funkcjonuje 91 szkół podstawowych, z czego najwięcej w gminach powiatu oleskiego (38 szkół). W związku z wygaszaniem gimnazjów i koniecznością dostosowania sieci placówek oświatowych, wzrosła nie tylko liczba szkół podstawowych (o 3 względem 2015 roku), ale także liczba uczniów. W 2015 roku w Subregionie uczniów uczęszczających do szkół podstawowych było 9 927, natomiast w 2018 roku było ich już 12 030, tj. o 21,2%. Na uwagę zasługuje fakt, że dynamika zmian jest porównywalna również w przypadku powiatów tworzących Subregion oraz w poszczególnych gminach. Wynika to przede wszystkim z wprowadzonej w 2017 roku reformy oświaty, nie zaś z trendów demograficznych.

Edukacja ponadpodstawowa oferowana jest przez sieć placówek oświatowych działających najczęściej w ramach Zespołów Szkół. Również osoby dorosłe mają możliwość wyuczenia zawodu. Ponadto w dwóch powiatach mieszkańcy mają dostęp do szkół specjalnych. Poniżej zamieszczono wykaz placówek, dla których organem prowadzącym są powiaty.

Powiat Kluczborski:

³¹ W związku z reformą systemu oświaty i wygaszaniem gimnazjów ten etap edukacji pominięto w analizie. Zgodnie z danymi GUS w 2018 roku (na dzień opracowania nie były dostępne dane dla 2019 roku) w Subregionie na poziomie gimnazjum kształciło się 1436 uczniów.

- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza w Kluczborku: I Liceum Ogólnokształcące w Kluczborku oraz I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych;
- Zespół Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku: II Liceum Ogólnokształcące im. gen. Józefa Bema w Kluczborku, Technikum nr 1 im. gen. Józefa Bema w Kluczborku;
- Zespół Szkół Nr 1 w Kluczborku: Technikum Nr 3 w Kluczborku, Szkoła Branżowa I stopnia Nr 1, Szkoła Policealna Nr 3 dla Dorosłych w Kluczborku;
- Zespół Szkół Nr 2. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kluczborku: Technikum Nr 2 im. Bohaterów Westerplatte w Kluczborku, Branżowa Szkoła I stopnia Nr 2 w Kluczborku, Szkoła Policealna Nr 2 dla Dorosłych w Kluczborku, II Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Kluczborku.
- Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Kluczborku,
- Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku,
- Centrum Kształcenia Zawodowego w Kluczborku
- Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego im. Marii Konopnickiej w Kluczborku (SOSW), w skład którego wchodzi Przedszkole Specjalne Nr 9, Szkoła Podstawowa Nr 6 Specjalna w Kluczborku, Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna w Kluczborku, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Kluczborku oraz Internat.

Powiat Namysłowski:

- I Liceum ogólnokształcące w Namysłowie
- Zespół Szkół Mechanicznych w Namysłowie: Szkoła Branżowa I stopnia nr 1, Technikum nr 1
- Zespół Szkół Rolniczych w Namysłowie: Szkoła Branżowa I stopnia, Technikum nr 2
- Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Namysłowie
- Zespół Szkół Specjalnych im. Adama Mickiewicza w Namysłowie
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogicznej w Namysłowie,

Powiat Oleski:

- Zespół Szkół w Oleśnie: I Liceum Ogólnokształcące im. Lotników Polskich oraz Szkoła Policealna dla Dorosłych
- Zespół Szkół Zawodowych im. Józefa Lompy w Oleśnie: Branżowa Szkoła I Stopnia nr 1, Technikum nr 1, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego
- Zespół Szkół Ekonomicznych i Ogólnokształcących im. Mikołaja Kopernika w Oleśnie: Branżowa Szkoła I Stopnia nr 2, II Liceum Ogólnokształcące, Technikum nr 2, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Centrum Kształcenia Praktycznego
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 1 w Prasce: Technikum, Branżowa Szkoła I Stopnia, Centrum Kształcenia Praktycznego
- I Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Śląskich w Prasce
- Zespół Szkół w Gorzowie Śląskim: Technikum, Branżowa Szkoła I Stopnia, Szkoła Policealna dla Dorosłych, Liceum Kształcące dla Dorosłych, Centrum Kształcenia Ustawicznego
- Zespół Szkół w Dobrodzieniu: Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza, Technikum, Branżowa Szkoła I Stopnia im. Wojska Polskiego, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Ośrodek Dokształcania Zawodowego
- Zespół Placówek Edukacyjnych w Dobrodzieniu: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy: Szkoła Podstawowa Specjalna, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii: Szkoła Podstawowa Specjalna

Oferta kształcenia ponadpodstawowego jest szeroka, obejmuje zarówno kształcenia w kierunku uzyskania zawodu jak i obejmuje kształcenie ogólnokształcące. Na uwagę zasługuje fakt, że w przypadku szkół takich, jak szkoły branżowe czy technika uczniowie mogą kształcić się w zawodach stanowiących odpowiedź na potrzeby rynku pracy oraz brać udział w szeregu staży, praktyk i projektach międzynarodowych.

Ocena poziomu kształcenia w Subregionie została opracowana na podstawie wyników egzaminów maturalnych. Analiza porównawcza wskazuje, że w przypadku liceów ogólnokształcących średnie wyniki uczniów obszaru funkcjonalnego nie odbiegają od wyników ich kolegów w województwie. Nieco odmiennie wygląda natomiast sytuacja w przypadku matur w szkołach ponadpodstawowych zawodowych. Średnie wyniki uczniów w Subregionie są niższe od wyników w regionie. Na uwagę zasługuje jednak ich wysoki, wyższy od średniej wojewódzkiej, poziom w przypadku szkół w powiecie oleskim.

Tab. 25 Wyniki matur w latach 2015-2018

	szkoły ponadpodstawowe zawodowe				licea ogólnokształcące			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
woj. opolskie	74,2	77,3	79,2	81,8	86,1	87,5	87,0	87,7
powiat kluczborski	62,5	72,2	79,6	74,3	88,9	91,3	90,0	84,0
powiat namysłowski	65,1	54,5	62,4	67,3	78,9	92,5	93,5	90,5
powiat oleski	76,1	80,4	90,9	80,4	86,1	85,5	90,0	83,5
Subregion Północny Opolszczyzny	67,9	69,0	77,6	74,0	84,6	89,8	91,2	86,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

4.5. Kultura, sport i rekreacja

Subregion Północny Opolszczyzny posiada bogatą ofertę kulturalną proponowaną przez działające w gminach instytucje kultury. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego mieszkańcy w 2019 roku mogli korzystać w sumie z 42 centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (20% wszystkich tego typu podmiotów w województwie). Na jedną placówkę w subregionie przypada średnio około 4 700 osób, co nie odbiega od trendów w regionie. Analiza zróżnicowania wewnętrznego wskazuje, że najwięcej, bo aż ponad 7 000 osób przypada na jedną placówkę w powiecie oleskim. Dożo korzystniejszą natomiast przedstawia się dostępność do instytucji kultury w powiecie namysłowskim, gdzie na jedną placówkę przypada 2 200 osób.

Tab. 26 Wydarzenia i imprezy kulturalne

	imprezy					liczba uczestników imprez na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
woj. opolskie	8 157	7 728	7 949	7 904	7 719	660,1	751,9	794,1	782,9	759,2
Powiat kluczborski	444	443	370	428	429	813,9	804,3	622,6	720,4	776,6
Powiat namysłowski	550	446	464	637	571	997,8	998,5	615,0	706,2	794,2
Powiat oleski	497	476	542	474	503	958,5	124,1	194,1	066,9	965,1

Subregion Północny Opolszczyzny	1 491	1 365	1 376	1 539	1 503	923,4	975,6	810,6	831,2	845,3
---------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Dobra dostępność do infrastruktury kulturalnej sprawiła, że w latach 2015-2019 wzrosła liczba organizowanych imprez z 1491 do 1503. Przyrost nie był wysoki (1%), ale w kontekście obserwowanego zmniejszenia imprez w województwie opolskim o 5%, można ten kierunek uznać za korzystny. Niestety w przypadku liczby uczestników wydarzeń dostrzega się trend odwrotny. W subregionie liczba uczestników imprez wyniosła w 2019 roku 147 tys. osób i była niższa względem 2015 o 8%. W tym samym czasie liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych w województwie wzrosła o 13%.

Mieszkańcy Subregionu mają również dobry dostęp do infrastruktury bibliotecznej. W 2019 roku działało bowiem 59 bibliotek, które posiadały w swoim zasobie 603 621 woluminów. W latach 2015-2019 odnotowano nieznaczny spadek zasobów bibliotecznych (- 2%) oraz liczby czytelników w roku (-9%), nie wpłynęło to jednak na poziom czytelnictwa. Liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika od 2015 roku utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi 17 woluminów. W tym samym czasie w całym regionie wskaźnik obniżył się o 9%. Analiza wewnątrz różnic wskazuje, że w powiecie kluczborskim odnotowano wręcz trend odwrotny, tzn. liczba wypożyczeń sukcesywnie wzrasta.

Tab. 27 Czytelnictwo w latach 2015-2019

	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (osoby)					wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
woj. opolskie	157	155	154	155	156	18,8	18,7	17,4	17,0	17,1
Powiat kluczborski	116	108	102	100	101	18,9	19,8	19,9	19,6	20,0
gmina Byczyna	88	83	76	69	68	18,4	17,3	17,8	16,9	16,8
gmina Kluczbork	135	127	121	120	125	20,9	21,9	21,6	21,6	21,9
gmina Lasowice Wielkie	54	46	48	47	49	13,1	15,9	18,6	18,6	16,5
gmina Wolczyn	117	108	95	93	88	14,4	15,6	15,6	14,7	15,6
Powiat namysłowski	89	89	87	88	91	14,2	13,3	13,9	14,5	13,9
gmina Domaszowice	48	64	71	80	77	10,3	7,9	10,0	9,9	10,0
gmina Namysłów	83	86	71	83	86	14,1	12,2	13,6	15,2	14,5
gmina Pokój	145	132	164	118	128	11,3	11,6	10,9	11,8	11,4
gmina Świerczów	58	61	74	82	84	27,6	26,9	21,3	18,9	18,0
gmina Wilków	116	101	112	94	93	14,8	17,7	18,8	15,0	14,9
Powiat oleski	180	176	170	153	166	18,9	18,4	15,6	16,1	17,9
gmina Dobrodzień	115	115	118	109	101	23,1	23,5	21,0	22,1	22,7
gmina Gorzów Śląski	115	116	117	109	110	19,8	18,9	16,0	17,0	17,4
gmina Olesno	235	236	224	189	240	18,2	18,3	14,4	15,9	20,6
gmina Praszka	177	169	160	149	149	23,7	22,9	19,6	20,0	19,2
gmina Radłów	166	162	156	161	149	15,4	17,4	13,5	12,1	13,1
gmina Rudniki	215	206	203	180	198	12,3	11,7	11,0	9,8	9,7
gmina Zębowice	171	147	136	119	109	18,9	11,3	12,0	12,0	11,7
Subregion Północny Opolszczyzny	128	124	120	114	119	17,3	17,2	16,5	16,7	17,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Baza sportowa w jednostkach tworzących Subregion Północny Opolszczyzny jest zróżnicowana, co pozwala wspierać rozwój sportu i rekreacji w obszarze różnych dyscyplin. Poza standardową infrastrukturą sportową działającą w obrębie szkół, mieszkańcy korzystają mogą m.in. z:

- 75 boisk piłkarskich (na 16 gmin, boiska piłkarskie zlokalizowane są w 14 gminach)
- 20 boisk wielofunkcyjnych (działają w sumie w 10 gminach)
- 15 stadionów (na 16 gmin, stadiony zlokalizowane są w 12 gminach)
- 8 boisk do koszykówki (z czego aż 5 jest na terenie gminy Gorzów Śląski w powiecie oleskim)
- 7 boisk do piłki siatkowej (z czego aż 6 na terenie powiatu oleskiego)
- 3 boisk do piłki ręcznej (zlokalizowane tylko w powiecie kluczborskim i oleskim).

Wspomniane wyżej obiekty uzupełniają:

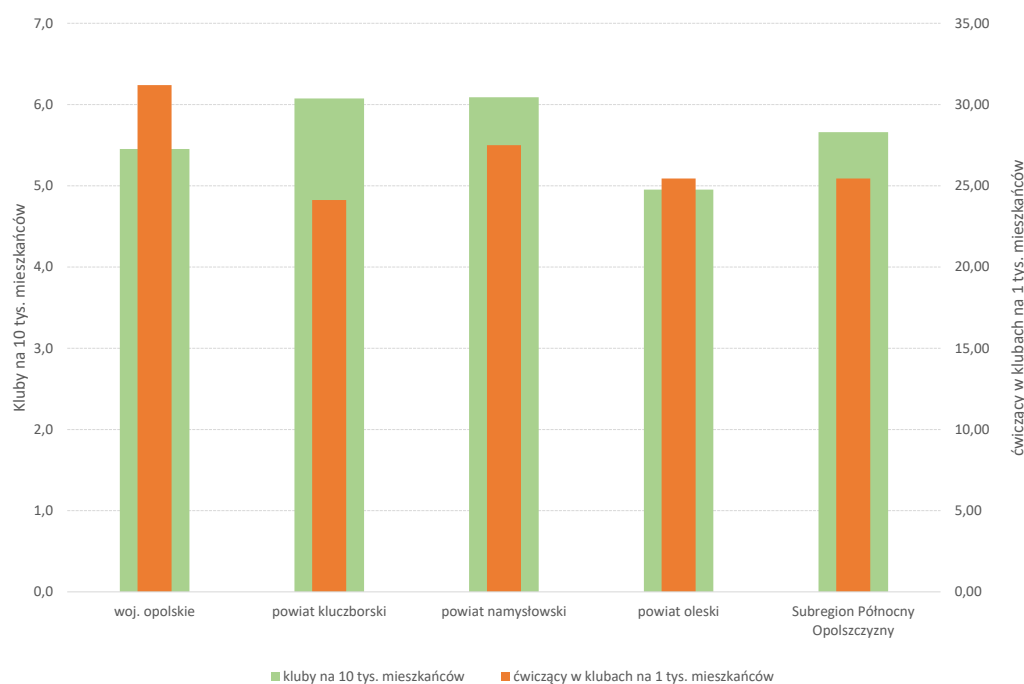
- 7 hal sportowych o wymiarach 36m x 19m (z czego 4 na terenie powiatu kluczborskiego)
- 10 odkrytych kortów tenisowych
- 5 pływalni (w tym 3 na terenie powiatu oleskiego)
- 3 sztuczne lodowiska
- 5 skateparków
- 29 siłowni zewnętrznych (z czego 62% w powiecie oleskim).

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wzrasta liczba krytych obiektów sportowych przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Gdy w 2014 roku tylko dwie hale przygotowane były na umożliwienie ćwiczeń osobom z różnymi dysfunkcjami, to już w 2018 roku ich liczba wzrosła do sześciu.

Rozmieszczenie obiektów sportowo-rekreacyjnych nie jest równomiernie na terenie Subregionu równomierne.

Wspomniana wyżej infrastruktura wykorzystywana jest m.in. przez działające kluby sportowe. W subregionie działa ich 98, co stanowi 18,2% klubów w województwie. Wskaźnik dostępności do organizacji sportowych w subregionie wynosi 5,7 klubów na 10 tys. mieszkańców i nie odbiega od wartości odnotowanej w województwie (5,5 klubów/10 tys. mieszk.). Nie dostrzega się także różnic pomiędzy powiatami natomiast analiza szczegółowa wskazuje, że w gminach Domaszowice oraz Świerczów w powiecie namysłowskim wartość wskaźnika przekracza wartość 10 klubów na 10 tys. mieszkańców.

Ryc. 15 Aktywność sportowa w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Liczba osób korzystających z oferty działających w Subregionie klubów wynosi 4 406 osób, tzn., że na każdy tysiąc mieszkańców w klubach sportowych ćwiczy 25 osób. Wartość ta jest niższa od średniej dla województwa (31 osób/1 tys. mieszkańców). Analiza zróżnicowania przestrzennego przyniosła podobne wyniki do analizy dostępności do klubów. O ile nie dostrzega się istotnych różnic pomiędzy powiatami to już wyniki w poszczególnych gminach istotnie się różnią. Największa aktywność sportowa klubowa ma miejsce w gminach: Radłów (powiat oleski) – 54 os./1 tys. mieszkańców oraz Domaszowice (powiat namysłowski) – 46,8 os. 1 tys. mieszkańców. Najmniejsza natomiast w gminie Dobrodzień (powiat oleski) – 5 osób/1 tys. mieszkańców.

Stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej (kulturalnych i sportowych) jest bardzo różny. Wiele z tych budynków czy urządzeń wymaga przeprowadzenia modernizacji czy to poprawiających ich efektywność energetyczną, czy też dostosowujących do nowych potrzeb mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej.

4.6. Aktywność społeczna

Subregion Północny Opolszczyzny charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią organizacji pozarządowych, co wskazuje na wysoki poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Należy jeszcze uwzględnić, że na jego obszarze działalność prowadzą duże organizacje, charakteryzujące się wysokim stopniem profesjonalizacji, zarejestrowane poza Subregionem, jak Caritas, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku zarejestrowanych było 664 podmiotów. W strukturze form organizacyjnych zdecydowaną przewagę (95%) stanowią stowarzyszenia i organizacje społeczne. Atrakcyjność podejmowania inicjatyw oddolnych jest duża, co potwierdza przyrost w latach 2015-2019 liczby podmiotów sektora

non-profit o 14%. Najbardziej dynamiczny wzrost (27%) miał miejsce w powiecie namysłowskim. Było to jednak podyktowane faktem, że w powiecie zarejestrowanych jest najmniej stowarzyszeń w całym subregionie. Tym samym obserwowane zmiany mają bardziej zdecydowany i wyróżniający się kierunek.

Poziom aktywności mierzony liczbą organizacji społecznych na 1000 mieszkańców potwierdza zaangażowanie obywateli w życie publiczne. W 2019 roku wartość wskaźnika wynosiła 3,77‰ i była porównywalna z poziomem aktywności w województwie opolskim (wartość wskaźnika aktywności = 4,75‰). Wartości wskaźników w powiatach nie odbiegają od siebie istotnie, dostrzegalne są natomiast wewnątrz powiatowe dysproporcje. Najniższy poziom działalności non-profit odnotowano w gminach Wilków (powiat namysłowski) – 2,28‰, Lasowice Wielkie (powiat kluczborski) – 2,78‰, Dobrodzień (powiat oleski) – 2,85‰. Najwyższy poziom aktywności społecznej miał miejsce w gminie Radłów, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 6,05‰.

Tab. 28 Aktywność społeczna w latach 2015-2019

	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019
woj. opolskie	3,35	3,52	3,66	3,61	3,75
Powiat kluczborski	3,07	3,15	3,23	3,28	3,41
gmina Byczyna	4,73	4,86	4,99	4,92	4,99
gmina Kluczbork	2,77	2,90	2,99	3,09	3,20
gmina Lasowice Wielkie	2,73	2,74	2,75	2,77	2,78
gmina Wolczyn	2,89	2,83	2,91	2,93	3,19
Powiat namysłowski	3,14	3,42	3,68	3,79	3,99
gmina Domaszowice	4,39	4,40	4,40	4,43	4,48
gmina Namysłów	3,11	3,32	3,74	3,80	4,01
gmina Pokój	3,60	4,35	4,36	4,59	4,83
gmina Świerczów	3,50	3,80	4,14	4,18	4,20
gmina Wilków	1,55	1,79	1,57	2,03	2,28
Powiat oleski	3,46	3,61	3,76	3,73	3,90
gmina Dobrodzień	2,50	2,69	2,90	2,82	2,85
gmina Gorzów Śląski	2,63	2,78	3,21	3,36	3,51
gmina Olesno	3,79	4,09	4,27	4,22	4,39
gmina Praszka	3,57	3,65	3,67	3,68	4,08
gmina Radłów	5,92	5,94	5,96	5,99	6,05
gmina Rudniki	3,25	3,26	3,40	3,17	3,19
gmina Zębowice	3,22	3,26	3,25	3,26	3,58
Subregion Północny Opolszczyzny	3,22	3,39	3,56	3,60	3,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Intensyfikacja rozwoju aktywności społecznej, mierzona liczbą nowo rejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2019 roku osiągnęła poziom 1,7. Jest to wartość porównywalna do regionalnej (1,6 podmiotów/10 tys. mieszkańców). Najwięcej nowych organizacji rejestrowanych było w powiecie namysłowskim w roku 2018 (3,5 podmiotów/10 tys. mieszkańców) oraz w latach 2015-2017 (2,6 podmiotów/10 tys. mieszkańców w każdym roku). Utrzymujący się od wielu lat trend wzrostowy liczby nowych

podmiotów z sektora non-profit wynika m.in. ze wzrastających możliwości pozyskania środków na realizację działań społecznych w ramach funduszy zewnętrznych (np. funduszy UE).

W każdym z powiatów realizowane są powiatowe i gminne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Realizacja założeń ww. programów pozwala na pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu budowania społeczeństwa obywatelskiego opartego na aktywności lokalnej. Współpraca powiatów z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest zarówno w wymiarze finansowym jak i pozafinansowym.

Aktywność społeczna mieszkańców Subregionu odbywa się także poprzez działania w ramach Lokalnej Grupy Działania Dolna Stobrawa (zrzesza mieszkańców, administrację oraz podmioty działające na terenie gmin Kluczbork, Wołczyn, Lasowice Wielkie, Byczyna w powiecie kluczborskim oraz gminy Olesno w powiecie oleskim), Lokalnej Grupy Działania Stobrawski Zielony Szlak (zrzesza mieszkańców, samorządy oraz podmioty działające na terenie gmin Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów w powiecie namysłowskim) oraz Lokalnej Grupy Działania Górna Proсна (zrzesza mieszkańców, administrację oraz podmioty działające na terenie gmin Gorzów Śląski, Praszka, Radłów i Rudniki w powiecie oleskim).

4.7. Bezpieczeństwo publiczne

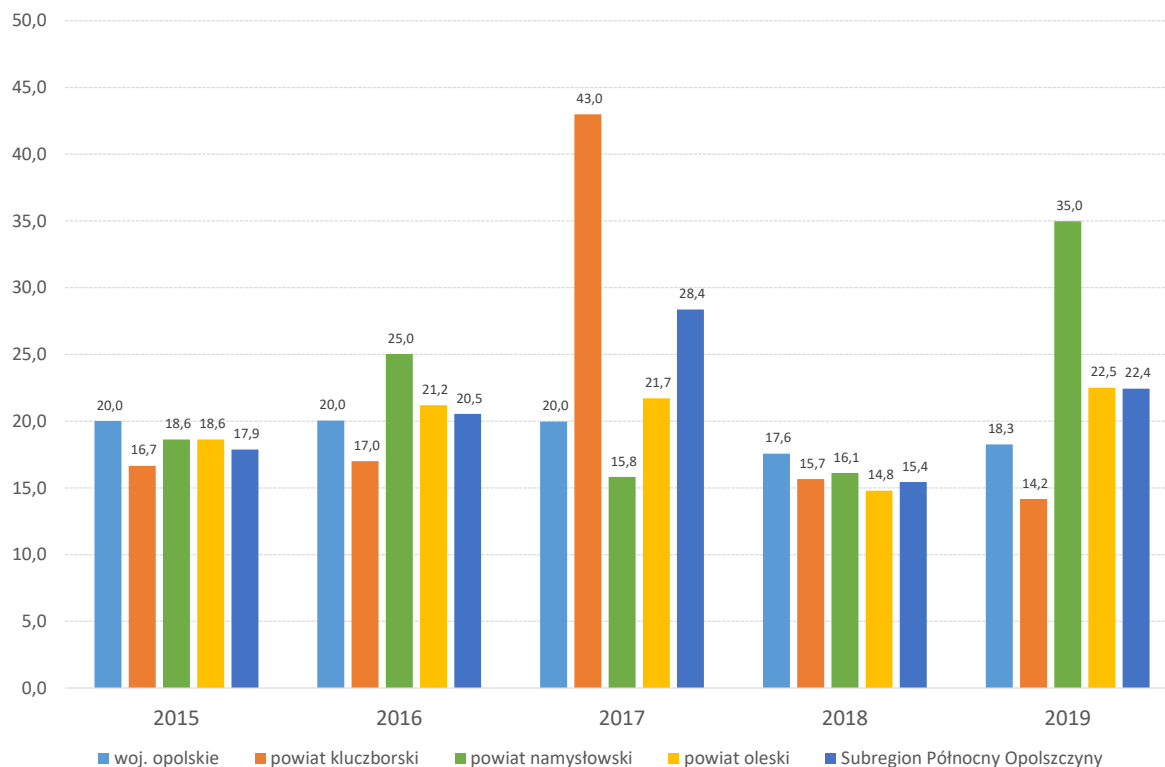
Struktura instytucji odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny odpowiada podziałowi terytorialnemu – w każdym powiecie działa Komenda Powiatowa Policji wraz z jednostkami podległymi:

1. Komenda Powiatowa Policji w Kluczborku
 - Posterunek Policji w Byczynie
 - Posterunek Policji w Wołczynie
2. Komenda Powiatowa Policji w Namysłowie
 - Posterunek Policji w Pokoju
3. Komenda Powiatowa Policji w Oleśnie
 - Komisariat Policji w Praszce
 - Komisariat Policji w Dobrodzieniu

W 2019 według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny zanotowano 3 866 przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (o 23% mniej względem 2015 roku)³².

³² Dane GUS nie obejmują wykroczeń.

Ryc. 16 Wskaźnik przestępczości (liczba przestępstw na 10 tys. mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Liczba popełnionych czynów karalnych zarówno w subregionie, jak i każdym powiecie ulega zmianie. W latach 2015-2019 ich liczba w Subregionie oscylowała w przedziale 2674 – 4928. Tym samym poziom bezpieczeństwa mierzony liczbą przestępstw przypadających na 10 tys. mieszkańców ulega zmianom w każdym roku analizy. O ile w 2019 roku przyjmował on wyższą wartość (22,4 przestępstw na 10 tys. mieszkańców), to już na przykład rok wcześniej sytuacja w subregionie była bardziej korzystna (wartości wskaźnika dla Subregionu 15,4 przestępstw na 10 tys. mieszkańców przy wartości dla województwa 17,6 przestępstw na 10 tys. mieszkańców). Analiza danych dla poszczególnych powiatów nie wskazuje jednoznacznie na dominację w całym okresie analizy którejś z jednostek. Natężenie przestępczości jest wypadkową szeregu czynników, które jak wskazują dane, nie koncentrują się szczególnie na terenie jednego z powiatów.

Na tle województwa opolskiego prezentują się natomiast korzystnie dane dotyczące wykrywalności przestępstw. Od 2015 roku wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych konsekwentnie wzrastał i osiągnął w 2019 roku poziom 86,3. Tym samym był wyższy o 21% od średniej wartości dla województwa opolskiego.

W strukturze przestępstw dominującą kategorię w subregionie stanowią przestępstwa kryminalne, a w nich przestępstwa przeciwko mieniu.

Tab. 29 Przepęstwa według kategorii na 10 tys. mieszkańców w 2019 roku

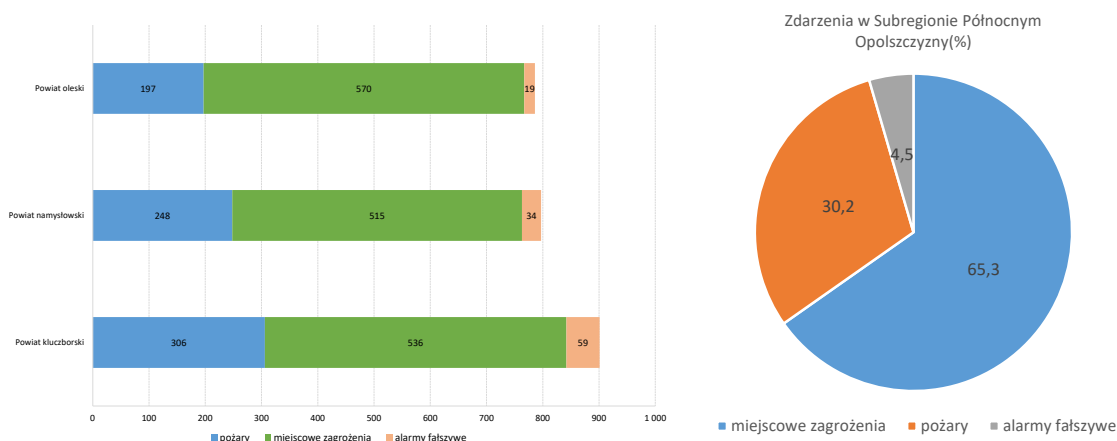
	ogółem	kryminalne	gospodarcze	drogowe	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu	przeciwko wolności, wolności sumienia	przeciwko rodzinie i opiece	przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i
woj. opolskie	18,3	114,8	42,8	18,0	4,5	78,7	8,5	13,5	19,4
powiat kluczborski	14,2	93,5	24,1	17,4	4,6	52,8	8,6	12,1	19,1
powiat namysłowski	35,0	88,9	226,3	26,5	2,1	54,7	9,1	17,4	28,9
powiat oleski	22,5	168,0	26,6	17,7	2,8	48,4	5,3	20,4	19,1
Subregion Północny Opolszczyzny	22,4	120,1	75,1	19,8	3,3	51,6	7,5	16,5	21,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

W celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa w Subregionie, w każdym powiecie przyjęty został oraz jest wdrażany Powiatowy Program Zapobiegania Przepępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego.

Ochronę przeciwpożarową w Subregionie zapewniają działające w każdym powiecie Komendy Powiatowe Państwowej Straży Pożarnej oraz w sumie 87 Ochotniczych Straży Pożarnych. W 2019 roku miało miejsce 2484 zdarzeń, w ramach których interweniowały służby przeciwpożarowe. Największa ich liczba (901 zdarzeń) odnotowana była w powiecie kluczborskim. W strukturze dominują tzw. miejscowe zagrożenia, które stanowiły 65% ogółu interwencji. Wśród pożarów, których było 751 (30,2% zdarzeń) zdecydowaną przewagę stanowiły tzw. pożary małe (93% wszystkich pożarów w Subregionie).

Ryc. 17 Zdarzenia wg rodzaju i wielkości na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (Bank Danych Lokalnych)

Na podstawie danych przekazywanych przez Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, dotyczących zarejestrowanej działalności Państwowej Straży Pożarnej, Główny Urząd Statystyczny określił katalog podstawowych zagrożeń. Ich struktura w Subregionie nie odbiega od regionalnej. Najwięcej interwencji służb związanych jest z usuwaniem szkód po silnych wiatrach (35% wszystkich zagrożeń) oraz zdarzeń w komunikacji (27%). Wśród kategorii zagrożeń wskazano również zagrożenia medyczne oraz związane z opadami deszczu i opadami śniegu.

Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej jest szczególnie istotna w Subregionie. Wynika to z faktu, że na jego terenie liczba zdarzeń wymagających ich udziału przypadająca na 1000 mieszkańców w 2019 roku wyniosła 15 i była wyższa niż w województwie opolskim (wartość wskaźnika = 13). Szczególną uwagę zwraca wysoka wartość wskaźnika w powiecie namysłowskim (19 zdarzeń/1000 mieszkańców), co wynika zapewne z wysokich jego wartości odnotowanych w gminach Domaszowice (33 zdarzenia/1000 mieszkańców), Świerczów (21 zdarzenia/1000 mieszkańców).

Istotne jest, iż jednostki OSP, mierząc się z nowymi zagrożeniami, wymagają również ciągłych inwestycji zarówno w infrastrukturę typu strażnice, jak i doposażenie w niezbędny, nowoczesny sprzęt. Pogarszający się stan jednostek w tym zakresie może przełożyć się negatywnie na poziom bezpieczeństwa mieszkańców Subregionu.

Obszar Subregionu „należy do terenów średnio zagrożonych wystąpieniem powodzi (typowe powodzie nie występują). Możliwe są wystąpienia powodzi opadowych spowodowanych przez długotrwałe opady deszczu lub deszcze nawalne o dużym natężeniu oraz powodzi roztopowych, które z kolei spowodowane są przez roztopy pokrywy śnieżnej (...) nie występują rzeki mające tendencję do wylewania, czyli takie, które powodowałyby częste zagrożenie powodziowe z wyjątkiem sytuacji spowodowanych wystąpieniem bardzo niekorzystnych warunków atmosferycznych. Wówczas w sytuacji wystąpienia długotrwałych opadów deszczu, deszczy nawalnych czy też gwałtownych roztopów nagromadzonej pokrywy śnieżnej może wystąpić lokalne wylanie rzek (...) powodujących podtopienia, dotyczy to również cieków melioracji szczegółowej”³³. Pomimo to w każdym z powiatów zgodnie z zasadami zarządzania kryzysowego realizowane są plany operacyjne ochrony przed powodzią.

³³ *Strategia rozwoju obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno 2015-2020. Diagnoza. Materiał przekazany przez Zleceniodawcę.*

5. Uwarunkowania gospodarcze

5.1 Przedsiębiorczość

Na terenie Obszaru Subregionu zlokalizowane są miasta średniej wielkości, które jak wynika z opracowania „Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)” znajdują się w kryzysie oraz zagrożone są postępującą marginalizacją. Zgodnie z przyjętą na potrzeby powyższego opracowania metodologią na obszarze znajdują się:

- miasta obniżającego się potencjału (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – Kluczbork;
- miasta zagrożone marginalizacją (umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – Namysłów.

Analizując sferę gospodarczą warto również podkreślić, że na terenie Subregionu znajdują się gminy zagrożone trwałą marginalizacją³⁴:

- Gmina Wołczyn (powiat kluczborski);
- Gmina Domaszowice (powiat namysłowski);
- Gmina Świerczów (powiat namysłowski);
- Gmina Wilków (powiat namysłowski);
- Gmina Gorzów Śląski (powiat oleski).

W 2019 r. na terenie Obszaru Subregionu zarejestrowane były łącznie 4.107 podmioty gospodarcze. W porównaniu do 2015 r. nastąpił wzrost ogólnej liczby podmiotów gospodarczych o ok. 3,3% (+132 podmioty gospodarcze). Powyższa tendencja zauważalna była również w województwie opolskim. Zaznaczyć przy tym należy, że wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie Subregionu był szybszy niż w województwie opolskim (0,7%).

Wśród podmiotów gospodarczych funkcjonujących na analizowanym Obszarze dominowały przedsiębiorstwa zaliczane do sektora prywatnego. W 2019 r. działały łącznie 3.338 podmioty zaliczane do sektora prywatnego. Również w tym przypadku na przestrzeni lat 2015- 2019 nastąpił wzrost liczby podmiotów wynoszący ok. 1,64%. Podkreślić przy tym należy, że wzrost liczby podmiotów na terenie Subregionu kształtował się znacznie średniej regionalnej (-0,26%). Prowadzi to do wniosku, że Subregion rozwijał się szybciej niż województwo, w rezultacie jego pozycja gospodarcza na Opolszczyźnie uległa poprawie.

Powyższy wniosek potwierdza analiza udziału podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na obszarze w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w województwie opolskim. W 2019 r. udział ten wynosił ok. 14,1%, podczas gdy w 2015 r. wynosił ok. 13,7%.

³⁴ Załącznik Nr 1 „Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027”;

Tab. 30 Podmioty gospodarcze w 2015 i 2019 r. na terenie Obszaru Subregionu oraz województwa opolskiego

Wyszczególnienie	Ogółem		Sektor prywatny		zmiana w sektorze prywatnym (%)
	2015	2019	2015	2019	
Województwo opolskie	28 949	29 175	24 336	24 272	-0,26%
Powiat kluczborski	1 735	1 706	1 443	1 392	-3,53%
Gmina Byczyna	237	233	194	189	-2,58%
Gmina Kluczbork	1 133	1 131	957	932	-2,61%
Gmina Lasowice Wielkie	89	83	68	60	-11,76%
Gmina Wołczyn	276	259	224	211	-5,80%
Powiat namysłowski	1 073	1 138	883	901	2,04%
Gmina Domaszowice	72	70	61	61	0,00%
Gmina Namysłów	794	847	653	671	2,76%
Gmina Pokój	91	93	72	69	-4,17%
Gmina Świerczów	54	57	45	44	-2,22%
Gmina Wilków	62	71	52	56	7,69%
Powiat oleski	1 167	1 263	958	1 045	9,08%
Gmina Dobrodzień	181	189	147	154	4,76%
Gmina Gorzów Śląski	96	105	74	85	14,86%
Gmina Olesno	480	539	404	451	11,63%
Gmina Praszka	227	245	186	205	10,22%
Gmina Radłów	56	62	46	49	6,52%
Gmina Rudniki	87	88	74	74	0,00%
Gmina Zębowice	40	35	27	27	0,00%
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ³⁵	1325,00	1369,00	1094,67	1112,67	1,64%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie Subregionu największy potencjał gospodarczy (wyrażony poprzez liczbę podmiotów gospodarczych) skupiony był w następujących gminach miejskich tj.: Olesno (539 podmiotów gospodarczych), Namysłów (847) i Kluczbork (1.131). Na gminy te przypada łącznie ok. 61,3% ogółu podmiotów zarejestrowanych na tym terenie. Najniższy potencjał gospodarczy, mierzony liczbą przedsiębiorstw wykazują gminy: Zębowice (35 podmioty gospodarcze), Radłów (56), Świerczów (54).

Analizując potencjał gospodarczy w ujęciu dynamicznym zauważyć można, że w latach 2014-2019 liczba przedsiębiorstw zwiększyła się w 22 gminach. Największy przyrost liczby przedsiębiorstw odnotowano w gminach: Namysłów (53 podmioty), Olesno (59), Praszka (18).

³⁵ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów

Natomiast w przypadku sześciu gmin liczba podmiotów gospodarczych ogółem uległa zmniejszeniu: Byczyna (-4), Kluczbork (-2), Lasowice Wielkie (-6), Wołczyn (-17), Domaszowice (-2), Zębowice (-5.)

Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców.

Dla omawianego Obszaru wskaźnik ten wynosił w 2019 r. 989,3 i był niższy od średniej dla województwa opolskiego (1.050). W latach 2014 – 2019 wskaźnik ten wzrósł na analizowanym Obszarze o 6,15%. Warto przy tym podkreślić, że tempo wzrostu było wyższe od średniej regionalnej (4,17%). W 2019 r. wartość przedmiotowego wskaźnika w przypadku Subregionu stanowiła ok. 147,5% wartość wskaźnika w regionie.

Tab. 31 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2015 i 2019 r. na terenie Subregionu Północnego oraz województwa opolskiego

Wyszczególnienie	Ogółem		zmiana w sektorze prywatnym (%)
	2015	2019	
Województwo opolskie	1 008	1 050	4,17%
Powiat kluczborski	941	974	3,51%
Gmina Byczyna	837	883	5,50%
Gmina Kluczbork	1 098	1 127	2,64%
Gmina Lasowice Wielkie	590	627	6,27%
Gmina Wołczyn	774	804	3,88%
Powiat namysłowski	1 009	1 085	7,53%
Gmina Domaszowice	834	911	9,23%
Gmina Namysłów	1 142	1 205	5,52%
Gmina Pokój	801	857	6,99%
Gmina Świerczów	822	967	17,64%
Gmina Wilków	781	873	11,78%
Powiat oleski	846	909	7,45%
Gmina Dobrodzień	764	821	7,46%
Gmina Gorzów Śląski	621	672	8,21%
Gmina Olesno	1 072	1 143	6,62%
Gmina Praszka	924	971	5,09%
Gmina Radłów	656	742	13,11%
Gmina Rudniki	770	835	8,44%
Gmina Zębowice	521	603	15,74%
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ³⁶	932	989,33	6,15%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W ramach Obszaru Subregionu wskaźnik przedsiębiorczości jest wyższy niż na Opolszczyźnie tylko w kilku gminach, tj. Kluczbork (1.127), Namysłów (1.205), Olesno (1.143).

³⁶ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów.

W stosunku do 2015 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa poprawie. Największy wzrost wskaźnika obrazującego wzrost przedsiębiorczości odnotowano w gminach: Świerczów (17,64%), Wilków (11,78%), Radłów (13,11%), Zębowice (15,74%).

Najniższy poziom aktywności gospodarczej mieszkańców wykazują gminy: Lasowice Wielkie (627), Gorzów Śląski (672), Zębowice (603).

Wskaźnik dotyczący liczby podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym i jest interpretowany często jako jeden z głównych barometrów przedsiębiorczości na określonym obszarze. W analizowanym okresie jego wartości kształtowały się pozytywnie, zaobserwowano bowiem wzrost liczby podmiotów z poziomu 145,67 w 2015 r. do poziomu 160,17 w 2019 r. jako średniej dla opisywanego obszaru. Wartość tego wskaźnika jest poniżej średniej dla województwa opolskiego wynoszącej 171,2 w 2019 r. Jednak dynamika wzrostu analizowanego wskaźnika wynosząca na obszarze 9,95% była szybsza niż w regionie (8,35%).

Tab. 32 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2015 i 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego

Wyszczególnienie	Ogółem		zmiana w sektorze prywatnym (%)
	2015	2019	
Województwo opolskie	158,0	171,2	8,35%
Powiat kluczborski	145,9	155,7	6,72%
Gmina Byczyna	129,7	138,2	6,55%
Gmina Kluczbork	172,0	183,9	6,92%
Gmina Lasowice Wielkie	87,7	94,3	7,53%
Gmina Wołczyn	119,6	127,4	6,52%
Powiat namysłowski	158,9	178,0	12,02%
Gmina Domaszowice	132,8	151,9	14,38%
Gmina Namysłów	182,0	201,8	10,88%
Gmina Pokój	121,3	134,9	11,21%
Gmina Świerczów	127,9	151,6	18,53%
Gmina Wilków	119,8	135,9	13,44%
Powiat oleski	132,2	146,8	11,04%
Gmina Dobrodzień	118,3	128,5	8,62%
Gmina Gorzów Śląski	95,8	105,7	10,33%
Gmina Olesno	166,7	182,3	9,36%
Gmina Praszka	147,0	166,7	13,40%
Gmina Radłów	100,4	114,7	14,24%
Gmina Rudniki	126,2	141,6	12,20%
Gmina Zębowice	76,2	90,0	18,11%
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ³⁷	145,67	160,17	9,95%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Najwyższą wartość przedmiotowy wskaźnik osiągnął w gminach: Kluczbork (183,9), Namysłów (201,8), Olesno (182,3), Praszka (166,7). W powyższych gminach wartość

³⁷ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów

analizowanego wskaźnika była wyższa od średniej dla omawianego obszaru. Jednocześnie wyższe wartości w stosunku do województwa opolskiego osiągnęły wyłącznie gminy: Kluczbork, Namysłów, Olesno. Najniższą wartość przedmiotowego wskaźnika odnotowano w gminach: Zębówice (90), Lasowice Wielkie (94,3), Gorzów Śląski (105,7).

5.2 Innowacyjność i potencjał inwestycyjny

Potencjał gospodarczy Subregionu tworzy nie tylko liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na jego obszarze, czy też przedsiębiorczość mieszkańców, ale również innowacyjność tych przedsiębiorstw.

Pomiar innowacyjności przedsiębiorstw jest problemem złożonym, a dostępność materiałów źródłowych mocno ograniczona. Można uznać, że innowacyjność przedsiębiorstw związana jest m.in. z branżami identyfikowanymi jako innowacyjne dla województwa opolskiego. Według „Regionalnej Strategia Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2027” są to³⁸:

1. Technologie chemiczne (zrównoważone):
 - Technologie polimerów, tworzyw sztucznych i gumy
 - Technologie chemikaliów organicznych
 - Technologie chemii gospodarczej
 - Materiały i konstrukcje hybrydowe, w tym wytworzone na bazie surowców odnawialnych
 - Technologie wytwarzania oparte o surowce i materiały o założonej trwałości.
2. Zrównoważone technologie budownictwa i drewna:
 - Technologie budownictwa niskoenergetycznego;
 - Projektowanie uniwersalne, budownictwo bez barier, wzornictwo, elastyczna zmiana przestrzeni, inteligentne wyposażenie wnętrz;
 - Technologie generujące przyjazny mikroklimat w budynkach;
 - Technologie materiałów i wyrobów budowlanych;
 - Technologie drewna, w tym o przedłużonej trwałości.
3. Technologie przemysłu maszynowego i metalowego:
 - Technologie układów napędowych;
 - Technologie projektowania i wytwarzania maszyn i urządzeń;
 - Technologie metali i ich łączenia.
4. Technologie przemysłu energetycznego (w tym OZE):
 - Technologie wytwarzania energii i paliw;
 - Technologie silników o podwyższonej sprawności;
 - Technologie wysokich napięć;
 - Technologie redukcji „zapotrzebowania” na energię;
 - Technologie zagospodarowania energii odpadowej.
5. Technologie rolno-spożywcze:
 - Technologie produkcji i przetwórstwa rolno-spożywczego;

³⁸ Na moment pisania diagnozy strategia jest na etapie konsultacji. Zob. <https://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2020/12/Projekt-Regionalnej-Strategii-Innowacji-Wojewodztwa-Opolskiego-do-2027-roku.pdf>

- Zintegrowany system monitorowania bezpieczeństwa produkcji żywności (uprawa, hodowla);
 - Nowe technologie przetwórstwa i logistyki produktów rolno-spożywczych;
 - Rolnictwo, ogrodnictwo i sadownictwo precyzyjne (w tym: nawadnianie i nawożenie w zależności od zidentyfikowanych potrzeb).
6. Procesy, produkty i usługi ochrony zdrowia i jakość życia:
- Produkty i usługi ochrony zdrowia;
 - Technologie świadczenia usług medycznych na odległość (e-diagnostyka);
 - Inteligentny system koordynacji wsparcia senioralnego (aktywność fizyczna, żywienie, integracja społeczna, opieka zdrowotna, rehabilitacja);
 - Technologie ochrony środowiska, w tym uzdatniania i odnowy wody.
7. Inteligentne systemy zarządzania mobilnością:
- Procesy organizacji masowego systemu transportu przyjaznego środowisku;
 - Infrastruktura zielonej komunikacji, public rapid transport (PRT);
 - Zintegrowany przestrzennie regionalny produkt turystyczny.
8. Kształcenie oparte na wiedzy o nowych technologiach i innowacjach:
- Zawody przyszłości;
 - Opolski model upracticznienia kształcenia;
 - Technologie dla inteligentnego rzemiosła.
9. Sektor ICT:
- Zaawansowane systemy samouczące się;
 - Technologie oparte na uczeniu maszynowym;
 - Systemy oparte na sztucznej inteligencji (AI).
10. Gospodarka obiegu zamkniętego:
- Odzyskiwanie surowców i recykling odpadów;
 - Technologie wytwarzania oparte o odpady i produkty uboczne;
 - Technologie mało i bezodpadowe.

Powyższe inteligentne specjalizacje wpisują się szeroko w sektory PKD, obejmujące przede wszystkim:

Sekcję A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;

Sekcję C- przetwórstwo przemysłowe

Sekcję D- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;

Sekcję E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;

Sekcję F – budownictwo;

Sekcję H - transport i gospodarka magazynowa;

Sekcję J- Informacja i komunikacja;

Sekcję M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;

Sekcję P – edukacja;

Sekcję Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie opisywanym obszarze najliczniejsze grupy podmiotów prowadzą działalność, wpisującą się w: przetwórstwo przemysłowe (314 podmiotów w 2019 r.), działalność profesjonalną, naukową i techniczną (140), edukację (308), opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (122). Najmniej liczną grupą podmiotów są prowadzące działalność, wpisującą się w: informację i komunikację (28 podmiotów w 2019 r.), czyli szeroko pojęte ICT. Ponadto nie

wielką grupę stanowią przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (10 podmiotów w 2019 r.) oraz dostawę wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (18).

Tab. 33 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ I)

Wyszczególnienie	Sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Sekcja C- przetwórstwo przemysłowe	Sekcja D- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Województwo opolskie	566	1 974	145	144
Powiat kluczborski	52	119	3	6
Gmina Byczyna	12	19	0	1
Gmina Kluczbork	18	73	3	2
Gmina Lasowice Wielkie	5	5	0	1
Gmina Wołczyn	17	22	0	2
Powiat namysłowski	92	117	14	18
Gmina Domaszowice	49	61	7	9
Gmina Namysłów	6	0	0	2
Gmina Pokój	29	48	6	7
Gmina Świerczów	5	6	0	0
Gmina Wilków	3	2	1	0
Powiat oleski	73	266	10	19
Gmina Dobrodzień	38	134	5	10
Gmina Gorzów Śląski	5	37	1	0
Gmina Olesno	7	10	0	1
Gmina Praszka	14	52	2	3
Gmina Radłów	4	21	2	5
Gmina Rudniki	3	2	0	0
Gmina Zębowice	2	10	0	0

Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ³⁹	139	314	15	25
--	-----	-----	----	----

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tab. 34 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ II)

Wyszczególnienie	Sekcja F – budownictwo	Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	Sekcja J- Informacja i komunikacja	Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Województwo opolskie	1605	566	448	1283
Powiat kluczborski	48	30	7	48
Gmina Byczyna	2	4	0	2
Gmina Kluczbork	36	21	6	41
Gmina Lasowice Wielkie	2	1	0	3
Gmina Wołczyn	8	4	1	2
Powiat namysłowski	107	44	17	6
Gmina Domaszowice	57	23	9	38
Gmina Namysłów	2	2	1	2
Gmina Pokój	42	15	7	28
Gmina Świerczów	6	1	0	4
Gmina Wilków	0	3	0	2
Powiat oleski	121	50	24	2
Gmina Dobrodzień	61	25	12	54
Gmina Gorzów Śląski	5	1	1	8
Gmina Olesno	2	3	1	4
Gmina Praszka	33	11	7	23
Gmina Radłów	11	7	3	16

³⁹ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów

Gmina Rudniki	4	1	0	0
Gmina Zębowice	5	2	0	2
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ⁴⁰	166	78	78	140

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tab. 35 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ III)

Wyszczególnienie	Sekcja P – edukacja	Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Województwo opolskie	1787	742
Powiat kluczborski	105	46
Gmina Byczyna	13	4
Gmina Kluczbork	63	29
Gmina Lasowice Wielkie	14	4
Gmina Wołczyn	15	9
Powiat namysłowski	161	60
Gmina Domaszowice	84	31
Gmina Namysłów	6	1
Gmina Pokój	60	25
Gmina Świerczów	6	2
Gmina Wilków	5	1
Powiat oleski	236	88
Gmina Dobrodzień	119	45
Gmina Gorzów Śląski	23	7
Gmina Olesno	16	4
Gmina Praszka	40	18

⁴⁰ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów

Gmina Radłów	25	11
Gmina Rudniki	5	1
Gmina Zębowice	8	2
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny ⁴¹	308	122

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

⁴¹ Wartość wskaźnika obliczona jako średnia arytmetyczna wartości wskaźników z powiatów

5.3 Specjalne strefy ekonomiczne

Podmioty gospodarcze działające na terenie Subregionu mogą liczyć na wsparcie opolskich instytucji otoczenia biznesu. Są to m.in. Opolska Izba Gospodarcza, Loża Opolska Business Centre Club, Izba Rzemieślnicza w Opolu, Izba Gospodarcza „Śląsk”, Park Naukowo-Technologiczny w Opolu, Fundacja Rozwoju Śląska, Stowarzyszenie „Promocja Przedsiębiorczości”, akademickie oraz inne inkubatory przedsiębiorczości (np. Rudnicki Inkubator Przedsiębiorczości, Kluczborski Inkubator Przedsiębiorczości, Oleski Inkubator Przedsiębiorczości).

Dotychczas na atrakcyjność inwestycyjną Subregionu Północnego wpływało również funkcjonowanie na jego obszarze specjalnych stref ekonomicznych: Katowickiej i Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Jednak z uwagi na zmiany prawne czynnik ten będzie tracił na znaczeniu. Dlatego też będzie rosło znaczenie działań zmierzających do przygotowania terenów pod inwestycje. Jednak działania niniejsze nie powinny ograniczać się do aktywności poszczególnych gmin, ale raczej winny mieć charakter skoordynowany.

Przykładem działań innowacyjnych, wspierających rozwój Obszaru jest także tworzenie powiązań sieciowych, a zwłaszcza klastrów. Przedsiębiorstwa z terenu Subregionów przynależą do 12 klastrów tj.:

- Wielobranżowy Klaster Rzemieślniczy „Opolski E-Rzemieślnik”,
- inicjatywa klastrowa branży drzewnej – Śląski Klaster Drzewny,
- inicjatywa klastrowa w obszarze turystyki „Kraina Mlekiem i Miodem Płynąca”,
- inicjatywa klastrowa w obszarze przemysłu chemicznego „Innowacyjna Chemia”,
- inicjatywa klastrowa w obszarze energii odnawialnych „Ekoenergia Opolszczyzny”,
- Opolski Klaster Przetwórstwa Spożywczego „Zielona Dolina”,
- inicjatywa klastrowa w obszarze budownictwa energooszczędnego „Klaster Termomax”,
- Śląski Klaster Przedsiębiorstw Dorzecza Górnej i Środkowej Odry,
- Opolski Klaster Informatyczny OPINFO,
- klaster podmiotów z branży szkoleniowej i doradczej „Konsorcjum Człowiek”,
- Opolski Klaster Medyczny „Nasze zdrowie”,
- Regionalny Opolski Klaster Senioralny⁴².

Zdecydowana większość klastrów powstała z inicjatywy różnych instytucji około biznesowych oraz podmiotów ze sfery naukowo-badawczej występujących w województwie opolskim, na wyróżnienie zasługują:

- Opolski Park Naukowo-Technologiczny;
- Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu;
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej;
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Opolskiego;
- Instytut Ciężkiej Syntezy Organicznej „Blachownia”;
- Izba Gospodarcza „Śląsk”;
- Izba Rzemieślnicza w Opolu;
- Kluczborsko - Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna

⁴² E. Karaś, *Stan i ocena funkcjonowania klastrów gospodarczych w regionie opolskim*, „Stare i nowe” *problemy badawcze w geografii społecznoekonomicznej*, red. S. Sitek, 2018, z. 8, *Polskie Towarzystwo Geograficzne Oddział Katowicki, Uniwersytet Śląski Wydział Nauk o Ziemi, Sosnowiec*, s. 123–138.

- Kongregacja Przemysłowo-Handlowa OIG Starostwo Kędzierzyn-Koźle;
- Fundacja Promocji Innowacji Gospodarczych.

5.4. Rynek pracy, zawody deficytowe

W województwie opolskim udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił w 2019 r. zaledwie 3,5%, co oznacza spadek o prawie 40% w ostatnich 5 latach. Wynik subregionu jest zbliżony i wynosił 3,4%, zaś w kolejnych analizowanych latach udział ten był bardziej korzystny w obrębie subregionu niż w województwie. Sytuacja na rynku pracy uległa zatem poprawie. Podobnie jest w przypadku każdej gminy i powiatu Subregionu Północnego Opolszczyzny, natomiast jednostki różni poziom tej zmiany. Spośród powiatów wyróżnia się oleski, gdzie spadek wynosi prawie 42% przy bardzo niskim „wyjściowym” poziomie bezrobocia (zaledwie 4,3%). Dla porównania spadek w powiecie namysłowskim wyniósł prawie 32%, jednak w 2015 r. osoby bezrobotne stanowiły 6% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wśród gmin najlepiej „wypadają” te z powiatu oleskiego - tam udział bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym nie przekracza 2,9%, zaś najniższy jest w gminie Dobrodzień (2,1%). Z kolei najwyższa wartość wskaźnika występuje w gminie Świerczów w powiecie namysłowskim - 5,2%. Największy spadek bezrobocia wśród gmin odnotowano w gminach Radłów (powiat oleski) i Wilków (powiat namysłowski) - odpowiednio o 46,8% i 46,7%. Najniższe spadki charakteryzują gminę Domaszowice w powiecie namysłowskim (23,2%). Można zauważyć również, że tendencja spadku poziomu bezrobocia ma generalnie charakter stały (tzn. rokrocznie odnotowany jest spadek); tylko w kilku przypadkach w ostatnich latach (między 2018 a 2019) wystąpił nieznaczny wzrost: powiat namysłowski (o 0,2 pp.), gminy Namysłów (0,4 pp.), Świerczów (0,3 pp.), Dobrodzień (0,1 pp.), Praszka (0,4 pp.) bądź zatrzymanie na tym samym poziomie (gminy: Buczyna, Pokój, Rudniki, powiat oleski oraz Subregion).

Tab. 36 Udział liczby zarejestrowanych jako bezrobotne osób w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]

	2015	2016	2017	2018	2019	ZMIANA 2019:2015
województwo opolskie	5,7	5,2	4,2	3,7	3,5	↓ 38,6%
powiat kluczborski	5,2	4,7	4,0	3,8	3,6	↓ 30,8%
gmina Buczyna	6,6	5,7	4,8	4,4	4,4	↓ 33,3%
gmina Kluczbork	4,4	4,1	3,5	3,3	3,3	↓ 25%
gmina Lasowice Wielkie	3,2	3,5	3,0	2,6	2,4	↓ 25%
gmina Wołczyn	7,3	6,4	5,4	5,1	4,5	↓ 38,4%
powiat namysłowski	6,0	5,8	4,7	3,9	4,1	↓ 31,7%
gmina Domaszowice	5,6	6,9	5,5	4,5	4,3	↓ 23,2%
gmina Namysłów	5,4	5,3	4,5	3,6	4,0	↓ 25,9%
gmina Pokój	7,2	6,0	4,0	3,8	3,8	↓ 47,2%
gmina Świerczów	7,3	6,6	6,0	4,9	5,2	↓ 28,8%
gmina Wilków	7,5	6,9	5,6	4,7	4,0	↓ 46,7%
powiat oleski	4,3	3,8	2,9	2,5	2,5	↓ 41,9%
gmina Dobrodzień	3,5	3,5	2,3	2,0	2,1	↓ 31,4%
gmina Gorzów Śląski	4,5	4,0	3,3	2,9	2,6	↓ 42,2%

gmina Olesno	4,0	3,5	2,6	2,3	2,2	↓ 45%
gmina Praszka	4,3	3,9	2,9	2,5	2,9	↓ 32,6%
gmina Radłów	4,7	4,3	3,6	2,8	2,5	↓ 46,8%
gmina Rudniki	4,9	4,8	3,5	2,9	2,9	↓ 40,8%
Subregion Północny Opolszczyzny	5,2	4,9	3,9	3,4	3,4	↓ 34,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na obszarze Subregionu w 2015 r. zarejestrowano 5650 bezrobotnych, zaś w 2019 r. były to 3552 osoby - spadek wyniósł 37,1%. W tym samym okresie w powiecie kluczborskim spadek wyniósł 33,8%, w powiecie namysłowskim - 34,9% a w powiecie oleskim - 43,4%. Spośród gmin największe spadki liczby bezrobotnych wystąpiły w: Pokoju (50,4%), Wilkowie (48,9%) i Radłowie (48,1%). Najmniej bezrobotnych w analizowanym okresie ubywało w gminach Lasowice Wielkie (25,8%), Namysłów (28,3%) i Domaszowice (29,5%).

W przypadku liczby bezrobotnych kobiet spadek w Subregionie wyniósł 32,6%, zaś w powiatach kluczborskim i namysłowskim zmiana ta wyniosła nieco ponad 29%. Pozytywnie wyróżnia się powiat oleski, gdzie spadek wyniósł aż 43,4%. Wśród gmin, gdzie bezrobocie wśród kobiet najmocniej się zmniejszyło, wskazać należy Radłów (47%) i Dobrodzień (45,8%), zaś najmniejszy jego spadek miał miejsce w gminach Świerczów (16,7%) oraz Byczyna (22,3%). Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych na przestrzeni 5 lat wzrósł w Subregionie z 58,2% do 62,5%..Wzrost miał miejsce we wszystkich jego powiatach, przy czym najniższy był w powiecie kluczborskim(o 3,9 p.p).

Tab. 37 Wybrane kategorie bezrobotnych w 2015 i 2019 r

	ogółem [osoby]		kobiety [osoby]		udział bezrobotnych do 30. r.ż. w ogóle bezrobotnych [%]		udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych [%]		udział bezrobotnych powyżej 50. r.ż. w ogóle bezrobotnych [%]		udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych [%]		udział bezrobotnych kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka w ogóle bezrobotnych [%]	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
powiat kluczborski	2235	1479	1323	933	33,4	27,8	52,3	52,4	29,1	24,6	59,2	63,1	15,5	21,2
gmina Byczyna	403	261	238	185	35,2	30,7	49,1	49,0	27,5	22,2	59,1	70,9	14,1	17,2
gmina Kluczbork	1027	718	618	455	32,2	27,2	48,8	47,5	29,9	23,4	60,2	63,4	15,2	19,9
gmina Lasowice Wielkie	151	112	94	69	38,4	33,9	58,9	54,5	30,5	24,1	62,3	61,6	11,9	19,6
gmina Wołczyn	654	388	373	224	32,9	25,3	58,1	63,1	28,6	28,6	57,0	57,7	17,7	26,8
powiat namysłowski	1638	1067	933	659	32,2	30,1	55,3	48,4	30,3	28,7	57,0	61,8	15,5	21,6
gmina Domaszowice	129	91	76	55	36,4	36,3	67,4	59,3	31,0	31,9	58,9	60,4	18,6	23,1
gmina Namysłów	874	627	518	392	33,4	31,3	53,1	47,0	29,3	26,2	59,3	62,5	15,0	21,9
gmina Pokój	252	125	139	80	28,6	23,2	59,9	55,2	33,3	36,8	55,2	64,0	18,3	24,0
gmina Świerczów	162	111	78	65	30,2	27,9	56,8	49,5	31,5	34,2	48,1	58,6	15,4	15,3
gmina Wilków	221	113	122	67	30,8	28,3	50,2	38,1	29,4	25,7	55,2	59,3	12,7	22,1
powiat oleski	1777	1006	1034	627	37,0	29,6	50,4	46,5	26,6	30,1	58,2	62,3	16,3	23,8
gmina Dobrodzień	227	133	144	78	39,2	26,3	48,0	43,6	27,3	34,6	63,4	58,6	b.d.	b.d.
gmina Gorzów Śląski	212	116	135	77	40,6	33,6	52,8	54,3	21,2	28,4	63,7	66,4	b.d.	b.d.
gmina Olesno	463	245	256	160	37,4	31,8	51,6	44,5	25,1	29,8	55,3	65,3	b.d.	b.d.
gmina Praszka	375	230	216	137	32,3	24,8	46,9	43,9	29,9	27,8	57,6	59,6	b.d.	b.d.
gmina Radłów	135	70	83	44	39,3	37,1	51,9	52,9	27,4	35,7	61,5	62,9	b.d.	b.d.
gmina Rudniki	251	138	124	76	33,9	27,5	51,8	40,6	29,1	31,2	49,4	55,1	b.d.	b.d.

gmina Zębowice	114	74	76	55	44,7	33,8	51,8	59,5	23,7	25,7	66,7	74,3	b.d.	b.d.
Subregion Północny Opolszczyzny	5650	3552	3290	2219	34,2	29,0	52,5	49,5	28,7	27,4	58,2	62,5	15,8	22,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyk Powiatowych Urzędów Pracy w Kluczborku, Namysłowie i Oleśnie

Prawie we wszystkich gminach kobiety stanowiły większość bezrobotnych, ich „przewaga” w analizowanym okresie nie powiększyła się tylko w gminach Dobrodzień (spadek o 4,8 p.p.) i Lasowice Wielkie (0,6 p.p.). Także w przypadku udziału bezrobotnych kobiet, które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka, w ogóle bezrobotnych nastąpił wzrost wartości tego wskaźnika zarówno dla całego Subregionu, jak i powiatów.

W Subregionie w 2015 r. udział najmłodszych bezrobotnych (do 30 roku życia) w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosił 34,2%, zaś w 2019 r. 29%. Spośród gmin największy spadek tego wskaźnika odnotowano w Dobrodzieniu (o 12,9 p.p.) i Zębowicach (11 p.p.).

Udział długotrwale bezrobotnych w przypadku Subregionu spadł z 52,5% w 2015 r. do 49,5% w 2019 r. (o 3 p.p.). Wzrost wystąpił tylko w powiecie kluczborskim i to zaledwie o 0,1 p.p. Spadki powiatów namysłowski i oleski osiągnęły odpowiednio poziom 6,9 p.p. i 3,8 p.p. Największy spadek tego wskaźnika odnotowano w gminie Wilków (o 12,2 p.p.), a wzrost - w gminach Zębowice (7,7 p.p.) i Wołczyn (5 p.p.).

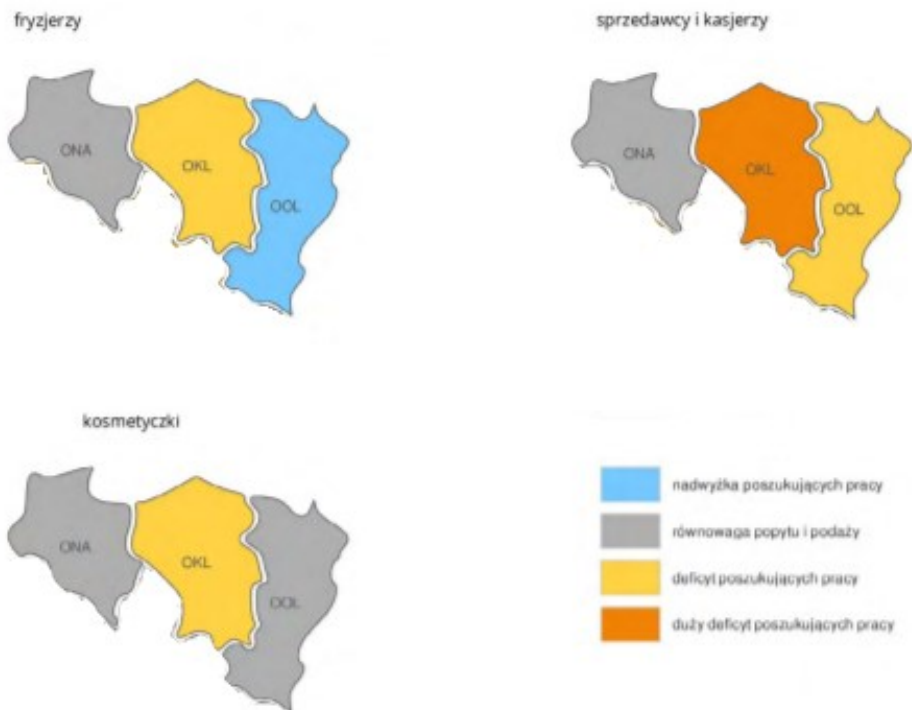
Stosunek liczby bezrobotnych po 50 r.ż. do ogółu bezrobotnych w Subregionie spadł o 1,3 p.p. Taki trend występował w powiatach kluczborskim i namysłowskim (odpowiednio o 4,5 p.p. i 1,6 p.p.), natomiast w powiecie oleskim wskaźnik ten wzrósł o 3,6 p.p. Gminy, w których ta grupa bezrobotnych miała szczególnie duży udział w 2019 r., to Pokój (36,8%) i Świerczów (34,2%), z kolei w gminie Byczyna było ich proporcjonalnie najmniej (22,2%).

W 2019 r. do urzędów pracy w województwie opolskim wpłynęły oferty na 60 210 wolnych miejsc pracy, liczba zawodów deficytowych wyniosła 47. Pojawiły się nowe grupy zawodów deficytowych (gdy zapotrzebowanie jest wyższe niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie), m.in.: cukiernicy, mechanicy maszyn i urządzeń, operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych, pracownicy ds. budownictwa drogowego, pracownicy ds. finansowo księgowych ze znajomością języków obcych, pracownicy socjalni oraz sprzedawcy i kasjerzy. Zmniejszyła się udział zawodów określanych jako nadwyżkowe (gdy zapotrzebowanie jest niższe niż liczba bezrobotnych w zawodzie).

W 2020 r. w sektorze handlu i usług największe zapotrzebowanie występowało w zawodach kasjer i sprzedawca, zwłaszcza w powiecie kluczborskim, natomiast zawodem nadwyżkowym - choć tylko w powiecie oleskim - był fryzjer. Wśród zawodów o niskich kwalifikacjach największym zainteresowaniem pracodawców cieszyły się pomoce kuchenne w powiecie kluczborskim. Małą liczbę pracowników można tłumaczyć nieatrakcyjnymi warunkami finansowymi w połączeniu z umowami cywilnoprawnymi oferowanymi na tych stanowiskach, pracą do późnych godzin wieczornych oraz w dni generalnie wolne od pracy, co z kolei stanowi utrudnienie dla osób zwłaszcza z mniejszych miejscowości, o niskiej obsłudze komunikacyjnej. W branży transportowej największy deficyt obejmował kierowców autobusów w powiecie kluczborskim oraz kierowców samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych w powiatach oleskim i kluczborskim. Trudności z pozyskaniem pracowników wiążą się przede wszystkim z długotrwałym pobytem poza domem oraz dużymi wymaganiami co do posiadanych kwalifikacji zawodowych. Deficyt pracowników występował również w branży budowlanej, właściwie we wszystkich powiatach Subregionu (poza zapotrzebowaniem na robotników budowlanych w powiecie namysłowskim). W branży medycznej największe braki dotyczyły pielęgniarek i położnych (cały Subregion), lekarzy (cały Subregion ze szczególnym uwzględnieniem powiatów kluczborskiego i oleskiego) oraz fizjoterapeutów w powiecie kluczborskim (nadwyżka miała miejsce w powiecie oleskim). Największe zapotrzebowanie na spawaczy, elektryków, elektromechaników i elektromonterów miało miejsce w powiecie kluczborskim, choć zawód ten miał charakter deficytowego również w pozostałych powiatach Subregionu.

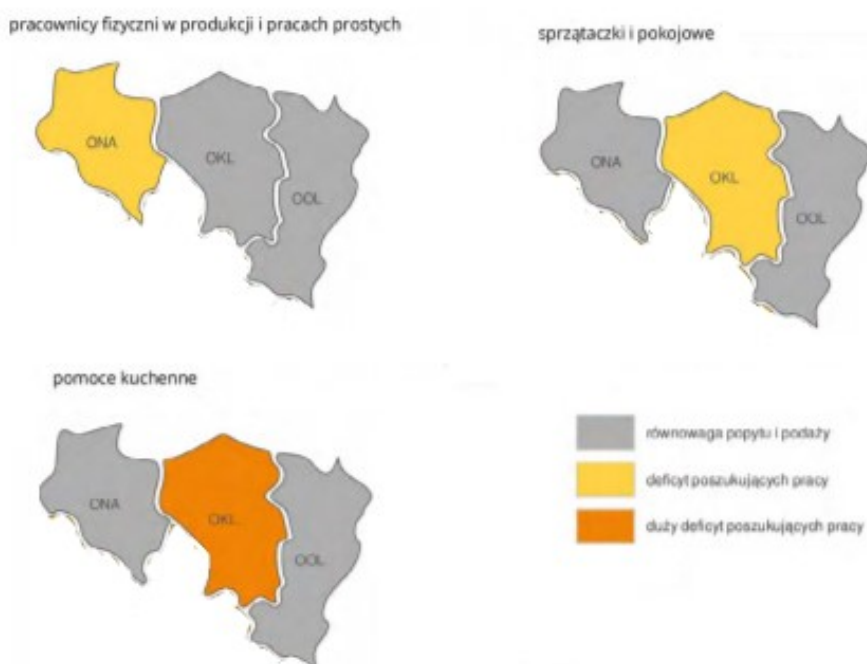
Mniej deficytowym charakterem odznaczały się zawody związane z elektroniką, automatyką i robotyką w całym Subregionie.

Ryc. 18 Zawody deficytowe w sektorze handlu i usług w Subregionie Północnym Opolszczyzny

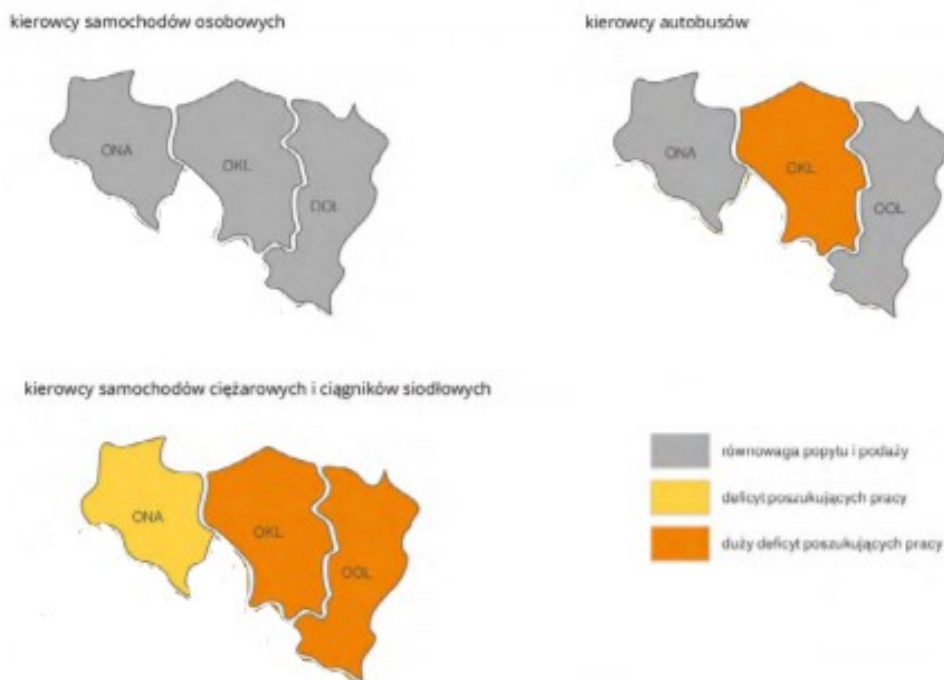
Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 13

Ryc. 19 Zawody deficytowe w wybranych zawodach o niskich kwalifikacjach w Subregionie Północnym Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 15

Ryc. 20 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży transportowej w Subregionie Północnym Opolszczyzny

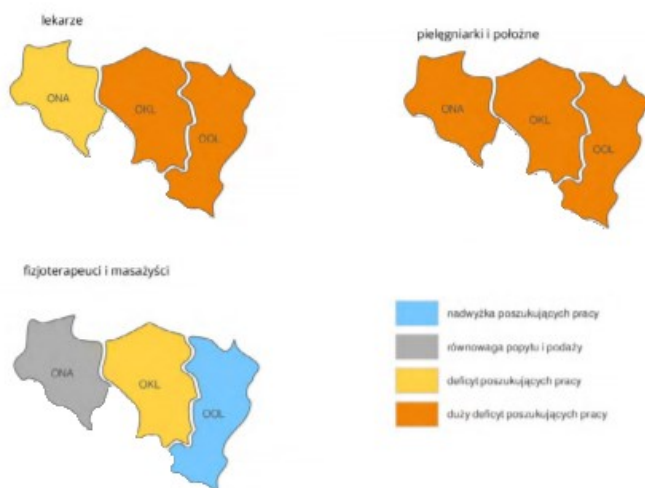
Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 16

Ryc. 21 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży budowlanej w Subregionie Północnym Opolszczyzny

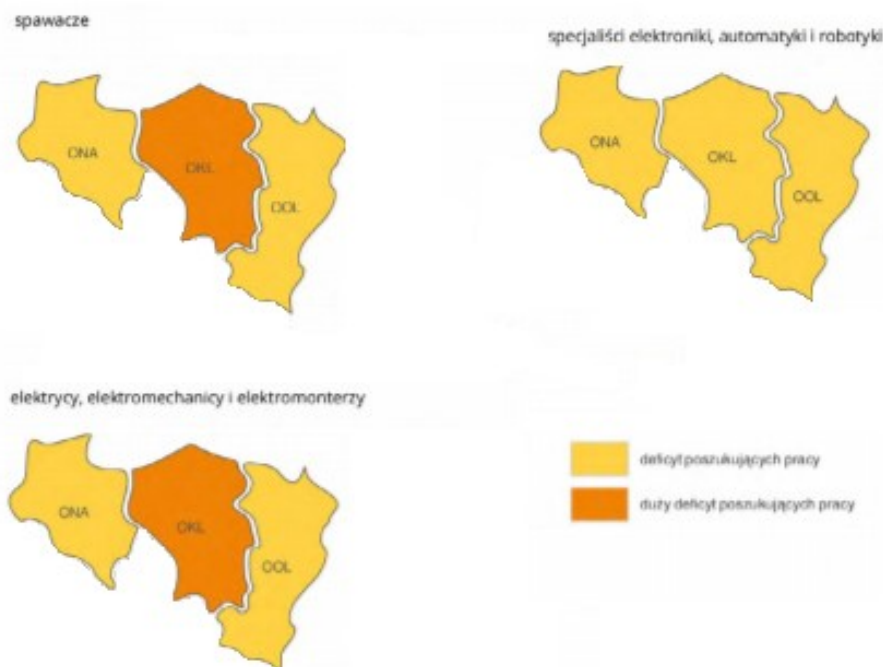
Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 17

Ryc. 22 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży medycznej w Subregionie Północnym Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 18

Ryc. 23 Zawody deficytowe w zakresie spawania, elektroniki i elektryki oraz zawodów pokrewnych w Subregionie Północnym Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometru zawodów 2020. Raportu podsumowującego badanie w województwie opolskim, s. 20

5.5. Rolnictwo

Województwo opolskie ma sprzyjające warunki do prowadzenia działalności rolniczej. Ukształtowanie terenu jest nizinne, płaskie, lekko faliste, a region należy do najcieplejszych w kraju. Klimat odznacza się ciepłym latem, łagodną i krótką zimą, wczesną wiosną i długą łagodną jesienią, a także długim okresem wegetacji. Sprzyjające są również gleby - ponad 60% powierzchni województwa pokrywają żyzne gleby brunatne, ilaste i mady.

Chociaż dla całego województwa wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi aż 81,4 pkt. (dla Polski 66,6 pkt.), to jednak należy podkreślić wewnętrzne zróżnicowanie regionu - najlepsze warunki do rozwoju rolnictwa panują w jego zachodniej i południowej części. W powiecie kluczborskim dominują gleby IV i V klasy bonitacyjnej, często o odczynie kwaśnym, utrudniającym np. uprawę buraków cukrowych czy ziemniaków. W powiecie namysłowskim przeważają gleby III i IV, najlepsze w szczególności na terenie gminy Namysłów i Wilków. W powiecie oleskim z kolei dominują gleby rdzawe i płowe, przy czym te pierwsze nie są szczególnie cenne dla rolnictwa. Wśród zasiewów dominują zboża, stanowiące 67,4% powierzchni zasiewów w powiecie kluczborskim, 63,8% w namysłowskim oraz aż 83,6% w oleskim. Spore znaczenie odgrywają także uprawy przemysłowe oraz rzepak (powierzchnie zasiewów stanowią w powiecie kluczborskim po ok. 25% całkowitej powierzchni, w namysłowskim odpowiednio 31% i 27,3%, w oleskim po ok. 8%).

Produkcja zwierzęca na obszarze Subregionu nie odgrywa dużego znaczenia dla rolnictwa, podobnie jak to ma miejsce w całym województwie opolskim - na jedno gospodarstwo rolne w Subregionie przypada 0,6 zwierzęcia gospodarskiego, zaś w województwie 0,5. Ten współczynnik jest najniższy (0,3) w gminach: Namysłów, Świerczów i Wilków oraz w powiecie namysłowskim (0,4). Najwięcej zwierząt hodowlanych przypada na gospodarstwo w powiecie oleskim (0,7), zwłaszcza w gminach: Dobrodzień, Gorzów Śląski, Radłów i Zębowice (0,8). Poza tym powiatem stosunkowo wysoki udział w rolnictwie hodowla zwierząt ma w gminie Lasowice Wielkie (0,7).

W przypadku całego województwa opolskiego dominują gospodarstwa rolne liczące do 5 ha powierzchni (29%), zaś prawie 15% stanowią największe, ponad 15-hektarowe. Dla Subregionu średnie nie są już tak korzystne: najbardziej znacząca liczba obejmuje również gospodarstwa najmniejsze (ok. 39%), jednak po nich najwięcej znajduje się tam gospodarstw o powierzchni 5 - 10 ha (18%). Gospodarstwa o najmniejszej powierzchni stanowią większość właściwie w przypadku każdego powiatu i każdej gminy tworzących Subregion. Na terenie gminy Namysłów znajdowało się w 2010 r. najwięcej gospodarstw rolnych o powierzchni ponad 15 ha, zaś najmniej ich było w gminie Pokój. Ich największy udział w ogóle gospodarstw rolnych występował w gminach Pokój i Dobrodzień, gdzie stanowiły odpowiednio 23,8% i 21% (średnia dla Subregionu - 14,4%).

Tab. 385 Powierzchnia gospodarstw rolnych w Subregionie Północnym Opolszczyzny wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r.

	do 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
województwo opolskie	12 979	5 852	3 046	6 536
powiat kluczborski	1 024	488	245	513
gmina Byczyna	170	125	46	89
gmina Kluczbork	358	140	99	196
gmina Lasowice Wielkie	131	66	38	104

gmina Wołczyn	365	157	62	124
powiat namysłowski	1 002	485	268	471
gmina Domaszowice	118	86	55	85
gmina Namysłów	357	203	105	195
gmina Pokój	246	57	36	42
gmina Świerczów	144	71	36	57
gmina Wilków	137	68	36	92
powiat oleski	2 200	1 154	511	708
gmina Dobrodzień	187	131	49	100
gmina Gorzów Śląski	194	143	86	156
gmina Olesno	299	190	133	182
gmina Praszka	569	228	49	64
gmina Radłów	127	133	89	93
gmina Rudniki	708	271	78	75
Subregion Północny Opolszczyzny	4 226	2 127	1 024	1 692

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

5.6 Walory turystyczno-kulturowe

Obszar Subregionu posiada walory turystyczne, jednak nie są one na tyle atrakcyjne, aby miał szansę przyciągać rzesze turystów. Pozwalają one na rozwój turystyki lokalnej, a więc przyciągać przede wszystkim mieszkańców województwa opolskiego oraz województw ościennych. Z tego powodu również dominującą formą mogą być wyjazdy weekendowe lub elementy turystyki kwalifikowanej - rowerowej czy kajakowej. Poniżej przedstawiono najważniejsze cenne miejsca - zarówno w ujęciu przyrodniczym, jak i historycznym, koncentrując się przede wszystkim na przygotowanych szlakach czy trasach turystycznych. Pojedyncze obiekty zlokalizowane na terenie Subregionu nie mają tak silnego potencjału turystycznego, aby turystyka mogła się stać ważniejszą gałęzią lokalnej gospodarki.

Od 1999 r. na obszarach kilku gmin Subregionu istnieje Stobrawski Park Krajobrazowy o powierzchni ponad 52 ha. Znajduje się w gminach: Kluczbork, Lasowice Wielkie, Pokój, Świerczów i Wołczyn. Jego obszar przecina kilka szlaków turystycznych, wychodzących poza obszar Subregionu:

- niebieski: Popielów, ul. Dworcowa - ul. Sienkiewicza - Nowe Siołkowice - drogami leśnymi Kaniów - drogami leśnymi Ładza - dolina Budkowiczanki - Krzywa Góra - Grabczok drogami leśnymi Brynica leśnymi drogami Studzionka Dąbrówka Łubniańska Łubniany;
- czerwony: Pokój – Użytek Ekologiczny „Jagienieckie Łąki” - Las Dąbrowski - Wilcza Buda - Las Królewski - Zagwiździe - dolina Budkowiczanki - Murów - Czarna Woda - Las Winna Góra - Pokój;
- żółty: Popielów ul. Powstańców Śląskich - Wydmy koło Karłowic - dolina Stobrawy - Karłowice - drogą asfaltową w kierunku Pokoju - Kuźnica Katowska - drogami leśnymi w kierunku Krzywej Góry - Gospodarstwo Rybackie „Krzywa Góra” - Staw Zofii - Gwiazda Erdmanna - Pokój.

Ponadto można tu organizować spływy kajakowe. W części Parku leżącej na Subregionie jest to możliwe na Stobrawie - początek spływu na moście między miejscowościami Bielice i Siedlice.

W obrębie Parku znajdują się także ważne i ciekawe tereny o charakterze kulturowym. Pierwszy z nich to miejscowość Pokój z założeniem parkowo pałacowym, obejmującym park angielski, zwierzyniec, ogród barokowy oraz część uzdrowskowa (uzdrowisko funkcjonowało w miejscowości do II wojny światowej). Innym obiektem jest pałac w Staroście (gmina Świerczów). W Krzywej Górze w gminie Pokój zachowały się ślady grodziska z XII-XV w. Pozostałe występują również między Krogulną (gmina Pokój) a Miejscem (gmina Świerczów) oraz na zachód o Krzywej Góry.

Duże znaczenie w kształtowaniu i promocji walorów turystycznych Subregionu odgrywają działające na jego terenie Lokalne Grupy Działania.

Ryc. 24 Lokalne Grupy Działania funkcjonujące na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.opolskie.pl/fundusze-ue/prow-2014-2020/lokalne-grupy-dzialania/>

Gminy: Domaszowice, Pokój, Namysłów, Świerczów są obszarem działania LGD Stobrawski Zielony Szlak. Stowarzyszenie przygotowało pakiety pobytowe, pozwalające na aktywne spędzanie czasu na „swoim” terenie, w tym w formie wędrowek, pływania kajakami. Ponadto na stronie internetowej prezentuje Centrum Produktu Turystycznego i Kulturowego „Stobrawski Zielony Szlak”, którego treści obejmują lokalne legendy czy historie⁴³. W gminie Domaszowice warte uwagi są zachowane pałace otoczone parkami krajobrazowymi w Gręboszowie i Strzelcach, a także kościoły parafialne w Gręboszowie, Siemysłowie i Strzelcach. Gminę Pokój z kolei charakteryzuje zabudowa fryderycjańska, typowa dla XIX-wiecznych terenów wiejskich zaboru pruskiego oraz ziem śląskich. W samym Pokoju do interesujących miejsc należą: kościoły ewangelicki i rzymsko-katolicki pw. Podwyższenia Świętego Krzyża, domy z murem pruskim oraz kompleks parkowy. W całej gminie warto zaś zobaczyć liczne kościoły, przydrożne kapliczki i krzyże, pokryte gontem i strzechą chłopskie chaty w Domaradzkiej Kuźni i Dąbrówce Dolnej. Najliczniejsze obiekty cenne pod względem kulturowym w gminie Namysłów znajdują się w samym mieście. Należy do nich układ urbanistyczny śródmieścia z Rynkiem, ale także zachowane fortyfikacje, zamek i browar oraz inne obiekty. Pod względem rekreacyjnym ważnym dla gminy obiektem jest zalew w

⁴³ <http://stobrawskiszlak.pl/539/aktualnosci.html> [dostęp: 21.12.2020 r.].

Michalicach, będący zbiornikiem retencyjnym na Widawie, wykorzystywany do uprawiania sportów wodnych. W pozostałych miejscowościach gminy zachowały się ciekawe obiekty zabytkowe, jak pałace z parkiem w Przeczowie, Rychnowie, Woskowicach Małych i Ziemiłowicach czy kościoły w Przeczowie, Rychnowie, Smarchowicach Śląskich, Smogorzowie i Woskowicach Małych. Ponadto przez jej teren biegnie szlak drewnianych kościołów. Obszar gminy Świerczów jest bogaty w zabytkowe kościoły (zlokalizowane w Bąkowicach, Biestrzykowicach, Dąbrowie, Miejscu i Świerczowie) oraz zespoły pałacowo-parkowe (w Bąkowicach, Biestrzykowicach, Dąbrowie, Miejscu i Staroście).

Na LGD Dolina Stobrawy składają się gminy: Byczyna, Kluczbork, Lasowice Wielkie, Olesno i Wołczyn. Grupa przygotowała questy poświęcone 8 miejscowościom z obszaru jej działania. Oprócz tego funkcjonuje 12 wiosek tematycznych z ofertą dostosowaną przede wszystkim dla dzieci: Miodowa Kraina, Wioska Dekarzy, Wioska Bogactwa Natury, Wioska Drewna, Wioska Muzykantów, Truskawkowa Wieś, Bajkowa Wieś, Księstwo Wojśławickie, Żabia Wieś, Wioska Zagubionej Podkowy i Pierścienia, Wioska Historycznych Smaków oraz Bociania Wieś. Osoby dysponujące odbiornikiem GPS mogą też brać udział w grze terenowej opierającej się na geocachingu. Skrzynki są ukryte w ramach Szlaku Drwała (42 skrytki związane z tematyką drewna, zlokalizowane wokół wsi Borkowice - Wioski Drewna), szlaku kajakowego Stobrawy Krasków - Bogacica - Stare Czaple - Markotów Duży oraz w 12 różnych miejscowościach. Opracowano kilka tras, pozwalających poznać najciekawsze obiekty i miejsca w okolicy: Szlak Architektury Drewnianej, Spacer po Kluczborku, Szlak Rekreacyjny po Kluczborku, Szlak pieszy drewnianego budownictwa, a także szlaki rowerowe i kajakowy. Krótko scharakteryzowano atrakcje historyczne i przyrodnicze każdej gminy wchodzącej w skład LGD⁴⁴.

Do największych atrakcji na terenie gminy Byczyna należy zaliczyć średniowieczny gród, w którym organizuje się Międzynarodowe Turnieje Rycerskie. Ponadto w Byczynie zachowały się obiekty zabytkowe, jak Ratusz, kościoły, wieża bramne i mury obronne (jest to jedno z nielicznych miast w kraju, w którym zachowały się one prawie w całości), a także domy i kamienice. W pozostałych miejscowościach gminy występują pojedyncze obiekty dziedzictwa kulturowego, przede wszystkim o charakterze sakralnym lub pałace. Gmina Kluczbork oferuje zarówno możliwość odwiedzenia obiektów zabytkowych, jak również ciekawych miejsc typu pasieka zarodowa i pałac w Maciejowie, zbiornik KLUCZBORK na Stobrawie w Ligocie Górnej (z tarasem widokowym, ścieżką spacerową i kąpieliskiem), Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy w Bąkowie (z parkiem linowym i obiektami sportowymi), ChałpkaStarzików w Bogacicy. W gminie Lasowice Wielkie warte uwagi są przede wszystkim kościoły drewniane w Chocianowicach, Laskowicach, Lasowicach Małych, Lasowicach Wielkich i Wędryni, murowane w Chudobie i Tułach, kościół ewangelicki w Lasowicach Wielkich, kaplica ewangelicka w Lasowicach Małych oraz młyn w Tułach. Olesno posiada kilka obiektów zabytkowych (w tym liczne kościoły), ale także ciekawe miejsca: cmentarz żydowski czy leśny staw „Siedem Źródeł”. W części wiejskiej gminy warte odwiedzenia są w szczególności drewniane kościoły w Borkach Wielkich, Boroszowie, Sowczycach, Starym Oleśnie i Wachowie. W gminie Wołczyn zachowały się dwory i pałace (w Gierałcicach, Krzywiczynach, Rożnowie i Wierzbicy Górnej), kilka parków, obiekty sakralne, a w samym Wołczynie stare miasto. Ciekawostką stanowi piramida w Rożnowie- grobowiec zaprojektowany przez samego Carla GotthardaLanghansa.

⁴⁴ <http://turystyka.dolinastobrawy.pl/> [dostęp: 21.12.2020 r.].

Na terenie gmin: Gorzów Śląski, Praszka, Radłów i Rudniki funkcjonuje Lokalna Grupa Działania Górna Proсна. Prezentację zasobów turystycznych gmin podzielono ze względu na rodzaj obiektów. Wśród atrakcji przyrodniczych wymieniono m.in. źródła i zaporę na Prośnie, zalew w Młynach, staw w Sternalicach, zalew na Psurowie, ciekawe okazy drzew (np. platan klonolistny w Uszycach), kompleks leśny między Lachowskim i Sołtysami, park przypałacowy w Biskupicach, rezerwat leśny Bukowa Góra, obszar chronionego krajobrazu Załęcze-Polesie. Wśród obiektów sakralnych zwrócono uwagę na kilka kościołów drewnianych (np. przez gminę Gorzów Śląski biegnie Szlak Drewnianego Budownictwa Sakralnego) oraz innych, również współczesnych. Ciekawymi obiektami mogą być również: cegielnia „Faustianka”, Mini Park "Kraina Wymarłych Gadów Morskich - Rudniki" w Ciecuiowie, zespoły dworskie i pałacowe oraz park „Zacisze Żytniowskie”, w którym wykorzystano elementy rozszerzonej rzeczywistości AR czy Centrum Tradycji Strażackiej i Historii Wsi w Rudnikach. W gminie Gorzów Śląski - poza drewnianymi kościołami - ciekawe architektonicznie są m.in. zachowane zespoły pałacowo-parkowe w Jamach i Uszycach. Gmina Praszka oferuje przede wszystkim duże możliwości uprawiania sportu i rekreacji na swoim terenie. Miłośników historii zainteresują z pewnością synagoga i cmentarz żydowski w Praszce oraz zabytkowe kościoły w Praszce, Kowalach i Wierzbii. Gmina Radłów oferuje przede wszystkim tereny pod turystykę rowerową, ale warto tu zobaczyć także dworki w Biskupicach, Psurowie czy Sternalicach. Również gmina Rudniki duży nacisk kładzie na turystykę rowerową - z tego powodu wyznaczono trasę biegnącą przez 9 miejscowości. Do aktywnego wypoczynku nad wodą zachęca zbiornik w Młynach. Do szczególnie cennych zabytków należą: drewniane kościoły i zespół dworski w Starym Bugaju.

Gminy Dobrodzień i Zębowice należą do LGD Kraina Dinozaurów. Wśród atrakcyjnych miejsc na terenie tych jednostek można wymienić: zespoły pałacowo-parkowe w Radawiu (gmina Zębowice), Zębowicach, Dobrodzieniu, Bzionkowie, (gmina Dobrodzień), zabytkowy most i Ratusz Miejski w Dobrodzieniu, liczne kościoły (w tym drewniane) oraz zabytkowe cmentarze. W Dobrodzieniu i Zębowicach zlokalizowane są Izby Regionalne. Ponadto powstały 4 questy promujące atrakcje Krainy Dinozaurów. Teren LGD-u jest pokryty licznymi szlakami - Trasy Rowerowe Doliny Małej Panwi.

Gmina Wilków jako jedyna z terenu Subregionu weszła do LGD Dobra Widawa, który skupia przede wszystkim dolnośląskie samorządy. LGR przygotował publikację z najciekawszymi atrakcjami tworzących go gmin, w której zwrócono uwagę na kościoły w Gołębicach, Radzowicach i Bukowiu, pałace w Dalborowicach i Jakubowicach oraz Arboretum Leśne im. S. Białoboka.

Ofertę rekreacyjną Subregionu uzupełniają zbiorniki wodne, wykorzystywane m.in. przez wędkarzy czy amatorów sportów wodnych. Należą do nich w szczególności: zbiornik wodny w Michalicach (powiat namysłowski), Młynach, Psurowie, Kucobach i Starym Oleśnie (powiat oleski), Kluczbork (powiat kluczborski).

Na stronach każdego powiatu tworzącego Subregion Północny Opolszczyzny znajdują się informacje dotyczące dostępnych szlaków rowerowych czy pieszych, a także publikacje opisujące wybrane atrakcje. Ponadto funkcjonuje Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna. Promuje ona także obiekty gastronomiczne i noclegowe, w szczególności szeroką sieć gospodarstw agroturystycznych.

6. Zasoby środowiskowe

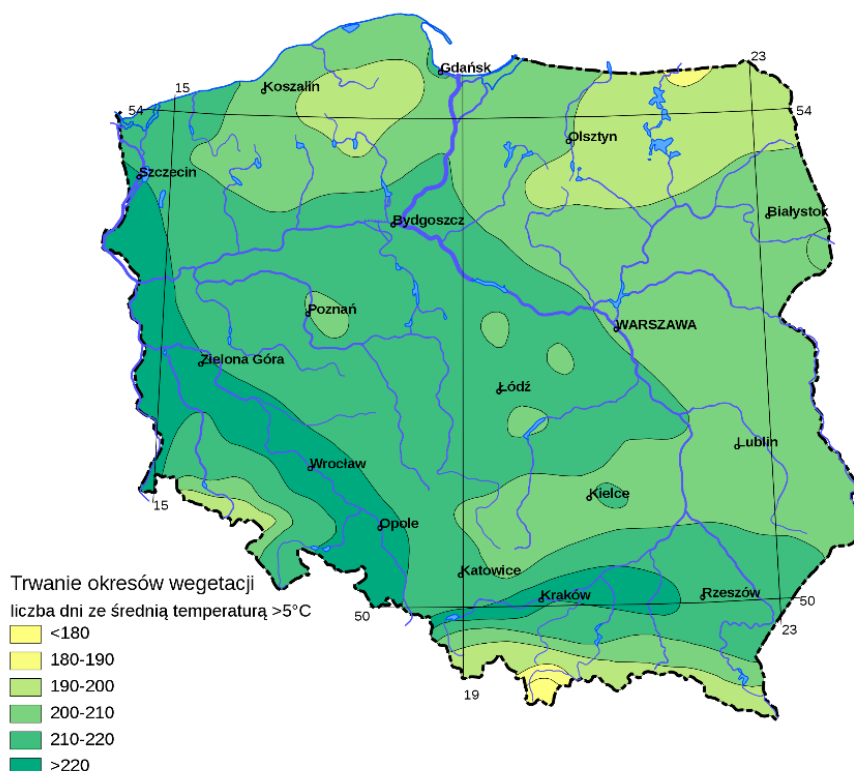
6.1 Warunki środowiskowe

6.1.1. Klimat

Z uwagi na swoje położenie, Polska znajduje się w strefie klimatów umiarkowanych ciepłych o typie przejściowym, co oznacza oddziaływanie na jej obszar różnych mas powietrza, zarówno morskich jak i kontynentalnych. Zmienność klimatu w układzie geograficznym przebiega od południowo-zachodniej części kraju w kierunku północno-wschodnim. Subregion Północny Opolszczyzny, z uwagi na położenie w południowo-zachodniej części Polski, cechuje się jednym z najcieplejszych klimatów w kraju. Na tle województwa opolskiego wyróżnia się najwyższymi średnimi temperaturami rocznymi (ok. +8°C), najdłuższym okresem wegetacyjnym (ok. 220 dni) oraz stosunkowo niewielkimi opadami deszczu (średnio 600-650 mm).

Średnia roczna temperatura powietrza na terenie Subregionu wynosi ok. +8°C. Najwyższe średnie temperatury występują w lipcu (ok. +18°C), natomiast najniższe w styczniu (ok. -2°C). Wartość średniego usłonecznienia rzeczywistego sięga 1550 godz./rok, natomiast średnie roczne zachmurzenie wynosi ok. 55-60%. Roczna suma opadów atmosferycznych waha się w granicach od 450 mm do 800 mm. Maksimum opadowe, najczęściej połączone z występowaniem gwałtownych burz i ulew, przypada w lipcu (ok. 90-100 mm) natomiast minimum opadowe – w marcu (ok. 30-40 mm). Na analizowanym obszarze pokrywa śnieżna zalega przez zaledwie ok. 40-45 dni w roku. Okres wegetacyjny wynosi ok. 215-220 dni i jest jednym z najdłuższych w kraju. Stwarza to korzystne warunki dla gospodarki rolnej, zwłaszcza w zakresie upraw roślinnych. Subregion posiada stosunkowo korzystne warunki agrometeorologiczne, zwłaszcza pod względem termicznym, mniej zaś pod względem stopnia zaspokojenia potrzeb wodnych. Uwilgotnienie wierzchniej warstwy gleby, zwłaszcza na początku okresu wegetacyjnego, zabezpiecza podstawowe potrzeby wodne roślin, choć w ostatnich latach obserwuje się skracanie okresu zalegania pokrywy śnieżnej. Problemem – podobnie jak ma to miejsce w całym kraju – są stosunkowo niewielkie zasoby wodne, co wskazuje na potrzebę podjęcia wzmożonych działań w kierunku poprawy magazynowania i gospodarowania wodą, w tym pochodzącą z opadów. Średnia prędkość wiatru na analizowanym obszarze nie przekracza zwykle 5 m/s i najczęściej waha się w granicach 2-3 m/s.. Silne wiatry (powyżej 10 m/s) notuje się przez ok. 20-30 dni w roku. Przeważającym kierunkiem wiatru jest kierunek zachodni ze znacznym udziałem wiatrów o kierunku południowym, południowo-zachodnim oraz północno-zachodnim.

Ryc. 25 Długość okresu wegetacji

Źródło: *Meteorologia rolnicza. PWRiL Warszawa*

6.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Analizowany obszar położony jest w dorzeczu rzeki Odry oraz zlewniach czterech rzek: Smortawy, Stobrawy, Warty oraz Widawy. Sieć hydrograficzna Subregionu Północnego Opolszczyzny cechuje się dużą regularnością oraz przewagą rzek o kierunku równoleżnikowym. Najważniejszymi rzekami odwadniającymi omawiany teren są: Stobrawa, prawobrzeżny dopływ Odry o długości 77,6 km oraz Budkowiczanka, lewobrzeżny dopływ Stobrawy o długości 55,5 km. Źródła obu tych rzek znajdują się w powiecie oleskim. Innymi rzekami znaczącymi z punktu widzenia odwodnienia obszaru analizy są: Widawa, prawobrzeżny dopływ Odry wraz z dopływami (na terenie powiatu namysłowskiego), Proсна (lewobrzeżny dopływ Warty) wraz z jej dopływem Prątwą (na terenie powiatów kluczborskiego i oleskiego). Na sieć hydrograficzną Subregionu Północnego Opolszczyzny składają się również liczne mniejsze cieki wodne, kanały, rowy melioracyjne, stawy hodowlane, oczka wodne, starorzecza czy wyrobiska poeksploatacyjne. Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż obszar Subregionu jest praktycznie pozbawiony jezior. Występują na nim jedynie nieliczne, sztuczne zbiorniki retencyjne.

W Subregionie Północnym Opolszczyzny nie występują duże rzeki, które powodowałyby częste zagrożenie powodziowe. Wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi (raz na 10 lat, tj. 10%) istnieje w rejonie rzeki Proсны oraz rzeki Widawy. Przy czym, jak wynika z map zagrożenia powodziowego, głębokość wody podczas powodzi może sięgnąć 2 m. Przyczyną wystąpienia powodzi na analizowanym obszarze mogą być przede wszystkim bardzo niekorzystne warunki atmosferyczne takie jak nawalne (krótkotrwałe, bardzo intensywne) lub rozlewne (długotrwałe) opady deszczu czy też gwałtowne roztopy pokrywy śnieżnej.

Obszar Subregionu zaliczany jest do wrocławskiego i śląsko-krakowskiego regionu hydrologicznego. Główne piętra wodonośne na omawianym obszarze występują przede wszystkim w utworach czwartorzędowych oraz mezozoicznych (trias, jura, kreda). Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych. Z uwagi na wysoką jakość wody są lub mogą być wykorzystane do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki w wodę. Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny znajdują się (w całości bądź częściowo) następujące Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- GZWP nr 311 Zbiornik rzeki Proсна;
- GZWP nr 320 Pradolina rzeki Odra (S Wrocław);
- GZWP nr 323 Subzbiornik rzeki Strobawa;
- GZWP nr 324 Dolina kopalna Kluczbork;
- GZWP nr 325 Zbiornik Częstochowa;
- GZWP nr 327 Zbiornik Lubliniec-Myszków;
- GZWP nr 328 Dolina kopalna rzeki Mała Panew;
- GZWP nr 335 Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie.

Powyższe GZWP, z wyjątkiem GZWP nr 320, należą do grupy zbiorników wymagających najwyższej ochrony (ONO) lub wymagających wysokiej ochrony (OWO). W związku z tym na terenie ich występowania wprowadzone zostały nakazy, zakazy lub ograniczenia w zakresie korzystania z wód bądź użytkowania gruntów w celu ochrony zasobów wodnych przed degradacją.

Największym zużyciem wody w Subregionie Północnym Opolszczyzny wyróżnia się powiat namysłowski. Ogólna wartość zużycia wody w 2019 roku wyniosła 33 026,1 dam³ (blisko 25% zużycia wody w województwie opolskim), z czego 93% wody zużyto na cele rolnicze i leśne (gminy: Buczyna, Namysłów, Pokój, Świerczów oraz Wołczyn), w tym również na potrzeby stawów hodowlanych. Zużycie wody na 1 mieszkańca w powiecie namysłowskim wyniosło w 2019 roku 773,6 m³, zatem prawie sześciokrotnie więcej niż średnio w województwie opolskim. Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem w województwie opolskim wyniósł w 2019 roku 36,3%. Spośród powiatów i gmin wchodzących w skład Subregionu Północnego Opolszczyzny pod tym względem wyróżnia się jedynie powiat kluczborski (20,9%) oraz położona na jego terenie gmina Wołczyn (34,3%). W pozostałych jednostkach przeważającą część wody zużywa się na cele eksploatacji sieci wodociągowej.

Tab. 39 Struktura oraz zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej (stan na 31.12.2019)

Jednostka administracyjna	Zużycie wody		Struktura - udział w zużyciu wody ogółem (%)		
	ogółem [dam ³]	zużycie wody na 1 mieszkańca [m ³]	przemysł	rolnictwo i leśnictwo	eksploatacja sieci wodociągowej (w tym gosp. domowe)
Woj. Opolskie	132 885,7	135,0	36,3	32,1	31,7
Powiat kluczborski	7 764,7	118,3	20,9	48,1	31,0
gmina Buczyna	1 603,5	172,3	3,5	74,8	21,7
gmina Kluczbork	1 433,8	39,9	0,0	0,0	100,0
gmina Lasowice Wielkie	175,8	25,6	0,0	0,0	100,0

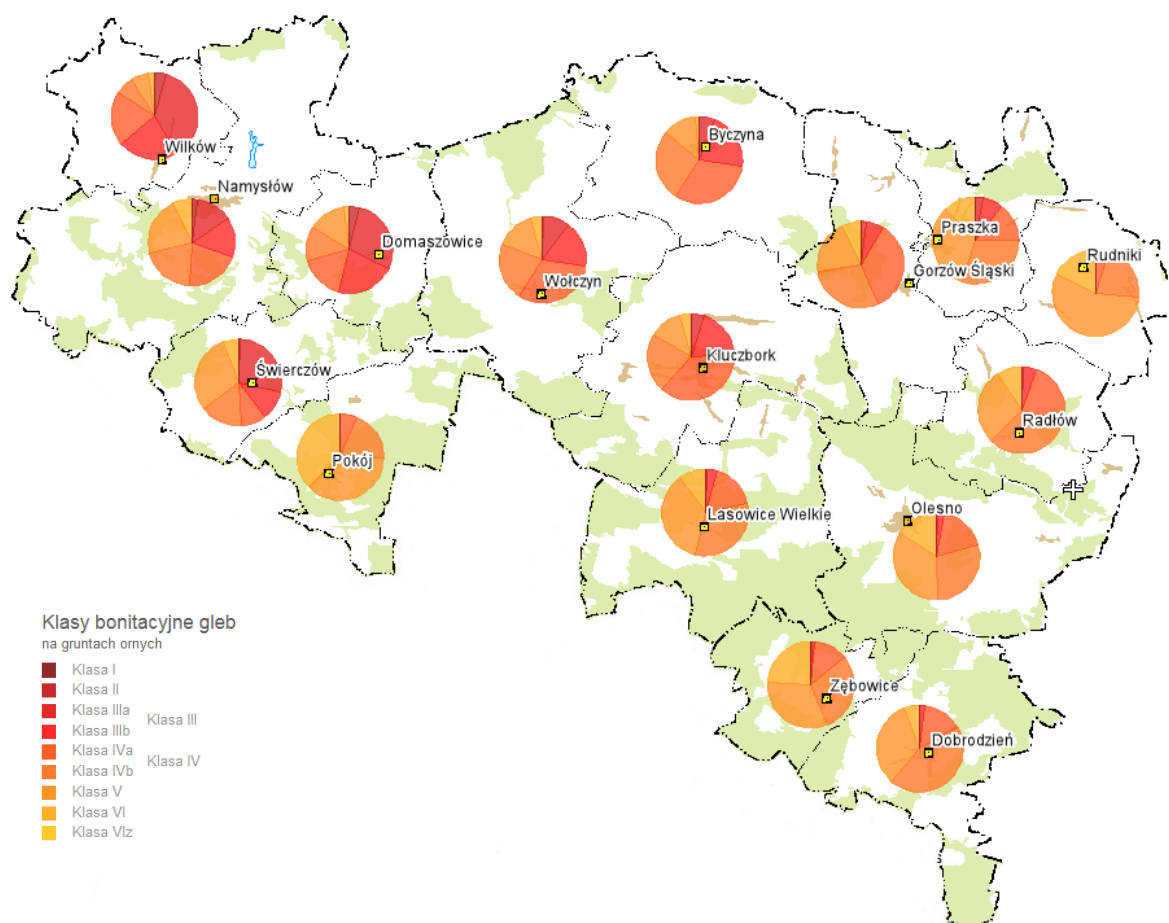
gmina Wołczyn	4 551,6	335,2	34,3	55,7	10,0
Powiat namysłowski	33 026,1	773,6	1,3	93,5	5,2
gmina Domaszowice	127,8	35,6	13,3	0,0	86,7
gmina Namysłów	4 105,5	157,0	9,7	60,9	29,4
gmina Pokój	17 525,2	3 352,2	0,1	99,1	0,8
gmina Świerczów	11 113,0	3 350,3	0,0	99,1	0,9
gmina Wilków	154,6	35,0	0,0	0,0	100,0
Powiat oleski	2 411,5	37,4	2,0	5,0	93,0
gmina Dobrodzień	320,0	32,4	5,9	0,0	94,1
gmina Gorzów Śląski	244,5	34,3	5,7	0,0	94,3
gmina Olesno	803,2	45,3	2,0	15,1	82,9
gmina Praszka	499,2	36,9	0,0	0,0	100,0
gmina Radłów	171,8	39,9	0,0	0,0	100,0
gmina Rudniki	279,4	34,2	0,0	0,0	100,0
gmina Zębowice	93,4	25,6	0,0	0,0	100,0
Subregion Północny Opolszczyzny	43 202,3	309,8	4,9	80,4	14,7

Źródło: opracowanie na podstawie danych Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa

6.1.3. Gleby

Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny dominują gleby wytworzone z różnego rodzaju piasków, przede wszystkim gleby płowe (w północnej części) oraz rdzawe (w części południowej). Charakteryzują się one dużą przepuszczalnością, ubogą zawartością składników pokarmowych i często znaczną kwasowością. Zatem pod względem wartości użytkowej dla rolnictwa są one glebami niskiej jakości, należącymi przeważnie do IV lub V klasy bonitacyjnej. W dolinach większych rzek (Stobrawy, Proсны, Budkowiczanki, Widawy) występują mady rzeczne zaliczane z reguły do wyższych klas bonitacyjnych. Gleby takie jak gleby brunatne kwaśne, czarne ziemie, gleby bielcowe czy mułowe zajmują niewielką powierzchnię omawianego terenu.

Ryc. 26 Klasy bonitacyjne gleb na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

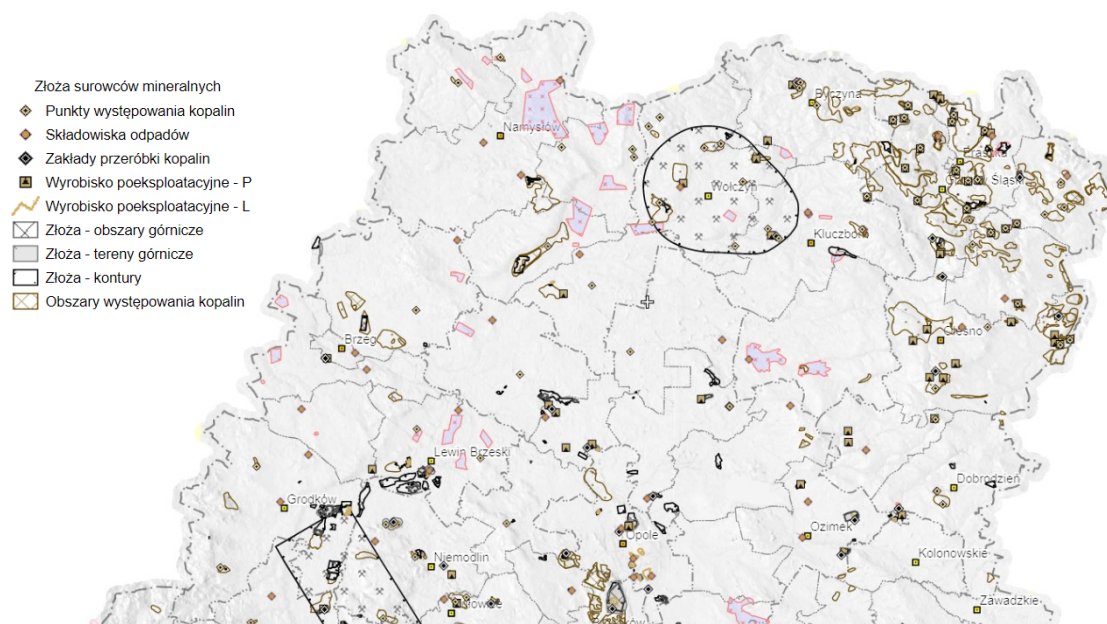

Szczególną uwagę należy zwrócić na ocenę uwarunkowań przyrodniczych z punktu możliwości rozwoju sektora rolnego. Parametrem, który opisuje ten potencjał jest wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WjRpp), który uwzględnia takie czynniki jak: gleby, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. Wskaźnik ten wskazuje na bardzo korzystne uwarunkowania zarówno całego woj. opolskiego, jak i jednostek terytorialnych wchodzących w skład Subregionu Północnego Opolszczyzny. Woj. opolskie posiada najlepsze w skali kraju warunki przyrodnicze potwierdzone wartością wskaźnika WjRpp (81,4 pkt.; przy średniej dla Polski wynoszącej 66,6 pkt.). Szczególnie korzystne uwarunkowania znajdują się w części południowej województwa oraz zachodniej i północnej (głównie powiaty namysłowski i kluczborski). Na 16 gmin obszaru SPO, jedynie w 5-ciu wartość wskaźnika jest poniżej średniej na Polski (Rudniki – 54,7 pkt., Praszka – 58,8 pkt., Dobrodzień – 59,7 pkt., Zębowice – 62,9 pkt., Pokój – 64,2 pkt.), zaś w pozostałych 11-tu gminach wskaźnik przekracza średnią dla kraju, w tym w niektórych jednostkach jest to znacznie powyżej średniej (najwyższy wskaźnik w gm. Wilków wynosi 90,7 pkt.).

6.1.4. Surowce naturalne

Budowa geologiczna Subregionu Północnego Opolszczyzny nie determinuje występowania terenów bogatych w surowce naturalne. Główne złoża naturalne stanowią kruszywa budowlane, do których zalicza się żwir i piasek. Pozostałe surowce występujące na omawianym obszarze to zapiaszczona glina, torf, surowce ilaste ceramiki budowlanej oraz pospółka. Złoża powyższych surowców naturalnych znajdują się przede wszystkim w dolinie rzeki Stobrawy, jednakże ich zasobność jest niewielka, dlatego też nie mają istotnego znaczenia perspektywicznego. Ponadto eksploatacja części złóż naturalnych na większą skalę często jest ograniczona poprzez ich położenie na terenach zalesionych bądź objętych formą ochrony przyrody.

Ryc. 27 Złoża surowców mineralnych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie serwisu maps.opolskie.pl

6.1.5. Lasy

Wskaźnik lesistości każdego z powiatów obszaru Subregionu Północnego Opolszczyzny jest wyższy niż średnia dla woj. opolskiego (26,7%). Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze SPO wynosiła 82 698,26 ha (2019 r.), co stanowiło ok. 32% całkowitej powierzchni gruntów leśnych w województwie opolskim. Najwyższą lesistością spośród powiatów wchodzących w skład Subregionu, wynoszącą 35,3%, wyróżnia się powiat oleski. Uśredniony wskaźnik lesistości dla Subregionu Północnego Opolszczyzny obliczony na podstawie lesistości poszczególnych powiatów wynosi 31%.

Gminami, które zdecydowanie wyróżniają się dużą lesistością są: Zębowice (61,3%), Lasowice Wielkie (58,7%), Pokój (48,9%), Dobrodzień (47,3%) oraz Olesno (42,1%). Gminy te należą do rozległego kompleksu Lasów Stobrawsko-Turawskich oraz fragmentu Borów Stobrawskich. Struktura siedliskowa lasów Subregionu Północnego Opolszczyzny zdominowana jest przez bory (głównie świeże i mieszane), w których drzewostanie przeważa

sosna zwyczajna. Lasy te spełniają dwie główne funkcje: gospodarczą (m.in. dostarczanie surowców leśnych) oraz wodochronną (m.in. regulacja stosunków wodnych, retencja wód). Grunty leśne będące własnością prywatną zajmują na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny powierzchnię 5 899,49 ha (2019 rok), co stanowi ok. 7% ogólnej powierzchni gruntów leśnych na omawianym obszarze. Pozostała część gruntów leśnych znajduje się w posiadaniu Skarbu Państwa.

Tab. 40 Powierzchnia gruntów leśnych oraz lesistość na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w 2019 roku

Jednostka administracyjna	Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]
Woj. opolskie	257 843,46	26,7
Powiat kluczborski	26 128,93	29,9
Byczyna	2 286,07	12,2
Kluczbork	4 262,45	19,1
Lasowice Wielkie	12 724,36	58,7
Wołczyn	6 856,05	27,7
Powiat namysłowski	21 474,17	27,8
Domaszowice	3 454,92	29,4
Namysłów	7 822,28	26,0
Pokój	6 689,77	48,9
Świerczów	3 220,17	28,5
Wilków	287,03	2,8
Powiat oleski	35 095,16	35,3
Dobrodzień	7 906,81	47,3
Gorzów Śląski	3 462,16	22,0
Olesno	10 378,82	42,1
Praszka	2 773,00	26,4
Radłów	4 124,36	34,6
Rudniki	464,46	4,6
Zębowice	5 985,55	61,3
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny	27 566,09	31,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Warszawa, 2019

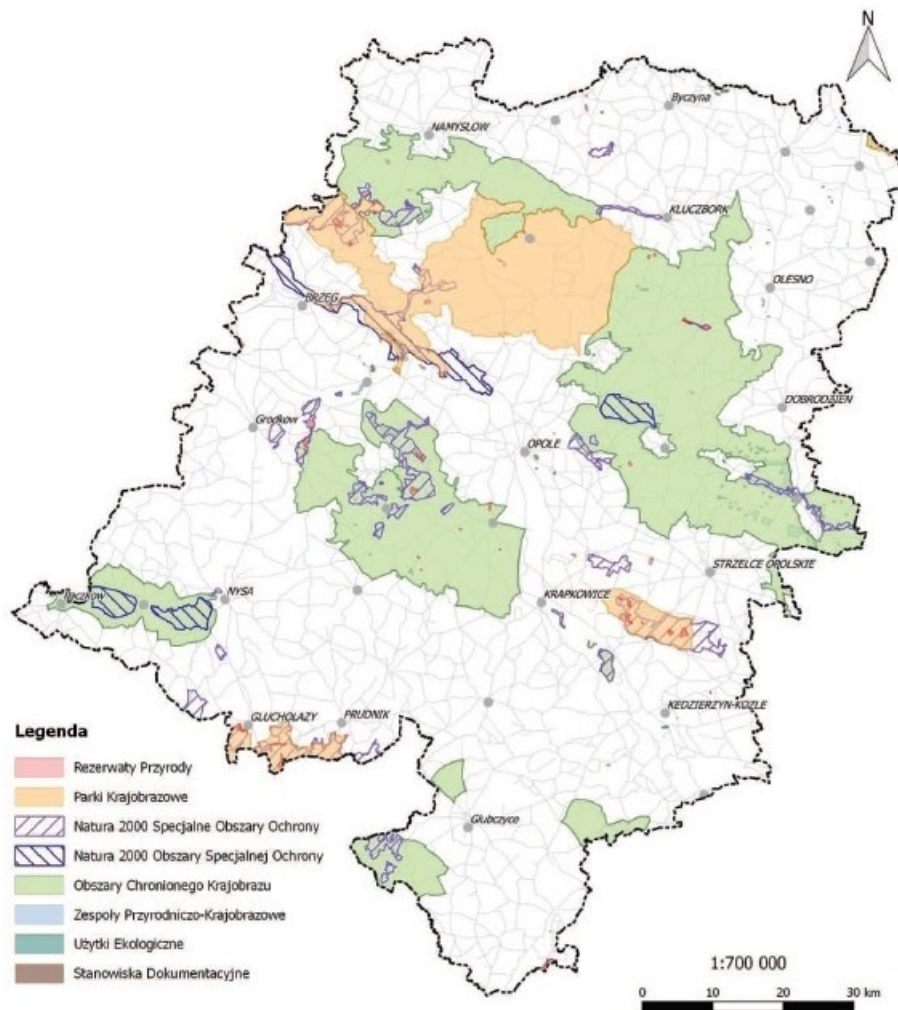
6.1.6. Walory przyrodnicze i ochrona przyrody

Krajobraz przyrodniczy Subregionu Północnego Opolszczyzny tworzą przede wszystkim pola uprawne, lasy oraz gęsta sieć dolin rzecznych. W związku z tym obszar ten cechuje się wysoką bioróżnorodnością, w szczególności siedlisk roślinnych. W celu ochrony terenów o cennych walorach przyrodniczych tworzy się różnego rodzaju obszary prawnie chronione.

Obszary prawnie chronione obejmują przede wszystkim południową część omawianego Subregionu, a ich łączna powierzchnia w 2019 roku wynosiła 73 163,84 ha, co stanowiło ok. 28% ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych w województwie opolskim. Udział tych obszarów w ogólnej powierzchni powiatów i gmin wchodzących w skład Subregionu Północnego Opolszczyzny jest bardzo zróżnicowany. Najwięcej terenów objętych prawną ochroną przyrody zlokalizowanych jest w powiecie namysłowskim (46,2%), zaś najmniej w

powiecie oleskim (10,3%), w którym większość gmin nie posiada wielkopowierzchniowych obszarów chronionych. Gminami o największym udziale obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy charakteryzują się następujące jednostki: Zębowice (100%), Lasowice Wielkie (91%) oraz Pokój (89,6%). Średnia wartość omawianego wskaźnika dla Subregionu Północnego Opolszczyzny obliczonego na podstawie wartości dla powiatów wynosi 30%.

Ryc. 28 Obszary chronione - Subregion Północny Opolszczyzny na tle woj. opolskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie serwisu maps.opolskie.pl

Tab. 41 Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni jednostek administracyjnych w 2019 roku

Jednostka administracyjna	Udział obszarów prawnie chronionych [%]
Woj. opolskie	27,6
Powiat kluczborski	33,6
Buczyna	0,2
Kluczbork	21,7
Lasowice Wielkie	91,0
Wołczyn	19,3
Powiat namysłowski	46,2

Domaszowice	49,4
Namysłów	42,7
Pokój	89,6
Świerczów	41,9
Wilków	0
Powiat oleski	10,3
Dobrodzień	0,2
Gorzów Śląski	0,1
Olesno	0,1
Praszka	0
Radłów	0
Rudniki	3,6
Zębowice	100,0
Średnia dla Subregionu Północnego Opolszczyzny	30,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Warszawa, 2019

Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny występują zarówno elementy krajowego systemu obszarów chronionych, jak i unijnej sieci Natura 2000. Dwoma wyróżniającymi się pod względem powierzchni formami ochrony przyrody na omawianym terenie są Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie oraz Stobrawski Park Krajobrazowy. Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie to rozległy kompleks leśny o łącznej powierzchni 119 061,7 ha. Na jego terenie występują stosunkowo dobrze zachowane lasy, zróżnicowane pod względem gatunkowym i siedliskowym, liczne ciek wodne, obszary podmokłe i zabagnione oraz stawy hodowlane. W krajobrazie Lasów Stobrawsko-Turawskich zaobserwować można moreny polodowcowe oraz wydmy.

Tab. 42 Występowanie form ochrony przyrody na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Forma ochrony	Powiat kluczborski	Powiat namysłowski	Powiat oleski
Park Krajobrazowy	Stobrawski PK	Stobrawski PK	Załęczański PK
Obszar Chronionego Krajobrazu	Lasy Stobrawsko-Turawskie	Lasy Stobrawsko-Turawskie	Lasy Stobrawsko-Turawskie Załęcze-Polesie
Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy	-	Wyspa na rzece Widawie	Kocia Góra Pradolina i źródlika rzeki Stobrawy Duży Park Miejski
Rezerwat Przyrody	Smolnik Krzywiczany Bażany Komorzno Kamieniec	-	-

Obszar Natura 2000	Teklusia Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą Szumirad	Lasy Barucickie	Dolina Małej Panwi
--------------------	--	-----------------	--------------------

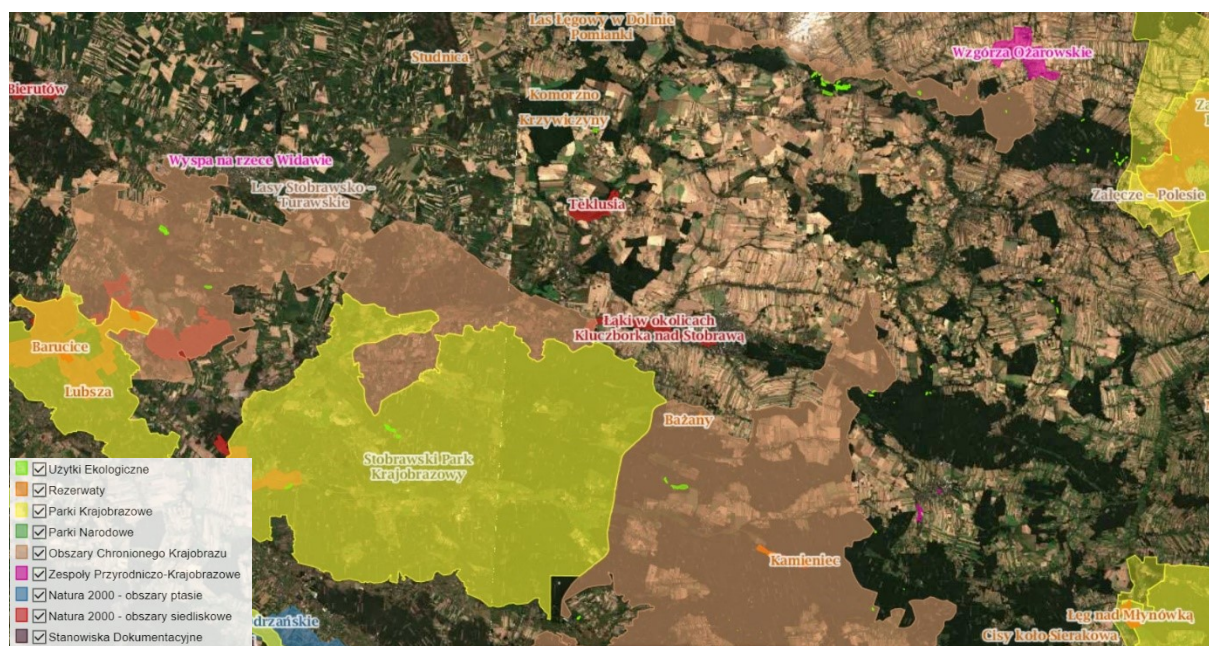
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CRFOP GDOŚ

Stobrawski Park Krajobrazowy to największy park krajobrazowy w województwie opolskim o łącznej powierzchni 52 636,5 ha, na której można spotkać 49 gatunków roślin chronionych oraz ok. 250 chronionych gatunków zwierząt (w tym 165 gatunków ptaków). Ponadto Stobrawski PK wyróżnia się m.in. występowaniem jednego z większych, lądowych obszarów wydmych oraz występowaniem ostoi ptactwa o znaczeniu międzynarodowym.

Na analizowanym terenie występują również Załęczański Park Krajobrazowy oraz OCHK Załęcze-Polesie, które swoim zasięgiem obejmują zaledwie niewielką powierzchnię powiatu oleskiego - występuje na terenie gminy Rudniki. OCHK Załęcze-Polesie zajmuje powierzchnię 353 ha, natomiast Załęczański Park Krajobrazowy 1,62 ha (powierzchnia otuliny - 1,32 ha).

Poza wymienionymi parkami krajobrazowymi oraz obszarami chronionego krajobrazu w Subregionie Północnym Opolszczyzny utworzono inne formy ochrony przyrody. Należą do nich zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (4), rezerваты przyrody (3 leśne i 2 florystyczne), pomniki przyrody (126), użytki ekologiczne (28) oraz Obszary Natura 2000 (5 specjalnych obszarów ochrony siedlisk - SOO).

Ryc. 29 Formy ochrony przyrody na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych geoserwis GDOS

6.2. Stan środowiska

6.2.1. Jakość powietrza

Na jakość powietrza atmosferycznego wpływają warunki emisji zanieczyszczeń, właściwości wprowadzanych do atmosfery substancji, warunki meteorologiczne, a także rzeźba i pokrycie

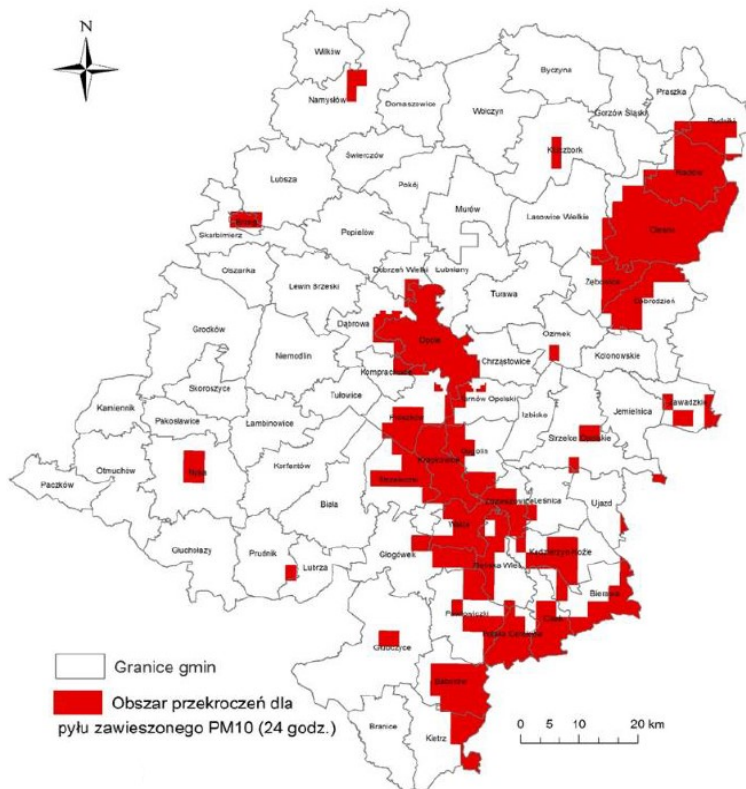
terenu. Głównymi źródłami zanieczyszczeń w Subregionie Północnym Opolszczyzny są źródła emisji o pochodzeniu antropogenicznym:

- spalanie paliw w sektorze bytowo-gospodarczym;
- niska emisja z indywidualnych systemów grzewczych w sezonie grzewczym;
- transport samochodowy – spalanie paliw, ścieranie nawierzchni dróg oraz niektórych części samochodowych;
- przemysł – energetyczne spalanie paliw, procesy wydobywcze kopalin;

Podstawowymi substancjami zanieczyszczającymi powietrze są pyły zawieszone, czyli drobne cząsteczki swobodnie unoszące się w powietrzu. Wyróżnia się dwa główne rodzaje pyłu zawieszonego: PM_{10} , czyli pył o średnicach cząstek poniżej 10 μm , który jest wystarczająco drobny by bez problemu przenikać w głąb układu oddechowego oraz $PM_{2,5}$, czyli pył bardzo drobny (średnica cząstek poniżej 2,5 μm), stanowiący od 60% do 70% pyłu PM_{10} (w zależności od pory roku). Pył zawieszony $PM_{2,5}$ powoduje zagrożenie dla zdrowia z uwagi na możliwość przenikania do układu oddechowego, pęcherzyków płucnych a nawet krwioobiegu.

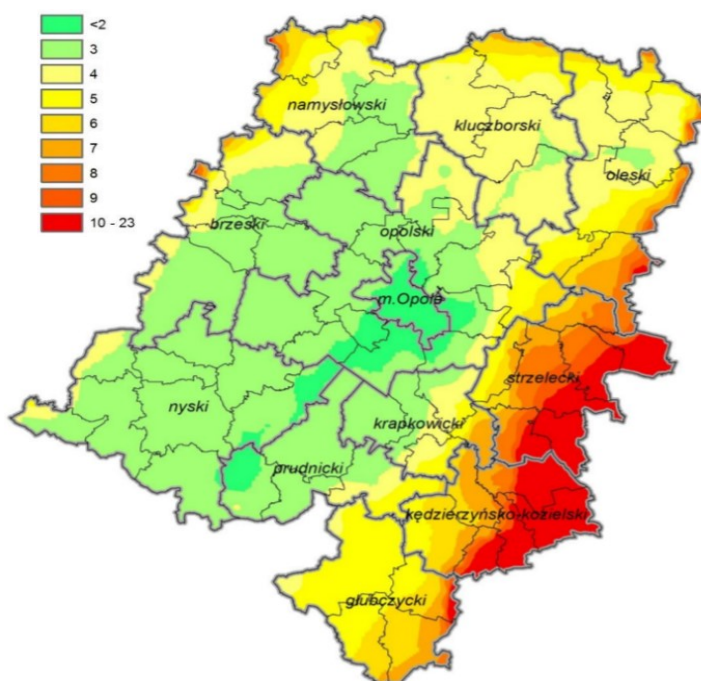
Ocena jakości powietrza przeprowadzona w 2018 roku przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu, wykonana na podstawie odczytów z sześciu stacji pomiarowych, w tym dwóch zlokalizowanych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny (Kluczbork i Olesno), wykazała brak przekroczeń stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{10} na analizowanym terenie. Jednakże pomiary wartości stężenia dobowego pyłu zawieszonego PM_{10} (norma dopuszczalnego stężenia dobowego wynosi 50 $\mu m/m^3$ i może być przekroczona 35 razy w roku) pokazują wyraźne przekroczenia danego wskaźnika. Na stacji zlokalizowanej w Kluczborku przekroczenie norm dobowych dla pyłu zawieszonego PM_{10} odnotowano łącznie przez 41 dni, natomiast na stacji w Oleśnie przez 70 dni. Maksymalne stężenie dobowe pyłu zawieszonego PM_{10} w 2018 roku wyniosło 127 $\mu m/m^3$ na stacji Kluczbork oraz 144 $\mu m/m^3$ na stacji Olesno.

Ryc. 30 Obszary przekroczeń 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 uzyskane w ocenie jakości powietrza za rok 2018

Źródło: Program Monitoringu Środowiska [za: Stan środowiska w województwie opolskim; Raport 2020, GIOŚ, Opole 2020]

Ryc. 31 Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu dobowego pyłu zawieszonego PM10 [$50\mu\text{m}^3$] generowana przez emisję spoza województwa opolskiego

Źródło: Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego, Załącznik do uchwały nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r.

Stacja pomiarowa w Kluczborku prowadziła również pomiary pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Wartość dopuszczalna wynosiła w tym przypadku 25 µm/m³ (od 2020 roku poziom dopuszczalny wynosi 20 µm/m³) i w 2018 roku nie odnotowano przekroczeń stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5}.

Na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny doszło również do przekroczenia docelowego poziomu benzo(a)pirenu, którego źródłem powstawania jest niepełne spalanie paliw stałych, m.in. w indywidualnych kotłach grzewczych, spalanie odpadów w instalacjach do tego nieprzystosowanych, procesy przemysłowe i niektóre procesy naturalne. Nośnikiem benzo(a)pirenu jest pył zawieszony. Docelowy poziom stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀ wynosi 1 ng/m³. Na stacji w Kluczborku odnotowano wartość benzo(a)pirenu na poziomie 2,9 ng/m³, natomiast na stacji w Oleśnie aż 9,9 ng/m³.

6.2.2. Jakość wód

Na stan jakości wód ma wpływ wiele czynników, zarówno naturalnych jak i antropogenicznych. Zanieczyszczenia wód w Subregionie Północnym Opolszczyzny powstają m.in. w wyniku:

- odprowadzania ścieków komunalnych i przemysłowych ze źródeł punktowych;
- braku lub niewielkiego stopnia skanalizowania obszarów wiejskich;
- prowadzenia gospodarki rybnej, w szczególności w zlewni rzeki Stobrawy;
- zrzutów wód pochodzących z odwodnienia kopalń zlokalizowanych w województwie śląskim;
- spływu wód powierzchniowych wraz z wodami opadowymi z gruntów ornych, nawierzchni dróg i miejsc składowania odpadów.

Jednym z procesów będących znaczącym zagrożeniem dla jakości wód w Subregionie Północnym Opolszczyzny jest proces eutrofizacji. Wzbogacanie wód w substancje odżywcze takie jak azot, fosfor, potas czy sód prowadzi do zachwiania równowagi ekologicznej. Pierwiastki te dostarczane w nadmiernych ilościach powodują zwiększoną produkcję biomasy glonów i drobnoustrojów zużywających dostępny w wodzie tlen. Wskutek tego wzrasta ilość produktów rozkładu materii organicznej, które są toksyczne dla ryb i innych organizmów tlenowych, a także ograniczona zostaje możliwość optymalnego wykorzystania akwenów wodnych oraz ich strefy brzegowej. Wprowadzanie do wód substancji biogenych zawartych w ściekach komunalnych znacznie przyspiesza proces eutrofizacji. Jednakże ścieki oczyszczone zawierają mniejsze stężenie azotu i fosforu, zatem stanowią mniejsze zagrożenie dla jakości wód aniżeli ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzane do wód bez uprzedniego oczyszczenia.

W powiatach wchodzących w skład Subregionu Północnego Opolszczyzny w 2019 roku funkcjonowało 21 oczyszczalni ścieków, w tym 6 z podwyższonym usuwaniem biogenów.

6.2.3. Stan gleb

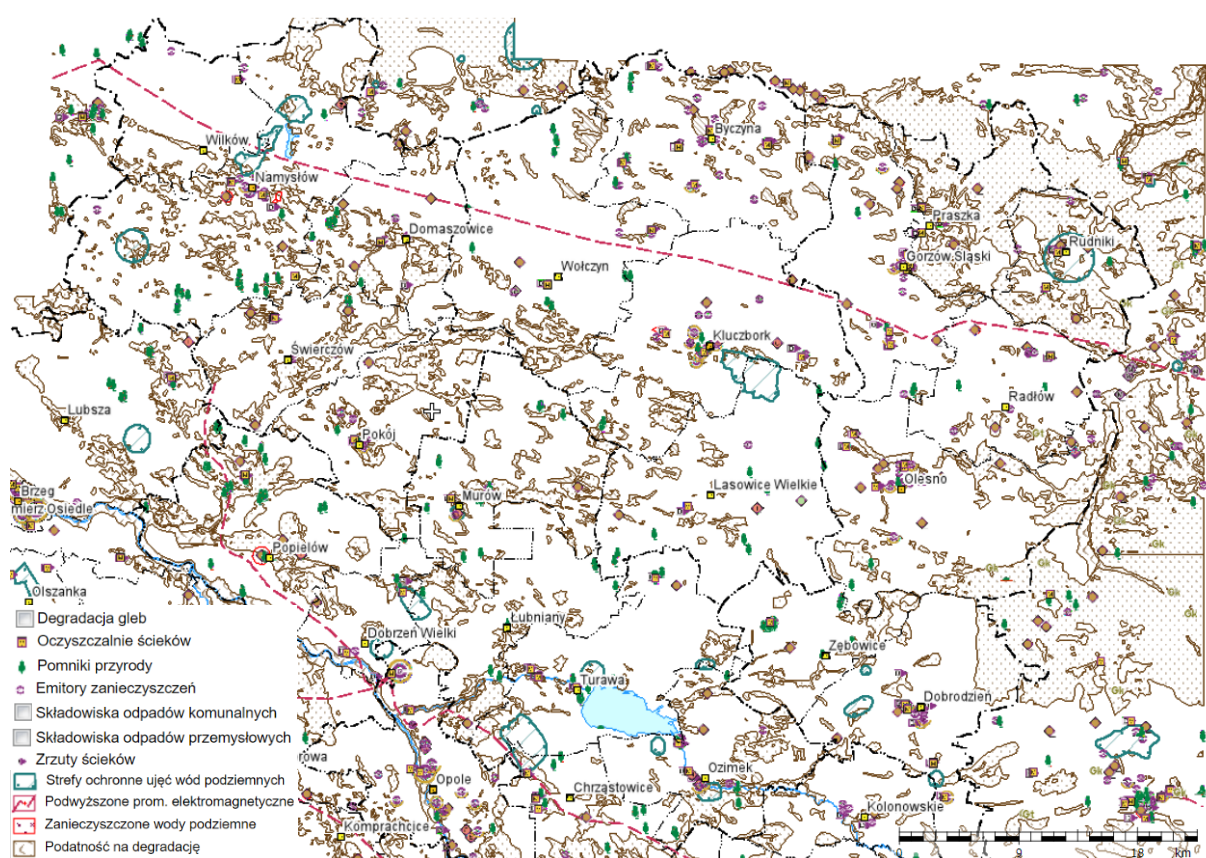
Podstawowymi zagrożeniami dla stanu jakości gleb w Subregionie Północnym Opolszczyzny są zanieczyszczenia chemiczne. Należą do nich substancje stosowane w rolnictwie, a mianowicie środki ochrony roślin i nawozy sztuczne, które nadmiernie stosowane mogą

prowadzić do degradacji gleb. Innym źródłem zanieczyszczeń chemicznych są substancje emitowane przez zakłady przemysłowe oraz środki transportu w postaci metali ciężkich (ołowiu, rtęci) i szkodliwych gazów (związków siarki, azotu, chloru).

Na omawianym terenie występuje ponadto zagrożenie erozji gleb w wyniku erozji wietrznej. Erozja wietrzna polega na wywiewaniu części gruntu oraz ich przemieszczaniu i osadzaniu na innym terenie. Gleby piaszczyste przeważające na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny są zatem szczególnie narażone na procesy erozyjne. Negatywne zjawiska związane z erozją wietrzną są znacznie ograniczone w południowej części analizowanego terenu z uwagi na większe pokrycie tych obszarów trwałą roślinnością i lasami.

Negatywny wpływ na stan gleb w Subregionie Północnym Opolszczyzny mają również działające kopalnie odkrywkowe kruszyw budowlanych oraz źle wykonywane zabiegi agrotechniczne.

Ryc. 32 Mapa sozologiczna Subregionu Północnego Opolszczyzny

Zródło: Opracowanie własne na podstawie serwisu maps.opolskie.pl

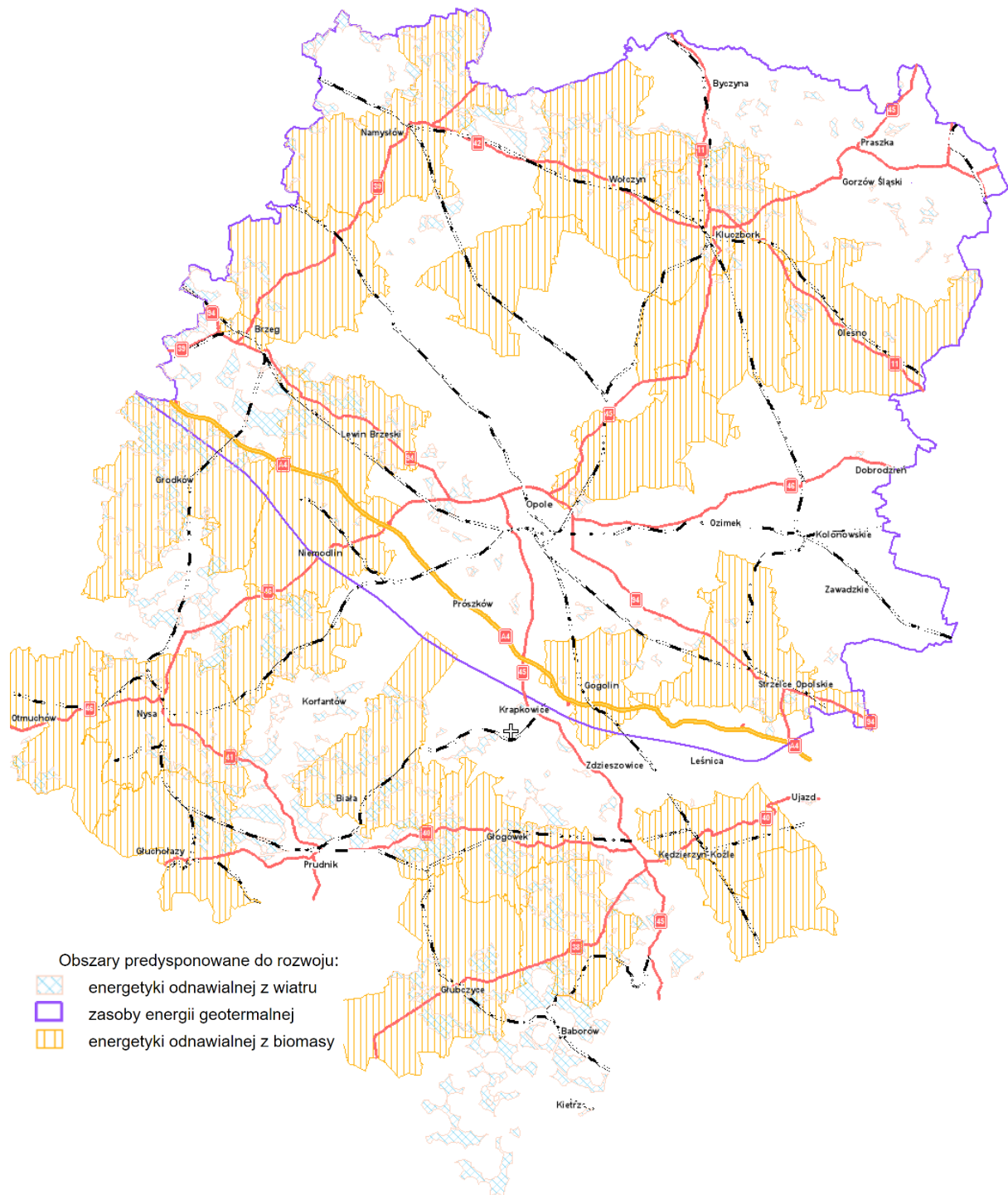
6.2.4. Odnawialne źródła energii

W celu zadbania o jakość środowiska naturalnego niezbędnym jest zastosowanie odnawialnych źródeł energii (OZE). Woj. opolskie posiada określone możliwości w zakresie zwiększenia i synergicznego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w szczególności biomasy wraz z odpadkami organicznymi, co stwarza szanse na uzyskanie konkurencyjnej przewagi w skali krajowej.

W odniesieniu do obszaru Subregionu Północnego Opolszczyzny szczególne możliwości w tym zakresie związane są z: energetyką wiatrową; energią z biomasy, bazującą na odpadach drzewnych, uprawach roślin energetycznych i słomie; rozwoju energii geotermalnej (powiaty

namysłowski, kluczborski, oleski) [Plan Zagospodarowania... 2010; Raport regionalny województwo opolskie, Heffner K., 2011]. Obecnie wykorzystanie OZE w Subregionie Północnym Opolszczyzny ogranicza się przede wszystkim do montowania instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej lub budynkach prywatnych, jednak są to bardzo korzystne działania prowadzące do redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z indywidualnych systemów grzewczych.

Ryc. 33 Potencjał rozwoju energetyki odnawialnej w woj. opolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie serwisu maps.opolskie.pl

Subregion Północny Opolszczyzny posiada predyspozycje do wykorzystania energii słonecznej oraz energii wiatrowej na całym jego obszarze. Obszarami predysponowanymi dla lokalizacji elektrowni wiatrowych są tereny niezalesione oraz wyniesione ponad poziom otoczenia. W woj. opolskim najlepsze warunki do rozwoju energetyki wiatrowej występują m.in. w północno-wschodniej części regionu, tj. w powiatach oleskim i kluczborskim.

Analizowany obszar, z uwagi na duży udział terenów użytkowanych rolniczo oraz terenów leśnych, wyróżnia się wysokim potencjałem produkcji energii z biomasy leśnej i rolniczej. Szerszy zakres wykorzystania tego rodzaju energii obejmuje założenie upraw roślin energetycznych, budowę biogazowni rolniczych oraz budowę instalacji do produkcji biogazu z wykorzystaniem oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów komunalnych. Prawie cały obszar regionu nadaje się pod uprawy energetyczne (w tym powiaty: kluczborski i oleski). Ponadto jedne z najlepszych w woj. opolskim warunki do produkcji energii ze spalania słomy występują na terenie powiatów namysłowskiego i kluczborskiego. Subregion Północny Opolszczyzny nie posiada na swoim terenie dużych rzek, zatem nie należy do obszarów o znaczącym potencjale do rozwoju energetyki wodnej. Jednakże istnieje możliwość lokalizowania mikro-, mini- lub małych elektrowni wodnych na rzece Budkowiczance, Małej Panwi czy Stobrawie.

7. Zrównoważona mobilność miejska

7.1 Wprowadzenie

Zintegrowane, zrównoważone planowanie mobilności miejskiej stanowi jedno z głównych narzędzi umożliwiających właściwe zarządzanie złożonymi procesami rozwoju, w szczególności na obszarach zróżnicowanych pod względem społeczno-gospodarczym i przestrzenno-funkcjonalnym.

Choć oficjalnie ok. 60% ludności Polski stanowią mieszkańcy miast⁴⁵, to tempo i skala suburbanizacji pozwalają sądzić, że odsetek osób charakteryzujących się miejskim stylem życia jest znacznie wyższy i dotyczy rosnącej liczby mieszkańców terenów oficjalnie klasyfikowanych jako wiejskie. Pandemia COVID-19 spowodowała kolejne zmiany w zakresie aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców, m.in. przyspieszając upowszechnienie się nauki i pracy w formie hybrydowej. Wraz ze zmianą zachowań transportowych, zmianami przestrzennymi (procesy suburbanizacyjne) i stopniowym wzrostem zamożności społeczeństwa rośnie natężenie ruchu, czego skutkiem jest kongestia, wzrost liczby wypadków, emisji spalin i hałasu, a w konsekwencji – obniżenie jakości życia.

W związku z tym zrównoważone podejście do zagadnień mobilności i planowania transportu w miastach i miejskich obszarach funkcjonalnych staje się coraz bardziej popularne w krajach UE i zyskuje wsparcie Komisji Europejskiej⁴⁶. Planowanie zrównoważonej mobilności miejskiej jest zatem narzędziem integrującym różne polityki publiczne, w szczególności nakierowane na transport, planowanie przestrzenne i jakość życia.

W dokumencie „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny”, który został opracowany w 2016 r. zdiagnozowano wiele problemów związanych z mobilnością w Subregionie. Jako najważniejsze z nich wskazano⁴⁷:

- wysokie natężenie ruchu drogowego,
- powstawanie zatorów w ruchu,
- wydłużone czasy przejazdów,
- problemy z parkowaniem.

Powyższe problemy transportowe generowały wysokie koszty finansowe i zewnętrzne. Przyczyny powyższych problemów miały zróżnicowane źródła. W odniesieniu do ruchu drogowego wynikały one między innymi z faktu, że⁴⁸:

- wiele dróg, nawet tych po zrealizowanym remoncie była wąska i pozbawiona pobocza;
- szerokość pasa drogowego była w większości wypadków ograniczona drzewami znajdującymi się bardzo blisko krawędzi drogi;
- małe miejscowości posiadały w większości wypadków starą zabudowę o gęstej siatce ulic i gęstej zabudowie;

⁴⁵ M. Ambroch, J. Gustyn, E. Lisiak, E. Morytz-Balska, U. Wilczyńska, Polska w liczbach 2020, Główny Urząd Statystyczny, Departament Opracowań Statystycznych, Warszawa 2020.

⁴⁶ M. Wołek, M. Gromadzki, A. Jagiełło: *Dzielnice, miejskie i metropolitalne plany zrównoważonej mobilności - różnice i podobieństwa*. [W:] *Przemiany na rynku pasażerskich usług transportowych: monografia dedykowana profesorowi Olgierdowi Wyszomirskiemu*. Red. K. Hebel, D. Tłoczyński. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk-Sopot 2021.

⁴⁷ *Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Subregionu Północnego Opolszczyzny, Zespół Doradców Gospodarczych TOR, Warszawa 2016. s. 90-94.*

⁴⁸ *Ibidem*.

- w niektórych miejscowościach (np. Rudniki, Praszka) drogi o dużym natężeniu ruchu biegły przez ich centra;
- bardzo niewiele było wolnych miejsc parkingowych w centrach miast/miejscowości;
- na niektórych drogach pobocze było wydzielone tylko z jednej strony, oddzielone oznakowaniem poziomym.

W odniesieniu do ruchu pieszego, główne problemy mobilności w Subregionie wynikały z tego, że⁴⁹:

- stan nawierzchni części ciągów pieszych był zły;
- występowały bariery architektoniczne, w tym wysokie krawężniki;
- występowały miejscowe zwężenia ciągów pieszych;
- występowały trudności w przekraczaniu głównych ciągów komunikacyjnych (zwłaszcza w przypadku miejscowości, w których drogi o dużym natężeniu ruchu samochodowego przechodziły przez obszary centralne);
- samochody parkowały na chodnikach, bez zapewnienia warunków ruchu pieszego;
- występowały zdarzenia drogowe (wypadki i potrącenia) z udziałem pieszych.

Kolejne problemy zdiagnozowano w odniesieniu do oferty transportu publicznego, w tym autobusowego i kolejowego. Za najważniejsze źródła problemów z tej kategorii uznano⁵⁰:

- niedużą liczbę połączeń, zwłaszcza w przypadku połączeń typu: siedziba gminy – miasto powiatowe;
- dużą część połączeń autobusowych realizujących jeden kurs dziennie;
- brak węzłów przesiadkowych i ich niedostateczne wyposażenie;
- brak wystarczającej zmiany oferty przewoźników na skutek nowo powstających celów podróży;
- sieć połączeń odpowiadającą przede wszystkim potrzebom uczniów;
- słabo rozwiniętą sieć kursów pomiędzy miastami Subregionu;
- niewystarczającą infrastrukturę części przystanków;
- tabor autobusowy niespełniający norm emisji zanieczyszczeń oraz nieprzystosowany do potrzeb pasażerów o ograniczonej możliwości poruszania się, w tym osób z niepełnosprawnościami;
- niewystarczającą informację pasażerską, w tym: brak systemu numeracji linii oraz niedostateczną informację w obrębie węzłów przesiadkowych;
- niewielką liczbę mało konkurencyjnych połączeń kolejowych.

Pomimo przedstawienia i implementacji proponowanych działań mających na celu rozwiązanie lub zminimalizowanie problemów związanych z mobilnością w Subregionie można stwierdzić, że ten proces nie został jeszcze zakończony. Na podstawie diagnozy można stwierdzić, że system transportowy Subregionu nadal wymaga podejmowania kolejnych działań w celu skutecznego usprawnienia jego funkcjonowania, szczególnie w zakresie dostępności, bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz emisyjności.

Kluczowym celem działań w obszarze transportu w Subregionie jest redukcja emisji zanieczyszczeń z transportu oraz zmniejszenie udziału indywidualnego transportu zmotoryzowanego w ruchu miejskim. To ostatnie bezpośrednio przełoży się na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego.

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ *Ibidem.*

7.2 Proces uspołecznienia

W procesie planowania zrównoważonej mobilności istotny jest aspekt uspołecznienia tego procesu. Oznacza on identyfikację interesariuszy i dialog z nimi już na etapie tworzenia dokumentów. Niniejszy rozdział powstał jako efekt ścisłej współpracy pomiędzy kluczowymi interesariuszami mającymi wpływ na funkcjonowanie różnych podsystemów transportu na terenie Subregionu. Proces konsultacji obejmował m.in.:

- warsztaty z przedstawicielami jednostek samorządów terytorialnych tworzących Subregion (odbyły się w Namysłowie i Kluczborku w dn. 21.09.2023);
- warsztaty z przedstawicielami sektora transportowego (Kluczbork, 21.09.2023);
- warsztaty z przedstawicielami sektora edukacji reprezentującymi szczebel gminny i powiatowy (Kluczbork, 21.09.2023).

Efektem warsztatów było pogłębienie dialogu z przedstawicielami sektora edukacji, ze względu na fakt, że szkoły stanowią jeden z najważniejszych generatorów ruchu w Subregionie, z drugiej zaś – że uczęszczają do nich najmniej chronieni uczestnicy ruchu (szczególnie w szkołach podstawowych).

Dodatkowo wykorzystano wyniki najnowszych badań marketingowych przeprowadzonych w 2023 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego odniesionych do zachowań komunikacyjnych mieszkańców Subregionu⁵¹. Pozwoliły one na określenie istotnych parametrów i wzorców zachowań w zakresie mobilności.

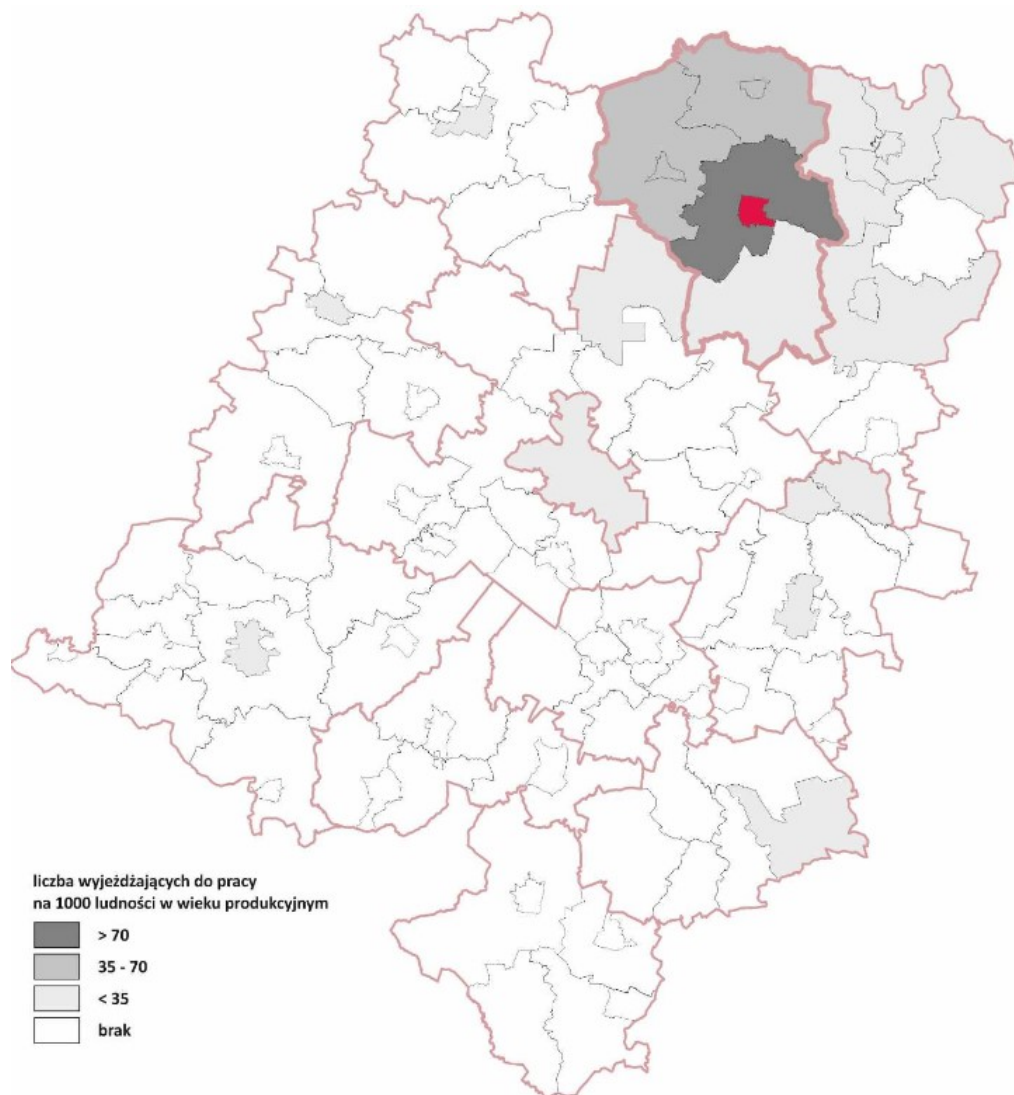
⁵¹ *Badanie mobilności mieszkańców województwa opolskiego*
(<https://www.opolskie.pl/2023/05/badanie-mobilnosc-mieszkanow-wojewodztwa-opolskiego>)

7.3 Diagnoza mobilności w Subregionie

7.3.1. Zachowania transportowe

Z punktu widzenia organizatora transportu i usług mobilności najważniejsze są codzienne, regularne przemieszczenia, na które odpowiedź stanowi rozkład jazdy połączeń publicznego transportu zbiorowego i dla których kształtowana jest zasadnicza sieć infrastruktury transportu i mobilności.

Ryc. 34 Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Kluczbork w 2016 roku

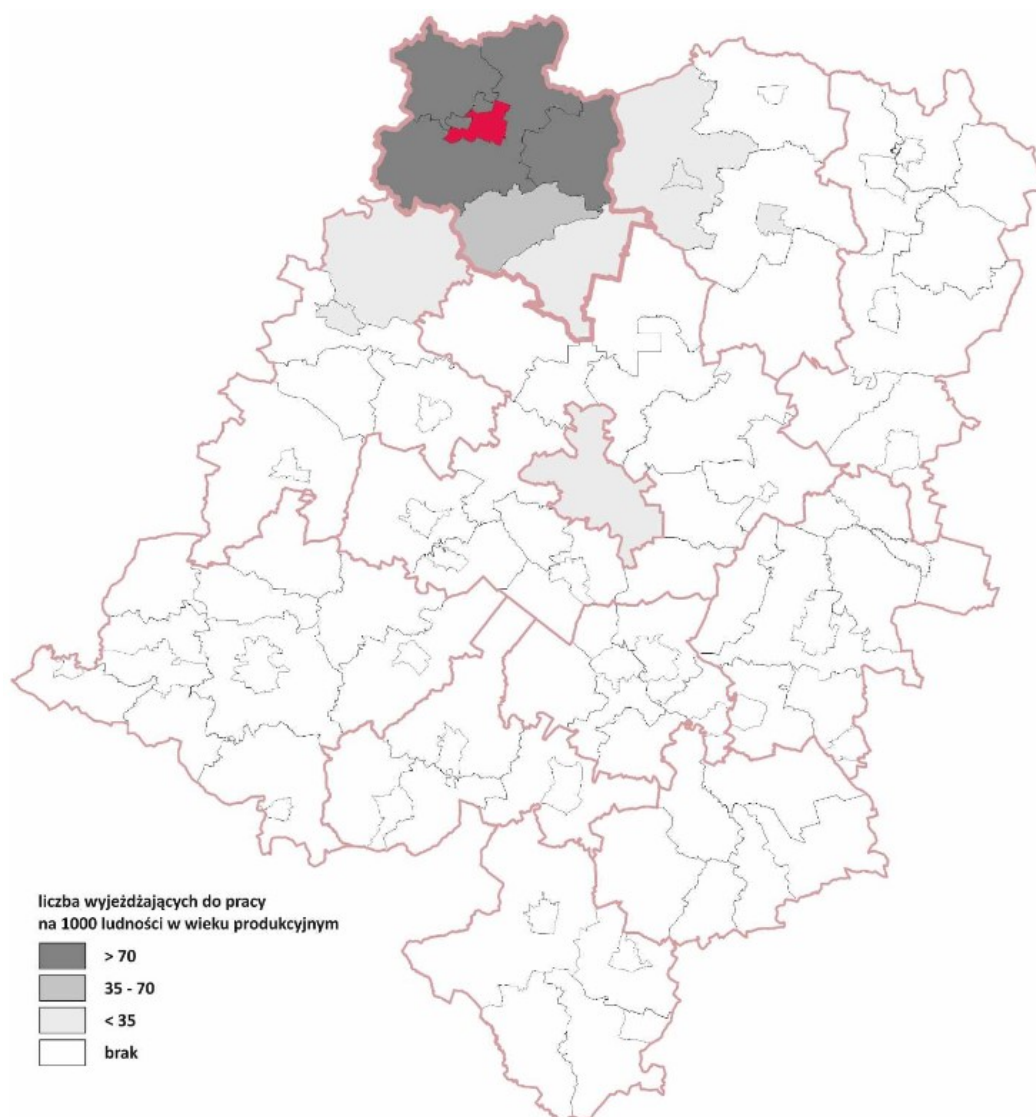
Źródło: *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków powiatowych w województwie opolskim. Załącznik do Uchwały nr 8745/2023 z dnia 30 stycznia 2023 r.*

Codzienne dojazdy do pracy oraz do szkół były podstawą dla wyodrębnienia miejskich obszarów funkcjonalnych na terenie województwa opolskiego. Dane pochodziły z ogólnopolskiej bazy GUS z 2016 roku. Choć ze względu na pandemię COVID, GUS nie posiada nowszych danych, to poniższe rysunki ukazują więźbę podróży i zakres powiązań funkcjonalnych poszczególnych miast, tworzących miejskie obszary funkcjonalne na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny.

Największa skala dojazdów do miasta Kluczbork charakteryzowała obszar pozamiejski gminy Kluczbork, a także gminy Wołczyn, Byczyna i Lasowice Wielkie (Ryc. 34). Wynika to m.in. z faktu, że strefa suburbanizacji Kluczborka ogranicza się wyłącznie do obszaru wiejskiego gminy Kluczbork⁵².

W przypadku Namysłowa największa skala dojazdów do pracy miała charakter lokalny, przede wszystkim w obszarze gminy (relacje obszar pozamiejski gminy - miasto Namysłów). Znaczne potoki generowała również relacja Wilków – Namysłów. Innymi źródłami podróży związanych z pracą w Namysłowie były gminy Domaszowice i Świerczów (Ryc. 35).

Ryc. 35 Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Namysłów w 2016 roku

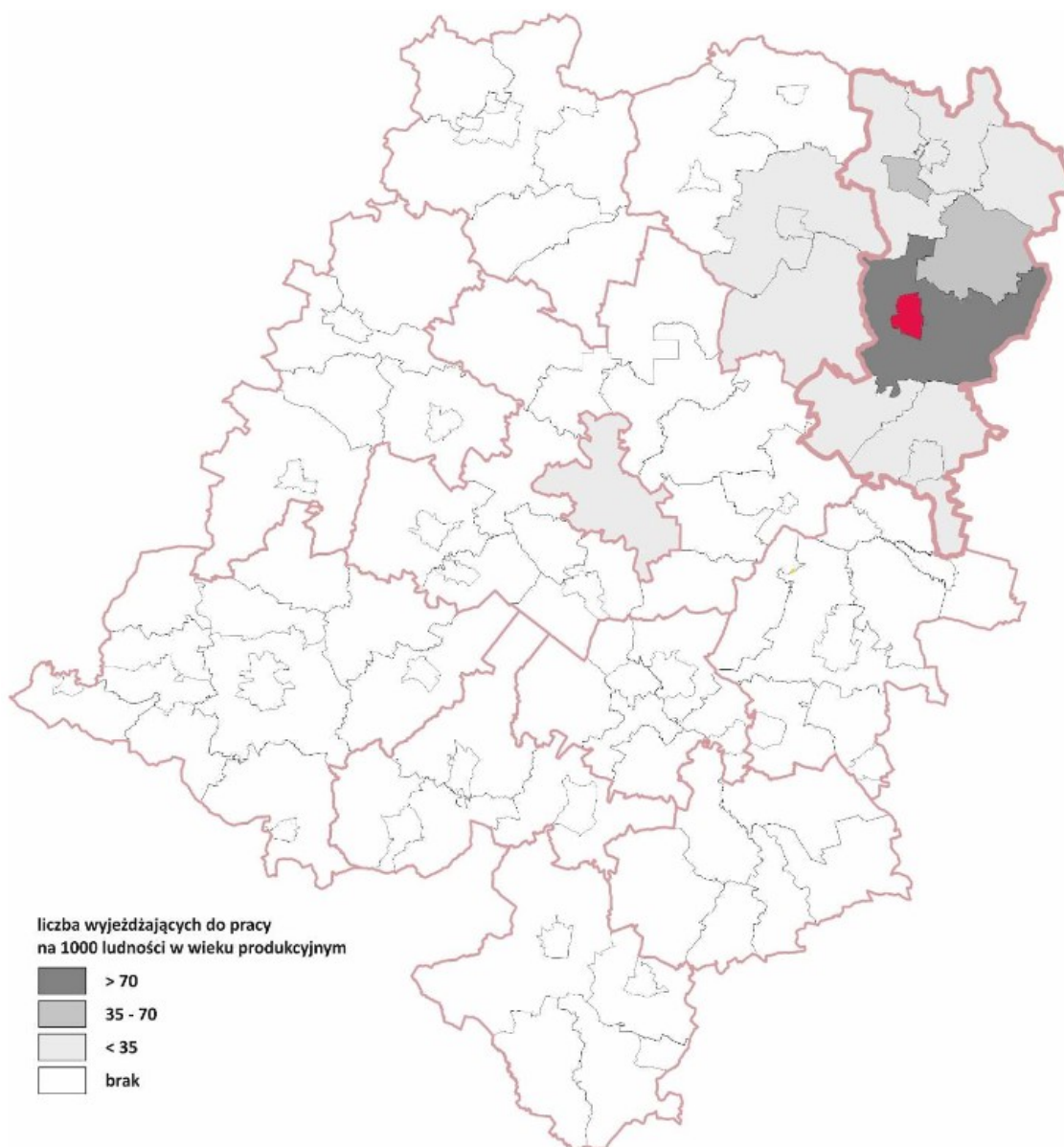

Źródło: *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków powiatowych w województwie opolskim. Załącznik do Uchwały nr 8745/2023 z dnia 30 stycznia 2023 r.*

⁵² *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego. Zarząd Województwa Opolskiego, Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego Opole 2023, s. 40 i nast.*

Miasto Olesno jest również istotnym celem podróży międzygminnych związanych z aktywnością zawodową mieszkańców Subregionu, choć dominują przede wszystkim podróże w relacji obszar pozamiejski – miasto Olesno. Inne ważne gminy dla codziennych przemieszczeń, dla których motywacją jest praca to Radłów, Gorzów Śląski, Praszka oraz Rudniki (Ryc. 36).

Ryc. 36 Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Olesno w 2016 roku

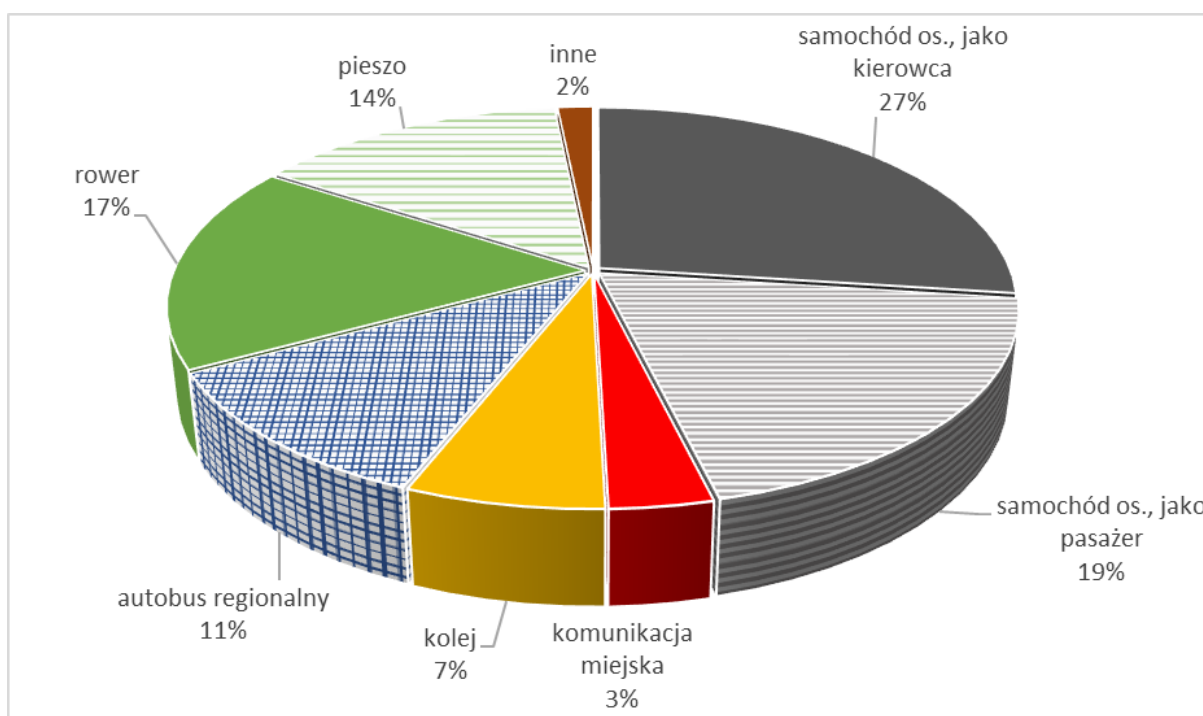
Źródło: *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków powiatowych w województwie opolskim. Załącznik do Uchwały nr 8745/2023 z dnia 30 stycznia 2023 r.*

W 2023 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego przeprowadzono badanie zachowań komunikacyjnych mieszkańców regionu. Badanie zrealizowano metodą CAWI (Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) na reprezentatywnej próbie 1.580 respondentów zamieszkałych na terenie województwa opolskiego w wieku powyżej 15 lat.

Dla potrzeb niniejszego opracowania wyodrębniono respondentów deklarujących jako miejsce zamieszkania gminy na terenie powiatów namysłowskiego, kluczborskiego oraz oleskiego. Liczba mieszkańców Subregionu, która udzieliła odpowiedzi wyniosła 279, co odpowiadało 18% wielkości próby.

Na pytanie „z którego środka transportu Pan(i) najczęściej korzysta” respondent mógł udzielić maksymalnie trzech wskazań. Ryc. 37 przedstawia strukturę odpowiedzi wg liczby wskazań.

Ryc. 37 Najczęściej wykorzystywane środki transportu przez mieszkańców Subregionu wg liczby wskazań

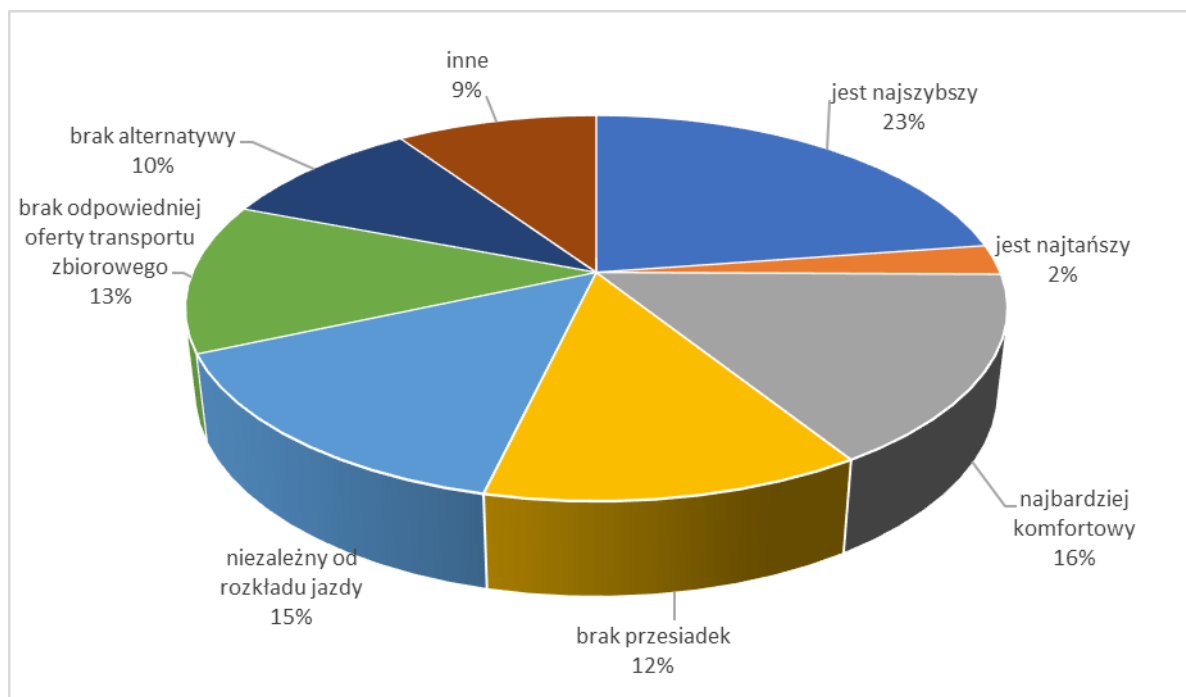

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Najczęściej wybieranym środkiem transportu był samochód, na który przypadło 46% ogółu wskazań. Wszystkie formy publicznego transportu zbiorowego (kolej, autobus regionalny, komunikacja miejska) odpowiadały za co 5-te wskazanie (20%). Wysoki udział w liczbie wskazań miały środki mobilności aktywnej – rower i przemieszczenie piesze (rozumiane jako samodzielne podróże, które nie stanowiły elementu podróży realizowanej zmechanizowanym środkiem transportu). Przypadła na nie 1/3 ogółu wskazań.

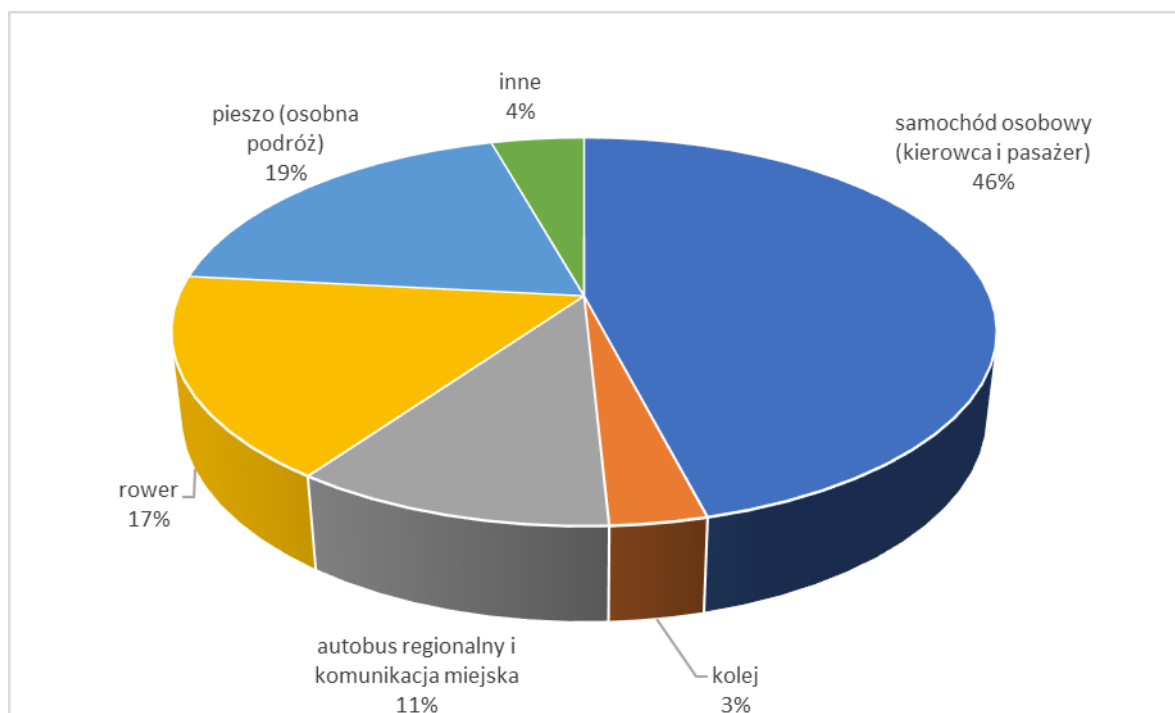
O tak silnej pozycji rynkowej samochodu osobowego zdecydowało szereg czynników, wśród których za dominujący kierowcy samochodów uznali krótszy czas podróży (niemal co czwarte wskazanie), komfort (16%), niezależność od rozkładu jazdy (15%), brak odpowiedniej oferty publicznego transportu zbiorowego i bezpośredniość rozumiana jako brak konieczności przesiadania się. Co dziesiąty respondent deklarujący samochód osobowy jako najczęstszy środek transportu wskazał również brak alternatywy, czego źródłem może być niska jakość oferty publicznego transportu zbiorowego w miejscu jego zamieszkania (Rys. 38).

Rys. 38 Najczęściej wskazywane czynniki wyboru samochodu osobowego przez jego najczęstszych użytkowników (tylko kierowcy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Ryc. 39 Podział podróży według środków transportu najbardziej intensywnie wykorzystywanych w codziennych podróżach mieszkańców Subregionu Północnego

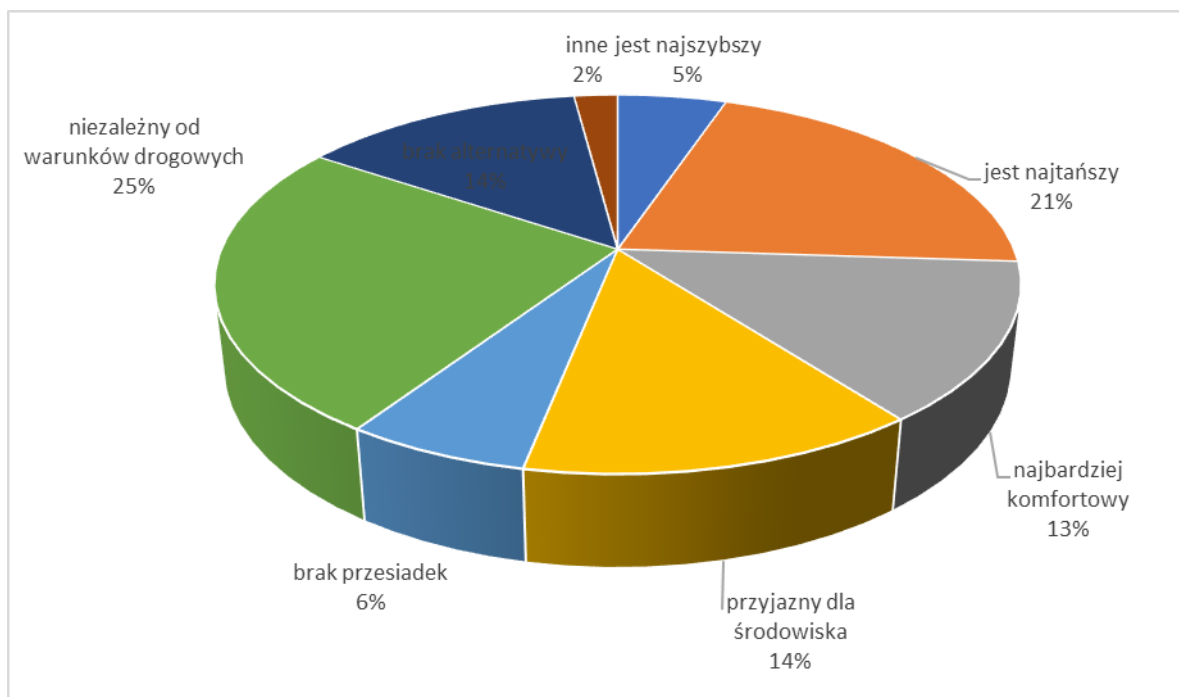

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

W badaniu poddano analizie również intensywność korzystania z poszczególnych środków transportu. Poniższy rysunek przedstawia jedynie zsumowane wskazania „codziennie” i „kilka razy w tygodniu” w celu określenia środków transportu najbardziej intensywnie

wykorzystywanych w codziennych podróżach mieszkańców Subregionu Północnego. Wyniki potwierdzają silną pozycję samochodu osobowego. Udział aktywnych sposobów przemieszczeń (rower i pieszo) wykorzystywanych codziennie lub kilka razy w tygodniu stanowił ponad 1/3 ogółu wskazań (Ryc. 39), co potwierdzają też wyniki zaprezentowane na Rys. 4, choć nieco inne są proporcje pomiędzy podróżami pieszymi i rowerowymi.

Ryc. 40 Najczęściej wskazywane czynniki wyboru transportu kolejowego przez jej najczęstszych użytkowników

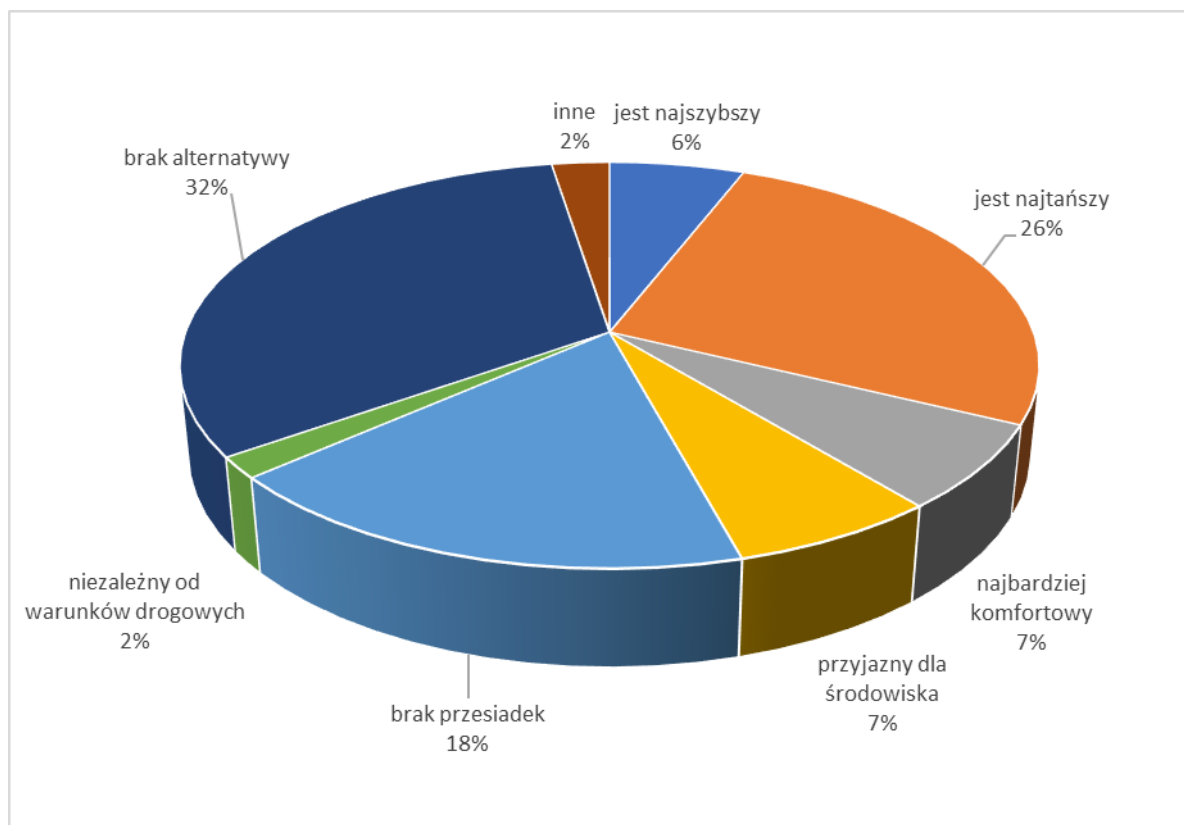

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

W przypadku respondentów deklarujących kolej jako najczęściej wybierany środek transportu, co czwarte wskazanie dotyczyło niezależności od warunków na drodze (braku narażenia na zatłoczenie dróg). Co piąte wskazanie obejmowało niski koszt realizacji podróży. Innymi istotnymi czynnikami były przyjazność dla środowiska oraz komfort odbywanej podróży (Ryc. 40).

O wyborze autobusu regionalnego decydował przede wszystkim brak alternatywy, na który to czynnik przypadła niemal 1/3 ogółu wskazań oraz niski koszt (1/4 wszystkich wskazań). 18% wskazań obejmowało bezpośredniość. Mniej istotnymi czynnikami były w przypadku autobusów regionalnych przyjazność dla środowiska, komfort oraz czas podróży (Ryc. 41).

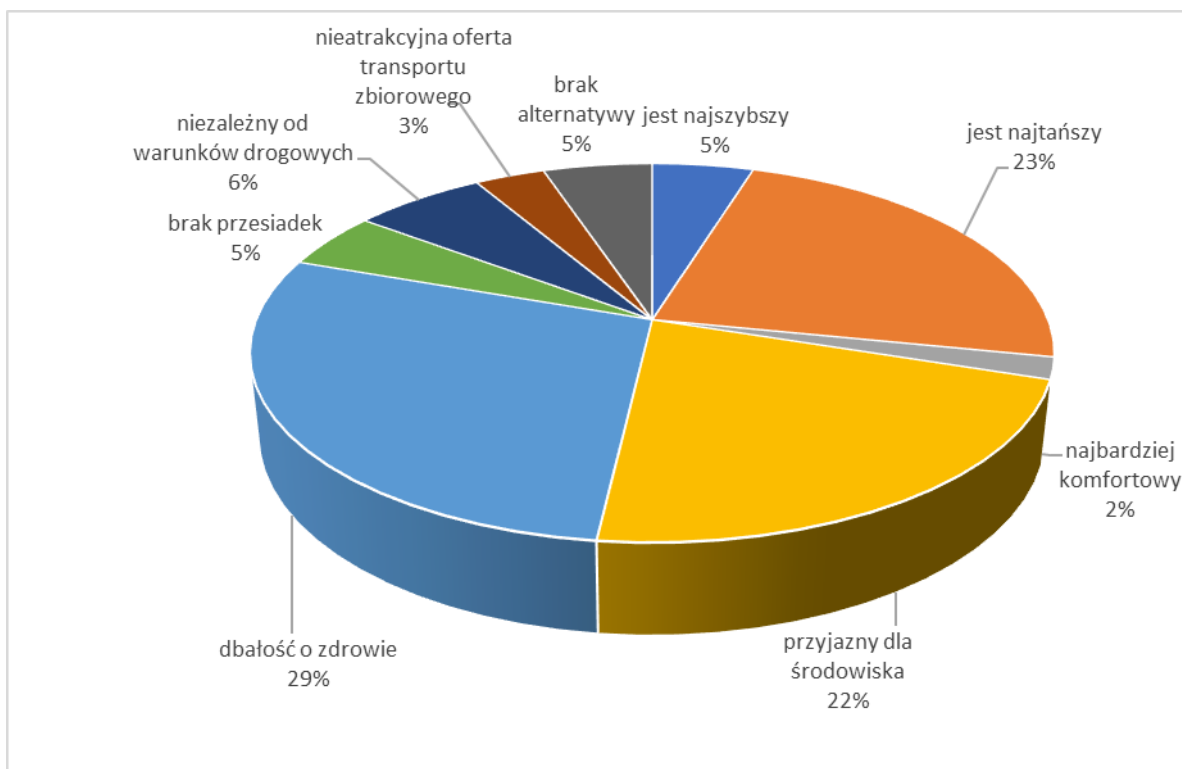
Ryc. 41 Najczęściej wskazywane czynniki wyboru autobusu regionalnego przez jego najczęstszych użytkowników

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Dla respondentów z Subregionu Północnego wskazujących rower jako najczęściej wybierany środek podróży decydującymi czynnikami były dbałość o zdrowie (29% wszystkich wskazań), niski koszt (23%) i przyjazność dla środowiska (22%). Na te trzy czynniki przypadło $\frac{3}{4}$ wszystkich wskazań. Pozostałe czynniki (np. niezależność od warunków drogowych, brak przesiadek, brak alternatywy czy czas podróży) miały mniejsze znaczenie (Ryc. 42).

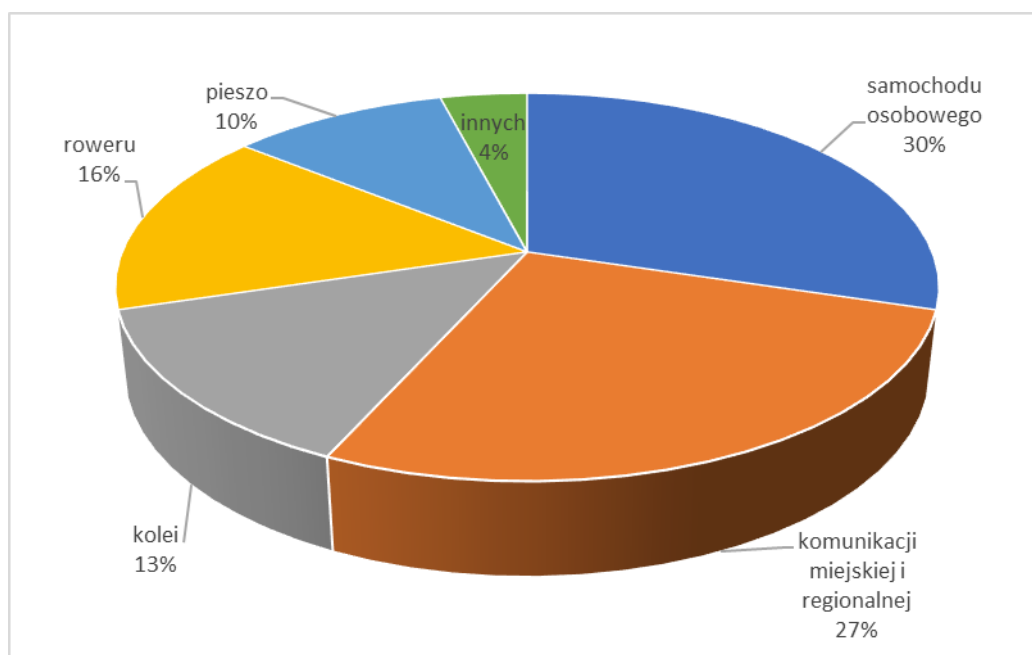
Ryc. 42. Najczęściej wskazywane czynniki wyboru roweru przez jego najczęstszych użytkowników

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Ponad ¼ respondentów (27%) zadeklarowała zmianę sposobu realizacji podróży w ostatnich ośmiu latach. Ryc. 43 prezentuje wskazania dotyczące środków transportu, z których wcześniej korzystali respondenci deklarujący zmianę sposobu realizacji podróży.

Rys. 43 Środki transportu, z których respondenci korzystali przed zmianą sposobu podróżowania

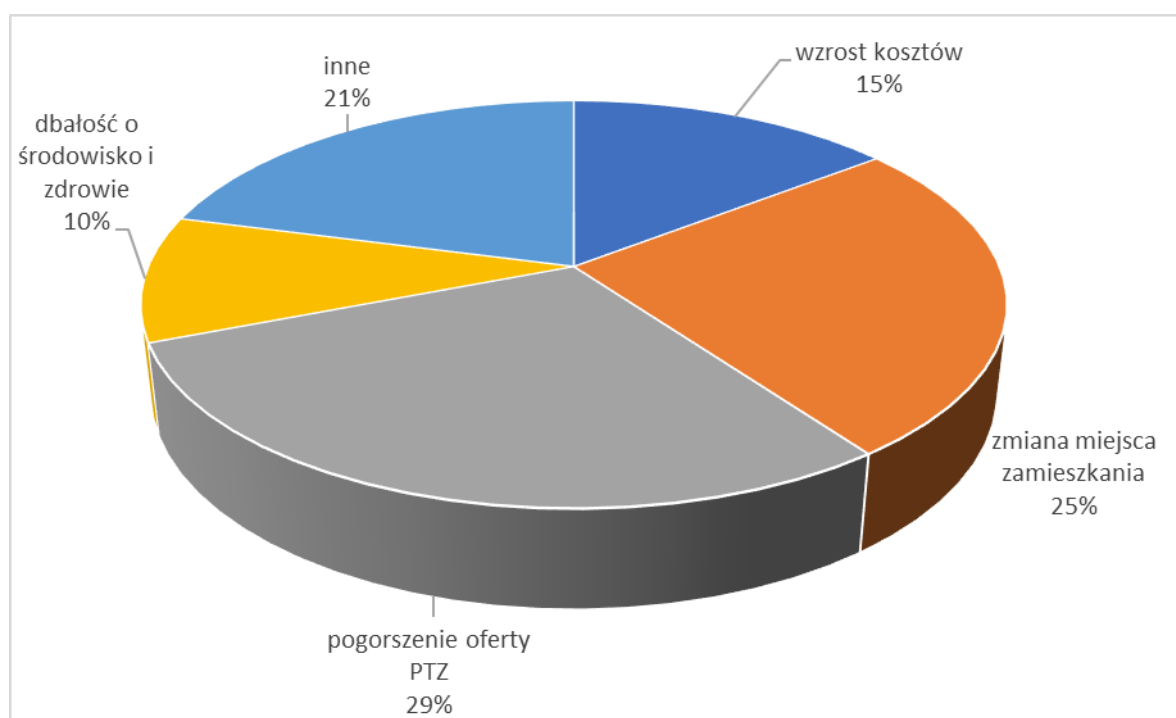

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Choć 30% z tej grupy respondentów zrezygnowało z realizacji podróży samochodem osobowym, to ponad ¼ zrezygnowała z autobusów regionalnych i komunikacji miejskiej, podobnie jak z mobilności aktywnej (przemieszczeń pieszych i podróży rowerem). Zmiany w tym zakresie są niekorzystne i wskazują na motoryzację indywidualną jako główny sposób realizacji podróży.

Za przyczyny zmian (Ryc. 44) respondenci uznali przede wszystkim pogorszenie oferty publicznego transportu zbiorowego (29% wszystkich wskazań), zmianę miejsca zamieszkania (co czwarte wskazanie) oraz wzrost kosztów (15%).

Ryc. 44 Powód zmiany środka transportu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Zachowania komunikacyjne mieszkańców Subregionu będą zmieniać się w czasie. Do najistotniejszych zmiennych społecznych, które będą wpływać na skalę i kierunek zmian zachowań komunikacyjnych zaliczyć można⁵³⁵⁴:

- starzenie się społeczeństwa,
- depopulację poszczególnych gmin i powiatów (również wynikającą z migracji),
- malejącą liczbę osób w wieku produkcyjnym,
- rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym,
- problemy rynku pracy (wynikające z niskiej dostępności satysfakcjonujących miejsc pracy oraz słabego dopasowania profili kształcenia do potrzeb lokalnej gospodarki).

⁵³ Bieguny wzrostu województwa opolskiego badanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, pod red. W. Dziemianowicza i A. Dąbrowskiej, Instytut Rozwoju Miast, GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, 2016, s. 44-52.

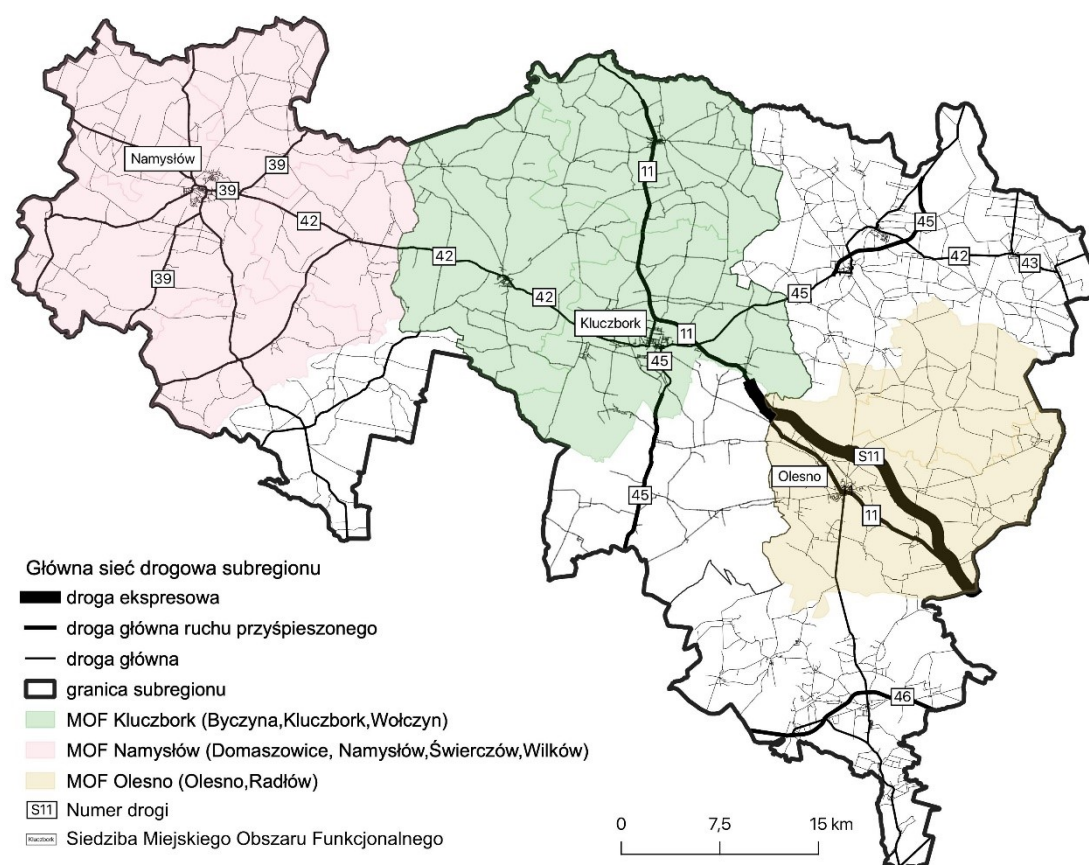
⁵⁴ Bieguny wzrostu w województwie opolskim w latach 2010–2018, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2019, s. 17-40.

Wszystkie powyższe czynniki potencjalnie będą wpływać negatywnie na mobilność mieszkańców Subregionu i skalę zgłaszanych potrzeb transportowych. Rosnąć będzie również znaczenie działań mających na celu zwiększenie inkluzywności osób starszych i o ograniczonej mobilności w systemie transportowym Subregionu, a zwłaszcza w transporcie publicznym.

7.3.2 Układ drogowy i natężenie ruchu drogowego

Subregion charakteryzuje dość gęsta sieć infrastruktury drogowej, a wszystkie miasta będące siedzibą powiatów mają dostęp do transportu kolejowego. Stan techniczny infrastruktury transportowej jest jednak zróżnicowany. Stąd też jedną z rekomendacji dla Obszaru Strategicznej Interwencji Subregion Północny Opolszczyzny zawartą w Strategii Rozwoju Województwa jest „budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej (drogowej i kolejowej)”, której znaczenie jest istotne dla wszystkich kategorii typów objętych interwencją (miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, Miejski Obszar Funkcjonalny ośrodka subregionalnego – Kluczborka, miasta małe tracące funkcje społeczno-gospodarcze)⁵⁵.

Ryc. 45 Sieć drogową Subregionu

Źródło: opracowanie własne

⁵⁵ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego „Opolskie 2030”, Opole 2021, s. 55

Podstawowym elementem układu drogowego Subregionu jest budowany obecnie odcinek drogi ekspresowej S11 (z oddaną w 2023 roku do użytku drogą obwodnicą Olesna, która kończy się na granicy województw opolskiego i śląskiego) Kołobrzeg – Piekary Śląskie (Rys. 12). W Kluczborku krzyżują się drogi krajowe nr 45 i 11. Droga krajowa nr 45 zapewnia dogodnie połączenie z przejściem granicznym w Chałupkach, zapewniając jednocześnie skomunikowanie z obszarami przemysłowymi Śląska i Rybnika. Droga nr 45 posiada wspólny odcinek z drogą nr 42 pomiędzy Praszka a Kluczborkiem. W Namysłowie zbiegają się drogi krajowe nr 39 oraz 42. Poszczególne gminy różnią się pod względem gęstości lokalnej i ponadlokalnej sieci drogowej. Największa gęstość dróg gminnych i powiatowych cechuje powiat oleski, najmniejsza zaś – namysłowski (Ryc. 46).

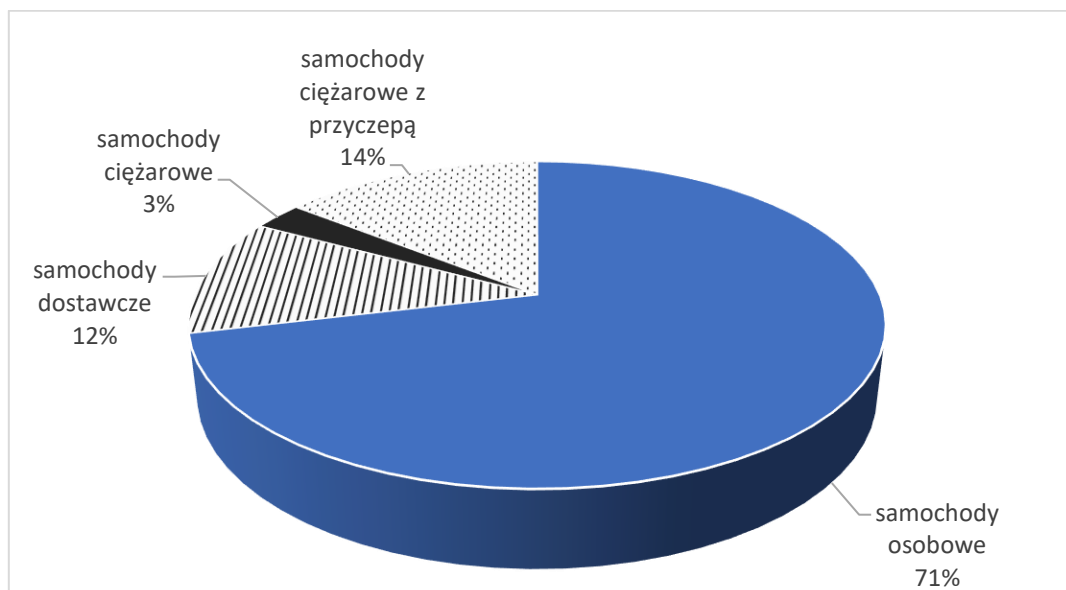
Ryc. 46 Gęstość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni w Subregionie w podziale na powiaty w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze ruchu drogowego na terenie Subregionu dominują samochody osobowe, ale znaczny udział (17%) stanowią pojazdy ciężarowe, a 12% - dostawcze (Ryc. 47).

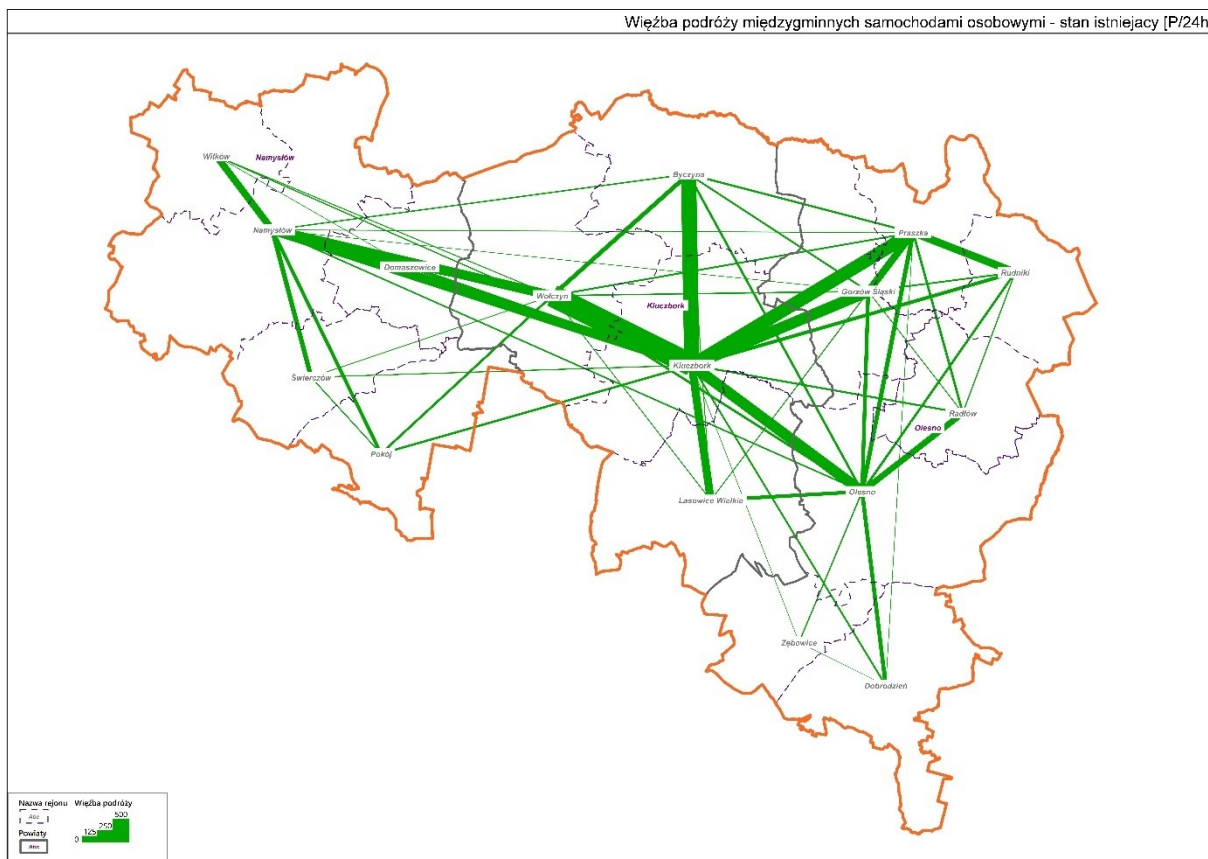
Ryc. 47 Struktura ruchu drogowego na sieci dróg wojewódzkich i krajowych Subregionu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Modelu CUPT, 2023

Natężenie i struktura ruchu drogowego na drogach wojewódzkich i krajowych w Subregionie wykazuje duże zróżnicowanie na poszczególnych odcinkach dróg (Ryc. 48). Więźba ruchu w podróżach międzygminnych Subregionu potwierdza silne oddziaływanie Kluczborka i wskazuje na silne powiązanie Kluczborka, Byczyny, Wołczyna, a nawet Praszki i Gorzowa Śląskiego. W Przypadku Namysłowa są to gminy Wołczyn i w mniejszym zakresie Kluczbork. Olesno charakteryzuje silne powiązanie z Kluczborkiem, a w mniejszym stopniu – z Radłowem, Praszka i Dobrodzieniem.

Ryc. 48 Więżba podróży międzygminnych samochodami osobowymi na drogach krajowych – stan istniejący [liczba pojazdów na dobę]

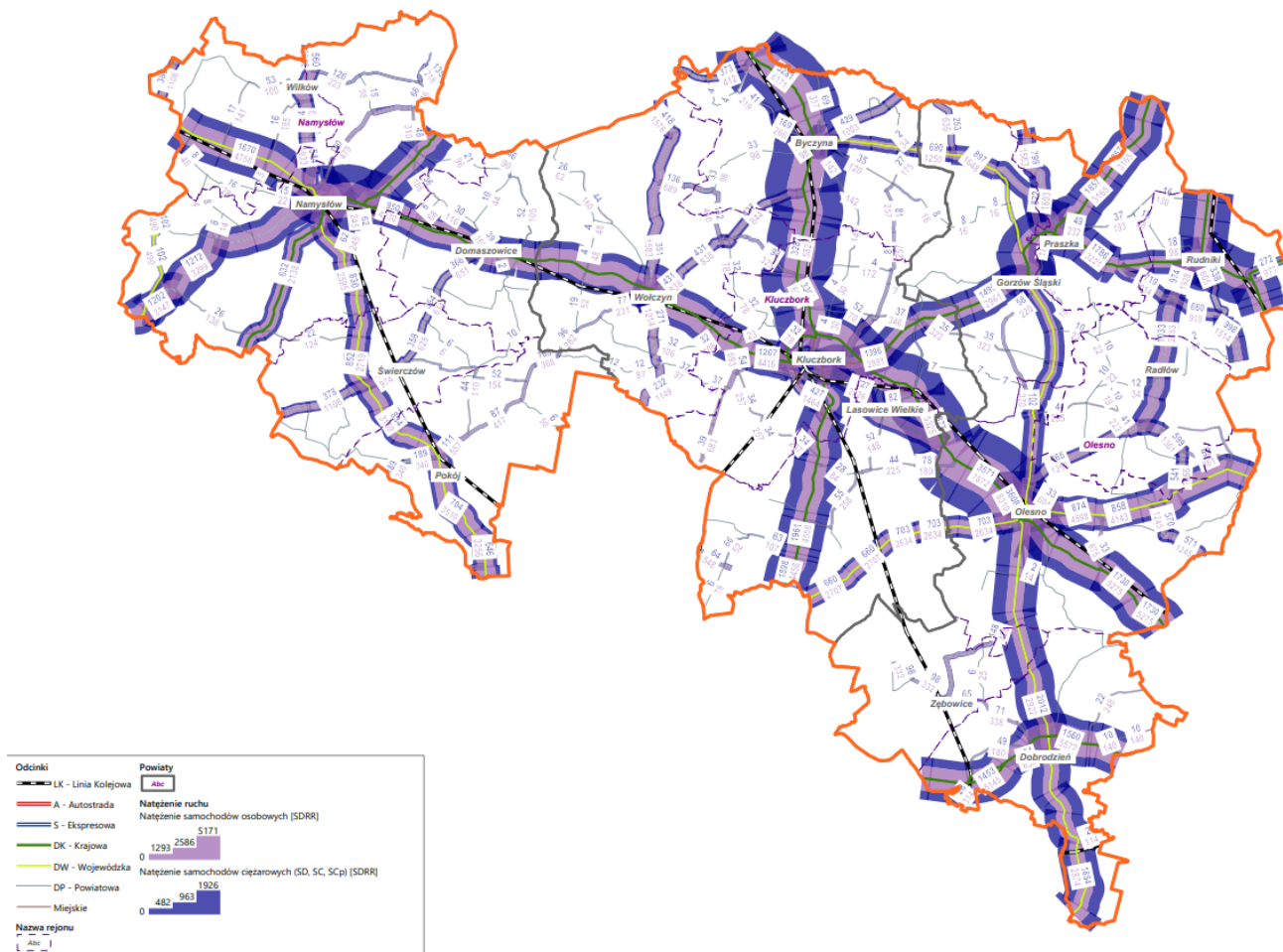

Źródło: opracowanie własne na podstawie modelu CUPT, listopad 2023

W całym Subregionie głównym węzłem transportu drogowego, szczególnie ciężarowego jest Kluczbork. W układzie równoleżnikowym największe natężenie ruchu występuje na odcinku drogi krajowej nr 42 pomiędzy Kluczborkiem a Olesnem. W układzie południkowym największe natężenie ruchu charakteryzuje odcinek drogi krajowej nr 11 pomiędzy Kluczborkiem a granicą województw opolskiego i wielkopolskiego.

Ryc. 49 Struktura i natężenie ruchu drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich Subregionu

Kartodiagram natężenia ruchu samochodowego osobowego i samochodowego ciężarowego [SDRR]- stan istniejący [P/24h]

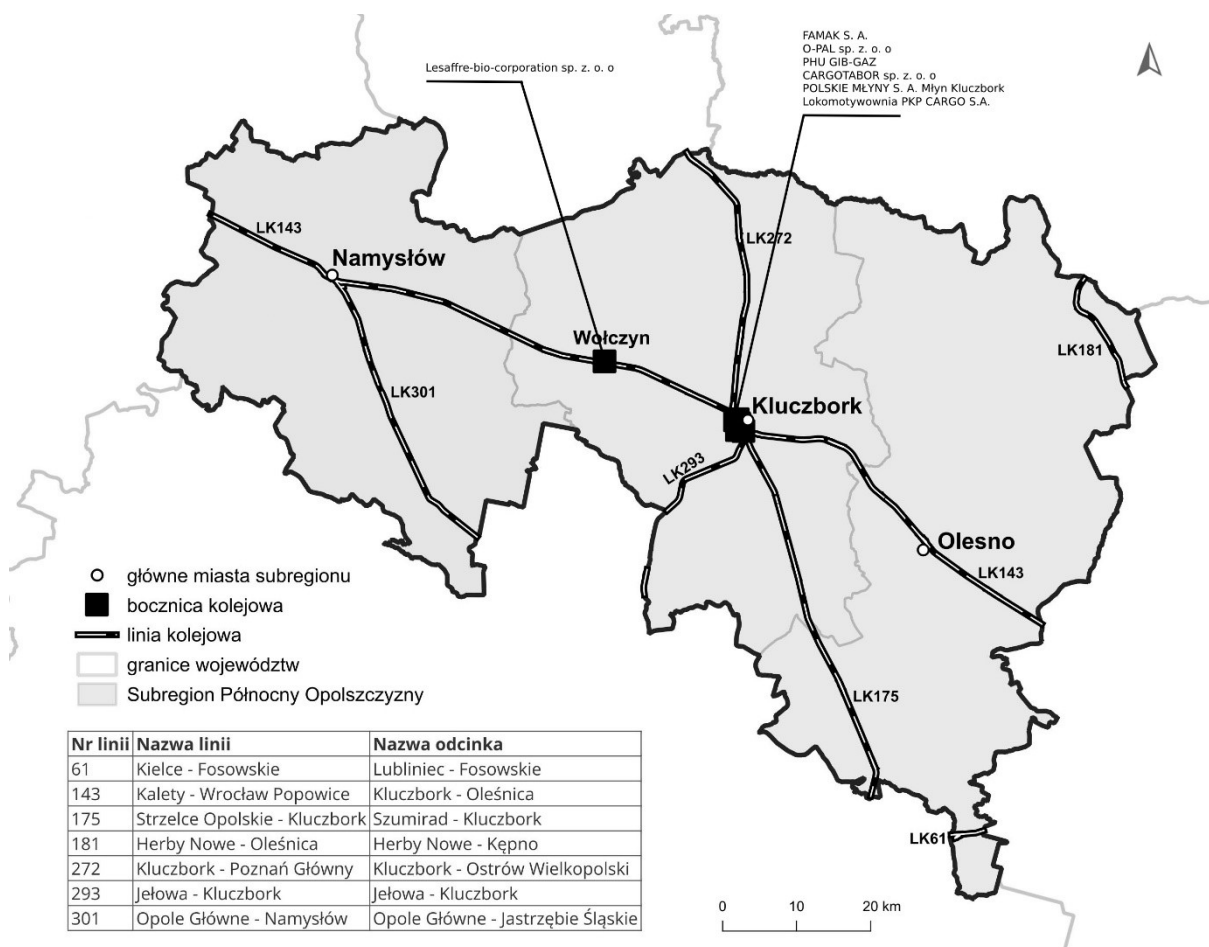

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych modelu krajowego CUPT, listopad 2023

7.3.3 Transport kolejowy

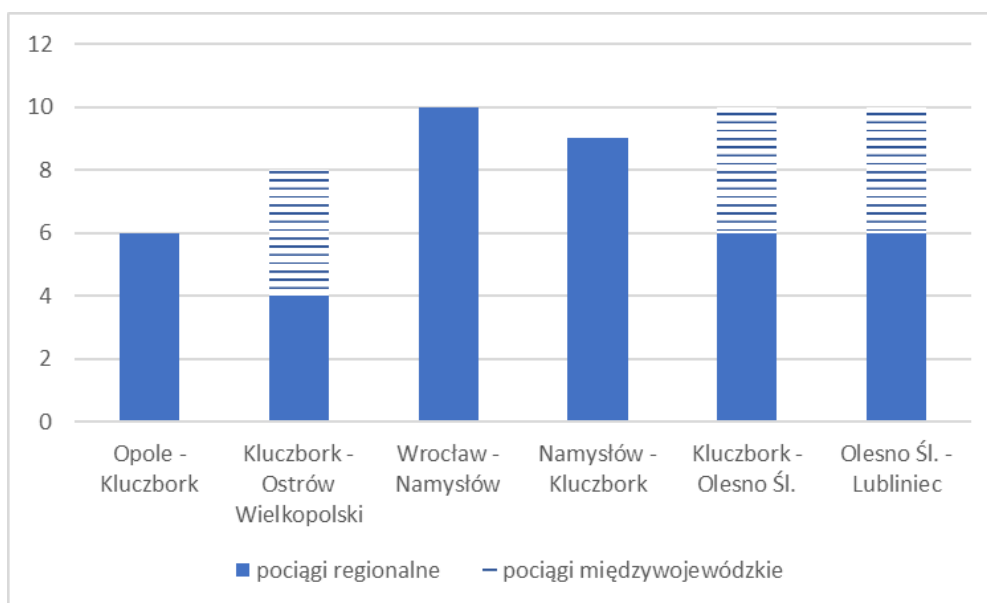
Główną osią kolejową zapewniającą bezpośrednie powiązanie wszystkich miast będących stolicami Subregionu jest linia kolejowa nr 143 Kalety – Wrocław Popowice. Jej istotną część położoną jest w granicach Subregionu i stanowi podstawę oferty pasażerskiego transportu kolejowego. Przeważają na niej przewozy towarowe, głównie ładunków masowych o znacznej skali. Na ofertę w przewozach pasażerskich składają się pociągi regionalne i międzywojewódzkie. Te ostatnie zapewniają bezpośrednie powiązanie Kluczborka, Olesna m.in. z Ostrowem Wielkopolskim, Poznaniem czy konurbacją śląską i Krakowem (Ryc. 51). Bezpośrednie połączenie stolicy regionu z Subregionem zapewnione jest dzięki pociągom kursującym w relacji Opole Główne – Kluczbork.

Ryc. 50 Układ czynnych sieci kolejowych na terenie Subregionu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKP PLK S.A.

Ryc. 51 Liczba pociągów pasażerskich w podziale na relacje na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny (dzień powszedni)

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy 2022/2023

Jakość oferty kolejowej jest dość zróżnicowana, zarówno pod względem liczby pociągów w dobie, ale również czasu przejazdu.

Tab. 43 Czas przejazdu pociągiem i samochodem osobowym w danej relacji w minutach (porównano najkorzystniejszy czas przejazdu pociągiem do szacowanego czasu przejazdu samochodem w godzinach porannych w dzień powszedni)

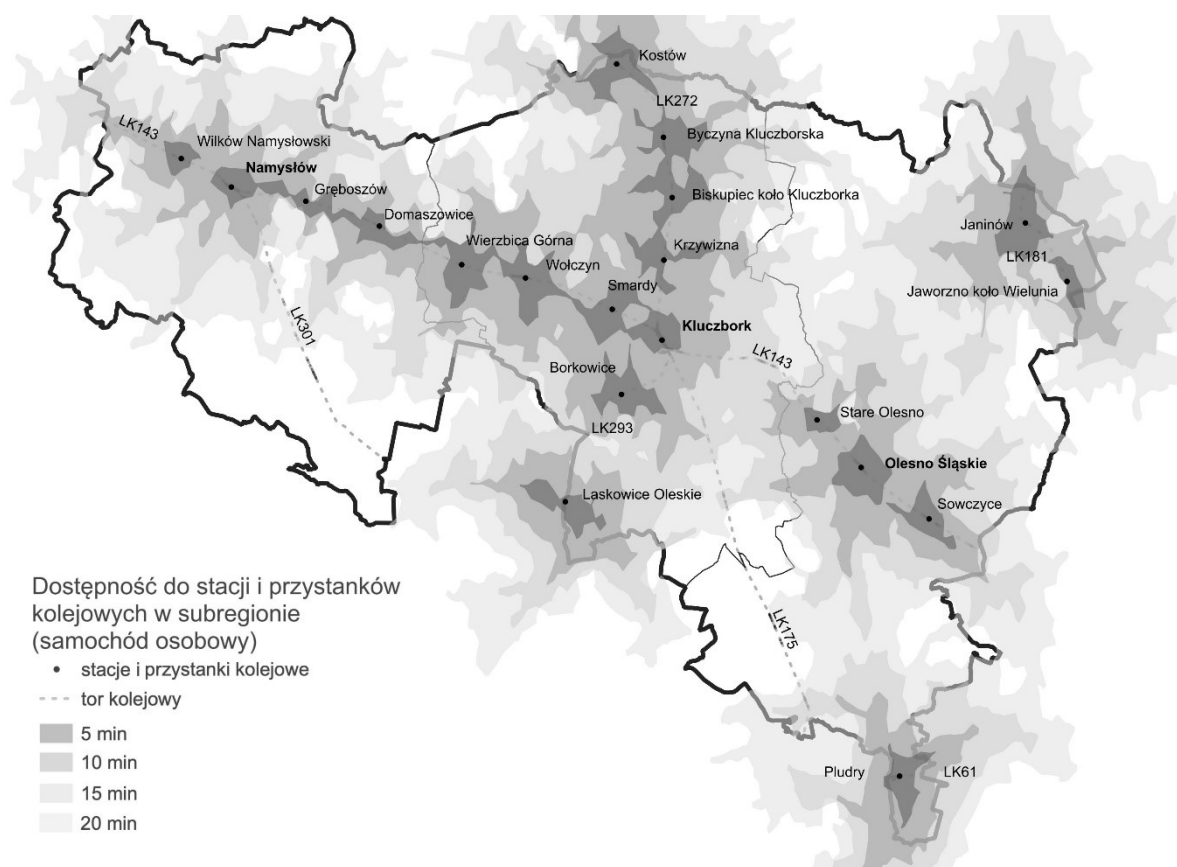
	Wrocław Gł.	Namysłów	Kluczbork	Olesno Śl.	Lubliniec
Wrocław Gł.		68 / 78	120 / 115	128 / 115	166 / 120
Namysłów	68 / 78		43 / 44	63 / 57	101 / 85
Kluczbork	120 / 115	43 / 44		12 / 20	31 / 45
Olesno Śl.	128 / 115	63 / 57	12 / 20		18 / 31
Lubliniec	166 / 120	101 / 85	31 / 45	18 / 31	

Tab. 43 zawiera uproszczoną analizę porównawczą czasów przejazdu pociągiem (wybrano najkrótszy czas przejazdu bez rozróżniania kategorii pociągów) oraz samochodem (w tym

przypadku przyjęto szacowany czas przejazdu w godzinach porannych). Na tej podstawie można stwierdzić, że transport kolejowy jest konkurencyjny względem samochodu w relacjach Namysłów – Wrocław, Lubliniec – Kluczbork, Olesno Śl. – Kluczbork.

Stosunkowo gęsta sieć przystanków i stacji kolejowych na terenie Subregionu stwarza szansę na optymalizację wykorzystania samochodu osobowego, który dla części mieszkańców zawsze będzie pełnił ważną rolę. Ryc. 52 wskazuje na bardzo wysoką dostępność czasową transportu kolejowego dla osób korzystających z samochodu osobowego. Pokazuje więc duży potencjał w zakresie integrowania transportu indywidualnego (samochód osobowy, rower) z wysokowydajnym, odpornym na zakłócenie i kongestię transportem kolejowym poprzez projekty typu „Park & Ride”.

Ryc. 52 Dostępność samochodem osobowym do stacji i przystanków kolejowych Subregionu

Źródło: opracowanie własne

Podstawowy zakres oferty pociągów regionalnych zapewniają zmodernizowane jednostki EN57 (Ryc. 53).

Ryc. 53 Zmodernizowane elektryczne zespoły trakcyjne stanowiące podstawę obsługi w przewozach regionalnych na linii kolejowej 143.

Źródło: materiały własne

7.3.4. Transport publiczny

Głównym środkiem realizacji potrzeb transportowych z wykorzystaniem transportu publicznego w Subregionie jest autobus. Jak wskazują dane w analizowanym okresie z każdym rokiem rosła liczba czynnych przystanków autobusowych w Subregionie. W 2018 r. ich liczba w powiatach kluczborskim, namysłowskim i oleskim wynosiła 853, w ciągu 5 kolejnych lat wzrosła do 1022. W największym tempie rosła liczba przystanków autobusowych w powiecie kluczborskim (wzrost o 125%) – Tab. 44. Jednym z działań służących wzrostowi udziału transportu publicznego w podziale modalnym w Subregionie jest integracja poszczególnych środków transportu m.in. poprzez budowę parkingów typu Parkuj i Jedź (Park & Ride). W 2022 r. w powiecie kluczborskim funkcjonowały 4 parkingi tego typu, w powiecie oleskim 3, natomiast w powiecie namysłowskim nie było ich wcale.

Tab. 44 Liczba przystanków autobusowych w Subregionie

Powiat	Rok					2018-2022 [%]
	2018	2019	2020	2021	2022	
Kluczborski	327	343	345	401	410	125
Namysłowski	146	149	160	161	169	116
Oleski	380	468	468	442	443	117
Ogółem	853	960	973	1004	1022	119

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

PKS Kluczbork jest największym dostawcą usług drogowego transportu publicznego w Subregionie. Przedsiębiorstwo to realizuje regularne przewozy autobusowe na terenie województw opolskiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego. Obsługuje 580 przystanków transportu zbiorowego realizując przeciętnie 10.834 odjazdów dziennie. Spośród

obsługiwanych przystanków 7 zapewnia ponad 96 odjazdów w dzień powszedni. Wartość ta oznacza, że z danego przystanku realizowane są co najmniej 4 połączenia autobusowe na godzinę. Według metodyki wyliczania wskaźników SUMI⁵⁶ oznacza to, że dany przystanek zapewnia dobry dostęp do publicznego transportu zbiorowego wszystkim osobom mieszkającym w odległości 417 m w linii prostej od przystanku.

Tab. 45 Dziesięć przystanków o największej liczbie odjazdów realizowanych przez PKS Kluczbork

Nazwa przystanku	Liczba odjazdów z przystanku dziennie
KLUCZBORK, DWORZEC AUTOBUSOWY. - R	303
KLUCZBORK BYCZYŃSKA / JANA PAWŁA II - G	141
KLUCZBORK BYCZYŃSKA / BAZA PKS - G	140
DOMASZOWICE SZKOŁA	112
DOMASZOWICE PRZEDSZKOLE	110
BYCZYNA, WAŁOWA - W	109
KLUCZBORK OPOLSKA CMENTARZ	102
KLUCZBORK, GALERIA MIODOWA - R	94
KLUCZBORK BYCZYŃSKA / PARK DZIERŻONA - G	92
KLUCZBORK BYCZYŃSKA / SIENKIEWICZA. - G	80

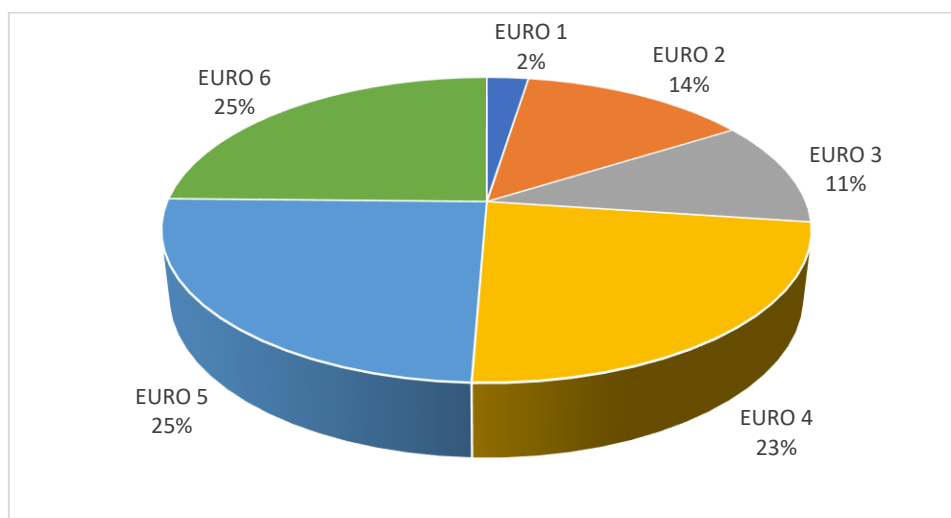
Źródło: Dane PKS Kluczbork

PKS Kluczbork na swojej stronie internetowej (www.pks.kluczbork.pl) oferuje użytkownikom wyszukiwarkę połączeń, a także możliwość sprawdzania na żywo dokładnego czasu przyjazdu autobusu (serwis mapowy www.kluczbork.kiedyprzyjedzie.pl), co zachęcić ma mieszkańców do częstszego korzystania z usług transportu publicznego. Tab. 45 pokazuje wysoką dostępność transportu zbiorowego dla najważniejszych przystanków obsługiwanych przez PKS Kluczbork.

⁵⁶ Sustainable Urban Mobility Indicators. Technical support related to sustainable urban mobility indicators (SUMI). Harmonisation Guideline. Final (web) version. European Commission, Mobility and Transport, 28 August 2020

Link: https://transport.ec.europa.eu/system/files/2020-09/sumi_wp1_harmonisation_guidelines.pdf

Ryc. 54 Struktura taboru PKS Kluczbork według spełnianych norm emisji EURO (stan na 2023 r.)

Źródło: Dane PKS Kluczbork, październik-listopad 2023

Każdego roku PKS Kluczbork realizuje ponad 2 mln wozokilometrów pracy eksploatacyjnej oraz ponad 2 mln pasażerokilometrów pracy przewozowej. W 2023 r. w skład floty pojazdów PKS Kluczbork wchodziło 81 autobusów o zróżnicowanej wielkości i pojemności pasażerskiej oraz różnych producentów. Flota ta jest również zróżnicowana pod względem spełnianych norm emisji spalin EURO. Obecnie ¼ floty spełnia najbardziej rygorystyczną normę EURO 6. Podobny udział we flocie posiadają łącznie pojazdy spełniające normy EURO 1, EURO 2 i EURO 3 (Ryc. 54), co wskazuje na konieczność wymiany części floty na tabor bezemisyjny. Obecnie średni wiek autobusów wchodzących w skład floty PKS Kluczbork to 13,4 lat. Wiek poszczególnych pojazdów jest silnie zróżnicowany (Tab. 46). Najliczniejszą grupę pojazdów stanowią te w wieku 5 i 16 lat. Obecnie 14 pojazdów zostało wyprodukowanych ponad 20 lat temu, przy czym najstarszy pojazd wyprodukowany został 31 lat temu.

Tab. 46 Struktura wiekowa pojazdów we flocie PKS Kluczbork

L.p.	Rok produkcji	Wiek pojazdu [liczba lat]	Liczba pojazdów
1	2023	0	4
2	2018	5	13
3	2017	6	1
4	2014	9	2
5	2013	10	3
6	2012	11	2
7	2011	12	6
8	2010	13	4
9	2009	14	5
10	2008	15	6
11	2007	16	13
12	2006	17	3
13	2005	18	1
14	2004	19	2
15	2003	20	2
16	2002	21	1
17	2001	22	3
18	2000	23	6

19	1999	24	2
20	1997	25	1
21	1992	31	1

Źródło: Dane PKS Kluczbork, październik-listopad 2023

Na podstawie danych dotyczących sprzedaży biletów przez PKS Kluczbork można stwierdzić, że najpopularniejszymi połączeniami realizowanymi przez przedsiębiorstwo są:

- Kluczbork-Opole,
- Kluczbork-Praszka,
- Kluczbork-Wołczyn,
- Kluczbork-Byczyna.

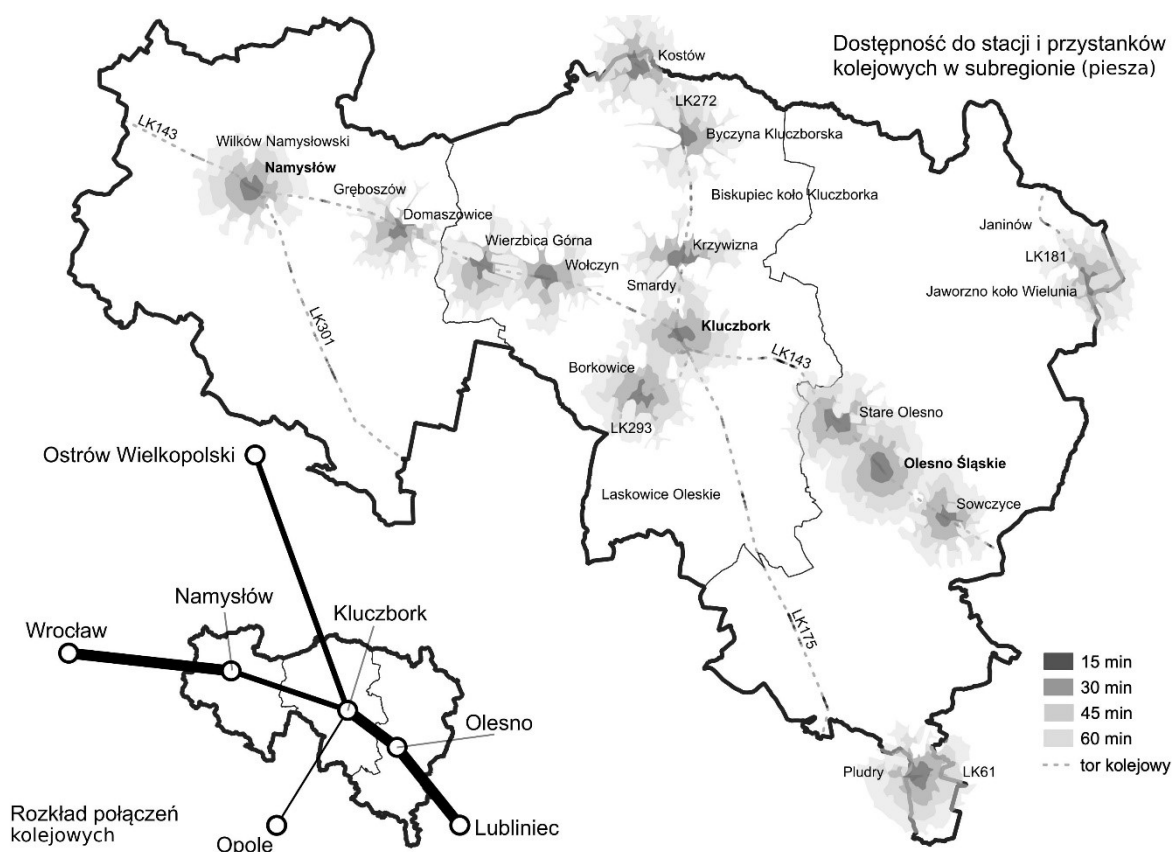
Najmniej popularnymi połączeniami są natomiast:

- Kluczbork-Szymonków,
- Kluczbork-Kępno.

PKS Kluczbork stosuje taryfy strefowo-kilometrowe oraz kilometrowe. W strukturze sprzedaży biletów dominują bilety jednorazowe (89%), bilety miesięczne posiadają natomiast przeciętnie 11% udział w całkowitej sprzedaży PKS Kluczbork⁵⁷. Dane te wskazują, że wśród pasażerów realizujących swoje potrzeby transportowe w Subregionie przy pomocy usług oferowanych przez PKS Kluczbork dominują prawdopodobnie osoby nieregularnie korzystające z transportu zbiorowego lub te, które nie posiadają stałych potrzeb transportowych na przykład wynikających ze stosunku pracy.

⁵⁷ Na podstawie danych wewnętrznych PKS Kluczbork, październik-listopad 2023

Ryc. 55 Dostępność piesza stacji i przystanków kolejowych w Subregionie

Źródło: Opracowanie własne

Poszczególne obszary Subregionu charakteryzują się zróżnicowaną dostępnością do stacji i przystanków kolejowych. Dostępność piesza do transportu kolejowego przedstawiona za pomocą izochron czasu dojścia do przystanku (15, 30, 45 i 60 minut) przedstawiona została na rysunku 55.

7.3.5. Dostępność do transportu publicznego

Znaczenie dostępności potwierdzają trendy demograficzne i zjawiska społeczne opisane w Strategii rozwoju województwa opolskiego⁵⁸, które są niekorzystne również w skali Subregionu. W latach 2014-2022 bardzo znacząco (o niemal ¼) wzrosła liczba mieszkańców miast Subregionu w wieku poprodukcyjnym, choć również dla województwa opolskiego skala wzrostu w tej kategorii mieszkańców była wysoka (19%). Podobnie wyższa była dynamika wzrostu liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na wsi (14% dla Subregionu i 10% dla województwa opolskiego), przy porównywalnej dynamice spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (Tab. 47). Wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości życia także poza głównymi miastami regionu skutkować będzie wzrostem zapotrzebowania na usługi publicznego transportu zbiorowego w tej grupie wiekowej.

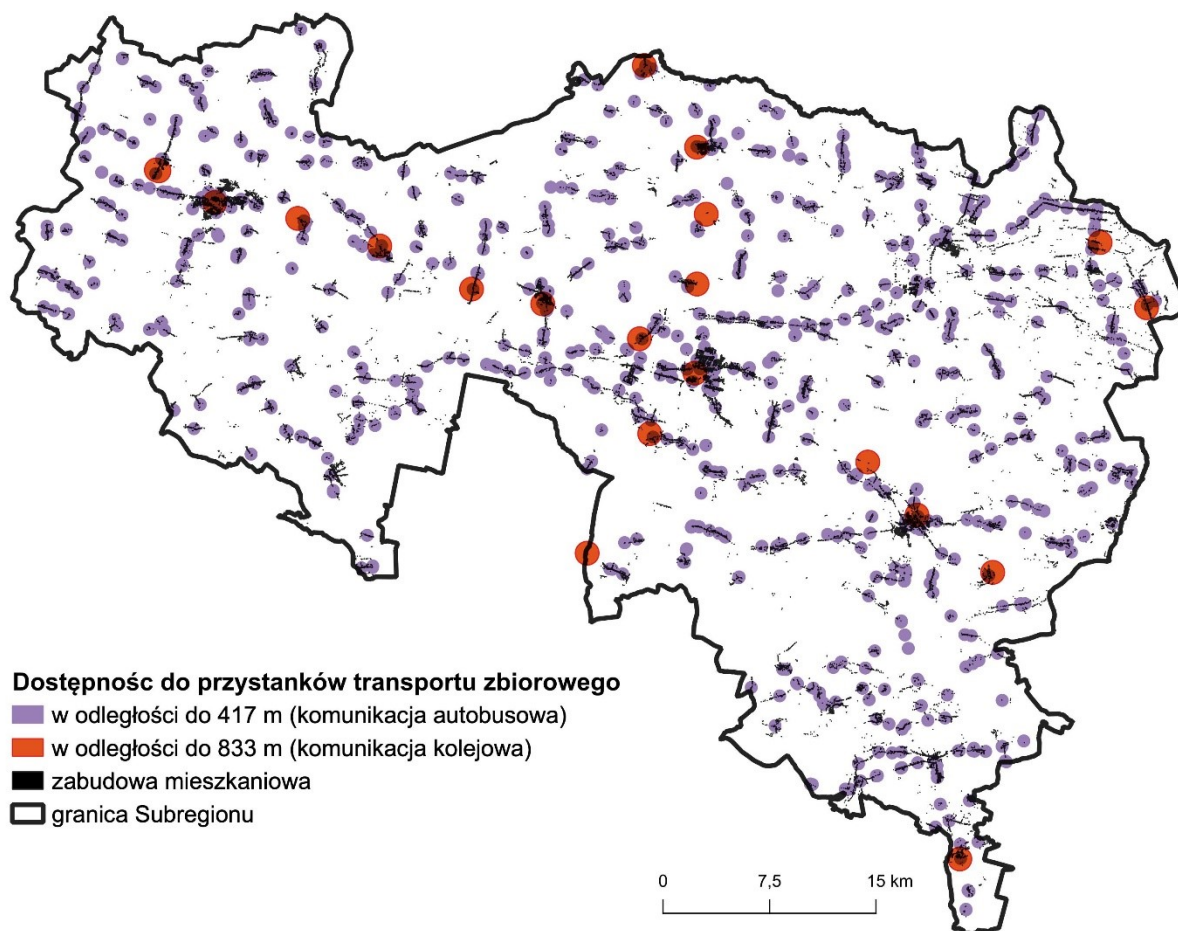
⁵⁸ Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Strategia rozwoju województwa opolskiego 2030, Opole 2021, s. 48 i nast.

Tab. 47 Dynamika zmian ludności w województwie opolskim i Subregionie Północnym w latach 2014-2022

Dynamika zmian ludności w latach 2014-2022	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	w miastach	na wsi	w miastach	na wsi	w miastach	na wsi
woj. opolskie	-3%	-4%	-12%	-13%	19%	10%
Subregion Północny	-1%	-5%	-15%	-11%	23%	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS, Warszawa 2023

Ryc. 56 Dostępność do przystanków transportu zbiorowego w Subregionie

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT10k, siatki demograficznej z Narodowego Spisu Powszechnego 2021 oraz materiałów rozproszonych

Dostępność do publicznego transportu zbiorowego szczególnie na terenach o niskiej gęstości zaludnienia od lat pozostaje jednym z najpoważniejszych wyzwań cywilizacyjnych w Polsce. Dostępność transportowa została uznana za czynnik o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa opolskiego⁵⁹. Poza izochroną 60 min. czasu dojazdu do Opola, którą uznano jako granicę korzystnej dostępności drogowej, znalazły się gminy Wilków, Namysłów, Domaszowice (powiat namysłowski), Wołczyn i Byczyna (powiat kluczborski) oraz Gorzów Śl., Praszka, Rudniki i Radłów (powiat oleski)⁶⁰.

⁵⁹ Plan Transportowy Województwa Opolskiego, Opole 2021, s. 47 i nast.

⁶⁰ Plan Transportowy Województwa Opolskiego, Opole 2021, s. 47

Dostępność przestrzenna do transportu w Subregionie mierzona dystansem do przystanków publicznego transportu zbiorowego jest zróżnicowana.

Ponad 2/3 mieszkańców Subregionu mieszka w odległości 417 m w linii prostej od przystanku autobusowego, choć poszczególne przystanki różnią się pod względem liczby oferowanych połączeń. Najwyższe wartości przybiera ona dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (z których najwyższą dostępnością cechuje się Kluczborski MOF) i ich miast centralnych, tj. Kluczborka, Namysłowa i Olesna. W konsekwencji wysoką dostępnością charakteryzują się również miejscowości zlokalizowane wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych wyznaczonych przede wszystkim przez drogi krajowe (m.in. DK45, DK42 czy DK11) oraz posiadające w dostępie do transportu kolejowego (Ryc. 56).

Znacznie niższa jest dostępność przestrzenna do transportu kolejowego, choć 18% mieszkańców Subregionu mieszka w odległości do 833 metrów od przystanku / stacji kolejowej (Tab. 48).

Tab. 48 Dostępność przestrzenna transportu publicznego w Subregionie

Parametr dostępności	liczba ludności	% ludności Subregionu
Mieszkańcy w buforze dostępu do 417 m do przystanków transportu zbiorowego	110 689	69,4
Mieszkańcy Subregionu w buforze dostępu do 833 m do transportu zbiorowego	28914	18,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT10k, siatki demograficznej z Narodowego Spisu Powszechnego 2021 oraz materiałów rozproszonych

7.3.6. Mobilność aktywna (ruch pieszy i rowerowy)

Na obszarze Subregionu funkcjonuje sieć dróg rowerowych oraz rowerowych szlaków turystycznych. Sieć ta jest stopniowo rozbudowywana, jak pokazują dane w latach 2016-2022 całkowita długość dróg rowerowych w Subregionie wzrosła z 7,7 km do 118,8 km. Pomimo tego, że dynamika zmian długości dróg rowerowych w powiecie oleskim w analizowanym okresie była najniższa (o 318%), to i tak powiat ten ma najbardziej rozbudowaną sieć dróg rowerowych spośród wszystkich tworzących Subregion (Tab. 49). Świadczy o tym nie tylko całkowita długość dróg rowerowych w powiecie wyrażona w km, ale również liczba km dróg rowerowych przypadających na 100 km² powierzchni powiatu oraz na 10 tys. mieszkańców. Uogólniając można stwierdzić, że sieć dróg rowerowych w powiecie oleskim jest dwukrotnie bardziej rozbudowana względem powiatu kluczborskiego i o jedną trzecią względem powiatu namysłowskiego.

Obecnie w Subregionie wciąż ciągłość poszczególnych elementów systemu dróg rowerowych nie jest zapewniona w zadowalającym stopniu. Ukształtowanie terenu, sieć dróg lokalnych, rozmieszczenie przystanków kolejowych oraz przestrzenne rozmieszczenie źródeł i celów ruchu są atutami Subregionu w zakresie dalszego wzrostu znaczenia ruchu rowerowego w przejazdach obowiązkowych związanych z pracą i edukacją. Rys. 25 wskazuje na wysoki poziom dostępności przestrzennej roweru względem przystanków kolejowych zlokalizowanych w Subregionie. Stanowi to istotny, potencjalny czynnik wzrostu znaczenia roweru w realizacji podróży intermodalnych, w których pierwszy i/lub ostatni etap podróży pokonywany jest rowerem.

Tab. 49 Długość dróg dla rowerów oraz ich gęstość

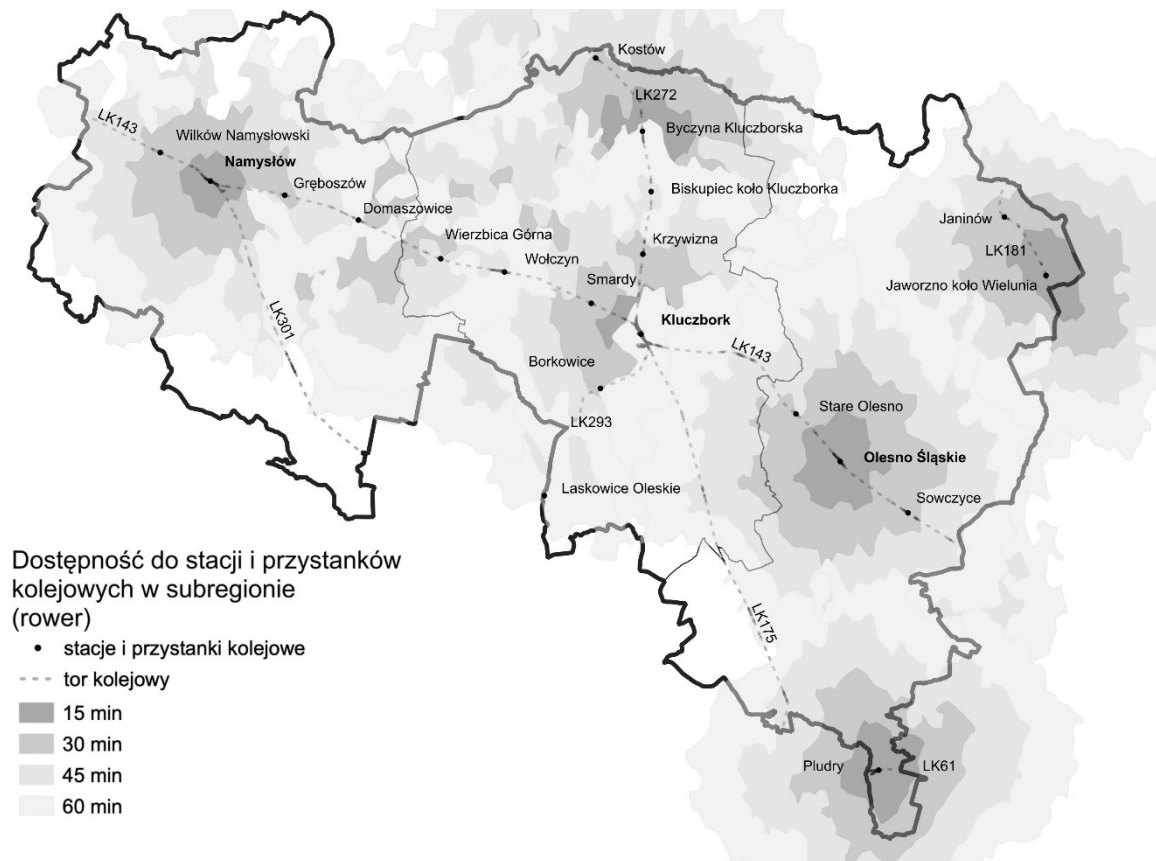
Wskaźnik	Powiat	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022/ 2016
Drogi dla rowerów ogółem [km]	Powiat kluczborski	5,2	5,2	12,1	21,2	24,6	24,6	24,6	473%
	Powiat namysłowski	5,6	5,7	22,1	32,0	34,0	37,0	37,0	661%
	Powiat oleski	18,0	23,9	28,6	56,6	57,1	57,2	57,2	318%
Drogi dla rowerów na 100 km ²	Powiat kluczborski	0,61	0,61	1,42	2,49	2,89	2,89	2,89	474%
	Powiat namysłowski	0,75	0,76	2,95	4,28	4,54	4,95	4,95	660%
	Powiat oleski	1,85	2,46	2,94	5,81	5,87	5,88	5,88	318%
Drogi dla rowerów na 10 tys. ludności	Powiat kluczborski	0,78	0,79	1,84	3,24	3,91	3,95	3,99	512%
	Powiat namysłowski	1,31	1,34	5,18	7,51	8,02	8,73	8,78	670%
	Powiat oleski	2,76	3,69	4,43	8,80	9,16	9,23	9,28	336%

Źródło: Bank danych Lokalnych GUS

W odpowiedzi na potrzebę rozwoju i uzupełnienia infrastruktury rowerowej samorząd województwa realizował projekt „Opolskie na rowery – przygotowanie i realizacja koncepcji rozwoju ścieżek rowerowych w województwie opolskim wraz z kampanią edukacyjną”.

Głównym celem nowej infrastruktury rowerowej ma być skomunikowanie najważniejszych ośrodków w Subregionie oraz stworzenie podwalin pod jej dalszą rozbudowę w celu umożliwienia wykorzystania roweru jako środka transportu pomiędzy głównymi lokalnymi atrakcjami turystycznymi oraz obiektami kultury. Na Ryc. 57 przedstawiono mapę planowanych inwestycji. Kolorem niebieskim zaznaczono inwestycje planowane w ramach projektu „Opolskie na rowery”, kolorem brązowym zaznaczono inne planowane inwestycje.

Ryc. 57 Dostępność rowerem do stacji i przystanków kolejowych w Subregionie

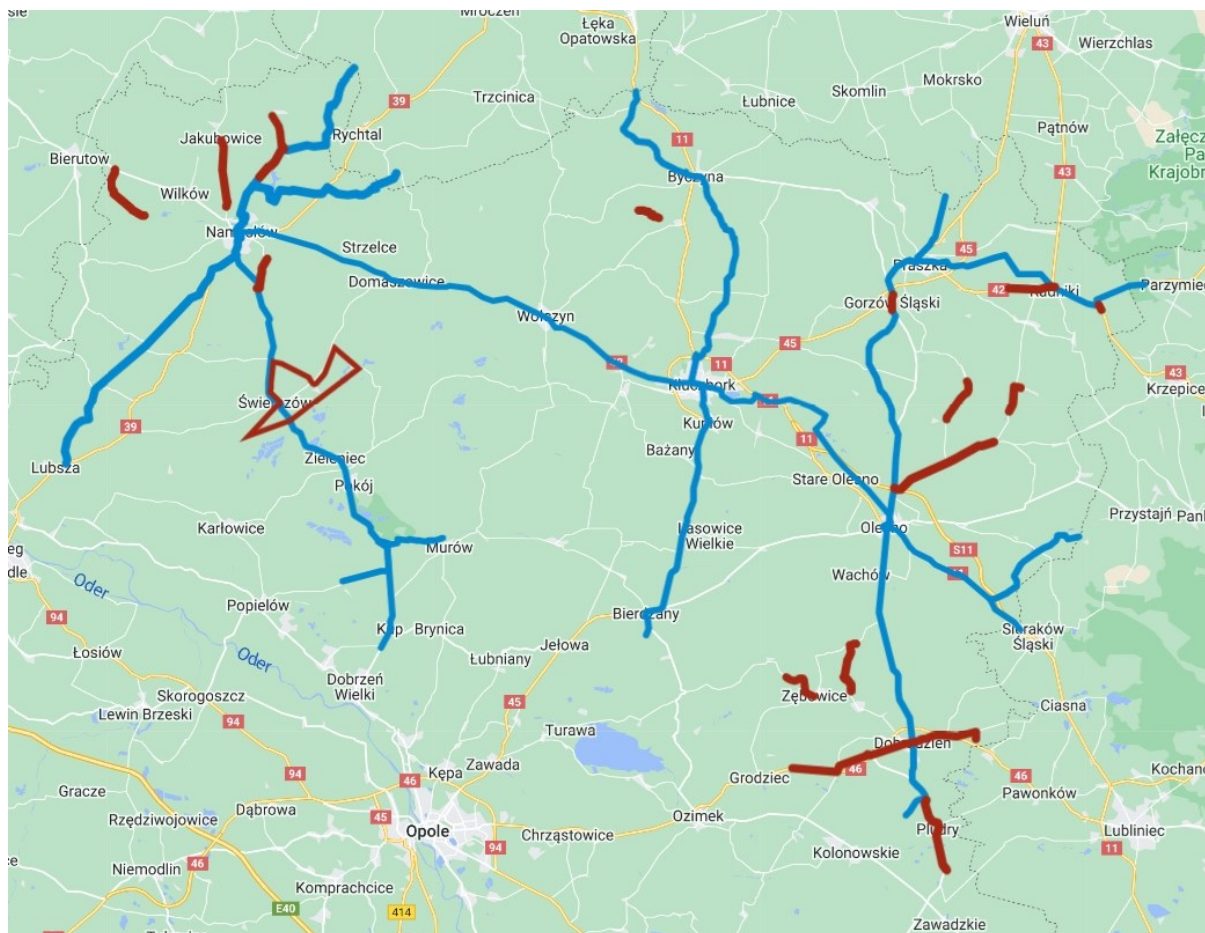

Źródło: opracowanie własne na podstawie podkładów OpenStreet Map

W nowej perspektywie finansowej (2021-2027) planowany jest rozwój dróg rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych w obszarze funkcjonalnym miast wraz z infrastrukturą towarzyszącą zapewniających dojazd do centrów usług i miejsc pracy.

Jak pokazują dane, mieszkańcy powiatów namysłowskiego, kluczborskiego oraz oleskiego w zróżnicowany sposób oceniają poszczególne aspekty podróży rowerowych. Przeciętnie najniżej oceniono cechy takie jak czas potrzebny na realizację podróży rowerowej oraz jej bezpieczeństwo i komfort. Na wszystkie powyższe cechy bezpośredni wpływ ma jakość infrastruktury rowerowej oraz drogowej w analizowanym regionie (Tab. 50).

Ryc. 58 Planowane inwestycje w infrastrukturę rowerową [kolor niebieski – inwestycje planowane w ramach projektu „Opolskie na rowery”, kolor brązowy – dodatkowe propozycje samorządów]

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.opolskie.pl/36897-2/>

Tab. 50 Ocena poszczególnych cech roweru jako środka transportu w skali 1-5

Cecha	Koszt podróży	Dostępność środka podróży	Czas podróży	Komfort podróży	Bezpieczeństwo podróży
Ocena	4,4	4,4	2,9	3,2	3,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Na niezadowalający stan rozwoju infrastruktury rowerowej, a co za tym idzie konieczność budowy nowych dróg rowerowych, oświetlenia istniejących dróg rowerowych oraz wdrażania rozwiązań w zakresie uspokojenia ruchu w sąsiedztwie dróg rowerowych i ich skrzyżowań z pozostałą infrastrukturą wskazują również badania przeprowadzone wśród dyrektorów szkół ponadpodstawowych funkcjonujących w Subregionie. W oparciu o nie można stwierdzić, że spośród trzech cech jakościowych oferty dla podróży rowerowych uczniów, najgorzej oceniono jakość infrastruktury rowerowej umożliwiającej dojazd do szkoły (średnia 3,8 w skali 1-6). Najlepiej oceniono natomiast zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych dla jednośladów. Ponadto jakość infrastruktury rowerowej jest silnie zróżnicowana w poszczególnych częściach Subregionu, a co za tym idzie - silnie zróżnicowane są także jej oceny. Spośród 12 szkół ponadpodstawowych poddanych analizie, w żadnym przypadku nie przyznano maksymalnej punktacji w zakresie jakości infrastruktury rowerowej, jednocześnie w

przypadku dwóch szkół jakość tą oceniono na poziomie miernym. Niższe oceny jakości infrastruktury w większości przypadków skutkowały niższymi ocenami bezpieczeństwa rowerzystów w najbliższym otoczeniu szkół (Tab. 51).

Tab. 51 Ocena poszczególnych cech jakościowych transportu rowerowego w relacji do i ze szkoły (w skali 1-6)

Szkoła	Gmina	Odpowiednia liczba miejsc parkingowych dla rowerów i hulajnóg	Bezpieczeństwo rowerzystów w najbliższym sąsiedztwie szkoły	Jakość infrastruktury rowerowej umożliwiającej dojazd do szkoły
Zespół Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku	Kluczbork	4	5	3
ZS nr 2 CKU w Kluczborku	Kluczbork	6	4	2
ZS nr 1 w Kluczborku	Kluczbork	4	5	4
ZSO 1 LO Kluczbork	Kluczbork	3	5	4
I LO w Namysłowie	Namysłów	4	2	2
Zespół Szkół Rolniczych w Namysłowie	Namysłów	6	6	5
ZS Mechanicznych w Namysłowie	Namysłów	4	4	4
I LO W Praszce	Praszka	6	5	5
ZSE i O w Oleśnie	Olesno	3	4	4
ZSZ Olesno	Olesno	6	3	4
ZS w Oleśnie	Olesno	2	3	3
ZS w Dobrodzieniu	Dobrodzień	6	5	5
Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Praszce	Praszka	6	6	5
ZS Gorzów Śląski	Gorzów Śl.	4	3	3
Wartość przeciętna		4,6	4,3	3,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród dyrektorów szkół, październik 2023

Pomimo, że rower został wskazany przez mieszkańców Subregionu jako drugi najczęściej wykorzystywany środek transportu po samochodzie osobowym, to w przypadku niektórych celów podróży jego udział jest marginalny. Uogólniając wyniki badania można stwierdzić, że wśród mieszkańców analizowanego obszaru, rower jest bardziej popularnym środkiem podróży w przypadku realizacji podróży do celów nieobligatoryjnych, zwłaszcza takich jak miejsca rekreacji i sportu oraz spotkania w gronie rodziny i przyjaciół. Obecnie zdecydowanie mniej osób wykorzystuje rower jako główny środek podróży do celów obligatoryjnych, a więc w podróżach do i z pracy oraz miejsc nauki (przy czym dane te dotyczą jedynie mieszkańców w wieku powyżej 15 lat). Wskazuje to na wysoki potencjał dla wykorzystania roweru w podróżach związanych z pracą i edukacją, jako element tzw. „pierwszej/ostatniej mili” podróży, której zasadnicza część realizowana jest pociągiem lub autobusem.

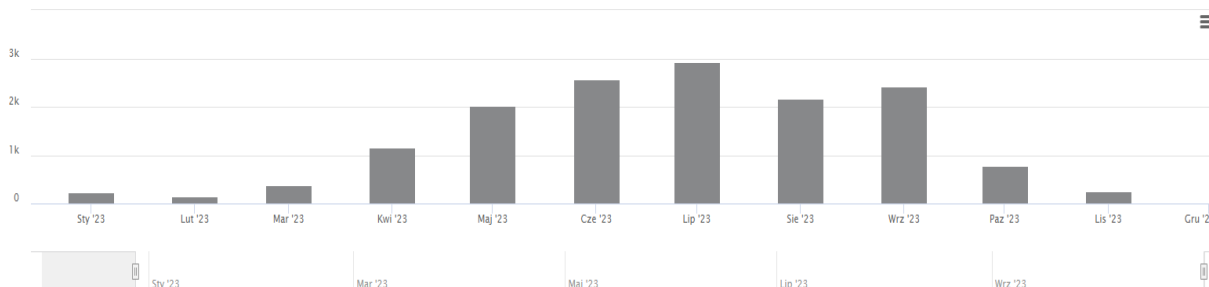
Tab. 52 Odsetek wskazań roweru jako najczęściej wykorzystywanego środka podróży do poszczególnych celów przemieszczeń

Cel podróży	Odsetek wskazań [%]
Do miejsc rekreacji i sportu np. basen, hala sportowa, las, jezioro	14
Do miejsca zamieszkania rodziny, przyjaciół	10
Do lekarza pierwszego kontaktu	6
Do miejsca pracy	5
Do urzędów	5
Do miejsca kultu religijnego (kościół)	5
Do usług kulturalnych (kino, teatr, biblioteka i innych)	3
Do galerii handlowej, supermarketu	3
Do miejsca nauki	2
Do szpitala	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań marketingowych, UMWP, Opole 2023

Natężenie ruchu rowerowego wykazuje silne zróżnicowanie w skali roku. Na podstawie danych pochodzących z licznika rowerowego z Boroszowa (powiat oleski) można stwierdzić, że natężenie ruchu rowerowego rośnie dynamicznie pomiędzy marcem i kwietniem, by osiągnąć maksymalną wartość w lipcu. Również wrzesień okazuje się miesiącem o dużej liczbie zarejestrowanych podróży (Ryc. 59).

Ryc. 59 Natężenie ruchu rowerowego zarejestrowane przez licznik rowerowy w Boroszowie (powiat oleski) w okresie styczeń - listopad 2023 (stan na 19.11.2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.opolskie.pl/36897-2/>

Przemieszczenia piesze w skali całego Subregionu mają znacznie mniejsze znaczenie niż gdyby odnosić je do skali poszczególnych gmin, a nawet miejscowości. W skali lokalnej przemieszczenia piesze stanowią znaczną część wszystkich podróży, choć są niedoszacowane, a sami mieszkańcy podczas badań nie zdają sobie często sprawy, że jest to równoważny względem innych sposób przemieszczania się. Wynikające z tego niedoszacowanie znaczenia przemieszczeń nie powinno stanowić jednak argumentu za deprecjonowaniem znaczenia mobilności pieszej. Koncepcja zrównoważonej mobilności miejskiej zakłada uwzględnianie wszystkich środków transportu ze szczególnym uwzględnieniem transportu niezmotoryzowanego⁶¹. Stanowią one również istotny składnik podróży realizowanych transportem zbiorowym.

⁶¹ M. Wołek, M. Gromadzki, A. Jagiełło: *Dzielnicowe, miejskie i metropolitalne plany zrównoważonej mobilności - różnice i podobieństwa*. [W:] *Przemiany na rynku pasażerskich usług transportowych*:

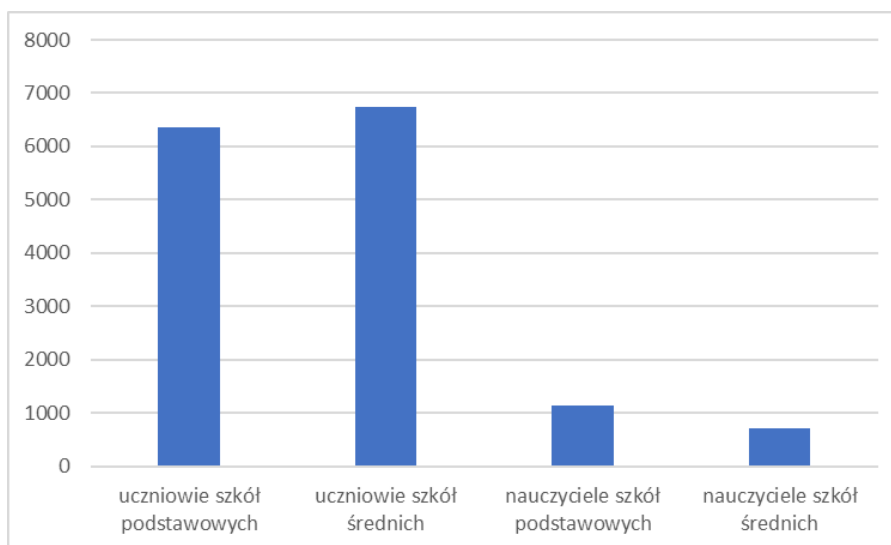
7.3.7. Mobilność sektora edukacji

Elementem w procesie dialogu dla planowania mobilności miejskiej w Subregionie były warsztaty dla różnych interesariuszy reprezentujących istotne obszary funkcjonowania. Znaczenie oświaty przejawia się bowiem nie tylko w formowaniu trwałych podstaw pod rozwój oparty na innych przewagach niż koszty pracy. Placówki oświatowe stanowią istotny element lokalnego rynku pracy, tym ważniejszy, im rynek ten jest płytszy. Infrastruktura społeczna szkół i przedszkoli powinna służyć też mieszkańcom. Z punktu widzenia mobilności miejskiej, placówki oświatowe są jednymi z najważniejszych celów codziennych, regularnych podróży, wykonywanych o ustalonych porach dnia⁶².

Oprócz analizy przemieszczania się uczniów szkół średnich Subregionu, poza warsztatami dla przedstawicieli sektora edukacji przeprowadzono badanie wśród dyrektorów szkół w powiatach namysłowskim, kluczborskim i oleskim. Ankiety wypełniło 34 przedstawicieli szkół podstawowych oraz 14 szkół ponadpodstawowych, w których łącznie uczy się ponad 13 tysięcy uczniów (Ryc. 60) oraz zatrudnionych było 1 855 pracowników (w 2023 roku).

W odniesieniu do pracowników zbadano ich sposób dojazdu do pracy. Zarówno w przypadku szkół podstawowych i średnich dominuje samochód osobowy (udział od 63% do 77% w zależności od powiatu).

Ryc. 60 Liczba uczniów i nauczycieli w szkołach objętych badaniem w formie kwestionariusza ankiety wypełnianej przez dyrektorów szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród dyrektorów szkół, październik 2023

Sposób realizacji podróży przez uczniów Subregionu jest ściśle uzależniony od typu szkoły. Wśród uczniów szkół podstawowych dominują przemieszczenia transportem zbiorowym (nawet do 1/3 ogółu podróży w powiecie), przemieszczenia piesze odpowiadają za około ¼ wszystkich podróży i są na podobnym poziomie jak dowożenie dzieci samochodem osobowym (Tab. 53). Cechą charakterystyczną mobilności uczniów szkół podstawowych Subregionu był wysoki udział rowerów i hulajnóg, które dla części uczniów w obszarach wiejskich stanowią

monografia dedykowana profesorowi Olgierdowi Wyszomirskiemu. Red. K. Hebel, D. Tłoczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk-Sopot 2021

⁶² K. Nosal: Zasady tworzenia planów mobilności dla obiektów i obszarów generujących duże potoki ruchu, „Transport Miejski i Regionalny” 2016 nr 2, s. 3-11

jedyną alternatywę dla dogodnego dotarcia i powrotu do szkoły. Szkołami o zaobserwowanej w dwóch dniach października 2023 r. największej liczbie zaparkowanych rowerów i hulajnóg były SP 4 w Namysłowie, PSP 2 w Oleśnie oraz PSP 2, PSP 5 oraz PSP 1 w Kluczborku⁶³.

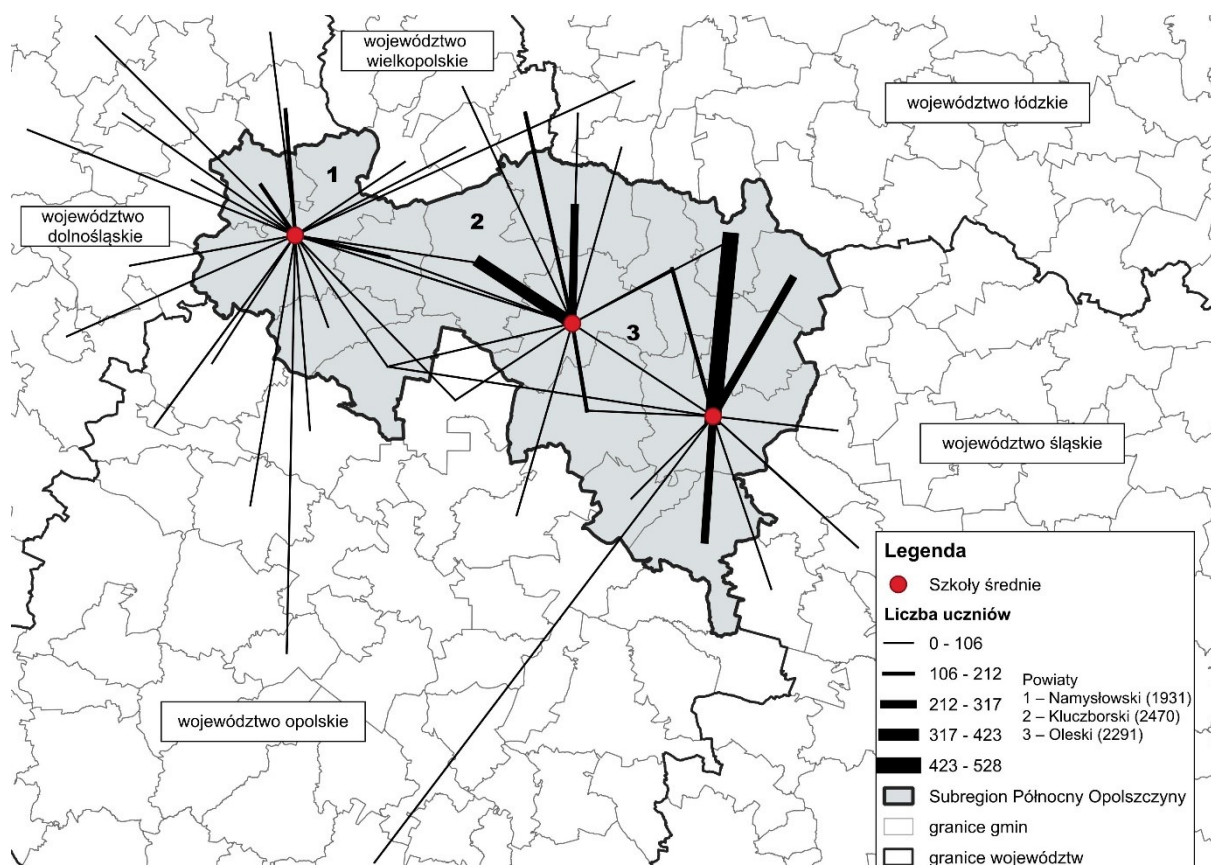
Tab. 53 Podział podróży uczniów szkół podstawowych (wg powiatów)

	samochód os.	transport zbiorowy	rower & hulajnoga	pieszo
namysłowski	25%	35%	13%	27%
oleski	25%	32%	18%	25%
kluczborski (tylko gm. Kluczbork)	34%	13%	24%	29%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród dyrektorów szkół, październik 2023

Nieco inaczej przedstawia się podział podróży uczniów szkół ponadpodstawowych. Wynika to z faktu, że niemal połowa z nich mieszka poza gminą, w której zlokalizowana jest szkoła średnia.

Ryc. 61 Więźba ruchu uczniów szkół ponadpodstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny w roku szkolnym 2023/2024

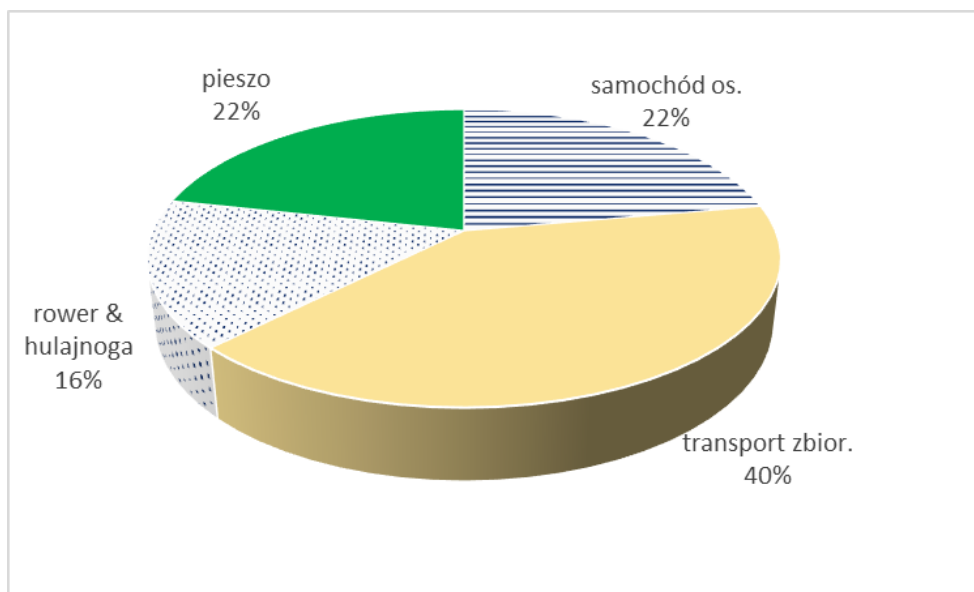
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych ze starostw powiatowych

⁶³ Wyniki badania dyrektorów szkół Subregionu, październik 2023

Więźba ruchu jednostki samorządu terytorialnego jest silnie zdeterminowana skalą codziennych przemieszczeń uczniów, rodziców, pracowników placówek oświatowych i innych „użytkowników” placówek oświatowych. Zależy ona od liczby i rozmieszczenia przedszkoli i szkół, wyznaczonych obwodów szkolnych, liczby i wieku uczniów, rodzaju szkół oraz znaczenia i popularności danej szkoły⁶⁴. W rezultacie podział podróży, dla których motywację stanowi oświata i wychowanie, kształtuje się odmiennie dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Więźba podróży uczniów szkół średnich Subregionu została opracowana w podziale na powiaty. Na łączną liczbę 6.700 uczniów szkół średnich niemal połowa zamieszkuje gminę centralną każdego z trzech powiatów tworzących Subregion Północny Opolszczyzny. Aktualna więźba ruchu uczniów dojeżdżających do gminy Kluczbork nie odbiega znacząco od więźby ruchu stworzonej na podstawie danych z 2015 roku⁶⁵. Oznacza to pewną stałość kierunków przemieszczeń uczniów mieszkających w Subregionie, a tym samym niewielką zmienność kierunków i wielkości zgłaszanych potrzeb transportowych przez tę grupę społeczną (Rys. 61). Silne rozproszenie uczniów szkół ponadpodstawowych ma wpływ na sposoby dotarcia do miejsc nauki. Ok. 40% z nich wybiera transport zbiorowy. Na niższym poziomie jest dojście pieszo oraz dojazd samochodem osobowym. Udział jednośladów w realizacji podróży uczniów szkół ponadpodstawowych wyniósł 16% (Ryc. 62).

Ryc. 62 Sposoby realizacji podróży uczniów do szkół ponadpodstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród dyrektorów szkół, październik 2023

Dyrektorzy szkół podstawowych zostali ponadto poproszeni o ocenę poszczególnych elementów istotnych dla mobilności uczniów oraz pracowników badanych szkół podstawowych. Dopasowanie rozkładu do godzin rozpoczynania i kończenia lekcji zostało ocenione pozytywnie lub bardzo pozytywnie, podobnie jak lokalizacja przystanków

⁶⁴ M. Wołek: *Mobilność sektora oświaty w samorządzie lokalnym w Polsce*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. *Ekonomika Transportu i Logistyka*” 2017, nr 75.

⁶⁵ *Bieguny wzrostu województwa opolskiego badanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, pod red. W. Dziemianowicza i A. Dąbrowskiej, Instytut Rozwoju Miast, GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, 2016, s. 81.*

publicznego transportu zbiorowego względem szkoły (poza SP 1 Namysłów, SP 2 Namysłów, ZSP w Wachowie oraz ZSP w Wojciechowie). Elementem, który negatywnie został oceniony przez ponad 1/4 przedstawicieli szkół podstawowych jest „odpowiednia liczba miejsc parkingowych dla samochodów”.

Dość nisko oceniono jakość infrastruktury rowerowej umożliwiającej dojazd do szkół podstawowych – ponad 1/3 szkół w gminach Subregionu oceniła ją jako „bardzo złą” lub „złą”, natomiast zaledwie pięć szkół oceniło negatywnie poziom bezpieczeństwa rowerzystów ruchu drogowego w sąsiedztwie szkół (SP Domaszowice, PSP nr 2 w Oleśnie, ZSP w Wachowie, SP 2 Namysłów, PSP w Bogacicy).

Jakość infrastruktury pieszej umożliwiającej dojście do szkoły negatywnie ocenili przedstawiciele sześciu szkół podstawowych (PSP w Kuniowie, PSP w Bąkowie, SP Domaszowice, ZSP w Wachowie, PSP w Bogacicy oraz PSP w Kujakowicach Dolnych). Wysoko natomiast oceniono poziom bezpieczeństwa pieszych w sąsiedztwie szkoły. Tylko ZSP w Wachowie oceniła źle tę kategorię. Pełny przegląd postulatów dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego w sąsiedztwie szkół podstawowych i ponadpodstawowych znajduje się w części „Bezpieczeństwo ruchu drogowego”.

Dopasowanie godzin przyjazdów autobusów do planu lekcji oceniono zostało dobrze, żadna ze szkół średnich nie oceniła źle spełnienia tego postulatu. W przypadku oceny dopasowania godzin odjazdów autobusów do planu lekcji zaznaczyły się już większe różnice. Cztery szkoły źle oceniły stopień realizacji tego postulatu (ZS nr 2 CKU w Kluczborku, I LO w Namysławie, ZS w Oleśnie oraz ZS Gorzów Śląski).

Część najstarszych uczniów szkół średnich i znakomita większość nauczycieli posiada prawo jazdy i wykorzystuje samochód osobowy do dojazdów do szkoły. Powstaje więc mocno sygnalizowany w badaniu problem zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych dla samochodów. Należy jednak w tym miejscu zwrócić uwagę na konflikt pomiędzy użytkownikiem samochodu, który zostawia go na ok. 8 godzin, podczas gdy część przestrzeni wokół szkoły mogłaby być zagospodarowana w sposób alternatywny. Niską ocenę w zakresie spełnienia postulatu zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w sąsiedztwie szkoły wystawiły Zespół Szkół Licealno-Technicznych w Kluczborku, Zespół Szkół Rolniczych w Namysławie oraz ZS w Oleśnie. ZS w Oleśnie nisko ocenił również liczbę miejsc parkingowych dla rowerów i hulajnóg.

Bezpieczeństwo pieszych w najbliższym sąsiedztwie szkoły zostało średnio lub wysoko ocenione przez przedstawicieli szkół średnich. Dość przeciętnie ocena ta wypada w przypadku ZSZ Olesno. Wysoko oceniono jakość infrastruktury pieszej w sąsiedztwie szkół.

Bezpieczeństwo rowerzystów w najbliższym sąsiedztwie szkoły zostało nisko ocenione przez I LO w Namysławie, natomiast jakość infrastruktury rowerowej umożliwiającej dojazd do szkoły została nisko oceniona przez ZS nr 2 CKU w Kluczborku oraz I LO w Namysławie.

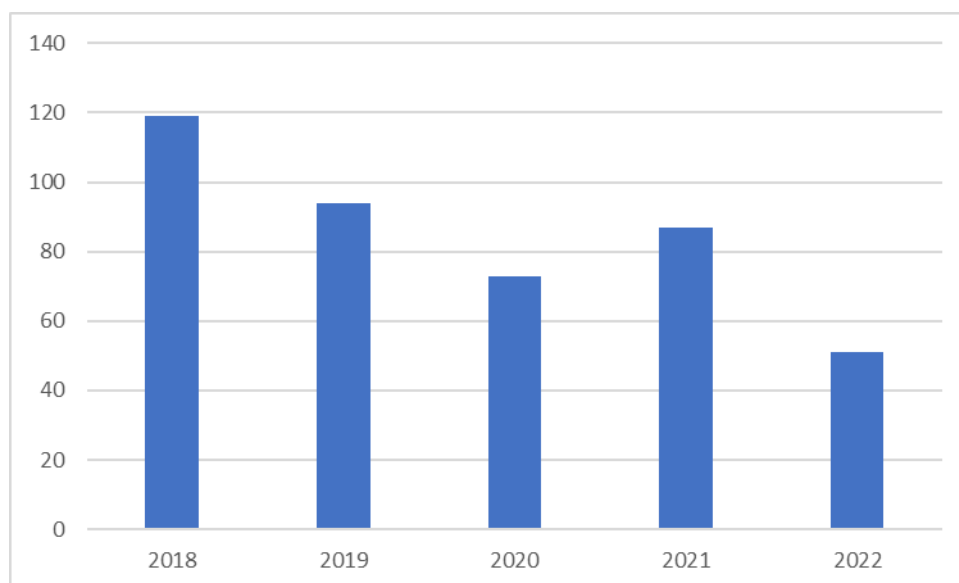
Lokalizację przystanków transportu zbiorowego względem szkoły negatywnie ocenili jedynie przedstawiciele I LO w Namysławie⁶⁶.

7.3.8. Bezpieczeństwo ruchu drogowego

Sieć drogową Subregionu tworzą odcinki dróg o różnej kategorii charakteryzujące się różnym natężeniem i strukturą ruchu drogowego. Liczba wypadków na niej w latach 2018-2022 uległa obniżeniu o 57%, ze 119 wypadków w roku 2018 do 51 w 2022 roku (Ryc. 63).

⁶⁶ Wyniki badania dyrektorów szkół Subregionu, październik 2023

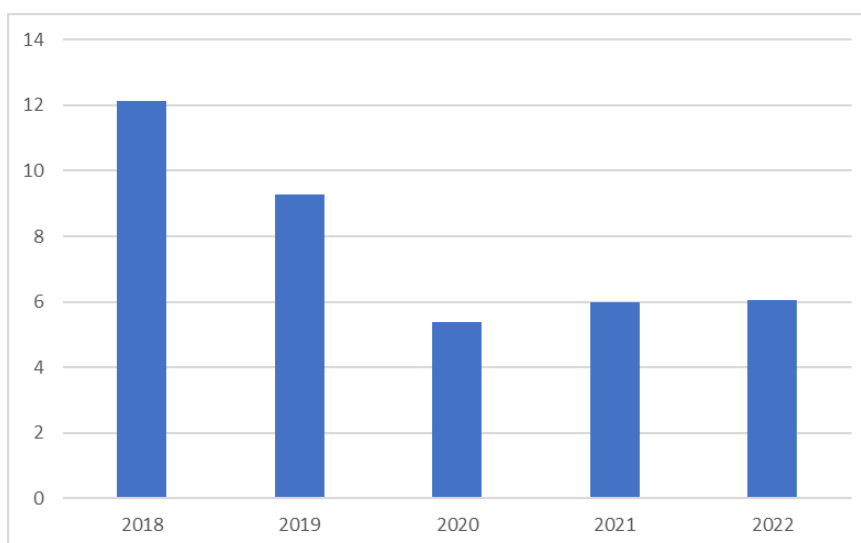
Ryc. 63 Liczba wypadków drogowych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS 2023

Jednym z podstawowych wskaźników obrazujących stan bezpieczeństwa ruchu drogowego jest liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach komunikacyjnych na analizowanym obszarze. By móc porównywać obszary o różnym potencjale demograficznym dane przedstawiono w przeliczeniu na 100 tys. ludności. Jest to również jeden ze wskaźników SUMI rekomendowanych przez Komisję Europejską dla monitorowania poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego. W porównaniu do roku 2018 liczba ofiar śmiertelnych na terenie Subregionu Północnego w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców uległa znacznemu obniżeniu (Ryc. 64).

Ryc. 64 Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2018-2022

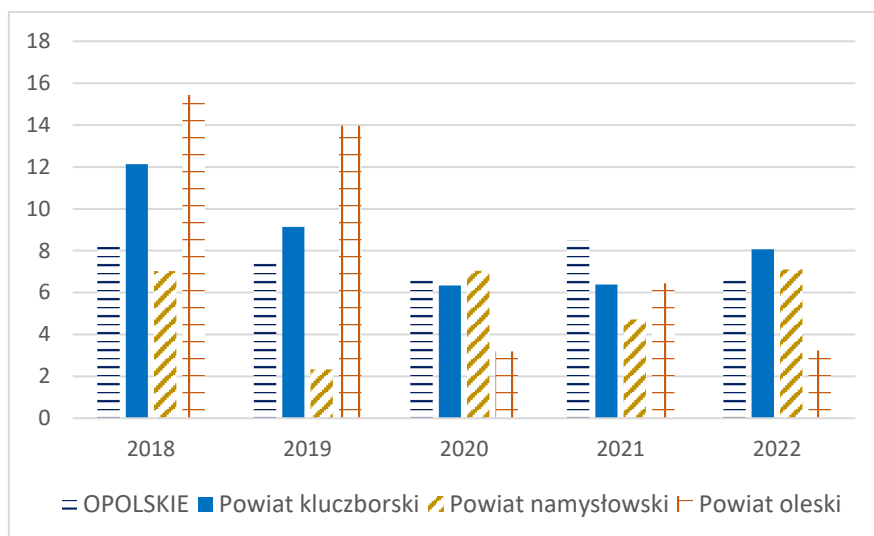

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS 2023

Występuje silne zróżnicowanie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego w podziale na poszczególne powiaty tworzące Subregion. We wszystkich powiatach liczba ofiar śmiertelnych

odniesionych do liczby mieszkańców uległa obniżeniu, choć skala zmian była bardzo różna (Ryc. 65).

Ryc. 65 Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w podziale na powiaty w latach 2018-2022

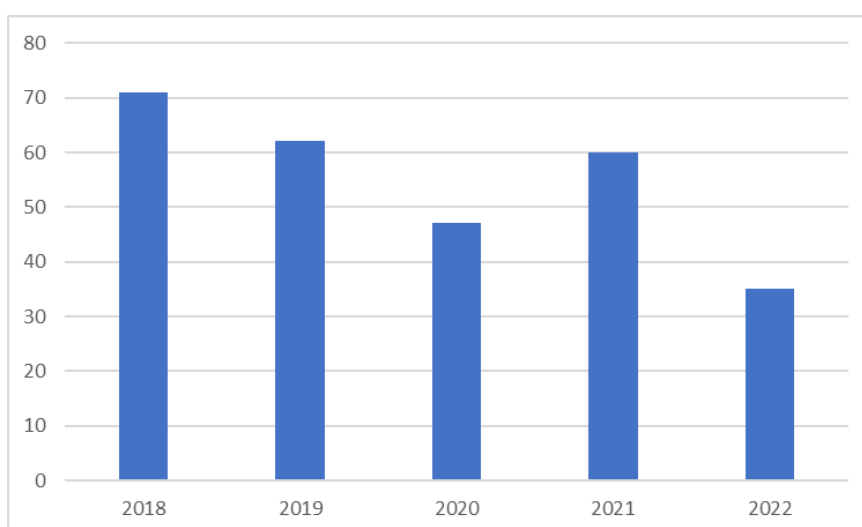
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS 2023

Najniższe wartości tego wskaźnika odnotowano w odniesieniu do powiatu oleskiego, najwyższe zaś – w przypadku powiatu kluczborskiego. Na uwagę zasługuje bardzo wysoka zmienność tego wskaźnika, szczególnie dla powiatu oleskiego. W tym przypadku liczba ofiar zmniejszyła się 5-krotnie.

W 2022 roku na terenie całego Subregionu w wyniku wypadków komunikacyjnych zginęło 10 osób, tyle samo ile w 2021 roku.

W 2018 roku liczba ofiar śmiertelnych w Subregionie stanowiła 26% ogółu ofiar śmiertelnych na terenie woj. opolskiego. W 2022 udział ten spadł do ok. 16%.

Ryc. 66 Ranni w wypadkach na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS 2023

Liczba rannych w wypadkach drogowych w latach 2018-2022 spadła o 53% (Ryc. 66). W przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu

w analizowanym okresie o ok. 51%, kształtując się w 2022 roku na poziomie 35 rannych na 100 tysięcy mieszkańców Subregionu.

Szczególną przestrzenią z punktu widzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego jest sąsiedztwo szkół. Wynika to z faktu dużego natężenia ruchu w porach dojazdu i powrotu dzieci i młodzieży, różnych sposobów docierania do szkoły (wysokiego udziału aktywnych form podróży – pieszej i rowerowej) oraz różnego zakresu samodzielności w realizacji podróży. Przedstawiciele szkół podstawowych zgłosili liczne postulaty związane z bezpieczeństwem ruchu w najbliższym sąsiedztwie szkoły. Zostały one przedstawione w Tabeli 54.

Tab. 54 Wybrane postulaty poprawy bezpieczeństwa ruchu w sąsiedztwie szkół podstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny

Szkoła	Istota problemu
SP 1 Namysłów	Konieczna kontrola prędkości jazdy pojazdów koło szkoły
SP 2 Namysłów	Konieczność wprowadzenia sygnalizacji świetlnej i monitoringu na przejściu dla pieszych. Zbyt duże natężenie ruchu samochodów przed lekcjami powoduje, że zdarzają się sytuacje niebezpieczne wywołane zachowaniem kierowców na drodze. Monitoring mógłby pomóc w egzekwowaniu prawa i polepszenia warunków drogowych.
SP 4 Namysłów	W bliskiej odległości od szkoły znajduje się również przedszkole. Ruch w godzinach porannych oraz popołudniowych jest mocno wzmożony. Przydałaby się zatoczka dla rodziców, którzy przywożą dzieci do szkoły w ciągu komunikacyjnym przy ul. Reymonta.
SP 5 Namysłów	Konieczność wprowadzenia osoby nadzorującej bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię w wyznaczonym miejscu – kontrola ruchu drogowego, dodatkowy próg zwalniający na drodze przy szkole.
SP Bąkowiec	Brak ścieżki rowerowej i progów zwalniających na drodze przed szkołą.
SP Domaszowice	Potrzebny jest chodnik po obu stronach jezdni oraz wprowadzenie ograniczenia prędkości.
ZSP Głuszyna	Potrzeba postawienia barierek przy drodze oraz budowy zatoczek autobusowych
ZSP Jastrzębie	Wykonanie dodatkowej ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze łączącej szkołę i osiedle przy JW. w Jastrzębiu od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 454.
ZSP Ligota Książęca	Brak na drodze progów zwalniających.
PSP nr 1 w Oleśnie	Konieczna poprawa stanu nawierzchni dróg i chodników. Przejazd rowerem po nierównej kostce zniechęca do poruszania się rowerem.
PSP nr 2 w Oleśnie	Konieczna budowa dróg rowerowych, a także świateł na przejściu dla pieszych.
PSP nr 3 w Oleśnie	Niezbędna jest stała obecność strażnika miejskiego na przejściu dla pieszych przed szkołą w godz. 7:30-8:05.
ZSP w Bodzanowicach	Konieczne jest zamontowanie barierek przy wejściu głównym do szkoły.
PSP w Dobrodzieniu	Z uwagi na niedostosowanie terenu szkoły do dużego ruchu samochodowego (rodzice, nauczyciele, dostawcy) teren szkoły wymagałby rewitalizacji w celu zapewnienia nowych miejsc parkingowych, boisk dla dzieci nie kolidujących z drogą przejazdu oraz terenu zielonego do odpoczynku.
ZSP w Pludrach	Konieczne jest przebudowanie istniejącego przejścia dla pieszych, które jest bardzo niebezpieczne
PSP w Szemrowicach	Niezbędne jest systematyczne wykaszanie rowów przy drogach powiatowych obok szkoły oraz oświetlenie przejścia dla pieszych przy budynku oddziału przedszkolnego.

PSP w Turzy	Należy naprawić nawierzchnię jezdni, wybudować ścieżkę rowerową oraz chodniki.
PSP w Zębolicach	Niezbędna jest naprawa nawierzchni jezdni, zwiększenie ilości parkingów zwiększenie ilości chodników oraz ścieżek rowerowych.
ZSP w Sowczycach	Problemem jest brak chodnika i ścieżki rowerowej, bliskość ruchliwej drogi.
ZSP w Wachowie	Brak zabezpieczenia przed bezpośrednim wejściem na jezdnię (brak barierek, łańcuchów). Brak zatoki dla autobusu szkolnego. Konieczne jest odnowienie przejścia dla pieszych.
ZSP w Wojciechowie	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez zaplanowania w przyszłości ścieżek rowerowych na terenie wsi, zbudowanie przystanku autobusowego szkolnego z zatoczką i zadaszeniem przy ul. Starowiejskiej. Należy poprawić jakość ogrodzenia szkolnego, zaplanować wymianę furki i zamontować domofon.
PSP w Bogacicy	Niezbędnym warunkiem do poprawy bezpieczeństwa uczniów dojeżdżających do szkoły jest budowa ścieżek rowerowych oraz chodników w miejscowości oraz miejscowości ościennych z których pochodzą dzieci uczęszczające do szkoły.
PSP w Kujakowicach Dolnych	Brak chodników, bardzo zła nawierzchnia dróg, brak oznakowania przejść dla pieszych.
PSP 1 w Kluczborku	Zmaganie się z kierowcami zatrzymującymi się na chodniku znajdującym się bezpośrednio przed budynkiem szkoły.
PSP 5 w Kluczborku	Konieczność egzekwowania zakazu zatrzymywania się przed szkołą.
PSP w Bąkowie	Brak utwardzonego, oddzielnego od jezdni parkingu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, październik 2023

Odmienne wzorce podróży uczniów szkół ponadpodstawowych wynikają zarówno z wieku jak i odległości pomiędzy miejscem zamieszkania ucznia a jego szkołą. Stąd też odmienne prezentują się wyniki oceny poszczególnych elementów istotnych dla mobilności uczniów oraz pracowników badanych szkół ponadpodstawowych (Tab. 55).

Tab. 55 Postulaty poprawy bezpieczeństwa ruchu w sąsiedztwie szkół ponadpodstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny

Szkoła	Istota problemu
ZS nr 2 CKU w Kluczborku	1.Pas ścieżki rowerowej dla uczniów przy ul. Byczyńskiej (bardzo ruchliwa ulica). 2.Ogrodzenie terenu szkoły pomiędzy Pracownią Ćwiczeń Praktycznych a zapleczem kompleksu handlowego m.in. ROSSMAN. Inwestor kompleksu handlowego zniszczył ogrodzenie szkoły. Występuje kradzież stojaków rowerowych dla uczniów. Ze stojaków korzystają również pracownicy kompleksu handlowego. 3.Szlaban przed parkingiem do szkoły i na parking Pracowni Ćwiczeń Praktycznych – wjeżdżają obce osoby. 4.Wyposażenie uczniów w elementy odblaskowe oraz odzież odblaskową. 5.Wyrównanie podjazdu do szkoły i terenu szkoły.
ZS nr 1 w Kluczborku	Oświetlenie przejść dla pieszych, brak ścieżek rowerowych przy szkole
I LO w Namysłowie	Brak ścieżki rowerowej sprawia, że osoby przyjeżdżające rowerem poruszają się po drodze lub chodniku.

ZS Mechanicznych w Namysłowie	Brak ogrodzenia wzdłuż granicy z prywatną posesją sąsiadującą z terenem szkoły.
ZSE i O w Oleśnie	Brak odpowiedniego oświetlenia przed szkołą, brak ogrodzenia, słaba widoczność w porze ciemnej.
ZSZ Olesno	Nieprzestrzeżenie ograniczenia prędkości na ruchliwej ulicy, przy której znajduje się szkoła.
ZS w Oleśnie	Budowa ścieżek rowerowych, ograniczenie prędkości dla samochodów osobowych.
ZS Gorzów Śląski	Częstsze patrole służb policyjnych w okolicach szkoły, a w szczególności na DK przed szkołą.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań, październik 2023

7.3.9. Emisje z sektora transportu

Okolo ¼ całkowitej emisji CO₂ w UE generowane jest przez sektor transportu, z czego okolo 70% przypada na transport drogowy⁶⁷. Oprócz emisji CO₂ i kosztów związanych ze zmianami klimatu⁶⁸ sektor transportowy generuje również koszty zewnętrzne w postaci kosztów wypadków, zanieczyszczenia dolnych warstw atmosfery oraz kongestii i zajętości terenu. Co więcej funkcjonowanie sektora transportu generuje emisje nie tylko w czasie ruchu pojazdów, ale również te związane z wytwarzaniem energii i paliw do zasilenia pojazdów (emisje WTT – „wheel to tank”, od źródła do baku). Zestawienie kosztów jednostkowych związanych z wykonywaną pracą przewozową przez samochody osobowe oraz pracą eksploatacyjną wykonywaną przez samochody dostawcze i ciężarowe przedstawia Tabela 56.

Tab. 56 Koszty jednostkowe efektów zewnętrznych transportu drogowego

	Samochody osobowe [PLN/ pas-km]	Autobusy (PLN/ pas-km)	Samochody dostawcze [PLN/ poj-km]	Samochody ciężarowe ogółem [PLN/ ton-km]
Wypadki	0,24	0,04	0,00	0,043
Zanieczyszczenie (dolnych warstw atmosfery)	0,03	0,03	0,14	0,025
Zmiany klimatu	0,09	0,04	0,25	0,033
Hałas	0,03	0,01	0,06	0,024
Kongestia	0,22	0,05	0,58	0,045
Emisje z wytwarzania energii i paliw	0,01	0,01	0,03	0,007

Źródło: Tablice kosztów jednostkowych do wykorzystania w analizach kosztów i korzyści (wersja 23.05.2023), <https://www.cupt.gov.pl/strefa-beneficjenta/wdrazanie-projektow/analiza-kosztow-i-korzysci/narzedzia/tablice-kosztow-jednostkowych-do-wykorzystania-w-analizach-kosztow-i-korzysci/> (dostęp: 09.11.2023).

⁶⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20190313STO31218/emisje-co2-z-samochodow-fakty-i-liczby-infografiki> (dostęp: 09.11.2023).

⁶⁸ A. Jagiełło, M. Wołek, W. Bizon: Comparison of tender criteria for electric and diesel buses in Poland –. Has the ongoing revolution in urban transport been overlooked? „Energies” 2023 nr 16

Na podstawie modelu ruchu⁶⁹ oszacowano, że na terenie Subregionu każdego dnia realizuje się przeciętnie około 1,7 mln wozokilometrów pracy eksploatacyjnej samochodami osobowymi (w relacjach międzygminnych). Dodatkowo około 0,7 mln wozokilometrów pracy eksploatacyjnej w relacjach międzygminnych realizowanej jest przez samochodowy transport towarowy. Wartości te przedstawiają średniodobowy ruch roczny, a więc uśredniają sezonowość wielkości ruchu pojazdów w przekroju rocznym i tygodniowym (Tab. 57).

Tab. 57 Wielkość pracy eksploatacyjnej realizowanej przeciętnie w ciągu doby przez poszczególne rodzaje pojazdów transportu drogowego w Subregionie [pojazdokilometry]

	Samochody osobowe	Samochody dostawcze	Samochody ciężarowe	Samochody ciężarowe z przyczepą
Praca eksploatacyjna [pojazd-km]	1 723 883	280 797	67 027	347 742

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem Zintegrowany Model Ruchu, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, <https://www.cupt.gov.pl/centrum-unijnych-projektow-transportowych/zintegrowany-model-ruchu/> (dostęp: 09.11.2023).

Przyjmując, że przeciętnie samochodem osobowym przemieszcza się 1,3 pasażera można stwierdzić, iż średnio każdego dnia na terenie Subregionu realizuje się około 2,2 mln pasażerokilometrów pracy przewozowej. Realizacja potrzeb transportowych za pomocą samochodów osobowych w Subregionie wiąże się więc z generowaniem około 1,4 mln PLN kosztów zewnętrznych każdego dnia. Z kwoty tej około 14% przypada na koszty zmiany klimatu wynikające z emisji CO₂. Kolejne 0,3 mln PLN kosztów zewnętrznych generowanych jest każdego dnia przez samochody dostawcze eksploatowane na terenie Subregionu oraz 0,7 mln PLN przez samochody ciężarowe. W przypadku samochodów dostawczych koszty związane z emisją CO₂ stanowią około 23% całej kwoty kosztów zewnętrznych, a w przypadku samochodów ciężarowych jest to niemal jedna piąta (19%). W kalkulacjach przyjęto założenie, że przeciętny ładunek przewożony samochodem ciężarowym na terenie Subregionu to 12 ton.

Tab. 58 Koszty efektów zewnętrznych średniodobowego ruchu rocznego transportu drogowego w Subregionie

	Samochody osobowe [tys. PLN/dzień]	Samochody dostawcze [tys. PLN/dzień]	Samochody ciężarowe [tys. PLN/dzień]	Ogółem [tys. PLN/dzień]
Wypadki	530,2	1,1	188,6	720
Zanieczyszczenie (dolnych warstw atmosfery)	74,5	40,0	108,4	223
Zmiany klimatu	197,3	71,1	146,9	415
Hałas	61,1	17,7	104,9	184
Kongestia	483,1	163,8	199,4	846
Emisje z wytwarzania energii i paliw	33,1	9,3	31,3	74

⁶⁹ Zintegrowany Model Ruchu, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, Warszawa 2023

Suma	1 379,4	303,0	779,4	2 462
------	---------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem Tablice kosztów jednostkowych do wykorzystania w analizach kosztów i korzyści (wersja 23.05.2023), <https://www.cupt.gov.pl/strefa-beneficjenta/wdrazanie-projektow/analiza-kosztow-i-korzysci/narzedzia/tablice-kosztow-jednostkowych-do-wykorzystania-w-analizach-kosztow-i-korzysci/> (dostęp: 09.11.2023).

Uwzględniając skalę wykorzystania pojazdów drogowych w Subregionie obliczono roczne emisje CO₂ związane z realizacją potrzeb transportowych transportem drogowym. W szacunkach dotyczących emisji CO₂ przyjęto również, że zgodnie z założeniami Centrum Unijnych Projektów Transportowych udział elektrycznych samochodów osobowych eksploatowanych w 2023 r. wynosić będzie 2,13% oraz że wzrośnie w 2030 r. do 7,8%.

Tab. 59 Wielkość emisji rocznej CO₂ związanej z realizacją potrzeb transportowych transportem drogowym w Subregionie w 2023 roku [tony]

	Samochody osobowe	Samochody dostawcze	Samochody ciężarowe	Ogółem
Emisja CO ₂	133 699	30 214	142 005	305 917

Źródło: Opracowanie własne

Transport jest jednym ze źródeł emisji pyłów PM_{2,5} i PM₁₀. Dane odnośnie zanieczyszczeń powietrza pozyskiwane na poszczególnych punktach pomiarowych w Subregionie pokazują, że stan powietrza w poszczególnych obszarach jest bardzo zróżnicowany. Liczba dni, w których średniodobowe zanieczyszczenie PM₁₀ przekraczało 50µg/m³ waha się od 0 do 80 w zależności od punktu pomiarowego. Najwięcej dni, w których poziom zanieczyszczenia przekraczał wartość ostrzegawczą odnotowano na punktach pomiarowych: Kluczbork, ul. Wolności, Krasków oraz Kluczbork, ul. Pułaskiego (Tab. 16). Przyjmuje się, że jeżeli przynajmniej 36 razy w roku dochodzi do przekroczenia średniodobowego poziomu 50 µg/m³ pyłów PM₁₀ ma miejsce przekroczenie standardu jakości powietrza. Średnia pyłów PM_{2,5} we wszystkich stacjach pomiarowych poddanych analizie w 2023 roku wyniosła 21,7 µg/m³, podczas gdy wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} w 2022 roku wynosiła 16 µg/m³.⁷⁰

Tab. 60 Statystyki roczne zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych punktach pomiarowych w powiecie kluczborskim

	Średnia PM _{2,5} [µg/m ³]	Średnia PM ₁₀ [µg/m ³]	Liczba dni z PM ₁₀ powyżej 50µg/m ³
Kluczbork, ul. Byczyńska	14	27	18
Kluczbork, ul. Dąbrowskiego	24	64	40
Kluczbork, ul. Fabryczna	31	41	47
Kluczbork, ul. Katowicka	13	25	8
Kluczbork, ul. Konopnickiej	26	61	40
Kluczbork, ul. Kujakowicka	27	61	40
Kluczbork, ul. Norwida	22	54	33

⁷⁰ Wskaźniki średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia w 2022 roku”, GIOŚ, Warszawa 2023 r.

Kluczbork, ul. Pułaskiego	21	52	67
Kluczbork, Rynek	20	51	41
Kluczbork, ul. Wolności	41	77	80
Bażany, ul. Wiejska	15	36	35
Bąków, ul. Braci Bassy	11	23	46
Biadacz, ul. Kluczborska	32	73	46
Bogacica, ul. Szkolna	40	116	46
Bogdańczowice	21	48	48
Borkowice, ul. Wiejska	18	35	19
Czaple Stare	24	56	53
Gotartów	25	46	10
Krasków	32	83	74
Krzywizna, ul. Kluczborska	6	11	35
Kujakowice Dolne, ul. Kluczborska	17	44	14
Kujakowice Górne, ul. XXX-lecia	14	40	14
Kuniów	31	70	55
Ligota Dolna, ul. Wołczyńska	10	24	5
Ligota Górna, ul. Gorzowska	3	5	0
Łowkowice, ul. ks. Rigola	22	51	33
Nowa Bogacica	15	31	23
Unieszów	27	68	30
Średnia	21,5	49,0	35,7

Źródło: <http://pm.czujniki.kluczbork.pl/>

Na terenie Namysłowa znajduje się pięć czujników jakości powietrza⁷¹.

⁷¹ <https://namyslow.eu/4989/jakosc-powietrza.html>

7.4 Analiza SWOT odnosząca się do planowania zrównoważonej mobilności miejskiej – podsumowanie części diagnostycznej

Analiza SWOT stanowi syntetyczne podsumowanie części diagnostycznej rozdziału poświęconego planowaniu zrównoważonej mobilności miejskiej.

Tab. 61 Analiza SWOT dla zrównoważonej mobilności Subregionu

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Ugruntowana sieć współpracy pomiędzy samorządami tworzącymi Subregion, • Dość korzystny podział sposobów realizacji podróży do szkół, • Ścisła współpraca jednostek samorządu terytorialnego z PKS Kluczbork, tworzącym podstawę oferty publicznego transportu zbiorowego w znacznej części Subregionu, • Stosunkowo wysoka dostępność kolejowa Subregionu względem największych obszarów metropolitalnych, • Strefy płatnego parkowania w miastach powiatowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Znacząca rola samochodu w realizacji codziennych przemieszczeń w Subregionie, • Wysokie natężenie ruchu na drogach krajowych przebiegających przez gminy tworzące Subregion, • Zróżnicowany pod względem wieku i emisyjności tabor autobusowy wykorzystywany do realizacji przewozów na terenie Subregionu, • Niska dostępność transportu zbiorowego na wielu obszarach o niskiej gęstości zaludnienia; • Brak zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej; • Zróżnicowana jakość infrastruktury drogowej negatywnie wpływająca na bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, • Brak zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej dla całego Subregionu, • Brak ciągłości sieci dróg rowerowych w Subregionie, • Niski udział pojazdów elektrycznych w strukturze ruchu drogowego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia mobilności aktywnej (pieszej i rowerowej) w realizacji „pierwszej/ostatniej” fazy podróży realizowanych transportem zbiorowym (przede wszystkim kolejowym), • Realizacja przedsięwzięć poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego, • Optymalizacja wykorzystania samochodu osobowego w dojazdach do przystanków i stacji kolejowych oraz autobusowych poprzez budowę i rozbudowę węzłów park & ride, • Ukierunkowanie funduszy publicznych (krajowych i międzynarodowych) na 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie się niekorzystnych procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa i depopulacja), • Dalszy wzrost natężenia ruchu drogowego, w szczególności towarowego, • Utrwalenie się silnej pozycji samochodu w codziennych przejazdach obligatoryjnych, • Brak realizacji lub spowolnienie przedsięwzięć modernizacyjnych w odniesieniu do infrastruktury kolejowej oraz dróg krajowych, • Pogorszenie oferty w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich,

<p>przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności,</p> <ul style="list-style-type: none">• Postępująca integracja przestrzenno-funkcjonalna w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (Namysłowski, Kluczborski oraz Oleski).	<ul style="list-style-type: none">• Pogłębienie kryzysu finansów publicznych.
--	---

Spis tabel

Tab. 1 Charakterystyka długości i gęstości dróg w podziale na kategorie.....	8
Tab. 2 Wartość Średniego Dobowego Ruchu Rocznego na drogach krajowych wg GPR 2010 i 2015	13
Tab. 3 Charakterystyka linii kolejowych	16
Tab. 4 Prędkości dopuszczalne na liniach kolejowych (dla torów nieparzystych i parzystych)	17
Tab. 5 Wielkość wymiany pasażerskiej na stacjach kolejowych w roku 2018	18
Tab. 6 Wielkość ogólnodostępnych torów do czynności ładunkowych wraz z placami na obszarze SPO	19
Tab. 7 Długość czynnej sieci gazowej na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019 [m]	28
Tab. 8 Udział mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny korzystających z gazu sieciowego w latach 2015 i 2019 w ogóle mieszkańców [%].....	29
Tab. 9 Wybrane wskaźniki dotyczące sieci gazowej w Subregionie Północnym Opolszczyzny w 2019 r. [%]	30
Tab. 10 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci wodociągowej w ogóle mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019	31
Tab. 11 Liczba awarii sieci wodociągowej na 10 km tej sieci w latach 2015-2019	32
Tab. 12 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej oraz udział ludności posiadającej dostęp do sieci kanalizacyjnej w ogóle mieszkańców Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019	33
Tab. 13 Liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 10 km tej sieci w latach 2015-2019.....	34
Tab. 14 Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w Subregionie Północnym Opolszczyzny w latach 2015-2019.....	36
Tab. 15 Odpady produkowane w gminach Subregionu Północnego Opolszczyzny z uwzględnieniem odpadów produkowanych przez gospodarstwa domowe w latach 2017-2019	38
Tab. 16 Udział odpadów sortowanych w ogóle produkowanych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny odpadów w latach 2017-2019.....	39
Tab. 17 Dane dotyczące mieszkalnictwa w Subregionie Północnym Opolszczyzny w latach 2015 i 2019.....	40
Tab.18 Liczba ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2015-2019.....	42
Tab. 19 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015 – 2019.....	45
Tab. 20 Wskaźniki dotyczące świadczeń pomocy społecznej w 2015 i 2019 r. w Subregionie Północnym Opolszczyzny na tle województwa opolskiego.	46
Tab. 21 Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną na 1000 mieszkańców (wg powodu przyznania) w powiatach Subregionu Północnego Opolszczyzny w 2015 i 2019 r. na tle województwa opolskiego	48

Tab. 22 Liczba domów pomocy społecznej prowadzonych przez samorządy w Subregionie Północnym Opolszczyzny na 10 tys. mieszkańców w 2015 i 2019 r.	49
Tab. 23 Dane dotyczące dziennych domów pomocy i klubów seniora w 2019 r. w Subregionie Północnym Opolszczyzny na tle województwa opolskiego	51
Tab. 24 Opieka przedszkolna w latach 2015-2018	54
Tab. 25 Wyniki matur w latach 2015-2018.....	57
Tab. 26 Wydarzenia i imprezy kulturalne	57
Tab. 27 Czytelnictwo w latach 2015-2019	58
Tab. 28 Aktywność społeczna w latach 2015-2019	61
Tab. 29 Przepięstwa według kategorii na 10 tys. mieszkańców w 2019 roku.....	64
Tab. 30 Podmioty gospodarcze w 2015 i 2019 r. na terenie Obszaru Subregionu oraz województwa opolskiego	67
Tab. 31 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2015 i 2019 r. na terenie Subregionu Północnego oraz województwa opolskiego	68
Tab. 32 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2015 i 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego	69
Tab. 33 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ I) .	73
Tab. 34 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ II)	74
Tab. 35 Liczba podmiotów wpisujących się w inteligentne specjalizacje dla województwa opolskiego w 2019 r. na terenie Subregionu oraz województwa opolskiego (CZĘŚĆ III)	75
Tab. 36 Udział liczby zarejestrowanych jako bezrobotne osób w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	78
Tab. 37 Wybrane kategorie bezrobotnych w 2015 i 2019 r	80
Tab. 38 Powierzchnia gospodarstw rolnych w Subregionie Północnym Opolszczyzny wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r.	86
Tab. 39 Struktura oraz zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej (stan na 31.12.2019)	93
Tab. 40 Powierzchnia gruntów leśnych oraz lesistość na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w 2019 roku	97
Tab. 41 Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni jednostek administracyjnych w 2019 roku.....	98
Tab. 42 Występowanie form ochrony przyrody na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny	99
Tab. 43 Czas przejazdu pociągiem i samochodem osobowym w danej relacji w minutach (porównano najkorzystniejszy czas przejazdu pociągiem do szacowanego czasu przejazdu samochodem w godzinach porannych w dzień powszedni).....	125
Tab. 44 Liczba przystanków autobusowych w Subregionie	127

Tab. 45 Dziesięć przystanków o największej liczbie odjazdów realizowanych przez PKS Kluczbork	128
Tab. 46 Struktura wiekowa pojazdów we flocie PKS Kluczbork	129
Tab. 47 Dynamika zmian ludności w województwie opolskim i Subregionie Północnym w latach 2014-2022	132
Tab. 48 Dostępność przestrzenna transportu publicznego w Subregionie	133
Tab. 49 Długość dróg dla rowerów oraz ich gęstość.....	134
Tab. 50 Ocena poszczególnych cech roweru jako środka transportu w skali 1-5.....	136
Tab. 51 Ocena poszczególnych cech jakościowych transportu rowerowego w relacji do i ze szkoły (w skali 1-6)	137
Tab. 52 Odsetek wskazań roweru jako najczęściej wykorzystywanego środka podróży do poszczególnych celów przemieszczeń	138
Tab. 53 Podział podróży uczniów szkół podstawowych (wg powiatów)	140
Tab. 54 Wybrane postulaty poprawy bezpieczeństwa ruchu w sąsiedztwie szkół podstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny	145
Tab. 55 Postulaty poprawy bezpieczeństwa ruchu w sąsiedztwie szkół ponadpodstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny	146
Tab. 56 Koszty jednostkowe efektów zewnętrznych transportu drogowego.....	147
Tab. 57 Wielkość pracy eksploatacyjnej realizowanej przeciętnie w ciągu doby przez poszczególne rodzaje pojazdów transportu drogowego w Subregionie [pojazdokilometry]	148
Tab. 58 Koszty efektów zewnętrznych średniodobowego ruchu rocznego transportu drogowego w Subregionie	148
Tab. 59 Wielkość emisji rocznej CO ₂ związanej z realizacją potrzeb transportowych transportem drogowym w Subregionie w 2023 roku [tony].....	149
Tab. 60 Statystyki roczne zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych punktach pomiarowych w powiecie kluczborskim.....	149
Tab. 61 Analiza SWOT dla zrównoważonej mobilności Subregionu	151

Spis rycin

Ryc. 1 Położenie Subregionu Północnego Opolszczyzny na tle województwa opolskiego.....	5
Ryc. 2 Charakterystyka publicznych dróg gminnych w zakresie rodzaju nawierzchni	9
Ryc. 3. Charakterystyka publicznych dróg gminnych według stanu technicznego nawierzchni.	10
Ryc. 4 Przepływy osób związane z dojazdami do pracy w roku 2016	11
Ryc. 5 Fragment mapy Średniego Dobowego Ruchu Rocznych pojazdów silnikowych na drogach krajowych i wojewódzkich w roku 2015.....	12
Ryc. 6 Czynne linie kolejowe przebiegające przez obszar SPO	16
Ryc. 7 System przesyłowy obsługiwany przez GAZ-SYSTEM S.A. w obrębie Subregionu Północnego Opolszczyzny.....	28
Ryc. 8 Linie energetyczne na obszarze Subregionu Północnego Opolszczyzny.....	35
Ryc. 9 Główne procesy demograficzne na terenie Subregionu w latach 2015-2019.....	43
Ryc. 10 Struktura wiekowa mieszkańców w 2019 roku.....	44
Ryc. 11 Wskaźnik deprywacji lokalnej dla powiatów województwa opolskiego w 2019 r.....	47
Ryc. 12 Wskaźnik liczby miejsc w domach pomocy społecznej (na 10 tys. ludności) wg powiatów woj. opolskiego w latach 2018-2019	50
Ryc. 13 Lekarze na 10 tys. ludności w latach 2015-2018	52
Ryc. 14 Dzieci objęte opieką w żłobkach w latach 2015-2019	53
Ryc. 15 Aktywność sportowa w 2019 roku.....	60
Ryc. 16 Wskaźnik przestępczości (liczba przestępstw na 10 tys. mieszkańców)	63
Ryc. 17 Zdarzenia wg rodzaju i wielkości na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny	64
Ryc. 18 Zawody deficytowe w sektorze handlu i usług w Subregionie Północnym Opolszczyzny	83
Ryc. 19 Zawody deficytowe w wybranych zawodach o niskich kwalifikacjach w Subregionie Północnym Opolszczyzny.....	83
Ryc. 20 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży transportowej w Subregionie Północnym Opolszczyzny.....	84
Ryc. 21 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży budowlanej w Subregionie Północnym Opolszczyzny.....	84
Ryc. 22 Zawody deficytowe w wybranych zawodach w branży medycznej w Subregionie Północnym Opolszczyzny.....	85
Ryc. 23 Zawody deficytowe w zakresie spawania, elektroniki i elektryki oraz zawodów pokrewnych w Subregionie Północnym Opolszczyzny.....	85
Ryc. 24 Lokalne Grupy Działania funkcjonujące na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny	88
Ryc. 25 Długość okresu wegetacji	92
Ryc. 26 Klasy bonitacyjne gleb na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny.....	95

Ryc. 27	Złoża surowców mineralnych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny.....	96
Ryc. 28	Obszary chronione - Subregion Północny Opolszczyzny na tle woj. opolskiego	98
Ryc. 29	Formy ochrony przyrody na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny	100
Ryc. 30	Obszary przekroczeń 24-godzinne poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 uzyskane w ocenie jakości powietrza za rok 2018	102
Ryc. 31	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu dobowego pyłu zawieszzonego PM10 [50µm/m ³] generowana przez emisję spoza województwa opolskiego	102
Ryc. 32	Mapa sozologiczna Subregionu Północnego Opolszczyzny	104
Ryc. 33	Potencjał rozwoju energetyki odnawialnej w woj. opolskim.....	105
Ryc. 34	Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Kluczbork w 2016 roku	110
Ryc. 35	Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Namysłów w 2016 roku	111
Ryc. 36	Dojazdy do pracy (przedsiębiorstwa powyżej 9 zatrudnionych) do miasta Olesno w 2016 roku	112
Ryc. 37	Najczęściej wykorzystywane środki transportu przez mieszkańców Subregionu wg liczby wskazań	113
Rys. 38	Najczęściej wskazywane czynniki wyboru samochodu osobowego przez jego najczęstszych użytkowników (tylko kierowcy).....	114
Ryc. 39	Podział podróży według środków transportu najbardziej intensywnie wykorzystywanych w codziennych podróżach mieszkańców Subregionu Północnego	114
Ryc. 40	Najczęściej wskazywane czynniki wyboru transportu kolejowego przez jej najczęstszych użytkowników	115
Ryc. 41	Najczęściej wskazywane czynniki wyboru autobusu regionalnego przez jego najczęstszych użytkowników	116
Ryc. 42.	Najczęściej wskazywane czynniki wyboru roweru przez jego najczęstszych użytkowników	117
Rys. 43	Środki transportu, z których respondenci korzystali przed zmianą sposobu podróżowania	117
Ryc. 44	Powód zmiany środka transportu.....	118
Ryc. 45	Sieć drogowa Subregionu.....	119
Ryc. 46	Gęstość dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni w Subregionie w podziale na powiaty w 2022 roku.....	120
Ryc. 47	Struktura ruchu drogowego na sieci dróg wojewódzkich i krajowych Subregionu ..	121
Ryc. 48	Więźba podróży międzygminnych samochodami osobowymi na drogach krajowych – stan istniejący [liczba pojazdów na dobę]	122
Ryc. 49	Struktura i natężenie ruchu drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich Subregionu.....	123
Ryc. 50	Układ czynnych sieci kolejowych na terenie Subregionu	124
Ryc. 51	Liczba pociągów pasażerskich w podziale na relacje na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny (dzień powszedni)	125

Ryc. 52 Dostępność samochodem osobowym do stacji i przystanków kolejowych Subregionu	126
Ryc. 53 Zmodernizowane elektryczne zespoły trakcyjne stanowiące podstawę obsługi w przewozach regionalnych na linii kolejowej 143.....	127
Ryc. 54 Struktura taboru PKS Kluczbork według spełnianych norm emisji EURO (stan na 2023 r.).....	129
Ryc. 55 Dostępność piesza stacji i przystanków kolejowych w Subregionie	131
Ryc. 56 Dostępność do przystanków transportu zbiorowego w Subregionie.....	132
Ryc. 57 Dostępność rowerem do stacji i przystanków kolejowych w Subregionie.....	135
Ryc. 58 Planowane inwestycje w infrastrukturę rowerową [kolor niebieski – inwestycje planowane w ramach projektu „Opolskie na rowery”, kolor brązowy – dodatkowe propozycje samorządów].....	136
Ryc. 59 Natężenie ruchu rowerowego zarejestrowane przez licznik rowerowy w Boroszowie (powiat oleski) w okresie styczeń - listopad 2023 (stan na 19.11.2023).....	138
Ryc. 60 Liczba uczniów i nauczycieli w szkołach objętych badaniem w formie kwestionariusza ankiety wypełnianej przez dyrektorów szkół.....	139
Ryc. 61 Więżba ruchu uczniów szkół ponadpodstawowych w Subregionie Północnym Opolszczyzny w roku szkolnym 2023/2024.....	140
Ryc. 62 Sposoby realizacji podróży uczniów do szkół ponadpodstawowych	141
Ryc. 63 Liczba wypadków drogowych na terenie Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2018-2022.....	143
Ryc. 64 Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w latach 2018-2022	143
Ryc. 65 Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny w podziale na powiaty w latach 2018-2022	144
Ryc. 66 Ranni w wypadkach na 100 tys. ludności Subregionu Północnego Opolszczyzny .	144